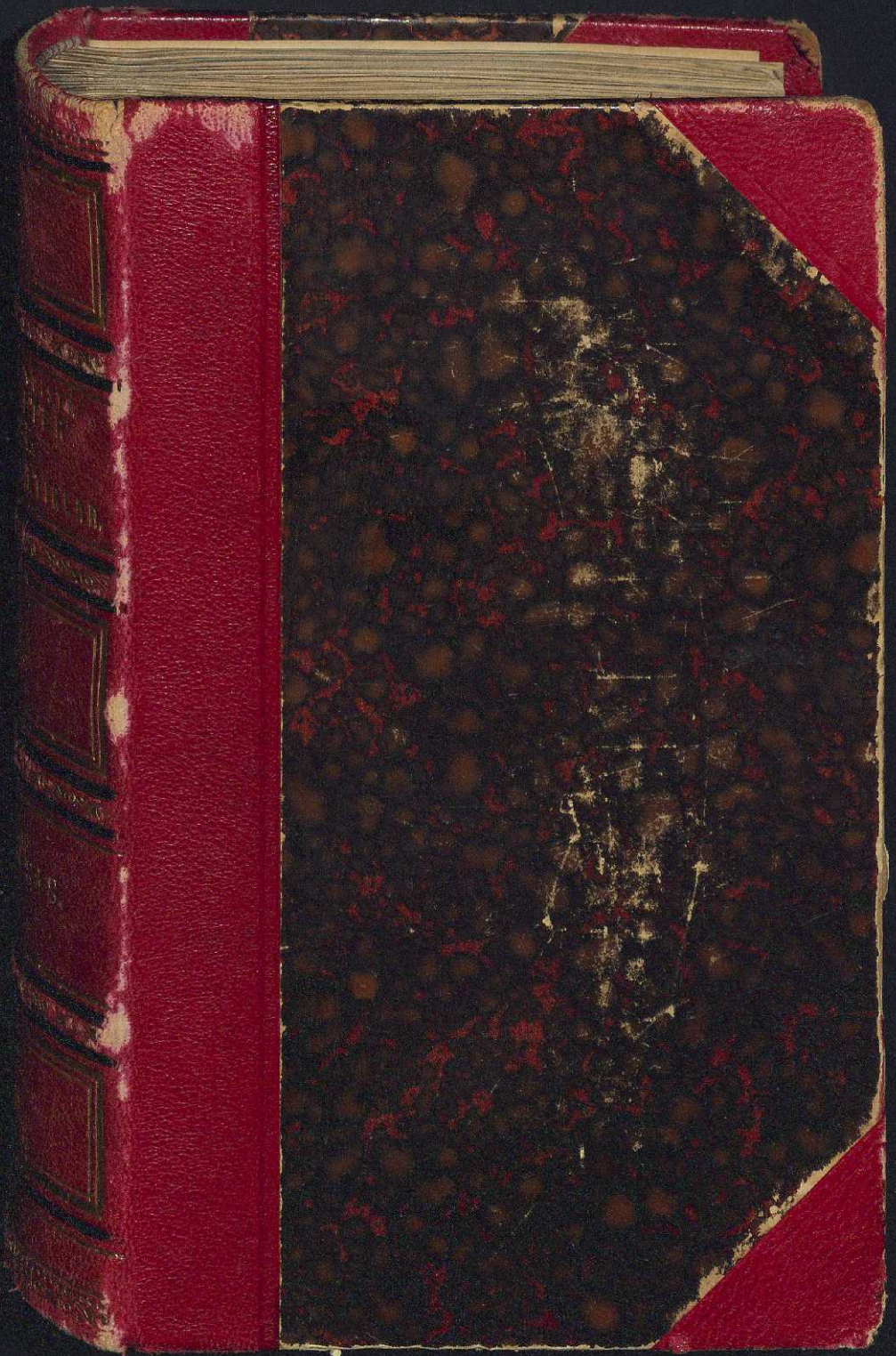

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

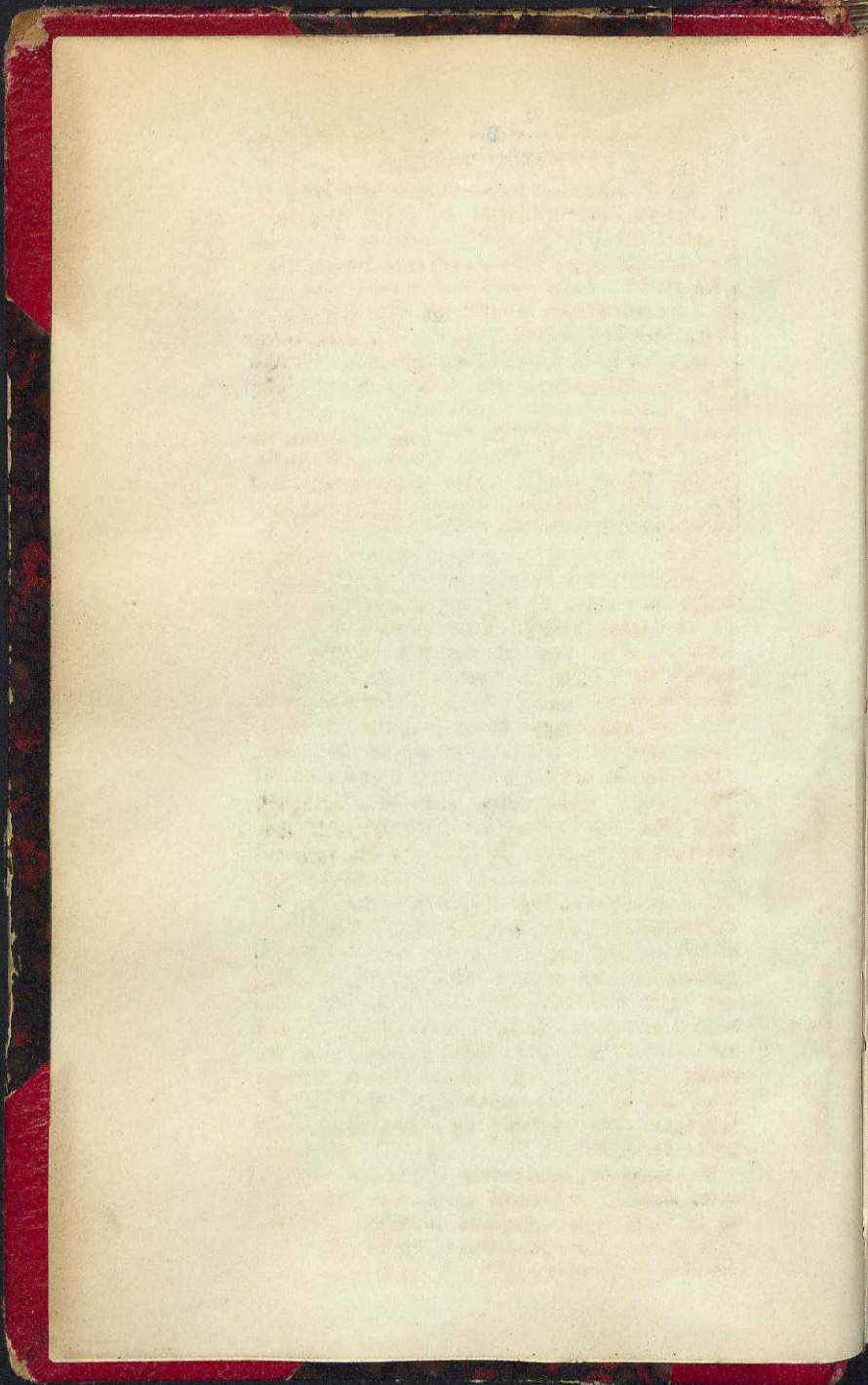

Allmänna Sektionen

Polygr.
Sv.

Utlämnas ej

HERRAR HWASSERS OCH TELLBOMS PROGRAMMER.

För en liten tid sedan hade vi det nöjet att få omtala ett program af prof. *Nilsson* i Lund, hvilket förtjenstfullt utmärkte sig genom författarens framställning angående tidehvarfvets stråfvanden. Detta var ett så mycket glädjefullare fenomen, som lärarne vid våra högre eller lägre undervisningsverk eljest — i motsats till så många berömde universitetsmedlemmar i Tyskland — tyckas temligen allmänt hafva gjort den förunderligaste ensidighet till regel för sina yttranden, så fort de skola uppträda en corps eller i någon officiell egenskap. Så hafva vi fått del af tvenne andra programmer, det ena af prof. *Hwassers* i Upsala vid rektorsombytet den 12 sistl. Juni, det andra af lektor *Tellboms* i Westerås vid gymnasii-läroårets avslutande derstädes d. 16—18 samma månad; hvilka begge icke aktat för rof att afgifva nya prof på en ovana, hvilken man numera föga kan kalla annat än rent af barnslig. Är det icke görligt för i öfrigt så kunnige män, att inse, det hvarje tid måste till följe af vetenskapernas och bildningens egen natur progediera? Deraf följer icke, att *allt* nytt, som uppkommer eller som föreslås, skall blott genom egenskapen att vara nytt, tillika vara godt och antagligt. Men lika litet följer, att *allt* gammalt måste vara det, endast derföre, att det varit till förut. Om man alltså på väl grundade skäl gör sina anmärkningar mot något nytt (nya undervisningsmetoder, nya politiska systemer, nya sociala föreställningar o. s. v.); så är visst ingenting att säga derom. Man gifver då skäl, och tager skäl, inbördes. Sådant är rätt, förnuftigt och godt. Men när man sätter sig ned att förnämt och utan skäls gifvande eller tagande afsäga ett slags allmän förkastelsedom öfver sitt tidehvarfs utvecklingar till högre fullkomlighet, då visar man sig i sanning förfallen under kritiken.

Erkännas får imedlertid, att hr lektor *Tellboms* släng åt »tiden», så omotiveradt yttrandet än är, dock blifvit framsatt med all den nödiga försigtighet eller snarare tombet, som gifver det oskadlighet i lika hög grad som inne-

hållslöshet. Han talar sålunda:

»Åter ett läroår är förflutet, under hvars lopp det svenska elementarläroverket fått i det hela ostördt fortsätta sitt viktiga arbete på ungdomens uppfostran och på sin egen utbildning på gammal, välbepröfvad grund. Förbindelsen till tacksamhet för denna lycka kännes desto lifligare, som den oro, af hvilken vår tid *besväras*, och hvilken synes på *förändrade former* grunda alltför stora *förhoppningar*, äfven åt elementarläroverket rigtat sina *lystna blickar*, *längtande att få indraga detta i den stora opplösningsprocess*, ur hvilken en ny skapelse och dermed återkommande frid och belägenhet förväntas.»

Hr T. har således i undervisningsverkens föreslagna förbättringar ej mäktat upptäcka annat än »förändrade *former*»; icke tillika och hufvudsakligen ett förändradt och bättre *lif* i formerna (t. ex. upptagandet af ynglingens själfverksamhet till kraftigare agens, än förut)? Han vet ej af annat än »förhoppningar», d. v. s. osäkra fördelar, då likväl flerårig *erfarenhet* om ett bättre redan finnes? Det aktningssvärda nitet, att, fotande sig på rent uttalade och icke vederlagda praktiska grundsatser, arbeta på läroverkets förbättring, kallar han att kasta lystna blickar derpå, för att få indraga det i den stora »upplösningsprocessen»? Hvad menar hr T. med *upplösning*? Männe all grundlig reform, all sann förbättring förtjenar detta namn såsom ett *tillmåde*, då saken endast sker med bortläggande af *sådana* förutvarande former och tillvarelsesätt, hvilka bevisligen äro skadliga eller dock sämre än det som i stället skall införas? Är *hvarje* upplösning till sitt begrepp identisk med *ondt*? Var Fosforismen, i hvars skola hr T. blifvit uppammad, ett ondt, då den »upplöste» en mängd äldre föreställningsätt i poetik och filosofi? Förtjenade Lutherdomen tillmälen såsom ett ondt, då den »upplöste och fördref *katholicismen*» i Sverige? Eller männe hr T. vill gifva Christendomen namn af en stor upplösning-process (i mening af dåligt epithet), då den höjde menskligheten ur förutvarande *dimmor* genom att förskingra (alltså »upplösa») dessa? Det är väl sant, att läroverksreformen, hvad betydligheten angår, ej kan jämföras härmed;

3

men i *sin mån* och för *hvad den är*, har den dock *samma rätt* att icke se sitt humanitetsarbete belackadt. — Hvad har då hr T. menat med sina mättade hugg?

Prof. *Hwasser* har i sitt program haft en annan olycka. Han har uppsatt några goda premisser, men hvilka med sina konklusioner leda fakt in på reformernas bana, oaktadt man, med kännedom om förf., har anledning förmoda, att han velat komma till motsatsen. Hr *Hw.* talar om de fordringar, som *ungdomen* med skäl har på *kulturens vårdare*. »Den första fordran», säger han, »är den af aktning för lifvet och för den mångfald af *anlag*, hvarmed detta utrustar de personliga krafterna. Denna fordran har ofta af uppfostringssystemerna blifvit kränkt, men den är dock vördnadsvärd och för uppkomsten af verklig bildning alldeles nödvändig». Slutligen talar han om vetenskapens skyldighet att respektera lifvets fordringar, och säger: »Vetenskapen är väl det ur tron på *sanningens helighet* utgående sökandet efter det *verkligt sanna uti all mänsklig kunskap*, och utgör således uttrycket af kulturens högsta tendens; men äfven i sitt ädlaste och ifrån passionernas inflytelser mest rena sträfvande fordrar den, såsom redan är sagdt, tankens afsöndring ifrån lifvets concreta förhållanden, och urartar derigenom lätt i verkligheten till en ensidighet, som blir förstörande icke blott för tänkaren sjelf, utan äfven för det bildningens område, der han kan göra sin inflytelse gällande. Men vetenskapen motsvarar hos ytterst få af sina idkare den rena och ideala föreställningen derom. Icke blott passioner af flerfaldig rigtning kunna fördunkla och förvräda den, utan den blir af dem, som utan sann kallelse öfverlemna sig åt dess studier, ofta förvexlad med sina speciella läroformer eller med det blotta sammanhållandet af de kunskaper, inom hvilka den skulle sprida ljus och ordning, och derigenom får den inskränkta sjelfklokheten tillfälle, att i vetenskapens eget vördnadsvärda namn utöfva pedantismens verkligt fruktansvärda förtryck. Vetenskapen, för att å ena sidan vara trogen sin egen högre syftning och å den andra välsigneriserikt genomränga och bestämmande inver-

4

ka på mensklighetens karakter, behöfver en *upphörligt förnyad försoning med lifvet*, och denna försoning är icke möjlig utan under det sednares förnämsta personliga utvecklingsperiod. Vetenskapen förstår sig icke sjelf, om den icke erkänner *lifvets helighet* och i följd af detta erkännande låter full rättvisa vederfaras detsamma, under sjelfva blomningsakten af dess utveckling. — När detta allt är sådant, som till mening och resultat noga ansluter sig till Progressisternes läror; så fråga vi: hvad har då hr Hw. emot tidehvarfvets *progressiva* riktning? Om han haft uppriktig mening med hvad han yttrat (t. ex. om uppfostringsverken pligt att rätta sig efter lärjungarnes mångfald af anjag och göra afseende på deras individuella karakterer, för att kunna på bästa sätt uppfostra och lära dem: något, som just, bland annat, utgör vaxelundervisningens och den fria flyttningens system, enär skolan på intet, bitills känt, bättre sätt förmår lämpa undervisningen efter »anlagens mångfald» och de olika »personliga krafterna» hos ungdomen m. m.); om, med ett ord, vi få antaga, att afsigten icke varit att slå omkring sig med betydelselösa fraser och blott söka »captivera» sitt auditorium genom värma, vackra uttryck; så finnes ingen utväg att begripa hr Hws eljest så ofta och merendels så föga lämpligt påkommande ultra-vrede emot tidens tendenser, hvilka särdeles gå ut på att göra »lifvets» — och framför allt just det andliga lifvets — sanna fordran gällande i samhälle, vetenskap och undervisningsverk. Svarar hr Hw., att han sjelf är en framskridandets man, fast det ser underligt ut — nåväl! hvad hindrar honom, hvem uteluter honom då ifrån att arbeta i progressionens led, i stället för att utgjuta sin bitterhet emot andre, som offra sig deråt? Tycker han dem icke arbeta rätt — nåväl! så må han anföra verkliga skäl för denna sin tanke och dymedelst draga de andre progressisterne ifrån deras misstag. Men må han då med detsamma, vice versa, också emottaga rättelser till egen förbättring af dem, när de på anförda grunder ådagalägga missrepp och inkonsequenser hos honom sjelf. — Minst

af allt är det värddt att fortleva i den illusionen, att en akademisk ungdom numera icke fullt genomskådar alla de »patriarkaliska» ordvändningarnes verkliga mening, då man med ett idkeligt bruk af uttrycket »heligt» för hvad man företager med eller mot denna ungdom, egentligen blott önskar sig utöfvandet af en okontrollerad (lika godt, om laglig eller olaglig) makt öfver densamma. Det ligger ingenting »religiöst», ingenting »heligt» i den omständigheten, att den ene skall få egenmäktigt göra hvad han behagar med den andre, och denna andre dervid blint föreställa sig hafva intet annat än att djuriskt underkasta sig godtycket. Det händer visst, att en *godtyckets utöfvare* (i stat, i kyrka, vid akademi, hvar som helst) mången gång menar väl och äfven gör väl; men det kan lika lätt och lika ofta hända (på grund af den menschliga bräckligheten), att han menar och gör räsande. Detta sednare händer i synnerhet, om sjelfva godtyckligheten, såsom system, angripes i sina grundvalar, och af förargelse häröfver hos sina exekutorer bryter ut i en viss hejdlös, oförnuftig ifver. Detta är ingen furor divini animi. Hvad som bevisligen är orätt, innehåller tillika karakteren af irreligiöst och oheligt, det må utsmyckas huru skönt som helst med namn af »faderlighet». Man är i våra dagar kommen ifrån de värdelösa namnens magi. Man vill hafva en sann faderlighet, hvilken yttrar sig i någonting annat än anspråken på ofelbarhet och olagbunden myndighet för egen del.

Vid alla dessa tankar upprinner mionet af något, som för icke längesedan, om vi minnas rätt, under hr Hwassers rektorat, var på väg att tilldraga sig med »Studentbladet» i Upsala. Hela syftningen dermed var, såsom det berättas, högligen *patriarkalisk*; och man behöfver ej veta mera, för att förstå hvad det innebar och hvarifrån det kom.

Upps 4/8 46

6

I hwad förhållande står läseriet till stats-
kyrkan?

Man kan icke neka, att det Eriksoniska upp-
trådet, med alla sina tillbehör af inre oroligheter
och slutligen emigration, utgör ett ganska betänktligt
fenomen. Wore det helt och hållet enstaka, så
kunde man säga, att det wore mindre, ehuru äf-
wen då alltid förtjent af stor uppmärksamhet. Men
ser man på tillståndet hos allmogen i allmänhet,
så skall man finna att samma orsaker, som
egentligen gjorde Eriksonens uppträdande, verk-
samhet och framgång möjliga, gifwas öfwerallt.
Hwilken är denna orsak?

Det är en allt mer till klart medvetande fram-
trängande öfwerlygelse omi presterskapets beskaffen-
het öfwer hufwud, och de lærors halt, när några
läror drifwas, som utbreda religiös misshägenhet.
Detta innefattar ej någon direkt förebräelse emot
presterns personer, emedan deras förhållande,
i detta afseende, beror på den så mycket omtalade
och ofta öfwerklagade prestbildningens natur. Det
är således här man måste söka grunden.

Femligen förlåtligt är, att när en allmoge widt
och bredt i socknarna finner för sig så kallade sjä-
laförjare eller andliga ledare, hos hwilka de ingen
själ och anda upptäcka, åtminstone ingen mer eller
högre, än hos alla andra, de wanligaste, för att
ej säga de lägsta menniskor, men deremot ett öf-
werräggande troppsligt begär efter materiella för-
delar, sådant förekommer som en motsägelse mot
namnet och tallet. När slutligen i de religiösa
formernas bibringande och meddelande, utom all
den köld och apathi, hwarmed detta sker, äfwen så
mycket medkommer af obegripligheter, saknande
grund i bibeln och förnustet, och blott eguade att
antingen uppväcka religionsförakt eller inträffa en
swag själ i outredligt grubbel; så är det ganska
klart, att inom allmogen endast twenne partier
kunna uppkomma: det ena, som öfwergår till lit-
nösighet och köld för religionen, det andra, som
öfwerlemnar sig till ett allt wärre och wärre swär-
meri.

Reser man omkring i landet, så finner man det

7

första partiet wara det allmänna och talrikaste. Men till det sednare måste också många falla sig. När personer af detta slag, inledda i religiöst grubbel till följe af de underliga uttryck och exclamationer med anspråk på mystiskt djupsinighet, som ej sällan undfälla presterna, eller rättare, som hör till deras förestafwade (obiblika, litasom oförnuftiga) former att låta undfälla sig; när, säga wi, personer till följe häraf inledda på grubblets bana, gå till dessa prestes, för att winna förklaring och blifwa ledde ur de själsförstörande labyrinth, hwari de blifwit införda, så bekomma de, af helt lydliga stäl, intet svar, åtminstone intet, som kan leda de grubblande på en ljufare och bättre bana. Presten tar wanligtvis emot en sådan frågare såsom en till hälften däre; utan att betänka hwad som bragt honom eller henne dertill. Meningen svarar han den grubblande helt och hållet afvisande, eller gifwer han, till utredning af de uppkastade spörsmålen, några formler ånyo, lika obegripliga som de förra, och hwilka följaktligen nedföra grubblaren ännu djupare i afgrunden, eller dock ej draga honom derutur. Och huru kan presten handla annorlunda? Huru kan han förklara hwad han själf icke begriper, ens icke får begripa? Han kan egentligen ingenting säga åt grubblaren, mer än att saken består i mysterier, hwilka han icke widare bör tänka på, utan allenast blindt tro. Men detta gör icke nog för grubblaren. Ty, då det är gifwet, att ingen bör tro på allting eller hwad som helst, är det en oundwilklig angelägenhet för den religiöst samwetsgranne, att undersöka huruwida det, som föreläggas honom att tro, är det rätta. Detta är just religionsmänniskans ställning; och följdén blir, att hon måste wara ansäktad af grubbel litawäl, oakadt allt tal om den blinda tron. Historien från alla tider och alla länder wisar också detta. Meningen är icke, att ej en tro kan finnas, som öfverwinner grubblet. Men en sådan låter sig icke winnas utan genom öfwerthgelse om dess rik-

3
tighet; hwilken åter omöjligen kan ernås genom satsen, stridande mot förnuftet. Man kan nemligen ganska wäl tro på saker, som wisa sig öfwer ens förnuft, d. w. s. som icke ännu äro bewisade, som ligga i det dunkla. En sådan tro har man, och måste man hafwa, dagligen och stundligen, och i tusentals ämnen. Men man kan icke tro på något, hvilket stöder emot förnuftet, d. w. s. på sådant som ej är dunkelt och obewist, utan twertom är klarligen och bewisligen oriktigt.

När nu den religiösa grubblaren i denna ställning icke kan finna sig tillfredsställd af sitt ordentliga presterskap öfwer hufwud, enär dess medlemmar wanligen känna sig i predikament att antingen ej förstå eller ej få gifwa grubblaren det i grunden behöfliga; så är det tydligt, att han måste söka sin hjälp hos någon annan, och då lätt faller i armarna på hwilken som upplöser en och annan af hans gåtor, med löste eller litklighet att framdeles lösa de öfriga.

Sådana personer, jemte deras ledare, blifwa alltid hwad nomenklaturen kallar separatister, läjare, fäktare eller dyligt. Strängt taladt, kunna i landet inga återstå såsom erkändt renläriga, utom de, som med dogmerna ej alls befatta sig widare än iakttaga de genom dem föreskrifna yttre formaliteter. Det kan wisserligen finnas ett stort antal goda och upplysta människor, som följa evangelii bud i det praktiska lifwet, och sålunda äro förträffliga människor i kristlig mening, men hwilka ej mera fästet sig wid de besynnerliga bland de af människor tillsogade lärosatserna, än att de läst upp dem, när de en gång gifwos dem till utläsning. Alla dessa hållas för renläriga, men äro det endast i negativ mening, nemligen såsom icke-fäktare, enär de ej besattat sig med hela frågan. Man bör noga ihågkomma, att renlärighetsfrågan icke angår den omständigheten, huruvida man är en i botten god eller dålig, en verklig klok eller oförnuftig människa; utan huruvida man antar, eller icke, wissta menstliga propositioner. Att icke det förre anses angå renlärigheten, synes deraf, att i grunden goda och förnuftiga människor gifwas i alla sekter, såwäl utom som inom det ge-

bit renlärighetsgränsen omskrifver.

Grubblarna äro nu till karakteren sådana, att de befatta sig med renlärighetsfätserna. Det är således tybligt, att så fort de wid undersökningen stöta på hvad som ej hänger ihop, och, wid anfrågan hos de renläriga presterna ej härpå bekomma redigt och tillfredsställande svar, wända de sig till läsare (heterodoxe prester eller laici), som, om de ej kunna gifwa bättre bested i grunden än de förre, dock synas för grubblaren antagligare, emedan de äro mycket benägnare att med dem ingå i deras ämnen, samt öfverflöda på förklaringar. Att dessa förklaringar i botinen hänga lika litet ihop, upptäcker grubblaren ej så snart, som om de förres; emedan de wänligen ligga något djupare, och åtminstone äro konsekvente i en eller annan riktning, hwilket måste ingifwa grubblaren förtroende för det hela. Detta förtroende kan dock icke räcka i längden. Hallsösheten upptäckes äfwen här en gång af entusiastens sjelf. Saken slutar antingen med sjelfmord eller med dårhus, eller — i bästa och såsom wi hoppas i allmänna fall — med ett öfvergående till wanligt menstligt godt och förnuftigt lesnerne, deruti man alldeles icke befattar sig med de besynnerliga frågorna. Det är detta som fanatikern kallar indifferentiem.

Om man wid betraktande af allt detta, ej finner kyrko- och lärotillståndet så godt, som det borde och kunde wara; så medgifwer man säkert med detsamma, att saken ej blott angår det enstaka Grikjansonska fenomenet, utan twertom är en riksfak. Men huru skall den hjälpas?

Utän twifwel genom borigallrandet ur läroshemet af satsen, som strida mot förnuftet och som Kristus aldrig lärt; det will således säga alla sådana, som man 1:o icke kan tro, och 2:o icke behöfwer tro. Derester blir ej mer någon renlärighetsstrid, ingen statskyrka såsom separat sekkyrka; följaktligen ej heller några lättare läsare eller fanatici. Sola människorna då icke widare blifwa olika tänkande i religionsmål? frågar man. Jo, utan twifwel. Men detta så människorna då, i re-

ligionen såsom i allt annat, uppgöra med hvarandra genom kärleksfullt samarbete och fri forskning; twenne omständigheter, som öfwerhusnuden alltid och öfwerallt uppfomma, så fort man icke eger någon i lag grundad rätt att förkättra eller fördömma hvarann för olika meningar; utan blott har att, om man kan, vederlägga och upplysa hvarann med skäl och med de medel, som ren menniskofänsla och förnuft gifwa tillgång till. En och annan fantast här och der kan wisserligen också då upphäwa skrif, skälla på en antagonist, försäkra sina åhörare att alla komma till helvetet som ej tro likt honom sjelf o. s. w.; men så fort en dylik bråkmästare intet stöd har i samhällets egen fyrtiliga institution (antingen med eller mot), så att han hvarken kan uppträda såsom herrskare med lagens swärd i handen, eller såsom martyr emot lagens swärd; så blir han snart öfvergifwen, besegrad af det allmänna förnuftet och rättfänslan. Bölsjden skall wisserligen ändå alltid blifwa olika tänkesätt rörande den ewiga salsighetens winnande; men detta är en sak emellan Gud och den enskilde, med hwilket tredje man (enligt Luthers eget utlåtande) intet widare har att skaffa, än att gifwa de bästa råd och undervisningar han kan, men icke framfara med andra medel än själens, i frågor som endast röra själen. *Jordk. 126. 8 Sept. 46.*

Pressens ställning under den närmaste fram- tiden.

Om man skall tro wisja förbedande tecken, så torde Tidningspressen till näret komma att antaga en system som i mer än ett fall kan blifwa måttvärdig nog. De "två åren," som redan äro mycket på väg att blifwa tre år, hafwa af Hr Lindeberg varit lagda under kritiskens synglas, och af honom icke bejudna såsom vederbör. Dagligt Allshanda har förtigat mycket af Hr Lindebergs anmärkningar, men mången synes, att ännu ärfylligt återstår. Swenska Minerva har oupp- hörligen haft sin glädje af att se de "stora" tidningarna, efter hennes tankar, mer och mer ingå på banan af hwad som förekommit henne likt ett starkt deuouement för den närvarande regeringen; och hvarigenom Minerva sjelf sattes i tillfälle att ensam spela rollen af oppositionsblad. Att kunna bibehålla denna ställning och forigå ännu rasfare derpå, måste hon önska ej blott af Rosenbladska motiver, hwilka alltid innerst styr henne, utan äfwen af naturligt begär att lesra och frodas. Nu är det endast frågan, huruwida hon skall kunna komma att forisara så exklusy, som hon sjelf will, på den oppositionella sidan. Flere symptomer wisa, att de stora tidningarna likasom ledna wid det slags position de öfwer två år iakttagit. De hafwa wid mer än ett tillfälle låtit förspörja, att om slutligen ingenting reelt blefwe af de förhoppningar, som de hyft på vederbörande om ett friskare ingripande i reformerna, så torde de sinna sin pligt fordra, att icke längre wänta.

Det är nu detta som skall wisa sig till näret. Det gifwes en point d'attaque på det politiska tidningsfältet, på hwilken striden wisserligen icke afgöres, men der den dock troligen kommer att, som man säger, engageras. Denna punkt är Post- och Inrikes-Tidningen. Som man wet, har det år och dag utgjort ett icke ännu upplöst problem, att beswara, huruwida denna tidning i sina ledande artiklar uttalade Regeringens verkliga och innersta tankar i en mängd rikswigtiga ämnen, eller om den här endast utsade sina egna, det will

här säga, wisfa af sina insändares konservativa och anti-progressiva meningar. Dagligt Allehanda har alltid med iswer påslått det sednare, och derföre med skäl drifwit den satsen, att ett blad, som, i afseende på alla sina legala annonser och tillkännagifswanden om regeringsbeslut, är officiellt, begär någonting högst oformligt, då det, oaktadt ett regeringsblad, exploiterar läror, stridande mot regeringens egna tendenser: redaktörerna och insändarna deremot öppet lemnadt, att uttala alla dessa sina läror mot regeringen båt de wille, och med full frihet, i andra blad, i brochyror eller på annat sätt. I hela denna framställning har Dagligt Allehanda otwiswelaktigt rätt, men endast likwäl under den gifna förutsättningen, att Post- och Inrikes-Tidningen verkligen drifwer läror, som stå i strid mot regeringens. Just detta har Post- och Inrikes-Tidningen nekat. Den har swarat Dagligt Allehanda, att det (Dagligt Allehanda) icke så noga wisste hwad regeringen menade. Dagl. Alleh. har anmärkt, att wisfa tydliga bewis härpå finnes, dels i Konungens åtfylliga gånger yttrade liberala åsigter i lag- och uppfostringsfrågor, dels i f. d. Justitiestatsministern Nordensfalls yttrande på Riddarhuset i representationsfrågan, dels den lita arsrättens afgörande enligt progressisternas önskingar m. m. Härtill har Post- och Inrikes-Tidningen ej utan skäl genmält, att den wisserligen i sina spalter talade emot den lita arsrätten, så länge denna icke ännu war af Konungen i statsrådet afgjord, då man följaktligen icke definitivt kände Hans Majests tanka i den saken; men icke efteråt. Post- och Inrikes-Tidningen anser sig följaktligen ej hafwa yttrat någonting komprometterande häruti. Hwad åter beträffar alla de öfriga så mycket omtalade liberala tendenserna hos regeringen, så stödjer man sig, menar Post- och Inrikes-Tidningen, i sina tankar rörande dem, endast på swärfwande uttryck, hvilkas förklaring i sjelfwa werket beror på de förutsättningar hwar och en utläggare tycker sig hafwa en större eller mindre anledning att höra inom sig uppgöra öfwer regeringens system. //

Men detta mörka och obestämda stic kan ej i ewighet vara. Aftonbladet har, i anledning af några i Swenska Mirerva utkastade sarkasmer emot dess förläggare, nyligen sagt sin tanka om de två åren och skälen till det hittills af det bladet iakttagna systemet; hvilket allt synes tillkännagifwa, att Aftonbladet ämnar taga ställningar och förhållanden under närmare revision.

I sjelfwa werket är positionen gifwen. Den offentliga fria pressen både i Stockholm och öfwerallt i landsorten behöfwer endast taga Post- och Juristes-Tidningen för hwad den utgifwer sig, eller åtminstone will hetas vara, nemligen regeringens egen politiska organ. Efter icke regeringen på något sätt ger denna tidning beaktning; efter den hwarken genom tillkännagifwanden eller handlingar gör remonstrationer emot dess läror, utan twertom bibehåller den till officiell organ för sina meddelanden, obeswärad af de prohibitiva sätter den predikar i närings- och lagfrågorna m. m., m. m.: så har pressen både rätt och skäl, att identifiera Regeringen med Post- och Juristes-Tidningen.

Men sker ett sådant identifierande; sker det allmänt, öppet och med kraft: då måste saken snart gifwa sig. Regeringen kan icke då längre lemna allmänheten i owisshet om sig och sina tendenser. Liger hon, så är det klart och gifwet, en gång, inför hela swenska folket, att hon sjelf till sitt system är sådan som Post- och Juristes-Tidningen, hwaruti hon inkarnerat sig. Men är hon i sjelfwa werket icke det: är hon icke reaktionär, icke

prohibitiv, icke antiliberal, så skall hon genom något slags åtgörande stilsa sin egen höga sak ifrån Post-Tidningens; emedan, om hon ej verkställer detta åtskiljande sjelf, det omöjligen står i nationens förmåga att göra det eller låta bli att taga den ena för den andra. Detta åter måste på det högsta strida emot regeringens intresse, derest ej verkliga förhållandet är så, att hon till sina tänkesätt är alldeles det samma som Post- och Juristes-Tidningen.

W. 77 1849 2. Bl.

14
Svenska Minervas sednaste Volt.

Det är verkligan lustbart att åse huru vissa tidningar, isynnerhet Svenska Minerva, swängt sig under de sista weckorna. De i silar och tanfegångar litet mera iavgigda upptäcka utan swårighet, att icke alltid numera den gamle wälbekante Protokollsekreteraren siter wid bläckhornet, utan sägnas man i stället åt vissa andra, från den publicistiska himmelen en rund tid alldeles förswunna Konstellationens återkomst, och det m. d. ett sten, som fördunklar sselfwa deras forntida glans. Det är wäl sannt, att Minerva behöfde uppriskas: man hade med bekymmer hört, att Herr Astelöf flere gånger varit rörd — såwida man icke bedragit sig — af slag. Men å andra sidan existerade ett ännu större behof af rum och wistelseort för de celebriter, som under ett antal år ideligen ättat ur den ena pressens oragan in i den andra, och det oaktadt nu stodo huswilla, sedan det icke mera fanns någon Dag för dem. Bland dessa räknar man isynnerhet Herr Theod. Sandström och Grusenstolpe. Man har på det sednare halfåret spårat flere artiklar af deras måstarhand i Sw. Minerva. Men detta har icke gjort tillfyllest. Minerva wille samla allt hwad talang heter. Sjelfwe åldermanden i det offentliga babinaget har alltså slutligen nu gjort sitt formliga inträde der. Argus skrifer i Minerva! Voilà Polyphème qui se transforme en Monstre!

Hwad är det för ondt i det? skola säkert mängden af våra läsare utropa. Och wi insämna: hwad är det för ondt uti att Argus skrifer i Minerva!

Hwad saken egentligen will säga består i följande. Den innebär ett politiskt tecken till något wist som förhafwes. Hwar och en som har sig Herr Johanssons litet närmare bekant, wet, att han i tidningar och, efter hwad Stockholmsboar, dem wi träffat, påstå, äfwen ute i lifwet, långa tider gör sig hwad man kallar osynlig. Man warseblir, under hela den epoken, hans anfenliga person ingenstädes; man läser i ingen tidning några

13
så ändelösa perioder, att de oundwifligen måste
vara af honom; man hör inga så utomordentliga
lögnar framalstras och med så lugn complaisance
inför publiken etaleras, att man behöfwer taga sin
tillflykt till en tanke på Argus, för att begripa
möjligheten af deras uppkomst. Men när på en
gång allt detta dyker upp: när, med ett ord, epoken
af ett nytt Argi manifesterande inträffar, då
vet man hwad klockan är slagen, eller rättare, att
man i rappet will hafwa den att slå.

Argi nyligen timade, sista manifestation i Mi-
nerva för ett par dagar sedan skulle då werkligen
betyda någonting?

Den betyder försöket af ett politiskt anlopp.

Sw. Minervas redaktion, hwilken, enligt sin egen
nyligen gjorda försäkran, är den enda, som icke är
bunden wid ett parti (hwilket förmodligen will sä-
ga, att den intet parti har), proas likwäl af ett
oupphörligt misnöje med den nuwarande Regerin-
gen; allt af opartiskhet, det är klart. Troligen
utgör det ändå Minervas allra innersta tanke, att
af sina goda skäl wara gransade på Konung Oscar
sjelf. Men huru komma åt, på något sätt känn-
bart komma åt honom och hans konsej?

Den lilla skackars Minervas fronderi, så länge
det är ensamt, utgör en opposition, mindre än in-
gen. Det insåg hon sjelf. Men hon gronderade
ihärdigt ändå, sina tre dar i weckan, än om Dickel-
huswor, än om moder; ty hon tänkte som så, att
så bita i sten är dock alltid allt så bita i något.
Och — pour vivre, il faut manger.

Sennes djupsiniga plan war emellertid allrid
att kunna förmå den liberala pressen öfwerallt i
landet, och isönderhet sina närmaste, de "flora tid-
ningarna" i hufwudstaden, att göra den hufwud-
sakliga oppositionen mot den förhatade. Huru
skulle detta likwäl blifwa möjligt, då dessa orga-
ner för allmänna tänkesättet, af billiga och natur-

16
liga förhoppningar om den nye regenten och den omgifning han kunde skapa sig, utan att sluta förbund med någon eller af någon vara bunden, dock hjertligen gerna wille understödja densamma, i hwad de kunde; åtminstone måste anse sig alldeles obefogade att hos den klandra hwad ännu ej wisade sig klander värdt?

Nu slutades de "två åren;" och äfwen deras postskriptum, "det halstredje året," tilländalopp. De liberala organerna började finna sin reformwäntan för lång, och sade ärligt till härom. Både Göteborgs Handelstidning, Östgöta Correspondenten, Majaden, Barometern med flere andra, läto öppen hjertigt weta, att de icke wisste hwad de skulle tänka om ett och annat. Likasom landsortspressen, yttrade sig de Stockholmska. Dagligt Allehanda framkom flere gånger med betänkligheter, som nogsam intygade att det ej war beläet. Afsonbladet talade wisserligen alltid med stor hofsamhet, men talade icke desto mindre.

Hwar och en tidningsläsare drar häraf den naturliga slutsats, att den liberala pressen wisserligen iakttagit all tillbörlig höflighet mot Regeringen, men alldeles icke förnekat någon af sina grundsatser, och minst af allt lemnat sin position.

Men hwad gör Sw. Minerva? Utan twiswel tänker också hon om den liberala pressen detsamma. Men hon säger motsatsen.

Just nu, när både Dagl. Allehanda och Afsonbladet börja höja sina stämmor allt mer anmärkande, då framkommer Sw. Minerva med det påstående, att de liberala tidningarna och framför allt just Afsonbladet och Dagligt Allehanda äro till händer och fötter bundna af nya förhållanden, som göra det omöjligt för dem att wara oppositionsorganer. Med andra ord: wid en epok, då de som mest wisa opposition, skulle de wara som mest emot en sådan! Både Dagl. Alleh. och Afsonbladet skulle i själ och hjerta nu wara till meningen desamma som Posttidningen; och allt hwad de orda mot denna, endast bestå i ett taggspele! Sw. Minerva går slutligen så långt, att hon till besträffande af wissheten om detta sista, videntligen

insulterar, det en wiss inom Regeringen dirigerar
Aftonbladet och Dagl. Allehanda, sålunda hållande
dem i tygeln och wärnande regimen för deras
bygg: en annan, åter, styr och ställer med Post-
tidningen; så att, i så ord sagdt, dessa till utseende
det så fullkomliga örnar i Regeringen sjelf skulle
hafwa sitt centrum. I sanning, om så wore, så
wore det verhördt, "tastspeleri," såsom Sw. Mi-
nerwa oförståldt namnger det, upptagande ordet från
Göteborg. I annan händelse innefattar det den
fräcaste uppfinning man någonsin hört omtalas.
Wi skola se både hwem uppfinnaren här till är,
och för hwad ändamål uppfinningen är gjord.
Orsaken till uppfinningen af denna gröfwa ofan-
ning, eller skälet hwarför den har blifwit gjord,
är att reta Aftonbladet och Dagl. Allehanda
till en allt större opposition. Minerswa hoppas
att dessa begge tidningars redaktioner skola så för-
sträckas öfwer att se sig i publiken mistänkt för
att i hemlighet spela under ett täcke med Posttid-
ningen, att de, för att freda sig här för, skola upp-
träda i en häft och orimlig strid mot Regerin-
gen, dylik som Minerswas egen, icke, såsom hittills,
klanderbrände blott hwad på uppgisna skal kan fin-
nas klanderwärdt, utan opponerande sig mot allt,
endast det utgår från den högsta orten. På an-
nat sätt begriper icke Minerswa en opposition. Mi-
nerswa kan än i denna dag icke få i sitt hufvud,
att då den liberala pressen i Carl Johans tid ut-
tråde sig emot en stor mängd regeringsåtgärder,
skedde det icke derför, att de wore utgångna från
högsta makten, såsom konselj, såsom Konung eller
som beggedera; utan derför att pressen ansåg des-
sa åtgärder felaktiga och skadliga. Hwar menniska
förstår dock detta. Det war en opposition i sak,
men alldeles icke en personlig förföljelse emot hwar-
ken Konungen eller konseljen. Det är således och
så på intet sätt inkonsequent af samma liberala
press, om den i wår närwarande Konungs dagar
låter bli att opponera mot ett antal regeringsåtgär-
der, enär de befinnas goda; och pressen utträ-
der derigenom alls icke från sin bana såsom op-

positionell så fort föremål för rättwist klander wilja wisa sig. Afwen detta är så sjelfklart, att Minerva säkert begriper det. Men hon låtsar ej förstå ett sådant handlingsfätt. Hon ropar idkelligen på den liberala presSENS inkonsequens, hwilken skall bestå deruti, att den opponerade sig mot Regeringen i Carl Johans tid, men nu är "deynerad." Hwad man härwid har att fråga, är endast skälet, hwarföre Minerva, som wäl åtminstone icke kan wara dummare än Dreja och den Konstitutionelle i sina dagar woro, gifwer sig till att upphässa så enfsaldiga och istna rop? Skälet härtill är ock ganfska tydligt. Hon will försöka göra ett anlopp mot hela den liberala presSEN med de s. k. "stora tidningarna" i spetsen, för att om möjligt reta och förleda den till en oppositien mot Konung Oskar, af Minervas eget slag. Det är gamle Argus, som, om han icke sjelf eller ensam utgör Uppfinnaren till detta Anlopp, dock i Minervas spalter fatt sig i spetsen för ett sådant. — För att utföra sitt stratagem, har han börjat med en af de bastantaste osanningar man nänsin från denna notabilitet hört, hwilket icke will säga obetydligt. Han påstår (Minerva för d. 6 Okt.) helt ogeneradt att de stora tidningarna i Stockholm (Aftonbladet och Dagl. Allehanda) alltid förut och sist förklidne wacka, begge skulle hafwa anført den omständighet, att Post- och Jurikes Tidningar skulle stå under wisfa Konfjlsledamöters hemliga ledning. — Dernäst har han framkommit med den insinuationen, att Aftonbladets och Dagl. Allehandas redaktioner hållas i schack, om ej alldeles ledas, genom sina intima relationer med en regeringsledamot, "just den de (Aftonbladet och Dagl. Alleh.) wid alla tillfällen prisa och rosa såsom de liberala ideernas säkraste wärn uti Konungens omgifning," och hwar's nämni till och med ganfska begripligt utpekas. Lägger man nu dessa begge momenter tillsammans, af hwilka det förra

19
skulle vara af de begge tidningarna sjelfwa fram-
ställdt, så måste läsaren till komplett evidens hafwa
för sig giswet, att Posttidningen, Nstonsbladet och
Dagl. Allehanda, med alla deras "lydländer" i
landsorterna, i grunden stå på alldeles samma
bas, samt att den långvariga strid, som egt rum
emellan de begge liberala organerna, isynnerhet
Dagl. Allehanda, å ena sidan, och Posttidningen,
å den andra, endast utgör ett förslucket spel, en
fint, ett taffspelari, till allmänhetens förvillande.

Om icke detta skulle förmå de liberala att klåda
sig i oppositionens tyller och harnest för att ren-
twå sin egen karakter, så wore det wäl alltför be-
synnerligt, menar Argus. Skada blott att hans
frumbugter äro så ökända, att hwar och en begri-
per dem och wet hwilken tur dansen skall taga, så
fort blott de första ljudliga tonerna från instru-
mentet förmärkas. Metodén består fort och godt
uti, att först fingera ett faktum, sedan oförsynt på-
stå en annan hafwa framkommit med detta fak-
tum, och slutligen härpå bygga ett helt kabelstorn
till inrymmande af hwad man behagar.

Swarföre omsider detta märkliga stratagem af
Minervas Argus just i dessa dagar kommit å bane,
har en enskild orsak, hwaruti Bönköpingsbladet, om
och anlägs, ej torde vara utan sin lilla del.

Våra läsare påminna sig, att wi nyligen hade
en artikel med öfverskrift **Presfens Ställning**
under den närmaste framtiden, deruti wi fram-
lade våra tankar om Regeringens identifierande med
Posttidningen, så länge tills den förra sjelf, genom
någon forts bestämdt åtgörande i de vitala frågor-
na, fildes sin egen sak från besagde tidnings; enär,
förrän detta sker, det för nationen är omöjligt, att
icke taga den ena för den andra, då P. T. till
hela sin officiella egenkap är Regeringens egen, och
hon inga remonstrationer gjort mot P. T:s politi-
ska system. Denna vår artikel reprodicerade Dagl.
Alleh., med förklaring att den war åpropos för
den närvarande tiden. Nstonsbladet aftryckte den
också, men gjorde derwid en slutanmärkning, an-
tydande, att "regeringen, enligt dess (P. T:s) tanke,

icke är ultrakonservativ, utan snarare på sätt och vis (!) liberal, hvarföre Regeringens tendenser icke böra betraktas "alldeles identiska med Posttidningens, hvars redaktion tydligt lutar åt den ultrakonservativa sidan." Aftonbladet gjorde efteråt en skildring af Kongungens "egna och ömtaliga ställning härvid," hvilket allt förefaller ganska ränsvärdt, ehuru vi, på mera afstånd än N. B. från dessa höga affärer, ej tillräckligen kunna bedömma sanningen deraf. Men emot Aftonbladet anmärka vi tillbaka, att det icke urpytagit hwad vi egentligen sagt och menat. Vår artikel innehöll alldeles icke det påståendet, att Regeringen till sina tendenser är identisk med Posttidningen, hvilket vi hoppas och i det längsta tro icke vara falskt. Men vi sade och säga ännu, att man i det allmänna måste betrakta dem såsom, åtminstone i allt det hushållsaktiga, enahanda, just på det att Regeringen, om hennes tendenser i stort*) äro andra än P. T. S., måste erkänna angelägenheten af att befria sig sjelf från den komprometterande och obehagliga ställningen att i det offentliga gälla för annat än hwad hon är.

Denna tanke, hvaruti vi, långt ifrån att vara ensamma, städa alla andra fria organer, som ännu i frågan uttalat sig, på samma sida som oss, har omfattats af Minerva med ett verklig högt argusiskt snille. Hon påstår, och detta är för att så säga hennes lifspostulat, att Regeringen och Posttidningen till sina tendenser äro alldeles identiska; och att detta icke blott inträffar med några regeringsledamöter, utan med alla, emedan Regeringen är fullkomligt homogen. En konsejens epuration måste följaktligen efter henne vara ett oting, emedan enhvar konsejensledamot hufver i grund samma politik som den andra. Hon vill således veras totala afhyssning men icke en utgallring. Och hvilka önskar hon se i stället? De allra radikalaste och värsta personer, hon kan nämna: Ancarsvärd, G. G. Michert, v. Koch — och måhända äfwen Herr Hjerta och Dalman. Svarföre? På det att det på en gång måtte gå utför backen med — riktig full fart, ju rasnare ju bättre.

Tråfgheten, stadd på uppwaftningar.

Tråfgheten, en äldre herre, försedd med många kunskaper och med en stor mängd högre videtur öfwer ypperligt afslagda akademiska examensprof, hade likwäl swårt att taga sig fram i werlden, och förde ett bekymmersfullt lif. Han resonnerade med sig sjelf och fann att werlden gjorde honom orätt. Han war icke en man af det bästa huswud, men sjelf påstod han sig ega ett förträffligt hjerta, åtminstone war han alldeles wif på sitt religiösa djup.

Hwad som i så hög grad verkade hans obestånd och swårigheten i inkomstwäg, war att en annan warelse, ett fruntimmer som bar namnet: Glädjen, wunnit ett för stort insteg hos menniskorna. Det utbreddes sig en fördom, att man wille föra ett gladt lif; och hwad skulle Tråfgheten taga sig till för att wärna sin existens emot en sådan wildt kringgripande inbillning?

Räcker det här länge, så går jag under! utbrast han för sig sjelf, satte sig ned att raka sig sin, och pådrog sina bästa swarta kläder. Derpå gick han ut och gjorde wifit hos alla menniskor, och främst af allt i de förnämas hus, der han war mest hemmastadd och wiste sig hafwa mycket att säga.

"Mitt herrskap!" sade han och lade handen på hjertat, "jag ber er för Guds och salighetens skull taga er wäl till wara för en här i landet inkommen, högst dålig person, som under sin wackra och intagande drägt förleder alla swaga och ouppmärksamma sinnen. Hon är i grund ej annat än det fördömda lättfinnet sjelft, fast hon ler med en så oskyldig och ofskrymd blick. Men — tro henne bara icke! Allt som är gladt här i werlden är ytterst farligt; det är infernaliskt i botten; endast det tråkiga ärfwer himmelriket, ty endast det har en religion, som något duger; det tråkiga besitter

allvar och grundlighet; det tråkiga ensamt har ordning med sig." Den uppväntande flöt: "Mitt herrskap! jag begär icke att ni skall höra mig med nöje; tvärtom, det skulle ju vara motsatsen af hvad jag åsyftade: jag begär blott, att ni noga lägger på hjertat hvad jag sagt er; att ni så mycket som möjligt uteslänger glädjen från edra familjekretsar, att ni betänker huruledes ni framför allt måste lägga er till moral, hvilken, då den är riktig och iön jag vill, icke besitter en gnista af det förföriska nöjet; samt att ni i all lektyr, isynnerhet romanlektyren, hvilken ej alls är fördomlig när jag dikterat den, noga wet att bortgallra alla muntra d. w. s. helvetiska böcker, men litigt stundera dem som ni på första sidorna upptäcker vara inspirerade af mig!"

Han tog sin hatt och bugade sig. Herrskaperna tackade mycket för besöket och gäspade öfversjudt. Detta tecken till sympati med honom själf sägnade honom på det högsta, och han anlägnade sig med goda förhoppningar.

Nu skall jag göra min uppväntning hos litteraturens heroer, de tongifwande författarna och författarinnorna, sade han till sig själf; ty kan jag vinna dem på min sida, så skall snart den förbannade Glädjen vara fördrifwen från mitt gamla, goda, älskade Sverige.

Af artighet gjorde han först sin visitt hos damerna, och, för att ej brista i aktning mot åldern, började han med Wamsell Bremer. För att uppvakta henne med framgång, satte han på sig sin mest gudliga uppsyn, steg in, bugade sig, fällde en gråblå tår och helsade från de fattiga. Denna helsning var nog att röra den ädla Wamsell Fredrika. Hon bad honom sitta ned hos sig i sin egen emma. Tråkigheten såg sig med giriga blickar omkring i hennes rum, synade hennes halfskrifna art, kastade slutligen sin blick på hennes gestalt, och tänkte: så se om jag icke här skall göra ett godt kap! — Med läsupande och dsjupt intalande röst började han nu ställa sina ord till den goda qvinnan: "Min nådiga Wamsell Bremer!" sade han, "låt mig öfverställdt få yttra min mening

öfver er verkliga ställning och er litterära verk-
 samhet. Ni har skrifvit en liten roman, som ni
 kallat „Familjen S“, och ett annat litet stycke,
 som jag tror ni kallat „Brefväxling emellan
 twenne wänningar“, eller slikt, och hwilka gjort
 mig ondt i själ och hjerta. Säkert hafwa flere
 sagt er, att dessa arbeten äro glada och qwika.
 Med dessa ord hafwa de smickrat och förledt er:
 följ nu mitt råd, öfvergif denna bana och låt in-
 spirera er af mig! Ni skall icke tillåta er s. t.
 naiva skildringar, deri man ej spårar en hängan-
 de läpp, ty sådana äro i grunden irreligiösa och
 lättfinniga.“ — Mamsell Bremer lofwade tänka
 på saken, urbad sig emellertid en liten lektion i
 religionsfilosofien, betraktad ifrån hennes värde gäfts
 synpunkt, och låt honom icke gå utan goda tankar
 om henne. Hon kunde sedan aldrig glömma dens-
 na dyrbara interlokution. Hon gjorde sitt bästa
 och lyckades mer och mer att tillegna sig de råd
 hon fått. Hon skref Hemmet, hon utgaf Mor-
 gnowäckterna. Hon tillät sig wisserligen ännu
 några affsteg in på det gladas och näpnas område
 i Nina, Grammarne, Dagbooken o. s. w.; men
 lagade att de uppträdande karaktererna blefwo pla-
 giater blott af sådana, som hon förut skildrat, och
 således tråkiga åtminstone härigenom. Hwilken hög
 ståndpunkt har jag icke nått! sade hon till sig
 sjelf.

Jönkö 6. 29/9 46. (Fortf.)

Tråkigheten, stadd på uppväkningar.

(Forts. från föregående nummer.)

23

Dr Tråkighet, som fann sig hafwa lyckats såväl i sin första påhelsing, beslöte att göra en dylik uppväkning hos Kusinförfattarinnan. Såsom detta lifliga fruntimmer genast fann affmak i den inträbandes figur, kunde hon ej affhålla sig ifrån att genast gäspa honom midt i ansigtet. Denna entre förtjuste den uppväktande. Men det förargade honom att den ryktbara friherrinnan icke bad honom sitta ned. Hon lät honom stå wid dörren. Han började stamma sina wanliga haranger om religion och sedlighet, hvilka ej skulle kunna vara till utan honom; men dessa termer wille här icke stå an. Förundrad återade han sin wärdinna, för att finna om han ej hos henne skulle kunna upptäcka ett enda drag af sympati för honom. Men — omöjligt! Swertom wille hon blifwa detta ledsamma besök qwit, och gick in i ett sidorum. Ah! tänkte han i högsta förargelse. Liflig som en ormnalkades han hennes skrifbord, tog bort det papper, hwarpå hon brukade författa, och inlade i stället en bundt ark af sin egen tillverkning, hvilka han alltid plågade medföra i fickan, för behöfwande skribenters räkning. Derpå smög han sig bort. När friherrinnan återkom, fann hon med glädje att hon blifwit befriad från den wärsta gäst hon någonsin lärt känna. Hon satte sig ned att skrifa. Hon författade **Wännerna, Swinnorna, Illusionerna**, och en mängd annat på — **na**. Hon höll ännu alltid samma penna, hon brukade samma bläck. Hon wiste icke, att papperet, grunden, hwarpå hon nu stref, war af tråkigheten insmuglad. Förargliga händelse! Swad hon författade, innehöll samma lifliga och pikanta ordvändningar, som i Kusinerna; men allsammans stod på en tråkig fond. I så stor wrede, som ett qwickt fruntimmer kan hafwa, sprang hon upp och lemnade sitt wanliga arbetsrum. I hästigheten kom hon ned i ndersta wåningen af sitt hus. Här lågo på ett bord en hoy grofwa, simpla ark, förmodligen tillhörande inspektorskontoret på gården.

26

Genast, fattad af sin kärlek att författa, satte hon sig ned här och skref Torparens. Stil och utförande blefwo mässterliga; endast grundidéen war inkonsequent; en renlufscens från hennes öfre wänning. Glad öfwer detta, lifwäl till en så stor del lyckade arbete, lemnade hon rummet och förfogade sig åter upp till sin wanliga kammar. Hon kom således att ängo skrifwa på de olyckliga art, som den uppvaktande herren, henne omedwetet, gifwit henne. Hon skref nu Följetonger och Skizzer, och ännu mera Följetonger allt mer och mer i det underliggande papperets smak.

Tråkigheten sade: här har jag runnet spel! och så beslöth han göra widare segrar. Han kostymrade sig på det bästa, klädde sig i sjömanströja och wandrade af till Fru Klnaare-Carlén. Men här mötte honom straxt i tamburen den olyckan, att kammarjungfrun förklarade, det hennes fru, upptagen i sitt arbetsrum, ej kunde hafwa äran taga emot ett besök, utan hänwisade honom till hennes man. Den uppvaktande steg således in till Herr Carlén. Denne bad wänligt den främmande sitta ned. När han såd höra hwem den främmande war och hwad hans ärende innebar, sade Carlén: min hustru är i ke rätta person för min herre att wända sig till; men hwad mig beträffar, såsom redigerande Lagen och Författningarna, håller jag besöket ganska kärt, och skall ställa mig min herres råd aftningsfullt till esterrättelse. Den uppvaktande syntes icke nöjd härmed. "Juridiken har jag redan längesen på min sida, svarade han; men det är för menniskorna wigtigt, att min verksamhet sträcket widare. Skrifwer icke min högtadtade herre också vers?" afbröt han: "kunde det icke tillåtas mig, att, åtminstone någon enda gång, få inspirera min herres poesi?" — Hr Carlén steg upp med en afwisande åtbörd. Han wille icke wara ohöflig mot en främmande. Han sade derföre endast: jag skall tänka på saken, men lofwar ingenting: desutom, förlåt mig, men jag har göromål! — Den uppvaktande förstod meningen, steg upp, tog affsed, och tänkte i sin själ: ett halft löfte har jag wäl ändå fått?

I denna förmättna inbillning, grundade den fring-
wandrande Anden endast på nya och fördofade tri-
umfer. Nu, tänkte han, gäller det att göra för-
sök hos en ny klass personer — ty — skall jag gå
till flere damer? Nej, det är icke värdt, svarade
han sig sjelf: Wilhelmina, och Fru Almén, och en-
tan från Norrland, och hon från Uleåborg, och —
nej, det behöfs icke; de äro mina goda vänner i
alla fall. Men — låt se? — jo, nu skall jag
besöka författarna. Med hvilka bör jag börja?
Med de Akademiska? Det förstås, att dem tillhör-
de wißt äran af min första upprafning. Men
tjenar det till något? Kan jag wäl billigen begä-
ra att dessa herrar skola blifwa mina vänner i
högre grad, än de redan äro? Jag må icke begära
det omöjliga. Nej — jag wänder mig till Stoch-
holmarna. Kunde jag hos dessa lättfinniga och
förd—da karlar winna werkligt insteg, så wore
det en triumf, hvars ruktter hela landet skulle
förda godt af. Jag talår härwid icke om Hr
Carlén, hos hwilken jag sedan varit, och hwilken
jag endast ser under sig punkten af Fru Carlén,
författligen räknar till de tre. Om — jag går
till v. Braun!

Detta war ett djernt förslag. Men hwad kan
affräcka Erätigheten? Han paesjade på en timme
af dagen, då man sagt honom att det möjligt
skulle kunna låta sig göra att werla några ord
med Galles och Carolinas författare. Han an-
mälde sig wid v. Brauns dörr. Stig in! hwen
är ni? röt en martialist stämma. Den anlände
sade sitt namn med en präfwande och litet rädd-
ton. "Ah, wet hut! en sådan såhund har jag al-
drig tålt på min tröffel!" ropade den glade skal-
den i brinnande wredesmod, tog eldgasseln och ja-

26 28
gade ut en af swenska litteraturens förnämsta
andar.

Nu wardt Hr Fråghet het om örönen. Detta
war en gemen visit! tänkte han; men fällde dock
icke modet. Jag går, medan jag är sinflädd, jag
går — hm — posito till Mellin? Han måtte wäl
wara human nog att icke föra mig på porten?

Den uppwaitande satte sig i båt och for till en
af de wackraste öarna i Mälaren, Adelsön. Han
steg i land, gick upp, träffade werkligen Hr Mel-
lin wid sidan af sin Blomma på Kinnekulle, och
började perorera med honom. För att icke födra,
wågade han icke här rätt och slätt komma fram
med den begäran, att få inspirera hans penna,
utan gaf saken en annan wändning. Han bad få
beställa manuskript af Hr Mellin, sade sig wilja
betala hwad han önskade, men fordrade då billi-
gen att bekomma det författade sådant, att det öf-
werensstämdt med hans smak. Detta kunde Hr
Mellin omöjligen neka, emedan denna fordran war
lika naturlig som hwarje köpare.

Böck. N. 3/10 86

(Fortf.)

Tråfgheten, stadd på uppvaktningar.

(Fortf. från föregående nummer.)

Det här gick bra! hwistade den wandrande anden för sig sjelf, och reste hem från Udelsön. Återkommen till hufvudstaden, beslöt han först stiga in hos Hr Crusenstolpe. Sedan han här föresjållt sin person, fann han sig likwäl litet beswärad huru han bäst borde begynna, men hemtade sja. "Herr Åsjesfor!" började han; "jag har wäl ännu ej den äran att wara rätt intim med Hr Åsjesfor; likwäl wet jag att ingenting roar Hr Åsjesfor mer än att winna nya bekantskaper. Där jag göra ett litet förslag! Hr Åsjesfor har omätligt att beställa; Hr Åsjesfor skrifwer mer än han hinner; Hr Åsjesfor är för närwarande förpligtad att försatta Huset Tessin; låt mig då under tiden sätta mig ned här wid bordet och skrifa sitta ådelningen af Carl Johan och Swenskarne!" — Hr Crusenstolpe fann propositionen ej så rasande, emedan han då slapp ett arbete, odöft och redan betaldt. Men han svarade: wänd er till min förläggare! går han in derpå, så gerna för mig. "Han?" utbrast den uppvaktande. "Han har alltid varit min bästa vän! Hans flesta andra förlager äro ju dikterade af mig, hwarföre skulle han nu neka mig detta?" — Godt! sade Hr C., sätt er då ned hos mig, här är pennan!

Den öfwerlycklige anden satte sig, och började redan se allt framför sig i hufaste dager. Sverige skall snart blifwa mitt helt och hållet! utbrast han i sitt hjertas swall. "Hör, Hr Åsjesfor!" s. de han, "da wi nu blifwit så goda wänner, råd mig hwart jag skall wända mig, för att winna en komplett seger?" Hr Crusenstolpe rynkade mustascherna och svarade: "Min herre skall söka lägga teatrarna och den periodiska pressen under sitt wälde." — "Ah, hwilket lappri!" svarade anden. "För stora teatern har jag varit den egentlige direktören allt sedan så långt tillbaka jag kan minnas. Westow, Backman, Hamilton hafwa endast mig att tacka att de funnat retirera. Djurgårds-teatern är en motsträfwig tanalje, emedan jag ej kan så rätt bugt på Hr. Deland; men om Far-

bror Mårtens städeplats gör jag mig det bästa hopp." — "Men Lindeberg är derifrån, det wet herrn wäl?" — "Strunt!" utbrast den andre, "en stor mans ande lefwer ewigt i hans werf; och Lindebergs, min utwaldaste wäns, esprit skall icke dö inom hans teater." — "Nå, wi så se," sade Hr Crusenstolpe. "Men hur står herrns kredit hos Tidningspressen?" — Anden tog sig om hafan med synbar själförnöjselse: "Den har aldrig stått bättre!" hwissade han. "Har Nöjesforn nyligen läst tidningarna?" — "Nej!" utropade Herr Crusenstolpe; "de förb—de bladen hafwa på ett halft års tid, och mera, warit så satans tråkiga att ingen menniska kan stå ut med dem." — "Bra! der ha wi det. Är det icke som jag säger? Kan någon emotstå mig? I Post- och Jurids-Tidningen har jag inkarnerat mig; min älskade fosterson Theod. Sandström har jag insatt i Minerva; i Dagligt Allehanda och Aftonbladet har jag hyrt rez-de-chausseén, så att jag kan anse mig som egen ämning af följtongerna; Landsofverstyrelsens tänker ej på annat än emancipation, och jag skall snart emancipera den från glädjens och lättjans öfverwäld, — och sedan — jag begriper icke hwad som sedan skall kunna stå mig emot?"

"Har min herre icke tänkt på Regeringen?"

"Ah, det är sannt, det är också en makt här i landet! Låt se, huru skall jag winna den på min sida?"

"Derpå kan jag icke gifwa swar," sade Herr Crusenstolpe leende, "thj numera har jag ingenting der att säga"

Den uppvaktande steg upp. Eräktheten hade fått myror i hufvudet. Han tog affsed och aflägsnade sig. Han gick och grubblade på problemet att winna regeringen, och öfwerlade med sig själf huru mycket han möjligen kunde hafwa att disponera för detta ändamål.

"Hm!" utbrast han och stannade tvert. "Jag är ju ett nöd, som ej kommer ihåg — —"

Han stöndade sig hem till sitt logis. I samma förstuga, som han själf, logerade Herr Theorell. Han steg in till denna sin wän, bugade sig och sa-

de: "bästa Hr Kammarråd! då jag nu gjort Hr Kammarrådet den tjensten, att åt Hr Kammarrådet vittera en hel brochyr, hwilken jag, utan alltför stort selfberöm, anser wara ett af mina mest lyckade arbeten; så måste också Hr Kammarrådet göra mig en liten tjänst tillbaka."

Hr Theorell såg på sin bästa wän med en buter och stråf blick, och svarade endast: "har då icke jag sjelf en lika stor andel i denna skrift?"

"Sojo, käre, blif icke ond, svarade den andre; "ni två skola aldrig strida om företrädet. Churu jag tror, att ingen warelse i werlden öfswergår öf begge, är jag dock säker, att ingendera af oss kan öfwerträffa den andre. Men nu till saken! Jag will hafwa denna wår gemensamma brochyr inlemnad till regeringen. Will Hr Kammarrådet uppwafta Hans Maj:st Konungen och i underbå-nighet ingifwa den sjelf? Nej! Jag ser på den resiguerade uppsynen, att detta icke är Hr Kammarrådets mening. Hr Kammarrådet will inga frukter njuta af detta wackra arbete. Det skulle kunna uttydas, som om den wore skrifwen för att vinna höfgunst. Hr Kammarrådet reser snart för att sätta sig ned i Södra Widre, och skulle ej af något i werlden låta förmå sig att intaga en plats inom regeringens närmare funktioner. Låt derföre mig handla i stället! Jag tar wår brochyr, wårt älskade barn, under armen; och jag wandrar dit upp. Jag begär audiens. Jag är gammal och wan i dessa trappor; Hr Kammarrådet deremot skulle kunna halka och bryta benen af sig."

Den anspråkslöse Hr Theorell wiste icke hwad han skulle säga. Han teg. Så stoppade anden den goda boken på sig, gick, och wandrade upp till slottet. "Kan jag bara få regeringen att läsa, be-grunda, omsatta och thcka om det här!" utropade han, "då är min sista och största triumf wunnen, jag har Swea och Göta rifen under mina fötter, och jag behöfwer icke längre springa hem på upp-wakning hos några motspänstiga litteratörer, som nödwändigt wilja wara glada, de arma satarna, och som på allwar inbilla sig, att gudsfuktan och sedlighet kunna finnas till utan mig. Men jag skall snart lära dem annat!"

Anden steg uppför trapporna, och anmälde sig hos tjenstförrättande kammarherren.

Tråfiheten, stadd på uppvaktningar.

(Ett från N:o 80.)

Trenne veckor efter det föregående sågs Hr Tråfihet wandra Kongl. Lejonbacken utföre med en högt betänklig uppsyn. Förargelse och långvästhet stämplade uttrycket.

Hwad will då detta säga? stammade han till sig sjelf. Det är nu tredje gången jag anmäler mig, och jag får ingen audiens! Kammarherren sjelf låtsar som jag icke fanns till i rummet! Kammartjenaren hör mig åtminstone; men han säger mig med den artigaste åtbörd, att det yttre stora spegellådada rummet är det rätta för mig: att etiketten fordrar, det jag der förblifwer, stannar och wistas om det wore i all min tid, till de personers underhållande, som der för öfrigt wänta och dwäljas. Hu! hwad will allt sådant snack betyda? Jag will inträda i interiören, jag; men — derifrån afwisar man mig stolt!

Wet man då icke hwem jag är? Det wore minnans en rolig regering som skulle existera utan mig? Inbillar man sig kunna administrera ett rike med nöje? Eller will man på allwar hafwa glädje af hwad man gör i styrelsen? Hwilken fördom har gripit samhällets höjder såwäl som dess fötter och rötter!

Han gick utföre, passerade lejonets swans och fastade mörka blickar utåt det perspektiv som låg för hans ögon. Han måtte girigt Norrström och öfwerlade om att dränka sig i dess vågor midt framför Logården, för att af hämnd gifwa wederbörande den smärtsamma anblicken att se Swerges rikets själ gå åt botten. Men under det han stod och resonerade med sig sjelf om den förlust han wille göra werlden, kom han att ståda utöfwer watten till landet på andra sidan, och med sin skarpa syn warskeles han tinnarna på Adelswårdska huset, nuwarande Nyssa Ministerhotellet på Blasijholmen.

Ha! utbrast han med en långdraagen ande, full

af wällust, och en ny kedja af tankar uppvaknade hos honom. Jag skall minsann icke dränka mig! Jag inser något, hwarmed jag skall kunna göra Regeringen en ännu långt kånbarare förlust. Ha-haha! efter man will hafwa så muntert, skall jag laga att man får roligt så, det förslår. Jag skall låta nöjen flyga hitöfwer på örvingar från Mega'n.

Ater gick han några steg. — Man will på högsta ort, utropade han, icke låtsa begripa dessa guldne ord, som min Theorell uttalat: "att man måste upplysta sig öfwer denna låga ståndpunkt, der omsorgen att skydda den redan anställda medelmåttan röjer sig i fruktan, att uti sjelfwa rådkammaren upptaga den mera utmärakta förmåga, hwilken dock ensam der, och företrädeswis der, borde winna inträde." Man will icke förstå denna halfswädna wisa! Man will icke sätta Theorell och dem jag danat för konseljen; man will icke tillägna sig mån af utmärkt förmåga i min genre, man will endast (såsom Theorell säger och beklagar) hafwa medelmåttigt tråkiga. Huru illa förstår man sig! Men jag skall snart spela upp melodien i en högre tonart: jag skall epurera konseljen totalt, slöt han, och kastade ånyo sina ögon öfwer till Blasiholmen.

Han war nu nedkommen på Norrbro.

Ah! hwad ser jag — utropade han med triumferande mine — det är ju sjelfwe Herr Kongl. Sekreteraren? den man, som jag just nu framför allt wille råka? Men hwaraf kommer sig, att Hr Kongl. Sekretern synes wara stadd på wändning från Norr, då jag och hela werlden trott Tit. ewigt bo på Söder, när ingen på så länge märkt en flykt af Hr Kongl. Sekreteraren? War god och gif mig armen.

Argus smeglade med sin naturbuttra mine på den annalkande. Han wille helst hafwa gått honom förbi med en liten stumy af detta föraktfulla gnol, som klår honom så wäl, när han råkar folk. Men han wille dock icke stöia mannen. Han wiste att det war han som gjort slut på alla hans mäktiga tidningar, den ena efter den andra. Så-

som klof tänkare, hade Argus beslutat taga bot, der han fått sot, och sagt till sig sjelf: kan jag allenast lyckas gå så långt i det långa, att folk märker det icke wara blott halstråktigt, utan ser en reell och fulländad talang hos mig här, så skall allt gå bra. När han derföre nu sann sjelfs- wa sin märke helt oförmodadt framför sig, utbrast han i gljudt: "Myka tjenare!"

"Förträffligt!" svarade den andre; "wi synas liksom hafwa stämt möte med hwarann. Jag har något att meddela," forisor han illparigt.

Ah, lappri, jag wet! Det har jag tänkt på långt före detta" — afbröt Argus förnämt.

Er Tråktighet såg upp på den brunklädda, onos- ligen mannen med förundran. Men han påminste sig snabbt, att det utgjorde en bland Argi grund- satsen att allid före än andra hafva tänkt på alting, äfwen innan det nämndes. Han log såle- des blott i mjugg åt den arma långbenta charla- tanen, och tänkte: låt hållas min gosse! du skall gerna få anse dig som upphof till mina egna tan- far, du skall så mycket flitigare kosta omkring med dem.

"Nåväl," sade han, "är det icke en utfökt idé, som jag har: **Konfjensens Eparation?** Men jag gillar icke en half rengöring, utan en hel- ut- söpning. Tänka wi ej lika häruti?"

"Det sägnar mig," svarade Argus ännu för- nämre, "att min herre lyckats inse detta, som i sjelfwa werket utgör en af mina grundideer."

"Men hwar menniska begriper," forisor den an- dre, "att Konfjensen icke är totalt rensopad, förrän — wi förstå hwarann? — förrän också des hef blifwit exbalajerad."

"Aha — utsofad?" utbrast Kongl. Sekretera- ren och kipade efter anden. Detta gif nästan för högt upp i vinden, men han wille likwäl mainte- nera sin roll, och sade derföre med nedlatande för- trolighet: "är det icke detta jag sjelf alltid tänkt? Och jag skall med första lemna ett bewis af den evidentaste kompletthet, deruti jag till kompletteste evidens bewisat, 1:o att Konfjensens totala Epara- tion, hwilken, då den är total, will säga Evacua- tion, är af den rikswigtigaste rikswigt för Swer- ge, samt 2:o att Konfjensens Eparation alldeles icke

35
förtjenar heta så komplett som den förtjenar, för att heta en verklig Evacuation, utan att tillika Konseljens Chef undergår epurering, eller, jag menar, ebalajering — wi förstå hvarann? Och medlet härtill?"

"Ja, medlet är lätt funnet!" Anden gjorde en betydelsefull nick öfver till Blaffiholmen, hwilken, der de promenerade, syntes från Norrbro.

Argus nickade åt samma håll, full af bifall. Den andre utbreddes sina begge armar, och flaxade smått med dem i form af en pått örns wingar.

Argus gjorde gesten ester; och som hans armar woro ännu längre, lyckades åtbörden ännu bättre.

Den wandrande anden kände sig intagen ända till förtjusning. "Nu kan min seger icke längre dröja!" utbrast han för sig sjelf: "jag har bragt Swerges största politiker på min sida: de förenade rikena skola lägga sig under våra förenade fötter. Ha, Konselj! du skall så ro öfver strömmen på uppwakning hos mig: jag skall minsann icke mer göra dig det nöjet att raka mig och gå upp till dig!"

"Hör på Herr Kongl. Sekreter, ett allvarsamt ord! Hwarifrån kommer han?"

"Jag kommer från Minerva."

"Swad? från den förb— pulverheran, min ärgaste fiende?"

"Ah bah — tag ej illa wid sig, min herre!" sade Argus. "Afselöf är icke mer den han varit. Fem wintrar hafwa snögat sedan Afselöf war glad."

"Store Gud! skulle då verkligen de slag hafwa träffat, som jag i form af apoplexi gifwit honom?"

"Ja wisst," utropade Argus. "Jag har aldrig rätt thukt om Afselöf förut; men nu har jag tillgifwit honom; jag har låtit honom blifwa en af mina bästa wänner."

26
"Skulle det vara möjligt, att Hr Kongl. Sekreteraren arbetar i Minerva åt honom?"

"Arbetar åt Afkelöf? Swilka termer, min herre? Jag har tyckt synd om hans arma blad, som ej kunde hålla sig så wäl under en medwetslös redaktör; och jag har stutligen gifwit wika för Afkelöfs böner, att taga Minerva och med henne Swerge om händer."

"Jag andas! Protokollssekreter Afkelöf är icke längre träfighetens owän! han är till och med des tjenare! Har han alldeles nedlagt pennan, säg?"

"Helst skulle jag se att han aldrig fick skrifa ett ord mer i Minerva; ty det är en karl, som har sina absencer, och han kunde ännu hitta på att raspa till ett qwickt och roligt ord, waktadt han biftat och klädt sig i roser och blad."

"Det har ingen nöd," swarade Argus med tillförsigt. "Jag och lilla Theodor seålla bladet så ingen plats blir öfwer. Afkelöf försöker wäl någongång så in en rad. Men jag och Liten läsa korrekturet så noga, att ingen enda kitslighet får komma in, som är qwick."

"Godt!" utropade anden. "Låtom öf ej förlo-
ra en sekund. Skyndom till Minervabyrån! Upp-
sättom artiklar om Konsejens Spuration, sådana
att de knäcka alla läsare, och slutom icke förrän wi
bringat saken småningom ända fram till ches-
evacuation! Läggom Swerge under Blasfiholmens
makt — och warom wisse, att denna öfwerkraft
för Swerge skall blifwa alldeles detsamma som
min!" Full af entusiasm för detta stöna mål, ha-
stade Argus af till Minervaparkiet, med sin sjä-
lafrände under armen. *Jönk. bl. 20/10 46.*

37

W NÅGRA ORD OM ROMANKRITIKEN.

Man har nyligen i tidskriften *Frey* läst några rätt egna omdömen öfver den *moderna romanlitteraturen*. Framställningen göres icke isolerad, utan sker i sammanhang med en recension öfver fru *Carléns* »Enslingen på Jobannis-käret». Förf. (hr M—M) talar icke synnerligen om fru C.; men vänder sig i stället med mycken häftighet mot vår tids romaner i allmänhet, framför allt de franska, med Sues »Vandrande Jude» och Dumas's »Grefve af Monte Christo» i spetsen. Hvarje recensent har rätt att hysa sina tankar; men när han allmångör dem, fordrar läsaren, att se skäliga lagda i dagen för hvad som påstås. Anloppet mot en hel litteratur måste, om det ej vill anses för ett foster af föraktligaste slag, grunda sig på annat än lösa huggskott. Det får ej bestå i fraser, som hafva mycket tycke af att ingenting annat innebära, än maskerade hugg mot författare eller förläggare, dem man af sina enskilda grunder vill komma åt. Utfallet i *Frey* är i sig sjelf hvarken nytt eller saknande motstycken. Dylika utgjutelser mot allt, som under en innevarande epok visar sig mera utmärkt, hafva i alla tider försports, till meningen nästan alltid af samma skrot och korn, fast till form och ordalag varieradt. Huru pesterades icke mot Goethe, mot Schleglarne, mot Byron, mot sjelfve W. Scott, när deras verksamhet började utveckla sig, och länge nog under deras lefnad? Sedan de genom döden försatts ur möjligheten att producera mera och dermed sticka som en tagg i ögat på omkringvarande, hafva de blifvit förträfflige, nästan dyrkansvärde. Detta kritik-charlataneri, som till grunden och motivet alltid är sig likt, och således i anseende till dem intet ord förtjenar, kan dock för det särskilda uttryck, det här tagit sig, vara värdt några mot-anmärkingar, sedan man först tagit del af anklagelserna. Hr M—M yttrar sid. 359:

»Den sköna litteraturen eller egentligen den gren deraf, som nu hotar att uppsluka allt det öfriga — Romanlitteraturen, har på sednare tid lagt ut sig på bredden till en ofantlig koloss af blott och bart yttre storlek. Det är otroligt, hvilken massa af

mer och mindre insipid dikt den värda allmänheten nu är i stånd att smälta eller åtminstone att sluka. Att i våra dagar läsa en roman är icke mera ett dagsarbete, eller, om man så vill, dagsverke; man måste för detta ändamål ha dt när uppgöra månadsaccord med sitt samvete. Huru länge dessa kolossala vitterhets-machinerier skola fortvara att gå — för penningar, beror, näst Gud, på allmänhetens goda smak eller tålmod; ty om också aldrig mera den förra kan återväckas, torde väl ändock till slut det sednare kunna uttömmas. Den som ej släpat sig andtruten på »Den vandrande juden», torde väl göra det på »Grefven af Monte Christo». Det åtgår nu för tiden, om icke mera tid, åtminstone mera papper och trycksvärta att göra sig ett namn för dagen, än förr i världen att göra sig ett för evigheten. De arbeten, genom hvilka Alexander Dumas så nitiskt äflas att visa sig vara en svag dödlig, genomläsas knapat på veckor och månader. — det, hvarigenom Goldsmith gjorde sig odödlig, beqvämigen på en eftermiddag. Qualitetens kategori är, tvert emot logiken, på väg att slå öfver i kvantitetens.

»Man kan skämta öfver detta förhållande; men är det då blott och bart roligt? Finnes det icke öfven en synpunkt, hvarunder det visar sig bedöfligt nog? Om man bortser från den nämnda litteraturens komiska korpus och betraktar de förskämda vätskor, som cirkulera derinnanöfver och som hota att besmitta ungdomen och derigenom framtiden med sin egen förruttnelse, får fenomenet ett annat utseende. Romanen, sådän den nu tillhandabålles i diverse bibliotbeker för godt pris, utgör den hufvudsakliga lektyren för en hel klass af människor, hvilkas andliga helsa icke kan vara likgiltig för ett samhålles moraliska bestånd. Det vore derföre af vigt, att strångare, än nu sker, granska beskaffenheten af den själaföda, som så frikostigt räckes den, och som ofta ej innehåller annat än ett mer eller mindre dyrbart gift, hvarmed en njutningslysten ungdom lönnmördar sin tid, småningom undergräfvor sin fantasie naturliga oskuld och energi, samt förlappar alla sina sedliga årefter. Ty hurudana äro dessa vittra mästerverk för dagen, som så oupphörligen importeras i vår litteratur och konsumeras med en febril förtjusning? Gifves i de gamla Amadis-romanerna någonting mera befångt, rent af ursinnigt, än äfventyren i »Grefven af Monte-Christo»; eller i 18:de seklets frivola vitterhet någonting osedligare, rent af smutsigare under en bländande, färgrik och förrådsk omklädnad, än t. ex. Adrienne's och Djalmas döds- eller brudsång i »Den vandrande juden»? Och sådana läckerheter njutas dock, och det just icke i

31
tysthet, af våra unga damer, bland hvilka många icke torde kunna höra Voltaire's klassiska Pucelle ens nämnas utan att rodna öfver öronen.»

Författaren klagar alltså öfver den moderna romanlitteraturen, om hvilken han ganska omotiveradt och, såsom det synes, utan nog historisk kunskap, för att rättvist jämföra äldre och nyare tiders romancykler, säger, att den »på sednare tid lagt ut sig på bredden till en ofantlig koloss af blott och bart yttre storlek». Detta är, för att nyttja förf. egna termer, både till kvalitetsens och kvantitetens kategori ylligt och osannit taladt. Att den moderna romanen utvidgat sin sfer genom upptagande af ett större antal slag af ämnen till behandling i sina skildringar, kan visserligen ej nekas; men detta må så mycket mindre räknas den till fel, som det tvertom i sig sjelf måste utgöra en stor förtjenst. Att densamma, åter, skulle uppenbara en blott och bart yttre storlek, d. v. s. en kvantitet utan behörig kvalitet, kan icke anmärkas om annat än vår tids underhaltiga produkter i denna genre, liksom i all annan. Den offentliga *vidden* af de moderna romanerne, hvaröfver man så mycket beskärmer sig, har ganska tillräckliga motstycken i äldre tider, t. ex. för Tyskland i de Lafontaine'ska, Müllerska, Spiess'ska, för Frankrike i de Crebillonska, Scarronska, för England i de Richardsonska kompositionerna, för att icke nämna tusentals andra. Richardsons Clarissa Harlowe ser man ofta i 14 starka band, om 3 till 400 sidor hvardera. Går man ända till romanens forntid, så träffar man hos den en korpulens, som öfverträffar alla sednare perioders. Hvar läser man i våra dagar någon sådan, som i längd kan mäta sig med Amadis, Esplendian, Lisuart af Grekland o. s. v.?

Talar man åter om kvaliteten eller det inre moraliska, likasom artistiska värdet, så är antoppet mot den moderna romanen snart sagdt obegränsat. Att man i våra dagar påträffar verkligen osedliga alster i denna skaldeart, nekas icke; men deri ligger ingenting utmärkande för vår tids romanlitteratur, emedan dylika pa-

40

rasitprodukter funnits i alla perioder och förr i världen långt värre än nu. Man skriker om *Eug. Sue, Alex. Dumas, George Sand*; man framdrager, såsom författaren i Frey, den Vandrände Juden, Grefven af Monte Christo o. a. d.! Hvad menar man med så narraktiga utfall, hvilka synas egnade att afslöja intet annat än litterär afund, eller förargelse öfver, att egna snillefoster på vers eller prosa nödgas stå i en viss bakgrund, under det att allmänheten finner ett djupare intresse i dessa utländska mästares arbeten? Man kan ur högre artistisk synpunkt ha va åtskilligt att anmärka emot Sues, Dumass, Dudevants o. a. kompositioner; men förf. fäster sig nämligen vid det »frivola» i dem. Har han då icke läst något i den äldre franska, italienska, spanska, tyska och engelska litteraturen? Eller, har han det, huru kan han då säga denna indecenta genre öfverträffas af de moderna arbeten, han slagit sig på att klandra? Förmår han neka, att ett moraliskt motiv som oftast ligger till grund för Sues framställningar; och att, då denne, likasom merendels alla nyare franska författare, skildrar skurkar eller välustingar, han alldes icke gör det i gillande eller ens ursäktande mening, utan tvertom, i ögerad sens? Men kan hr M—M väl säga något dylikt om t. ex. Pantagruel, Gublas, Chevalier Faublas, Candide, Parapilla, le Sopha, den asiatiska Banisen, ena mängd af Lawrence Sternes skildringar i Tristram Shandy, Marinos Adone, Wielands Combabus och Agathon, jemte tusen dylika, hvaraf den äldre litteraturen öfverflödade? Framhålles icke här »det frivola» just i direkt sens och såsom det positiva i framställningen?

En kriker, som finner Voltaires Pucelle klassisk, och nämligen detta ej såsom konstprodukt blott, utan i afseende på det omtalade sedliga, den uppdragar en så inbiten partiskhet, att derest man icke får antaga honom hafva skrivit i sömnen, man måste hålla honom för en kandidat af högsta behof att snart inträda i närstående nykterhetsförening. För öfrigt är det ganska lärerikt och anmärkningsvärdt, att se huru våra estetiske utras, alldeles som de aristokratiska och hierarkiske, egentligen endast ytra ilsk-

47
het emot det nya, *derföre* att det är nytt och emedan det utgör någonting uppkommande, blifvande, ett frö för framtida lif, progression och vinst för menskligheten; hvaremot de gamla gilla allt gammalt, blott det är gammalt och dött, och således ej längre innefattar någonting hotande för dem sjelfva. Således får *Voltaire* nu heta *klassisk*, ej allenast i artistisk, men i sedligt afseende, han, som då han lesde, kallades mönstret för impietet, skandal och skabröst skrifsätt! Men nog om den rabies canina, hvaraf nästan alla akademici i vårt land besittas bitne, så fort frågan blir om den »förb—de nya tiden», och dess alster i hvad som helst. Huru förnuftig och lärd man må vara i öfrigt, tappir man då i bast koncepterna: man har endast öga för fel, intet för förtjenster; man vet så godt som ingenting om det förnämsta, eller, om man vet det, blandar man det samvetslöst ihop med det uslaste, för att få nöjet af en fällande dom.

För öfrigt får man göra hrm—m i Frey den rättvisan, att han icke är ensam i de omotiverade utfallen emot den moderna romanlitteraturen. Insäudäre och författare i andra tidningar, hvilka synas vara lika litet faktiskt bevandrade i denna litteratur som Frey, hafva med lika stort nit löpt till storms deremot. De hafva icke allenast utgjutit sin vredes skålar öfver det påstådda *osedliga*, hvarom vi i det föregående utlätit o:s; utan äfven öfver det *orimliga* i fabeln och händelsens konstruktioner. Förf. i Frey gör i detta afseende en sammanställning emellan *Amadis* och den nya tidens romaner, som tydligen bevisar, att han icke läst sin *Amadis*. *Amadisromanerna*, med alla sina fränder inom *Rolands*-, *Haimons*- och *Arthur-cyklerna*, hafva otvifvelaktigt ett ganska stort historiskt och estetiskt värde; men i fråga om händelsernas rimlighet stå de på samma horisont, som *Lunkentus*, *Tusen* och en *Natt o. s. v.* I vår tids romaner, så fort man talar om dem, som tillhöra den egentliga rangen, finner man nästan aldrig några *omöjliga* tilldragelser, men visserligen många *ovanliga*. Hvarje händelse i den verkliga världen är en specialitet, aldrig fullt lik en annan. Hvad vilja nu kritikasterne? Framställer diktaren händelser af det slag,

42

som ske alla dagar och rundt omkring oss, så ropas på trivialitet. Men innehåller hans berättelse sådana saker, som, oaktadt fullkomligt möjliga, dock sticka af från alldaglighet och en allmännare vanlighet, så skrikes på orimlighet. Och för att bevisa detta, toges till likt och olik. Kritikastern häfvar ej för att hugga så i sten, som t. ex. förf. i Frey, då han, i rimlighetsfrågan nemligen, sätter skuldringar af fullkomlig omöjlighet (dylika som i gamla Lunken-tus, hvilka i *det fallet* icke äro värre än i Amadis) öfver händelserna i vår tids romantiska fiktioner, hvilka, med all sin ovanlighet, nästan alltid hålla sig inom området af hvad som bland människor kan ske. Likaså, hvad skall man säga om recensent-ilskenbeten mot det mantra och komiska, när det visar sig i de nyares kompositioner? Kritikastern har gerna det sämsta humör i världen, antingen detta härleder sig af felslagna litterära spekulationer för egen del, eller af eländig helsa, dåliga vätskor m. m. d. Under en påtagen mesque af djupsinne, allvar, religion, sedlighet och allt godt, uppträder han nu med en bokstafspatriarks syrliga uppsyn och uttalar sitt anathema emot det glada, derföre, att slikt skall vara ytligt! Men visar sig något allvarsamt och reflexivt, då förgrym-mar han sig emot det; ty det innehåller »mensens!» det är satsmakeri inom konsten! Ingen-dera får vara. Frågas: hvad menar och vill då kritikastern egentligen? Thorild har uppdagat denna hemlighet redan om sin tids idioter och pratmakare på det kritiska stridsfältet. Idioten fördömer allt, som är en tum öfver honom, och allt som är en tum under honom. Men hvad duger? Intet annat, än hvad som på li-nien är jemnhögt med honom, eller, ännu rät-tare, det som är *han sjelf*.

Hela denna Återkritik, hvarhelst den uppenbarar sig, skadar i hög grad den sanna, på grundsatser och rena motiver grundade kritiken; emedan publiken ofta sammarbandar dem, finner den sednare lika löjlig som den förra, och föraktar dem begge.

MS. 71/1046

LITTERATUR.

Grunddragen af den kristliga Sadeläran af N. Ignell. Stockholm, hos L. J. Hjerta; 1:sta bandet 1842, 2:dra b. 1846; tillsammans å 4 rdr bko n.

(Slut fr. gårdagsbl.)

Uti inledningen gifver oss författaren vidare en framställning af Christi person och verk, och leder sig derigån om till kristendomens grundtanke, hvilken han sedermera söker konsekvent följa, utan någon inblandning af sådant, hvartill ej densamma sjelf, rent fullöjd, måste leda. Denna grundtanke uttrycker författaren med ett af *Christus stiftadt Guds rike*, ett andeligt herravälde, icke stödjande sig på yttre anseende och härars makt, utan på kärlekens och sanningens egen gudomliga makt. Till sitt väsende och verkningssätt är det helt och hållet ett nytt. Ty då i det gamla testamentets theokrati spiran, som Gud förde, var en utvärtes, likasom lagen, på hvilken hans bud stödde sig, samt det gamla väldet blott var en yttre rätt- och tvångsanstalt, är detta nya åter en på guds-medvetandets egen inre kraft och människans andeliga pånyttfödelse grundad seditanstalt. Men behuru genom Christi lif och verk på jorden allting esforderligt skett för Guds rikets seger, och verket desfore, betraktadt så om en evig akt eller potentia, är att ane som redan fullbordadt, kan det likväl icke actu förverkliga sig annat än i en tidsöjd och enligt menckliga lagar. Förverkligandet af detta andeliga herradöme är mencklighetens högsta mål. Med hänsigt till detta mål, hvilket, så länge den anda, som från Christus utgår, icke genomträngt allt menckligt, ännu alltid är ett oupphuanet, är hvarje menckiska, som blifvit delakug af lifvet i Christo, att betrakta som en organ för Guds rikets befrämjande. Uti verksamheten för Guds rike finner hr I. den enhet, hvaruti all mencklig verksamhet kan sammanfattas, och som icke allenast gör den enskilde endragtig med sig sjelf, utan jemväl förknippar alla enskildas verksamhet till ett. Och härmed är således gifven kristendomens moralprincip, som i det bud, hvilket Frälsaren betecknade som sit, att vi skole älska hvarandra inbördes, såsom

42 44

han älskat oss, för sin närmare förklaring och objektiva bestämning, genom att hänvisa på honom såsom den förebild, vi hafve att efterfölja. »Lefde han helt och hållet för oss, så är därför hans bud, att vi, af samma kärlekens anda drifna och sammanhållna, skola lefva för hvarandra, och, i det vi icke vilja vara något annat än rättskaffens medlemmar af hans rike, alltid hafva vår blick fästad på det gemensamma tillståndet. Att stifta ett sådant kärlekens förbund emellan Gud och människorna inbördes, att föra oss till ett sådant lif, der uti själfmedvetandet af vårt lifs rätta himmelska salighet, kraft och värde, nu också all lifvets verksamhet och lust dertill egnas, att, liksom uti Christus ordet blef kött, den anda, som ifrån honom utgår, i alla mänskliga förhållanden må förkroppsliga sig, detta var alltså ändamålet med Christi lif och verk; och härmed är också idéen och väsendet af ett kristligt lif uttaladt.» — »Förut stod hvar och en ensam; beröringen med andra var, betraktad med hänsigt till lifvets allmänna skaplynn, blott en tillfällig, under det den å ömse sidor rådande själfvissheten i grunden skiltje dem åt. Och äfven der kärleken förband dem, var der dock aldrig ett lif och en verksamhet, som kunde omfatta hela människoslägtet. Hvarje individ eller hvarje liten hop gjorde sig själf till medelpunkt för sitt sträfvande, och längre än till den enskilde själf eller den familj, den hop eller det folk, som han tillhörde, sträckte sig aldrig blicken.» — »Det kristliga lifvet åter är ett nytt, med sin båg emot Gud vändt, i motsats mot det forna, i det timliga lifvets omsorger försänkta; ett lif i kärlekens fria förbund, i motsats mot det förut isolerade och vid sitt eget jag fästade; är en delaktighet af den gudomliga kärlekens väsende, som gör den deraf delaktige vordne till en ny andelig personlighet, likasom han förut genom den kroppsliga födelsen var en naturlig personlighet; och om det forna lifvet är ett o'ullkomligt och vanmäktigt, så är det af Christo und'ångna nya ett fulländadt och allt besegrande.»

Sedan författaren uti inledningen slunda i dess allmännaste drag tecknat det kristliga lif-

vets idé och väsende, utgör det egentliga arbetet endast den omständigare utvecklingen af denna idé och tillämpningen af densamma på alla lifvets förhållanden. Det skulle här leda till alltför stor vidlyftighet att därför närmare redogöra, och vi hänvisa i detta afseende till själva arbetet. Vi vilja, beträffande det rika innehållet, allenast nämna, att författaren behandlat sitt ämne i tre nya delar, i det han skärskådade den kristliga sedeverksamheten först med hänsigt till det *mål*, hvå på hon är rikad, för det andra till den *kräft*, hvarmed hon söker uppnå sitt mål, och för det tredje till det *förfaringssätt*, som hon dervid följer.

Första delen innefattar tvenne afdelningar, af hvilka den förre beskriver det kristliga sträfvaendes mål till dess inre sida, eller Guds rikets förverkligande i människohjerat, såsom det närmaste receptaklet för den från Kristus utgående andan. Den undervisar oss om de tänkesätt och den viljeriktning, som gör oss till rätta medlemmar af Christi församling, och visar, huru de dogmatiska begreppen *förlossning*, *försoning*, *helgelse*, *salighet*, *andelig frihet* m. fl. icke blott afse ett lif bortom gräver, utan äfven för lefvernet härnere ega en oändlig vikt och betydelse. Den andra afdelningen åter behandlar det yttre skick, som oskiljaktigt är förenadt med detta Guds rikets förverkligande och inneboende i människohjerat. Författaren tager här i skärskådande *Kyrkan*, *Staten* och *Hushållet*, såsom de samhällsinstitutioner, hvilka, betingade af sedlighetens idé, oföränderligt och nödvändigt måste tillhöra hvarje utbildadt samlif. I sammanhang med hvar och en af dessa, betraktar förf. härpå de verksamhetsarter, som väl medelbart äro nödvändiga vilkor så väl för samhällenas som för de enskildas bestånd, men som imedertid icke direkt tillhöra själva samhällsfunktionerna, såsom *Vetenskaper*, *Konster*, *Åkerbruk*, *Industrif*, m. m., och, skådande allt i kristendomens ljus, visar han oss, huru äfven de materiella verksamhetsarterna intaga ett rum i Guds rikets stora allt omfat-

tands organism, samt att de icke blott äro vikor för vårt timliga lifs bestånd, utan äfven för andens utprägling i det utvärtes. — Ut i den andra delen eller dygdeläran betecknas dygden såsom de hos subjektet immanenta krafter, hvarmed det, efter att hafva i medvetandet upptagit det mål eller ideal, mot hvilket det bör sträfvä, söker att upphinna detsamma. »På samma sätt som målet, hvarpå allt hänförelse sig, eller Guds rike, är ett, så är ock dygden, såsom varande i sig sjelf intet annat än samma ena gudomliga andas energi hos hvarje enskild, äfvenledes i grunden en, men får, allt efter hvarje individs förhållande till de öfriga medlemmarna i människosamfundet och till det mål för sin verksamhet, hvori han är begripen, olika lynne och benämningar.» Men ehuru sålunda visserligen serskilda dygder uppkomma, undfå de likväl blott derigenom sin sanna karakter, att de fattas som olika modificationer af den kristliga kärleken. Rättvisan i sin juridiska stränghet blir annars lätt en moralisk orättvisa, godheten klemmighet, lydnaden slafveri, ifvern emot all orätt fanatism, o. s. v. — Den tredje delen eller pligtläran anvisar oss slutligen, sedan i det föregående fältet för den mänskliga verksamheten blifvit uppmätet, och tillika lynnet och beskaffenheten af denna verksamhet blifvit visadt, den ordning hvaruti allt bör ske, emedan fordringar från flera serskilda håll taga verksamheten i anspråk.

Hr I. har genom ifrågavarande arbete fyllt en väsentlig lucka i den theologiska litteraturen. Han har upplifvat en bland oss visserligen ej okänd, men af författare föga bearbetad sida af kristendomen. I det våra theologer hitintills uppfattat den kristna religionen hufvudsakligast såsom medel för en salig död, har man, beträffande dess förhållande till denna världen, deruti endast skådat en tröstarimna i lidande

47

och vedermödor och en tillflykt undan livets stormar. Nu är detta mål visserligen också i sig självt ganska godt. Men det fordras något mera. Man kunde med Goethe framställa nödvändigheten ej blott af *Memento mori*, utan ock af *Memento vivere*. Hr I. har i kristendomen låtit oss känna en verldsombildande makt, den segerkraft som skall öfvervinna världen. Han är den förste, som här sökt uppfatta kristendomen i tanke och framställt dess verk och syften i ett sammanhängande helt. Frigjord ifrån det bokstaftväng, som bitills förlamande lagt sin hand på det andeliga livets fria utveckling, har han visat, hvilka för lifvet dyrbara lärdomar genom en förnuftsänlig tilläggan af den kristna sanningen äro derutur att hemta. Den heliga skrift uppenbarar oss på sådant sätt det gemensamma mål, hvaremot menskligheten hör sträfva, och historien framstår i en klarare dager. Vi skåda den gudomliga tanke, som i henne med oemotståndlig makt banar sig väg genom företeelsernas brokiga kedja, samt lära oss inse, huru det eviga och oändliga uppenbarar sig i det förgängliga och ändliga samt i tid och rum bildar sig en ytre existens. Under den gäsning och oro, under den kamp emellan gammalt och nytt, som för närvarande föreär i de flesta europeiska samhällen, har hr I. i kristendomen, såsom den grundval, hvarpå nästan hela den europeiska världen och dess bildning hvilat, anvisat oss det räddningsankare, hvarvid menskligheten måste hålla sig fast. Förevarande arbete är för den enskilde och för statsmannen af lika intresse. Den förre lär sig derutaf, huru hans eget lefnadsmål låter förena sig med det stora gemensamma för hela menskligheten, och just derigenom erhåller sitt sanna värde. Den sednare åter bör fionna ett nöje i att jemnföra sina egna åsigter med de här uppställda principerna, för att ur kristlig synpunkt bedöma dagens såväl politiska som sociala frågor, såsom ständermaktens organisation, straffbeorierna (hvarvid vi särskildt fästa läsarens uppmärksamhet vid författarens omdöme om dödsstraffet), näringsfriheten m. fl. Man har ej sällan

förspport klagan öfver bristande humanstisk bildning hos de unga män, som inträdt på embetsmannabanan och bland hvilka i en framtid urval måste göras för beklädande af statens viktigaste embeten. Några ibland dem, som hafva ett ädlare syfte än det beklagligtvis alltför vanliga att blott göra, såsom det kallas, sin lycka och förskaffa sig inkomster för ett njutningsrikt lif, erkänna sjelfva denna brist och önska äfven af allt hjerta att kunna afhjelpa densamma. Men dels afskräckas de af de starka tankeansträngning, som ett allvarligt studium af filosofien och den derpå grundade statsvetenskapen ovilkorligen kräfver, dels erfordras för ett sådant studium en ihärdighet och en tidsuppsättning, som deras öfriga göromål oftast ej skulle medgifva. På vårt språk har ett tjenligt arbete i detta afseende hittills felats. Denna förlägenhet är nu likväl afhjelpat. I år I. hafva de tillfälle att göra bekantskap med en författare, otvifvelaktigt en bland dem som innehafva sin tids bästa vetenskapliga bildning i detta fack, och som på ett populärt sätt velat meddela dem de nya och stora idéer tiden bär i sitt sköte. Hans arbete är en källa, hvarutur man inhemtar en bildning, på en gång filosofisk och religiös, på samma gång skärpande förståndet och förädlande sinne och hjerta. Skulle än för den skarpsinnige granskaren i vissa detaljer åtskiligt af mindre vikt vara att anmärka, här det hela likväl vittne om en energisk och öfverlägsen ande samt är, vi våga säga det, ett af de grundligaste alster, som på sednare tider lemnat svenska pressen.

18/9 46

HERR THEORELLS BROCHYR.

(Forts. från Nr 206.)

Hr Th. börjar inledningen till sin skrift med dessa ord (sid. 11):

»Man säge hvad man vill, upplysningens väg är icke opinionsväldets, så vida detta utgår från flertalet. Ty flertalets makt är råhetens; och att smickra dennas anspråk, för att komma i gunst hos opinionen, är icke att föra samhället till upplysning, men att föra det i förderfvet.»

Såsom den i dessa ord liggande tanken innefattar sjelfva utgångspunkten, är snart sagdt hela den basis, hvarpå det efterföljande stödjer sig, förtjönar den framför allt att skärskådas. Hr Th. har här uttalat någonting, som han tydligen vill hafva ansedt såsom axiom. Hvad värre är: han vill hafva detta ax'om utan all vidare bevisning tillämpadt på de ämnen och samhällsfrågor, han önskar vederlagda. Det är i synnerhet vid det sista, eller språnget ifrån inledningen; hufvudsats öfver till tidens stora politiska spörsmål, hvarpå den första satsen om opinionsväldet utan vidare tillämpas, som vi hafva att fästa våra blickar. Det är tydligen i och för två hufvudsaker hr Th. vill hafva flertalets värde nedsatt. Det ena är i frågan om den offentliga diskussionen, enär hr Th:s mening tydligen synes vara, att den progressiva tendensen, och inom den framför allt den liberala pressen, stödjer sina resonnementer på massans bifall såsom bevisningsgrund. Det andra är i frågan om representationen, der, så väl vid val af riksförsamlingsledamöter (derest det radikala förslaget antoges), som sedermera vid beslutens fattande under riksdagsöfverläggningarne, de flesta rösterna i yttersta hand alltid skulle gifva utslaget.

För att nu få i öppen dag lagdt huru med alla dessa saker förhåller sig, börja vi med den första, och tillåta oss, lika som hr Th., också angifva en hufvudsats såsom vår utgångspunkt:

Man säge hvad man vill: en sanning, som med offentligt framställda och aldrig vederlagda skäl blifvit bevisad, upphör icke att vara sanning derföre, att den slutligen vun-

nit så mycken mark i almäna tänkesättet: all opinionsväldet ställt sig på dess sida och flertalets mening öfverensstämmer med samma sanning.

Detta, och intet annat, utgör i sjelfva verket den progressiva tendensens och den liberala sidans ställning till »opinionsväldet» och »flertalet». De män, som arbetat för det politiska framskridandet och uppställt praktiska sociala satsar till institutionernas förbättrande, hafva alltid stödt dem på rationella principer, hvilka de bevisat vara riktiga, utan afseende på om en eller tusende gillade dem; samt derjemte rationella, icke i abstrakt, utan i fullt tillämplig och med historien sammanhängande mening. Men har aldrig i afseende på principernes deduktion stödt denna på den s. k. massans tycken, eller utgått från flertalet, såsom bevisningsgrund för sina påståenden. Men då frågorna angått samhällets förbättring och framskridande i stort, så är det klart, att de sociala problemerna, som den progressiva sidan behandlat, omfattat samhällsmedlemmarnes väl i det hela, och icke blott beträffat några korporationers och klassers bästa: med ett ord, de nya sociala problemerna röra nationens flertal, för att ej säga totalitet, de angå således till en stor del hvad man kallar massan af folket, på hvars förbättrade tillstånd i andlig och lekamlig mätto de arbeta; ja, *de angå massan*, men *de utgå icke derifrån*, såsom grund för resonementerna: sanning. Detta innefattar en himmelsvid skillnad, hvarpå hr Th. här icke synes hafva tänkt. Han borde, med historien till vägledare, hafva besinnat, att all civilisation i världen öfverallt och i hvad ämne som helst tillgått på det sättet, att först någre enskilde (månända i början endast en i hvar sak) kommit till klar insigt öfver en ifrågavarande social punkt af vigt, utarbetat densamma, och derpå meddelat sin tanke deröfver åt andre. Om, till följe af sanningens makt, dessa funnit sig häraf öfvertygade, hafva de anslutit sig till den uppkastade tanken. Så har denna vunnit terrain. Var tanken sådan, att den och dess resultat endast omfattade en korporations bästa, så måste dess inflytelse stada inom den;

51

men var den af allmän social omfattning, ländande till hela folkets väl, så måste den förr eller sednare med intresse upptagas af folkets flertal. Visserligen kan en sådan tanke innehålla sina felaktigheter (den blir då mål för en vidare bearbetning och förbättring medelst nya tankar, som vinna mark alldeles på samma sätt); men icke är den felaktig endast därför, att en nations flertal följer och omfattar den med det naturliga intresse för sanning och välgång, som Gud ingifver hvarje frisk själ. För öfrigt är det söga möjligt, att en stor social tanke, hvars följder äro af lifsvigt för människorna, skall kunna omfattas af en allmän öfvertygelse och vinna betydlig sympati, utan att i själva verket innehålla någon sanning. Man kan icke påstå det, utan att antaga händelsen för en det allmänna tänkesättets öfverrumpling; och då nästa en så svagt baserad öfvertygelse snart gifva vika för en annan, bättre, utgången från en ny, högre tanke, hvilken, på samma sätt som den föregående, uppkommit hos någon enskild, vunnit en småningom tilltagande medkänsla hos flere, och slutligen vuxit till en allmän opinionsmakt, besegrande den förra. Hr Th. finner således, att han i civilisationsfrågorna alltid slutligen kommer till »massorna» eller allmänna tänkesättets afgörande; oaktadt saken icke utgått derifrån. Hans sats:

»upplysningens väg är icke opinionsväldets, så vida detta utgår från flertalets»,
be får följaktligen af tvänne delar (logiska membra), hvilka med hvaran hafva intet nödvändigt sammanhang. Upplysningens väg i stort, eller civilisationens bana, kan verkligen med rätta sägas vara Opinionsväldets; men tanken, som gifvit opinionerna impuls och slutligen sammanfört dem till enhet och bringat dem till följd, har icke ledt sitt ursprung från flertalets.

CHAM. 1819. 46 (Forts. följer.)

HERR THEORELLS BROCHYR.

(Forts. från *N:o* 211.)

Hr Th:s nästa påstående: *flertalets makt är råhetens* — och hvilket genom uppslaget »ty» är stäldt som stöd åt den föregående satsen, samt är att betrakta som sjelfva principen för hela hr Th:s bärvarande åsigt — är i hög grad belänkligt eller, lindrigast sagdt, förundransvärdt tyligt och obistoriskt.

I sjelfva verket förhåller det sig så, att en pluralitet i sina tankar öfver ett uppkastadt socialt ämne visserligen, såsom bestående af människor, kan hafva orätt; men en minoritet kan det likaledes och af samma grund. Att utgå från någondera af dem såsom bevisningsgrund för sanningar, är själaktligen högst vanskligt; och dylikt har den liberala politiken också aldrig gjort.

Men fullkomligen orimligt är påståendet, att en pluralitet alltid har orätt; hvilket man yrkar, då man med hr Th, till allmän sats vill upphöja, »att flertalets makt är råhetens», hvilket sista ord, då man här naturligtvis talar om en makt i tankeverlden, måste innebära, att flertalet ständigt, och till följe af sjelfva sin egenskap att utmärka de flestes öfvertygelse och föreställningar, hyser grundfälska och onda meningar. Lika orimligt vore också påståendet, att en minoritet alltid har orätt eller representerar råheten.

Likväl gifves ett stort skäl att såsom trolighet antaga, det i frågor af allmänlig vigt majoriteten oftare träffar det rätta eller åtminstone går det närmare, än minoriteterna. En minoritet, då den, såsom merendels är fallet, representerar tanken hos en klass, en korporation, en inskränkt del af folket, har ett naturligt intresse uti att ej se, eller dock icke erkänna, icke rösta för det rätta, som är af så högt slag, att det sträcker sig välgörande till alla och omfattar hela samhället. Ett folks pluralitet deremot, isynnerhet om denna pluralitet är mycket öfvervägande, har en nödvändig bevekelsegrund att söka få rätt på just

den sanning, som gäller för samhället i det hela och länder till dess bästa, enär samhällets eget intresse sammanfaller så mycket som möjligt med pluralitetens, och gör det desto mera i samma mån som den är öfvervägande. Deraf finner man, att, äfven då man icke utgår från högre motiver, än blott den egna nyttans — hvilken hr Th. och hans vänner så gerna uteslutande underskjuta »massorna», men hvilken, såsom princip, fullt ut lika mycket ligger under »parcellerna» (de högre och lägre) i staten — så har pluraliteten en tydlig probabilitet framför minoriteten, att träffa det för samhället rättaste, emedan den just måste vilja det; hvaremot ganska många minoriteter af sina parcell-motiver dragas att icke vilja det. Och det är bekant, att den, som vill söka sanningen, finner henne förr, än den, som icke vill komma till hennes möte. Frågan om mer eller mindre kunskaper gäller icke här så mycket som hr Th. tror. Ty om i ett visst öfverläggningsämne pluraliteten icke besitter nog kännedom, så ligger det oundvikligen i dess intresse, att skaffa sig upplysningar derom af verkligt kunnigare, och derefter rätta sitt beslut. Detta gör pluraliteten alltid, så fort ämnet är af vitalt slag för de röstades eget väl. Skulle man till en pluralitets afgörande öfverlemna frågan om någon institution i mäten, då kunde de delibererande väl se saken med så likgiltiga ögon, att de förföre lätt sinnigt vid beslutets fattande. Men icke så i de slags samhällsämnen, hvaröfver hr Th. skrifvit. När man således måste erkänna, att, med förutsättning af själfva det lägsta motiv för människors handlingar — den egna nyttan — *probabilitetsföreträdet* ligger på flertals-systemets sida, så måste detta gälla ännu mera, om man antager högre bevekelsegränder.

Af allt detta sammanlagdt vill då synas, att det gamla ordspråket *vox Populi vox Dei* icke måste sakna sin goda grund; och det är bevisnerligt nog, att ei hr Th. påmint sig det,

då uttrycket både är klassiskt och ofta blifvit begagnadt af sjelfva theologerne. Ett annat ordspråk: »fyra ögon se mera än två», hvilket mycket allmänt plägar anföras i fråga om flera personers tillkallande vid sakers afgörande, talar också för pluralitetssystemets företräde framför minoriteternas. Vi, för vår del, hafva ingenting stödt på dessa ordspråk och vilja ej heller göra det nu, emedan vi, såsom sagdt, alltid utgått från rationella bevisningsgrunder och ej från dicta classica. Men hr Th. borde icke hafva förbigått dem vid detta tillfälle.

Påståendet, att *Flertalets* (det vill här säga: en Nations, i så stor helhet eller afdelning den för ett ifrågakommet ämne uttalar sig) makt skulle vara *råhetens* (lögnens, våldets), strider vidare emot hela civilisationshistorien i stort. Hr Th. erkänner otvifvelaktigt christendomen för ett civilisationssteg inom menskligheten. Till hvem vände sig christendomens inöfrare med sitt tal? Till folket, till »massorna». Skulle man icke kunna förekastrera honom det samma, som man nu alltid förer i munnen, att flertalet af folket eller massan är okunnigt i alla dessa höga ämnen, och att Christus dertill hade bort vända sig med sin nya lära till någon i skrifternas kunnig minoritet, vågot sanhedrin, någon judisk för saken nedsatt religionskommitté, för att få sin nya lära af den pröfvad och antagen? Men gjorde han det? Utan tvifvel samtalande han också med de skriftlärd och fariseerne (den tidens konservative); men icke utslutande med dem, utan hufvudsaktligen med folket. Hvad kunde vara orsaken? Säkert besutto de

53
skriftlärde flere kunskaper i religionen, än alla

*) Likaså, om de veta sina beslut, ehuru angående fäderneslandet, dock, till följd af representationsmaktens nära nog neutraliserade skick, medföra ganska liten verkan till det allmännas bättnad; då det är klart nog, att de delibererande ej kunna gå till väga med fullt intresse. Så har fallet till en stor del och i flera frågor varit med våra riksdagar hittills; och deraf en möjlig, en ganska förklarlig lamhet, nära slapphet, hos flera riksdagsfullmäktige, hvilket allt följaktligen gifvit majoriteternas tankar mindre värde och tillförlitlighet. Helt annat blefve, om, genom förändring i representation och riksdagsätt, majoriteterna *viste sig någonting af vigt kunna uträtta*; då de också säkert med yttersta nit, just af eget vitalt intresse, skulle sköta affärerna, skaffa sig alla behöfliga underrättelser, och rösta på ett för nationen och samballets helhet afgörande godt sätt. — De kunde *då* icke falla i händerna på så beskaffade *folkledare*, hvarom man så gerna talar, när man vill sätta det progressiva systemet i misskredit, och med hvilka man förstär egoistiska ränksmidare och politiska bedragare. Ty när nationen vet, att de förekommande frågorna äro af livsvigt för dess eget bästa, och tillika känner, att dess eget afgörande i frågorna medför en genomgripande verkan till detta bästa; så drages dess pluralitet oundvikligen af egen fördel, om ej af något högre, att alltid med största uppmärksamhet se sig före att ej af någon bedragas om det rätta och ej föras bakom ljuset i afseende på medlen till dess verkliga vinnande.

de fiskare och hela den plebs, det vulgus profanum, hvartill Christus ställde sina flesta tal. Men kunskaperna gjorde *icke nog*. Hufvudsaken var, att *vilja* höra och omfatta sanningen, och det-ville folket då, såsom alltid; hvaremot det förblef ganska oafgjordt, huruvida de farseiska eller sadduceiska minoriteterna, eller någon af synagoorna, oaktadt all skriftkänedom, skulle hafva erkänt och omfattat christendomen. Den nya läran hade visst nu sitt upphof blott från en, och *utgick* derpå medelst några få (de tolf); men segrade och blef antagen religion i hela romerska riket först genom pluraliteten af sina anhängare, genom ett massorras opinionsvälde, som slulligen blef så stort, att den romerska och grekiska förut så starka hedendomen ej längre förmådde motstå denna kraft, sjelfva Juliarus gick under i kampen, och Constantin beseglade med sin öfvergång en seger, som intet annat än folket i mängd (de der omassorna) redan hade vunnit. Gången af alla andra religiösa eller politiska reformationer eller revolutioner, hvilka hvarje i sin mån bidragit till civilisationens framsteg och institutionernas förbättrande hos de nationer, der de försiggått, har varit enahanda i sina hufvuddrag. Hvad kan då hr Th. hafva emot, att människorna nu göra hvad de i alla tider gjort och skola komma att göra?

Hvad menar han med den i ordningen följande frasen:

»Att smickra dennas (råhetens) anspråk, för att komma i gunst hos opinionen, är icke att föra samhället till upplysning, men att föra det till förderivet?»

Finnes här någon, som »smickrat råheten», i hvilken betydelse dessa ord än tagas? Menas den fysiska råheten (folkmassornas kroppskraft), så trotsa vi hr Th att uppleta någon liberal författare eller talare, som appellerat till den. Vål har en och annan yttrat sig öfver möjligheten, att folkmassorna skulle kunna komma att gripa till fysiskt motstånd, i fall man alltför länge envisades att ej lemna gehör till folkets rättmätiga anspråk på förbättrade institutioner; men sådant har endast innefattat en

57

på historiska likheter i andra länder grundad varning till de egoistiska högre klasserna att se sig före och ej spänna bågen för högt. Denna varning har stödt sig på sanning, på en sorglig sanning, det är sant; men icke har den inneburit smicker för någon. Menas åter den andliga råheten, okunnigheten; så har man lika litet appellerat till den, än mindre smickrat den. Detta bevisas bäst deraf, att de progressive bland oss gjort allt hvad de kunnat för folkupfostran och okunnighetens minskande; hvaremot de konservative efter förmåga motsatt sig folkskolorna. Efter vår tanke smickrar man råheten (såsom okunnighet) mera, då man söker kvarhålla allt hvad deraf finnes hos nationen, genom att säga det folket har nog af upplysning och ej behöfver mera.

Kanske meningen med uttrycket »smickra råhetens anspråk» — hvilket efter hr Th:s uttryckssätt måste vara, att smickra folket i stort — skall innebära, att den progressiva politiken har för hufvudändamål att arbeta på en så beskaffad förbättring af samhällsinrättningarna, att de, mera än förut, kunna lända till hela folkets välfärd? Är det då att smickra någon, att efter förmåga arbeta för dess andliga och lekamliga gagn: nå godt! då smickrar man hvar och en, som man redligt och efter bästa förmåga tjänar. Kan det vara hr Th:s mening? Omöjligt! Språkbruket är ej sådant. Om hr Th. sjelf någon gång sätter sig ned som domare i Södra Møre och genom sin juridiska verksamhet gagnar hela den dervarande befolkningen, vill han väl då sägas smickra Södra Møre, för att komma i dess gunst? Är det aldrig möjligt för människor att göra godt utan dåliga motiver?

Historien intygar visst, att politiska vinglare och bedragare funnits, som, för att komma i gunst hos något parti, smickrat dess fåfänga och andra låga passioner. Det politiska parti, de sälunda med fagra ord förledt för att sjelfva dymedelst komma upp i vinden, kan hafva bestått af hvad slags folk som helst; och visst

icke alltid varit ett aggregat af det slag, som hr Th. kallar massorna. Men anser hr Th. då ädlare att smickra finare och högre koteriers anspråk, för att komma i gunst hos deras opinion, och derpå för egen del vinna?

För att dock komma till hr Th:s egentliga insinuation, då han naturligtvis blott vill hafva talat om de »liberale»; så uppmane vi hr Th. att förklara hvilken af hans politiske motståndare gjort sig skyldig till mass-smek? Hafva Richert, Anckarsvärd, Geijer eller någon annan visat sig begifne att smickra bönder och komma i deras gunst?

Det är klart, att hr Th. företrädesvis menar Aftonbladet. Vill hr Th. nämna när Aftonbl. smickrat någon, vare sig folkmassa eller högre koteri? Aftonbl. har sagt *sin mening* i de politiska frågor det afhandlat. Om det erhållit en betydlig publik, så är det helt enkelt för att dess mening af många befunnits god. Kan hr Th. uppgifva, om Aftonbl. någonsin ombytt mening, eller sagt annat än sin öfvertygelse, hvilket det likväl måste hafva gjort, om det skall kunna sägas hafva »smickrat» någon? Vål kan hr Th., deremot, om han vill, påminna sig flera tillfällen, då Aftonbl. yttrat tankar, mången gång rätt skarpa tankar, *emot* böndernas representanter (hvilket förmodligen skall vara »massan» och hennes »råhet»), lika väl som *emot* annat folk, så fort Aftonbl. funnit saken vara tadel värd. För att komma hr Th:s minne till hjälp härvid, anföra vi blott i förbigående Aftonbl:s klander af bondeståndets förfarande så väl med *Tulltariffen*, som med *nya ordinarie Roteringen m. m.* vid de begge sedanaste riksdagarne. 179, 46. (Forts. följer.)

V HERR THEORELLS BROCHYR.

(Forts. från Nr 213.)

Vi skole nu beröra ett stort politiskt missförstånd.

Det eger rum hos åtskillige rörande beskaffenheten och faran, i allmänhet, af ämnens afgörande genom *flertalet*. Detta missförstånd, så väl hos hr Th., som hos andre, hvilat egentligen på en förblandning af *tvänne* skilda saker. Frågan förtjenar, för sin oberäkneliga vikt, att med några ord särskildt upptagas.

a) Ett är, att begrunda teorier i samhällsväg, så väl som andra vetenskaper, för att i dem uppspara hvad som är det sanna, eller åtminstone hvad som, jemförelsevis med något annat, står närmare sanningen: är bättre. En sådan begrundning och deraf följande slutsatser kunna icke annat än utgå från en enda, eller de få, som besitta förmåga och kunskaper att åstadkomma det. Denna sak verkställes således af ett fåtal; men likväl endast ett sådant, som genom framlagda skäl bevisar sin skicklighet här till, och icke genom annan auktoritet, vare sig tillförordnad, eller som maktspråk. Teoriernas sanning kommer följaktligen från en sådan minoritet; men hvilken endast har att göra sig gällande genom den öfvertygelse den meddelar åt andra, d. v. s. genom sanningens makt. När en teori på detta sätt allt mer och mer vidgar sitt område, kan den slutligen öfvergå till ett allmänt tänkesätt hos ett folk i det hela. Detta vidgande af område kan icke ske, derest ej i den ifrågavarande framställningen befines antingen fullkomlig sanning, eller dock en relativt högre sanning, än hvad förut i samma ämne varit gällande. Ty, då den icke genom annat medel, eller på annan väg, än öfvertygelsens, eger att öfvergå till hela allmänheten (och slutligen till »massorna»), så måste den nödvändigt på denna väg blifva afbruten i sin gång och förkastas, derest den inre, högre sanningen ej står på dess sida, utan besäner sig i något annat, hvilket då besestrar det nämnda. Först om detta icke sker, uppstår ett Opinionsvälde för den teori, som utgick från det ofvan omtalade fåtalet af tänkare och andlige arbetare. Detta

opinionsväldet är följaktligen flertalets, men har icke derifrån *sitt upphof*. Detta är fallet med alla den progressiva politikens *läror*, hvilkas sanning således aldrig upphemtats genom någon insamling af de flesta rösterna inom hvilken förening som helst.

b) *Ett annat*, åter, är den omständigheten att ett helt samhälle skall besluta sig till någon viss åtgärd: till någon *handling* för sin del. Här är det samhället sjelf och ingen annan, som uppträder, eller, ännu bättre, som har rätt att uppträda. Men för att bilda *beslutet* om valet och beskaffenheten af den handling, samhället skall göra, måste, i bästa fallet, samhällets kompletta totalitet fatta detsamma, eller, om denna ej kan vinnas, en så stor samhällspluralitet (d. v. s. ett så stort närmande till totaliteten) som möjligt. Ty samhället består ej af annat än de människor, som utgöra detsamma, och hvilkas *organiska enhet* samhället alltså är. Klart måste vara, att vid alla de oräkneliga handlingar, som icke skola utföras af samhället i det hela, eller som sådant, utan tillhöra individerna, der behöfver också ingen omröstning till utfärande af pluralitetens vilja och mening upphettas: hvar och en minoritet eller till och med individ går då sin egen väg. Sådant är det tillbörliga i allt hvad man kallar enskilda affärer. Men så fort handlingen är af det allmänt omfattande slag, att samhällets *gemensamhet* dertill erfordras, så att icke hvar och en *i den saken* kan få göra huru han tycker; då måste också alla följa *det* beslut, som samhällets flertal omfattar. Här skriker man nu öfver det rysliga tyranni, att en minoritet skall underkasta sig pluralitetens vilja! Nåväl — är det tyranni bättre, då flertalet skall underkasta sig flertalets behag? Om 90 bland 100 vilja ett, men 10 vilja ett annat; så fråga vi — då allt annat är lika — om det är rimligare och bättre, att 90 skola följa de 10:s tycke, än att 10 följa de 90:s; så ledsamt det än kan vara? Vi erkänna, att de 90 kunna hafva beslutat felaktigt; men de 10 kunna det likaså. Nej! ropar man: »kunskapen och det sanna ligger i minoriteten!» Vi fråga: hvad har man för skäl till detta antagande? Kunna icke de

61

klokaste, upplystaste och bästa medborgare be-
fiana sig inom kretsen af de *fleste*, hvilke, till
följd af tänkesättens spridning, hafva samma
grundföreställningar om saken, som de klokaste
och bästa, och sålunda omkring dem bilda en
pluralitet? Det är otvifvelaktigt; ehuru vi all-
deles icke påstå, att det nödvändigt skall vara
så vid *hvarenda* fråga. Men att förnuftet
alltid just skall ligga i minoriteten, är både o-
psychologiskt tänkt och stridande emot den hi-
storiska erfarenheten *). Man bör noga lägga

*) Det låter så antagligt och godt, då man hör
en och annan orda så här: »min vän! låtom
oss tala allvarsamt och uppriktigt; gifves det
väl något ämne i världen, hvaruti de rätt
kloke och kunnige utgöra mer än ett ringa
antal? Sanningen i hvarje sak är ju således
endast att finna i fåtalets tanke?» — Ganska
bra, svara vi. Men kan man då icke tillika
begripa hvad som med detsamma följer, nem-
ligen, att så fort ämnet tillhör det slag, som,
i anseende till sin vikt och angelägenhet för
alla människor i massa, ligger den stora all-
mänheten verkligen om hjertat, så sluter sig
af ett nödvändigt behof pluraliteten, om ej
hela totaliteten, just omkring dessa de mest
kloke och kunnige, så att flertalets mening
ordentligtvis och i alla vanliga händelser
måste infalla med dess: icke blott af auk-
toritet, utan emedan deras doktriner väckt
allmän öfvertygelse, sanningen slagit an och
bildat ett allmänt tänkesätt. Detta förhål-
lande — att det rätta ligger i flertalets tan-
ke — är derföre så naturligt, att en motsatt
händelse ej kan betraktas annorlunda än som
ett undantagsfall, en öfverraskning; och hvil-
ken, när den inträffat, otvifvelaktigt korrige-
ras af en kommande pluralitet vid ett nytt
mötes omröstning. Men vi säga uttryckligen,
att allt detta, såsom regel, ej kan ovilkorli-
gen antagas för andra ämnen, än dem, som
äro af lifsvigt för hela allmänheten (såsom i
alla de större samhällsfrågorna, de, som till-
höra riksdagarne), emedan de öfverläggande
endast då kunna med säkerhet antagas till-
vägagå med så sträng uppmärksamhet, att
pluraliteten af sjelfbehof uppsparar, omfattar

5

och röstar för det klokaste beslutet. Tillika, om saken skall vara ofelbar, erfordras, att de röstande personerna utgöra ett uttryck af samhällets helhet, och icke, såsom Sveriges nuvarande ständer, till största delen representera endast några små delar af folket; då också pluraliteten inom en sådan församling lätt nog kan omfatta ett för samhället i det hela vidrigt beslut.

Begrundar man människoslägtets civilisationshistoria närmare, så ser man, att, om det i sjelfva verket ej så förhölle sig, som vi nyss sagt, att det rätta ordentligtvis ligger i flertalets mening, så skulle aldrig civilisationen i världen gått framåt, såsom dock häfderna intyga att den gjort. Ty folkrörelser i stort (massorna, flertalet) hafva uträttat alla förändringar af vigt i världen; och dessa skulle då längesedan hafva fört släktet ned i afrunden, derest flertalets makt inneburit råhetens, lögnens. — Vi hafva erkänt, att utan tvifvel undantag gifvas, då folkmassor begått onda dåd, och flertalet fattat dåliga beslut. Men just deri ligger den stora märkvärdigheten, som historien vitsordar, att alla sådana öfverraskningar blifvit återtagna och botade genom nya folkhandlingar, så att de kloka och goda pluraliteterna alltid visat sig vara både de talrikaste och de starkaste, följaktligen utgöra sakens regel.

Tvenne axiomer i statsläran äro följaktligen: 1) När folket förgått sig, rättar det sig alltid och snart, emedan det så nära som möjligt utgör detsamma som samhällets helhet; och samhället kan omöjligen vilja länge fortfara att göra sig sjelf olyckligt; men:

2) När en minoritet (en kast, en korporation, eller en enda styrande person) gjort orätt (t. ex. tillskansat sig en otillbörlig makt, blifvit tyrannisk), så rättar den sig sent eller aldrig, d. v. s. aldrig af sig sjelf; enär dess egen fördel drager den till våldets kvarhållande, huru mycket det än må lända andre till förfång.

Af huru kort varaktighet var icke folktyranniet t. ex. under den delen af franska revo-

63
lutionen, som med skäl kallas dess skräck-
period? Men minoriteters (oligarkiers, hierar-
kiers, absolutistiska dynastiers m. m.) större
eller mindre tyranni (otillbörliga rättigheters
qvarhållande) kan i en stat räcka genom
sekler, genom årtusenden. Det förra är ett
ondt, som i och med sakens natur botar sig
sjelf; det sednare är ett ondt, som för egen
del motsträfvar att någonsin botas, och ej
blir läkt utan genom folket.

Man kan också uttrycka detta med föl-
jande två s'iser: en ordnad Demokrati (en
fullt konstitutionell monarki) kan aldrig vara
tyrannisk, om ej i ett ögonblickligt rus; men
en ordnad Aristokrati (vare sig som oligarki
eller absolut monarki) kan aldrig annat än
vara tyrannisk, utom i ögonblick af sjelf-
glömska eller rädsla för folket. — — Na-
turligtvis förstås här icke alltid ett blodigt
tyranni eller en oupphörligen himmelskriande
grymbet, utan otillbörliga rättigheters inne-
hafvande och utöfning.

*) Jfr hr Th. sid. 33.

54

märke till, att vid frågors afgörande, hvarvid omröstning sker för uttrönande af så nära totalitet som möjligt af samhällets beslut, kan pluraliteten icke för gången vara mer än en; men minoriteterna kunna vara, och äro vanligtvis, *många*. T. ex. 90 (pluraliteten) bestämma sig för ett visst beslut: 4 för ett annat, 3 för ett tredje, 2 för ännu ett, och slutligen 1 för ett. Både de 4, de 3, de 2 och den 1:na, utgöra hvar för sig minoriteter. De som nu yrka, att sanningen alltid befinner sig i minoriteten, behagade då säga *hvilken* af minoriteterna inom sig besitter den dyrbara egendomen? Männe minoritetssystemets omfattare, för konsekvensens skull, vilja, att man antager den *minsta* minoriteten för den klokaste och bästa, och således för den, som bör gifva utslag i saken? Vi skulle tro, att i den händelsen, t. ex. på riddarhuset 1830 och 1834, Rosenqvist af Åkershult, eller någon dylik, blifvit den afgörande ledamoten, enär han, derest han icke i hvarje fråga kom ända derhän i minoritetsfullkomlighet, att stå alldeles ensam i sin tanke, dock vanligen var mycket i minoriteten. Men männe han i hvarje fråga tillika utgjorde den klokaste på riddarhuset?

Hvad är det då våra motståndare vilja med allt detta? De gode ibland dem önska utan tvifvel göra oss och hela den läsande allmänheten uppmärksamme på, att — såsom hr Thyttrar i början af sin inledning — upplysningens väg icke är opinionsväldets, så vida det utgår från flertalet. Och detta hafva hvarken vi eller någon annan förnuftig menniska bestridt, då med frasen ej annat menas, än att sjelfva teorierna (och ibland dem statsläran) med sina principer alltid måste härleda sig från ett fatal tänkare. Men våra politiska motståndare måste likaledes å andra sidan erkänna, att när nu samhället — på den ståndpunkt af bildning och upplysning det *i hvarje tid* befinner sig, och dit det kommit till följe af de doktriners inflytelse, som på öfvertygelsens väg *då* hunnit göra sig derinom mer och mindre allmänt gällande — när, säga vi, samhället skall fatta *sina* beslut rörande allmänna samhällsätgärder (hvertill också måste höra: val af ombud på riksdag för

uttryckande af samhällets tankar: publika inrättningars förbättrande eller ombildning m. m.), sådana beslut nödvändigt måste utgå från flertalet och *upphemias genom pluraliteten*, så fort det icke är möjligt att erhålla totalitetens mening, d. v. s. ett afgörande utan omröstning.

Klart är, att man måste önska, det dessa beslut blifva så kloka som sig göra låter. Men, efter hvad vi sett, finnes lika stor chance för att sanningen, det bästa omdömet, upplysningen, klokheten, befinna sig inom en rådsläande församlings flertal, som inom någon af minoriteterna; vi hafva till och med sett ett ganska stort skäl, hvarföre man såsom probabilitet kan antaga, att det *oftare* (vi säga ej: *alltid*) ligger hos pluraliteten.

Härtill kommer den vigtiga omständigheten, som hr Th. och hans liktänkare ständigt förbise, att en stor mängd samhällsbeslut röra åtgärder, der den större upplysningen, så god den alltid är der den finnes, dock icke har med saken att skaffa; utan der afgörandet beror på samhällsmedlemmarnes vilja, helt enkelt. Hit höra t. ex. alla åtaganden af skatter. Afgörandet hvilar här på *eganderätten*.

Vi uppkasta följande fråga. Männe någon i Sverige kan stiga in i en bondstuga, vända sig till husbonden derinne och tala ungefär som följer: »hörpå min vän! jag vill uppriktigt underrätta er om en omständighet: ni är en okunnig människa! Ni förstår icke att sköta ert egendom. Jag, deremot, har tagit examen, »hvarpå ni här skall få läsa intyget: fast, det är sant, ni förstår ej en gång så mycket som »meningen med de latinska examensvidetur, jag »eger, och deras nödvändiga förhållande till er »och hela rikets ekonomi. Nog af: tro mig! »ni är — jag vill ej precis säga dum — men »dock mycket upplyst; jag åter — om jag ock »kanske förefaller en och annan häcklare, så »som jag vid tillfällen hört, litet enfaldig — »är dock på det hela en upplyst och beläst man.» Kort och godt! jag tar er egendom om händer. Jag skall likväl blott disponera den. Ni

51 66

»sjelf skall i alla fall heta egaren, såsom alltid;
»ty det är ni ju, Gud bevare oss från annat!
»Var också ej rädd för min disposition: ni skall,
»huru än jag styr och ställer med ert gods,
»dock nog hafva så mycket öfver, att ni njuter
»starligt lifsuppehälle för er och de edra. Mera
»bör ni ock icke begära. Lyckan, min vän!
»består uti att vara nöjd med sin lott, huru-
»dan den ock må vara; olyckan uppkommer
»endast då man jemför sig med någon som har
»det bättre här i världen*): akta er derföre blott
»för all jemförelse, så skall ni känna er säll
»i den uslaste koja, i de sämsta kläder och
»med den värsta mat. Seså, min vän! gif mig
»nu nycklarne till er kornbod och ert penning-
»skrin. Ack, om ni viste huru innerligt väl
»jag vill er — huru varmt jag älskar er! Men
»det hör också till er okunnighet, att ni icke
»fullkomligt inser min välvilja för er och hela
»ert stånd.» — Vi äro öfvertygade, att ingen
i Sverige kan, som sagdt, stiga in hos någon
och ytra dylikt. Och likväl ådagalägger den
s. k. konservativa politiken i sina åsigter öfver
representationssättet och formen för samhällets
funktion att fatta beslut t. ex. i beskattnings-
frågor, ordagrant en lära, som ofvannämnda ord
innehålla. Har hvarje svensk man, som besit-
ter något, egande rätt härtil, så måste ock han
och ingen annan ega att förfoga deröfver; han
må för öfrigt för sin person stå på hvad steg i
upplysningens trappa som helst. Är han myc-
ket kunnig och klok (hvilket just vi, framför
våre politiska motståndare, önska att han måtte
vara), så disponerar han äfven sin egendom med
klokhets, både till eget och andras och hela rikets
bättnad; och det är ganska väl. Men inne-
har han ock blott en lägre grad af bildning och
omdöme (så fort det ej går så vidt, att han

kommer under förmyndaren: en kategori, som kan inträffa inom alla stånd och vilkor), så förlorar han ju, enligt våra i detta fall förnuftiga författningar och all sund logik, icke sin egande rätt för det? Med ett ord: *han har rättighet att hafva orätt* (i fall ej bättre ätbär) i dispositionen af sitt gods. Står detta nu fast, hvad blir följden? Att han antingen sjelf eller genom ombud, hvaråt han sjelf den saken ombetror, har att vid riksbeslut i ekonomiska frågor, som mer eller mindre röra hans egendom eller taga densamma i anspråk, säga *om och hvad han vill gifva, eller icke*. Nekar man någon i samhället detta, så bestrider man honom i själva verket hans egande rätt öfver sin egendom. *Just detta* gör man, när man: 1) hindrar någon till riksdag sända ombud för sig, men likväl tvingar honom betala de skatter, som andra, utan hans hörande, ålagt honom; 2) i afseende på dem som till riksdag få sända ombud, dock så tillställer, att *1 femtendedel* af nationen bestämmer *om och hvad* de öfriga *14 femtendedelarne* (jemte den förra $\frac{1}{15}$:n) skola erlägga i skatter. — Detta exempel visar saken blott ifrån beskattningsfrågornas synpunkt. Men många andra gifvas likaledes, deri det, oafsedt personens större eller mindre grad af bildning, är hans rätt, att, på grund af sin vilja och den känsla af värn han behöfver för sig och sin samhällsställning, uttala sin stämma öfver de offentliga ämnena, och för sin del ingå i bestämmandet af besluten. Hit höra en stor mängd juridiska frågor. Nekas väl någon, huru okunnig i lärdom han än må vara, att inför domstol sjelf eller medelst ombud, som han sjelf efter sitt tycke utser, bevaka sin talan, försvara sig, värna sin ställning? Men är denna grundsats riktig i fråga om att parera inför fora, der redan stiftade lagar utfövas; så är den lika riktig inför fora, der sådana stiftas; d. v. s. i riksförsamlingen. Vi skola dock för närvarande ej yttra oss vidare öfver representationsaken, hvartill vi i alla fall få anledning att återkomma i det följande.

Gå vi nu tillbaka till hr Th:s skrift, så skola vi vid granskningen af flere hans utsagor finna,

det han till principen icke bestrider någondera af de tvenne grundämnen, vi nyss ofvan framställt. I afseende på *det första* — eller nödvändigheten, att *doktrinerna*, i hvarje tid uppkomna och utarbetade af ett fåtal tänkare, likväl måste utgå till folket i det hela, d. ä. meddelas massorna — säger hr Th. sid. 22:

»Sanningen är folkmassans — likasom allas — högsta behof; och långt vare det från någon af hennes vänner att vilja stänga hennes väg till folket. Men hon skall komma till massan, icke utgå från henne. Att vilja utröna henne genom insamlande af massans röster, är att förneka hennes ursprung. Ännu länge åtminstone, om ej alltid, kommer folket, det stora flertalet, att lita på autoritet; och så länge inskränker sig det lyckligaste bruket af folkets upplysning till valet af den bättre autoriteten framfören sämre. Att begärasjelfständighet i detta val, att begära folkledarnes utestängande, vore vida för mycket. Hvad som möjligen kan göras, består deruti, att folkledarnes stämma icke må vara den enda, som framtränger till folkets öra.»

Här tänker han alldeles som vi; och hr Ths insinuation: »att utröna henne (*sanningen*; d. v. s. läran, och i synnerhet dess grundsatser) genom insamlande af massans röster», återstudsar och blir till intet, emedan, såsom vi sett, slikt insamlande aldrig af någon, och minst af de progressive i Sverige, varit föreslaget.

Beträffande åter det andra, eller samhällets beslutande rätt i frågor om *åtgärders* utförande, som röra staten i det hela, så har hr Th. flera ställen, som bevisa, att han biträder åsigten ej blott i allmänhet af beslutande ständers tillvaro (då *pluralitetssystemet*, både vid ombudens väljande och beslutens fattande, med detsamma är antaget, enär folket vid omröstningar ej annorlunda än genom ett eller annat slags pluralitet (absolut, eller $\frac{2}{3}$:delar o. s. v.) kan utfinna och afgifva sina tankar); utan till och med i många fall vill hafva saken utsträckt längre ned bland »massorna», än den nu i åtskilliga länder finnes. Så yttrar sig hr Th. både rättvist och skarpt emot den höga census i Frankrike, hvarigenom en så betydande del af det lägre folket ser sig uteslutet ur Deputeradekammaren; och hans projekt om klassval, hvilket vi för öfrigt för dess absurditet ogilla (se nedanföre), bevisar dock,

att han i Sverige vill hafva representationsrätten utvidgad längre — det är: djupare ned — än den hittills varit; en sak, som vi väl anse både bättre och fullständigare kunna ske på annat sätt, men som likväl ådagalägger hr Th:s goda mening i ett afseende, nemligen att önska en åtminstone i någon mån rättvisare representation.

Är nu allt detta uppriktigt af hr Th. — hvad följer?

Då han till de anförda grundsatserna tänker, eller åtminstone påstår sig tänka i ka med de liberale; hvad — fråga vi — är då orsaken till hr Th:s hätskhet emot denna politiska sida och synnerligen emot Aftonbladet?

Det är ju en absurditet utan like, att, om man vill hufvudsakligen detsamma som de progressive, ja, som sjelfva Aftonbladet (både i afseende på a) upplysningens och teoriernas utsläppande till massan af folket, och b) pluralitetssystemets omfattande i och för samhällsbeslutens upphemtande ur nationen), det oakadt göra alla möjliga utfall för att hugga in derpå?

Hvad innebär väl, bland annat, följande tirad på den märkliga sidan 28:

— - - det högsta af Regeringens behof får då ej lemnas ouppfyldt: hon skall ej mer vara en Regering utan litteratur. Den gamla medvetslösa absolutismens litterära bekännare skola inställa sina obudna och vanmäktiga försök att till Regeringens fördel förfäktas detta öfvergifna system. En politisk litteratur, värdig frihetens äkta grundsatser, sådana den frisinnade Konungen bekänner dem, skall vinna en publicitet, mot hvilken Aftonbladets motstånd blir vanmäktigt. Med de litterära partierna skall gå så, som med de öfriga. Den sanna lagbundna frihetens anhängare skola förstärkas med alla dem, hvilka nu,

*) Adel, prester och borgare utgöra med sina familjer en personal i Sverige af cirka 160,000; bondeståndet är ungefär 2,200,000. De förre tre, hvilkas ombud nu på riksdagarne i alla beskattningsfrågor kunna öfverrösta bönderna, innefatta alltså blott $\frac{1}{15}$ af detta hela.

ehuru syftande till samma mål, omfattat någotdera af de kämpande partierna, endast i brist af tillgång på ett tredje, som skilde friheten från råhetens anspråk, och samhällsordningens fordringar från maktens laglöshet.»

De »rihetens äkta grundsatser», hvarom hr Th. hittills talat, hvilka andra äro väl de, än desamma som de liberale och Aftonbladet oupphörligen föräktat (några olikheter och strider om detaljer äro här ej i fråga)? och likväl talar hr Th. genast derpå om en »publicitet» till förmån för dessa frihetsgrundsatser, och mot hvilken Aftonbladets *motsstånd* blir vanmäktigt! Hr Th. menar således att Aftonbladet ämnar göra *motsstånd* emot sina egna principer? Det är nästan att gå för långt i sina förhoppningar.

Otvifvelaktigt syftar hr Th. på Aftonbladet, då han vid slutet af det ofvan anförda yttrar sig om att skilja friheten från »rihetens anspråk», och samhällsordningens fordringar från »maktens laglöshet». Vi vilja icke påbörda någon författare/uselheter, från hvilka han möjligen är fr; men vi fråga likväl hr Th. och hans läsare, om någon annan mening kan fattas af dessa ord, i den ordning de stå till det föregående, än, att den moderna politiken, progressisterne i Sverige och i synnerhet Aftonbladet (efter det särskildt namngifves) förordat en *laglös* makt, samt velat göra anspråk gällande till *rihetens* fromma? Har ett sådant groft tillmäle verkligen legat i hr Th:s tanke att uttala, så uppmana vi honom, att offentligt och oförtvdybart tillkännagifva när och *hvar*st en liberal tendens och en fri press, hvars belä arbete utgått på att efterhålla statsmyndigheter så väl som enskilde, der de funnits felande mot lagarne, samt dessutom att få sjelfva lagarne förbättrade, der sådant visat sig af nöden, gjort sig förtjent att ställas på en linie med dem, som vilja »laglöshet»? Äfvenså må han säga oss när vi framhållit »rihetens anspråk»? Menar han med dem folkets sanna och oförnekliga anspråk på rätten att åtnjuta civilisationens frukter, samt vinna andlig och lekamlig förkofran, der sådant genom förbättrad samhällsskick ganska väl låter sig göra, *så hafva vi förordat ett dylikt anspråk*, det tillstå vi öppet; men vi tro ej hr

Th. våga gå så långt i förmäthenhet, som att kalla detta »râhetens anspråk». Förmår nu hr Th. icke tillfredsställande besvara de uppmaningar vi här gjort honom, så må han skylla sig sjelf, då vi ställa honom på hyllan bredvid auktorer, som ej vetat hvad de sagt, men som ansett för sin pligt att utskälla medborgare.

Öfverallt kan man förstå hr Th. och genomskåda de talrika motsägelserna så väl i detta som andra hans arbeten, om man uppgör följande schematik:

1:o hr Th. är ond på hvarje förnuftig och god politisk och juridisk lära, omfattad af allmänheten, så fort den är utgången eller spridd genom hvem som helst annan, vare sig Richert, Geijer, Aftonbladet, Dagligt Allehanda, ja, till och med om det vore hans egen köttslige broder; men

2:o hr Th. finner samma grundsatser förträffliga, så fort han får uttala dem såsom sina, samt framför allt får i detaljer betydlig skämma bort dem *).

Förklaringen, huru en menniska kan komma sig till en dylik schematik för sina framställningar, synes hr Th. omedvetet hafva gifvit sid. 52.

Kan hr Th. göra sig fri från denna i allmänna tänkesättet på ganska förlätlig grund gällande åsigt öfver hans skriftstalleri, så må han. Men det måste då ske genom någon ny och bättre bok.

Att han har någonting vidare litterärt i sigte, ser man också, bland annat, af det nyss citerade från sid. 25. Han låter sina läsare och framför allt Regeringen (hvilken han, i parentes sagdt, i det föregående meddelat många råd och ätven tillrättavisningar, grundade på beskyllningen att den omgifvit sig med en slöja af hemlighet, som gifvit allmänheten anledning till ovisshet om dess mening i bottnen) oförståndt veta, att »hon (Regeringen) skall ej mer vara en regering utan litteratur». Litet längre ned talar han om ett tredje: utan tvifvel då den nya politiska litteratur, som regeringen icke skall vara utan, och som väl skall stiftas och

utföras af hr Th. sjelf, för att på en gång bekämpa »den gamla medvetlösa absolutismens litterära bekännare»**), på ena sidan, och *Afsonbladet* jemte tidens progressiva tendens, på den andra. Vi önska hr Th. lycka härtill. Det är skada, att vi stå i saknad af ett namn på hans anläggande politiska litteratur. Skulle icke namnet: *den medvetna absolutismen*, till motsatts mot »den gamla omedvetna», som hr Ta. vill nedgöra, kunna passa på hans tredje? Eller måhända *konservativ liberalitet*, en sak, »varpå han sjelf längre fram i boken med nöje pekar? Hvarföre dock icke på ren svenska: »En stillastående rörelse»? eller: »Ett tillbakagående framåtskridande»? — Vi tro dessa benämningar af hr Th. icke vara att förkasta, utan verkligen att med allvar påtänka såsom goda titlar på hans kommande häften.

Då han hyllar »frihetens äkta grundsatser», men tillika genom sitt representationsförslag och det hinder, han sökt uppkasta mot det nya lagförslaget, så mycket han kan lägger handklofve på dessa frihetens äkta grundsatser och i allt hvad han förmår gör dem om intet, så visa sig nyssnämnda titlar mest uppfylla ändamålet att karakterisera hvad de skola.

(Forts. följer.)

*) Se nedanför hans monomani för Klassval inom representationen, hvilka, om de någonting skola innefatta, måste göras liktydiga med Allmänna val, och, i allt hvad med sådana ej öfverensstämmar, blott innefatta en inkonsequens och försämring.

***) Hvilka kunna väl dessa litterära bekännare numera vara? Kan hr Th. vara djerf nog att härmed förstå *Post- och Inrikes-tidningen* eller *Minerva*? Han talar tydligen om huru en *Regering faller djupare genom sina officiella tidningsartiklar* (längre ned på sid. 25.) I dessa ord kan ingen läsare se annat än P. o. I. T. Säkert skola dock både dess och *Minervas* redaktioner neka sig vara *Absolutismens* bekännare. Men de kunna möjligen vara det ändå, nemligen »medvetlösa», såsom hr Th. kallar denna politiska sida. Huru som helst, är det underligt nog, att dessa pressens organer ej fullt reserverat sig mot hr Ths 25:te sida.

HURULEDES H:R KAMMARRÅDET THEORELL TÄNKER OM JEMLIKHETEN OCH PERSONLIGHETS-PRINCIPEN.

(Forts. från *N:o* 223.)

Vi fortsatte ytterligare belysningen af kammarrådet Theorells beryktade brochyr, emedan ett arbete, som innesluter i sammandrag de konservatives stats- och verlds-åsigter, är förtjent af den största uppmärksamhet från presens sida.

Vi tro det knappt vara möjligt att kasta en bedröfligare och ömkligare blick på menskligheten, än den, som innefattas i följande ord, sid. 52:

»*Afunden är denna mäktiga drift, i hvilken jemlikhetens grundämne ligger, kanhända starkast bland de krafter, som nedtynga menskligheten mot jorden, som samfäldt utgöra denna gravitation till materien, mot hvilken hennes bättre kallelse kämpar. Af så litet ädel halt är principen för denna naturliga jemlikhet, hvars talan samhälls-filosofien ännu i våra dagar synes vilja föra genom några de mest betrodda af sina idkare.*

Knappast föreställer man sig det mått af lidande och försakelse, som människan tåligt uthärdar, endast hon är okunnig om *möjligheten af något bättre. Tanken på en lyckligare lott är den förnämsta beståndsdel i allt lidande.* För njutningen är människans förmåga vida mindre; men hvad hon deraf erhåller, består tvertom förnämligast i kunskapen om ett sämre tillstånd än det, hvori hon befinner sig. En *jämförelse* utgör lifvets lycka, så väl som dess plåga.»

I fall någon mening skulle finnas i sista stycket, så måste det vara den, att människan icke bör införas på odlingens bana, ingen religion bekomma; ty detta allt inger folk, att något bättre existerar, till hvilket man bör sträfva. Man vet eljest, att moralitetsbegreppet just hvilat på människans egenskap af perfektibilitet, likasom spörren till högre kunskapers inbemtande är tanken att genom dem finna något förträffligare, sannare, lyckligare än det man redan eger. Sjelfva begäret att söka salighet grundar sig på föreställningen om möjligheten af ett bättre. Men denna tanke är nu, enligt de Theorellska fraserna, den förnämsta beståndsdel i *allt lidande!* Hr. Th. har alltså intet tycke för kristendomen: han aktar sig framför allt att blicka på

ett lif efter detta, högre, fullkomligare, bättre och lyckligare, än det han redan har. Ty han skulle derigenom erfara ett af sina största lidanden i sin närvarande ställning. Helvetet är det enda han, i afseende på förhållandena efter döden, kunde tänka på med något nöje, emedan det möjligen erbjöde honom en jemförelse, hvarvid han nu kände sig lycklig.

Men man höre följande stycke, för att finna pessimismen i sin höjd:

»Menniskor äro de föremål, med hvilka menniskor jemföra sig. Man lider i den mån, som andre synas lyckligare; man njuter deraf, att man tror sig lyckligare än dem. Att afundas andra, är livets olycka — att bliiwa afundad, utgör dess ömkliga lycka.»

I en not till denna vackra bit har hr Th. ändtligen kommit så långt, att han dock fritager »sedeläran» från att framställa denna ohyggliga åsigt; men han påstår erfarenheten i allmänhet göra det. Hvilken sorglig erfarenhet har då icke hr Theorell? *Man lider i den mån, som andra synas lyckligare! Man njuter deraf, att man tror sig lyckligare än dem!* Så beskaffade känslor tillhöra djefvulen, skulle vi tro; men icke menniskan annars än högst undantagsvis, nemligen då hon sjunkit så djupt, att hon står på gränsen till diaboliskt sinne. Vi hafva ej sett tafan af vårt slägte i denna dager. Menniskor lida vanligen, då de se sig oräddvis uteslutna från en lott af lycka, som andra njuta, men hvärtill de borde vara lika berättigade. Så snart, åter, de bekomma sin del med i den allmänna välgång, som enligt väsendets beskaffenhet är ett kraf för alle, utgör det just deras glädje att se andra lyckliga vid sin sida; men alldeles icke behöfves det, såsom hr Th. säger, att hafva de andra *under sig* och se sig af dem afundad, för att ega »livets lycka». Detta — att vilja vara på ett rättmätigt sätt (d. v. s. genom lag och samhällsinrättning) lycklig sjelf, och hafva andra lyckliga utmed sig — är mensklighetens normalkänsla; och den uttrycker också med detsamma den allmänna önskan efter jemlikhet, som gör sig gällande hos alla friska och starka sinnen; då deremot de begge ytterligheterna, att antingen, på ena sidan, vilja vara öfversittare, eller, på den an-

75
dra, gifva sitt bifall till att vara undertryckt och plågad af sina likar, utgöra fenomen af psychisk sjuklighet och svag sällskonstitution; det förre nemligen, af tyranniskt sinnelag, det sednare af slafsinnne. — Men hr Th., som nödvändigt ville nedgöra Jemlikheten, har i sin beskrifning på menskligheten slagit öfver målet, och, i stället för att tala om släktets normalkänsla, kommit till en af ytterligheterna, en af de exceptionella känslorna, Afunder, och på förutsättningen af denna, såsom allmän, konstruerat sin statsfilosofi.

Vi hade att afskrifva hela boken, om vi skulle framhafva hvarje sofism den innehåller, och derjemte visa alla inkonsequenserna; då hr Th. på en sida knappt hunnit göra en deduktion, förr än han litet längre fram har de vackraste och mest rörande ordalag för raka motsatsen deraf.

Så t. ex. heter det sid. 34:

»Ja, från kulturens fortgång, från dess högsta uppstigande och dess mest vidsträckt utbredande, har menskligheten att förvänta ett jemnt fortskridande till den Jemlikhet, hvilken ensam låter i samhället, och med dettas bestånd, realisera sig: jemlikheten i välfärd och belåtenhet, fastän icke i fördelar. Att under detta fortskridande den vanlottade icke må blifva lottlös, vare sig i hvad kulturen eller hvad allmänna väståndet förvärfvar, det är ofelbart en samhällets angelägenhet, och den största af alla; och högst af nöden är, att denna angelägenhet bevakas. Men den skall bevakas af samhället, och på samma väg, som är den enda för all möjlig samhällsförkofran. Den högre naturens utveckling skall bevaka den lägres angelägenheter. Upplysningen, kannedomen af samhällets sanna behof och fördelar, skola taga den vanlottades rätt under sin vård. Mensklig upplysning och samhällsupplysning skola för honom uträtta hvad han sjelf icke kan uträtta, hvad han endast kan genom fruktlösa försök förstöra.»

Hvad är nu sagdt med detta? Innehåller det någonting, så är det detsamma som den liberala sidan af politiken just vill och arbetar för. Hr Th. medgifver här en jemlikhet i välfärd och belåtenhet. Han bitogar straxt: fast icke i fördelar. Men skall det verkligen vara en jemlikhet i välfärd och belåtenhet, så måste det tillika vara en sådan i en hel mängd »fördelar» också, så vida icke den förre skall blifva

illusorisk. Dit hör t. ex., bland många andra, fördelen att vid riksmötena få genom ombud, som man sjelf valt, bevaka sin talan till försvarande af »välfärden» och »belåtenheten». Finnes ej jemlikhet medgifven åt detta försvar, så går också välfärdens jemlikhet upp i rök. Och dit vill väl hr Th. hafva den, ehuru han varit angelägen att gifva sina ordalag all salvelse.

Att, deremot, medborgare skulle göras jemlika i *alla* fördelar (t. ex. i egendom, i själs-egenskaper o. s. v.), har ingen af hr Th:s motståndare någonsin påstått. Har han polemiserat mot sådant, så har han följaktligen talat i vädret.

Och hvad är det han vidare här säger? Att »den vanlottade icke skall blifva lotlös i fortskridandet till jemlikhet!» Han erkänner detta vara samhällets »största angelägenhet»: men — »den skall *bevakas af samhället!*» Godt. Hvilka utgöra samhället? Männe den konservativa eller den lyckligast lottade minoriteten, de rike eller maktegende ensamme äro det, efter hr Th. vill, att de och inga andre skola bevaka de vanlottades fortskridande till jemlikhet? Hvilken omätlig inkonseqvens eller oreda förräder icke detta? Han har i hasten råkat uttrycka hvad som ordagrannat är progressisternas mening. Ty, då samhället innefattar enheten af *alla* (och icke blott af några) människor, som deri äro; så skall då »fortskridandet till jemlikheten» utföras och kontrolleras genom ombud, utsedde så mycket som möjligt af *alla*. Hvad annat vilja vi? Likaledes är det också just vår tanke, att »upplysningen, kännedömen af samhällets sanna behof och fördelar», skola taga den vanlottades rätt under sin vård. För hvad annat hafve vi arbetat? Men hr Th. borde icke hafva yttrat detta, han, som vill, att några privilegierade klasser, under den sjelftagna henämningen »upplysning och kännedom», skola hafva hand om alltsammans. Utan tvifvel skall han härvid utbrista, att han har den olyckan, att man icke förstår honom. Men, tvertom! Det är just hr Th:s olycka, att man för väl förstår honom.

POSTTIDNINGENS FÖRKLARING.

(Slut från Nr 250.)

Posttidningens utgifvare lofvade i slutet af sin första artikel om den så kallade Stormlöpmningen, att bibringa sina läsare yttranden af »de mest ansedda auktoriteter, äldre och nyare statsmän och utmärkte politiske författare», på hvilka hans »politiska läror» hafva »den lyckan, i närvarande fall: den olyckan» — förmäler han — att stödja sig.

En högst egen artighet är det härvid, att han anmärker sig vilja förbigå *Aristoteles* och *Cicero*, såsom de der »redan på förhand skulle fördömmas». Han kunde rätt gerna hafva besparat sig denna sarkasm, och anfört hvad han behagat ur de tvenne nämnde auktorerne, hvilka, oss veterligen, icke sagt ett ord, till meningens stridande emot vår tids progressiva tendenser.

Men nu komma de moderna författarne, och först deribland *Montesquieu*. Hvad säger denne berömde man i Posttidningen? »Lagstiftarens pligt och klokhed fordra, att ej brådstörta reformer, utan att derlöre vägra dem, »som det allmänna bästa fordrar.» Om någon säger »att det är bättre, att gifva sin son en god uppfostran, än en dålig», och vill använda en sådan af alla obestridd och axiomatisk sats såsom argument i en dispyt om företrädet mellan tvenne undervisningsmetoder, huru anser man en sådan person? Utan tvifvel antingen såsom en Einfaltspinsel, hvilken icke kan, eller såsom en kältring, den der icke vill fatta hvarom frågan är, utan söker kringgå de »samma, och ändock kunna säga såsom karingen mot strömmen: klippt skall det vara! Det synes oss derlöre vara nära nog en verklig skam för en man med sådana anspråk på att kunna tänka, som Posttidningens utgifvare hyser, att vilja göra sig till godo sådana allmänna och allmänt antagna satsar, och evigt idisla en fras om »brådstörtade reformer», i frågan t. ex. om representationsombildningen, som nu snart i 40 år varit yrkad vid hvarje riksdag? Visar icke detta, till hvilken ytterlig grad man är blottad på verkliga goda skäl?

Fålan-gieri: »Förlusten af en provins och följ-

»derna af ett olyckligt krig äro olyckor, som
 »ej ega lång varaktighet: ett lyckligt ögonblick,
 »en dags seger hota understundom fleråriga
 »förluster; men ett fel i politiken eller lagstift-
 »ningen är en outhärlig källa till ett århundra-
 »des olyckor och dess förstörande verkan sprid-
 »der sig derifrån ända till kommande sekler.»
 — Utg. erkänner således det förderliga af fel
 i politiken? Han vill hafva denna sanning blott
 förstådd om misstag, som kunna göras, när man
 skrider till reformer; men inser icke, att Fi-
 langieris sats är fullt ut lika användbar för fel-
 aktigheter och brister, som redan finnas till
 i de existerande institutionerna och lagarne,
 samt att en öfverdrifven rädsla för att gå till
 roten med samhällsförbättringar, eller den svag-
 heten att vilja jemka litet åt hvar sida, kan
 vara ett lika stort fel i politiken. Det sednare
 är likväl lika tydligt som det förra; ty annars
 skulle de största reformatorer, historien visar
 oss, nödvändigt hafva varit de sämste politici;
 och alla rädda stackare, såsom Posttidningens
 utgifvare, de bästa.

— *Benj. Constant:* »I konstitutionella reformer»,
 säger han, »gören endast det, som är ound-
 »gängligt (*ce qui est indispensable*), lemnen nå-
 »got rådrum åt tiden och erfarenheten, på det
 »att dessa stora reformerande makter (*ces puis-
 »sances reformatrices*) må leda edra redan kon-
 »stituerade statsmakter vid förbättringen af hvad
 »som är gjordt och vid fullbordandet af hvad
 »som återstår att göra.» Nå väl! nu lemnas åt
 »tiden och erfarenheten» det der »rådrummet». Kunna då dessa begge stora makter uträtta det ringaste utan genom och med de människor, som lefva i tiden och begagna sin erfarenhet? — Nej! — Constants uttryck innefatta då icke, att människorna böra lägga armarna i kors, under den ljufva illusionen, att ett par abstrakta varelser — »tid» och »erfarenhet» — skola uträtta sakerna i deras, i faineanternes ställe? — Nej, Gudbevars! det är alldeles icke meningen. — Det är följaktligen personer, som få handla »vid förbättringar af hvad som är gjordt, och vid fullbordandet af hvad som återstår att göra?»

79
— Ja, naturligtvis! — Godt. Det behöfves ej mera. Vi äro personer, som handlat och ämna handla i berörde afseende.

Lamartine, »Skalden och den liberale Deputeranden», hvad yttrar han i Posttidningen? »I fråga om nya institutioner böra teorierna ej tagas till uteslutande rättesnöre. Idéen måste förmedlas och motvägas af klokheten, och Konungen representerar i en fri Stat denna klokhet. Utan att vilja omstörja något, vilja vi de flesta möjliga reformer, men med vilkor »att klokhet och ärlighet (honnêteté) leda utförandet». Härvid taga vi oss friheten påminna utgifvaren om hans egna ord i programmet, då han förklarar sig icke anse häfden betydligt mera än förnuftet. Kommer han beskedligt ibåg detta, såsom han otvifvelaktigt gör, så återstår af det citerade från Lamartine ingen annan mening, än att jemte förnuftet också vederbörligt afseende bör göras på ett folks historiska tillstånd, för att i reformväg med klokhet genomföra hvad idéen bjuder. Och ett sådant afseende önska ock vi på det högsta att göra. Men så snart ett folk vill förbittra sina iorättningar och borttaga de dåliga, då komma alltid de som tycka om missbruken och fiska i grumligt vatten, eller som af fanatism och fördom äro fästade vid det gamla, blott derföre att det är gammalt, och ropa på nödvändigheten att bevara det historiska: då får förnuftet icke lof att afgöra om fortsättningen af det gamla är oduglig. Det är nästan detsamma som att säga, det en tjuf bör fortifara att stjäla, för det han en gång begynt stjäla, för att ej rubba den historiska kontinuiteten; eller att en menighet, som är nedsänkt i råhet och andeligt mörker, icke bör hafva undervisningsanstalter och erhålla upplysning, på det att den historiska okunigheten icke må afbrytas. Exemplet kan synas alltför hjert till färgen, men förhållandet blir i själfva verket detsamma, då det är frågan om bibehållandet af samhällsinrättningar, hvarigenom en del af ett lands invånare utesängas från rättigheter, som de efter Guds afsigt och upplysningens fordran böra åtnjuta.

Guizot: »De goda och kloka reformerna äro

blott de, som göras i *ögonblick af lugn, långsamt* och med *varsamhet*.» Det är ledsamt, att icke Guizot eller, i hans ställe, utgifvaren härvid utsatt huru många år förstås med »långsamt». Männe ett halft sekel är för hastigt? Det vissa är, att hos oss ingen enda af de föreslagne, genomgripande reformerna saknar egenkapen att vara temligen bedagad. Hvad »ögonblick af lugn» vidkommer, så skulle sådana i Sverige visst aldrig brista, derest hvar och en ville gifva med sig hvad rättvisa, förnuft och bülighet kräfva vid förbättringarnes genomförande. Detta är ock den rätta varsamheten.

Citatet från *Arndt* må läsas i utgs eget dokument, emedan det är för långt att här införas. Det innehåller blott den visa anmärkningen, att man, i fråga om reformer, ej skall nöja sig med att endast hafva urbilden för det rätta för ögonen, utan att saken tillika måste ega tillämplighet för det folk och den tid, hvarom handlas. Man skall nemligen söka införa ett *bevisligen bättre*, än det, som redan gifves. Men icke fäkta för ett naket abstractum. Allt detta är lika sannt, som det varit onödigt att ens nämna. Vår första anmärkning här ofvan är helt och hållet tillämplig derpå. Det gifves visserligen ingen i Sverige, som, enligt den gode *Arndts* liknelse, önskar uppbygga »ett lätt och luftigt Japanskt hus med klockor på» i stället för boningar passande åt oss och vårt klimat. Om man i Sverge skulle föreslå något anslagt härmed, så vore det ju uppenbarligen ett *sämre*. Men alla våra reformer gå ut på ett bättre; röra saker, som höra oss till: äro konkreta och tillämpliga.

Alldeles detsamma är att säga om anföranderna från *Pölitz* och *Algernon Sidney*. De, som i Sverige talat och skrivit för de institutionella förbättringarne, hafva aldrig fordrat någonting i strid med vårt folks historiska grundval. Ett sådant föregifvande är en ren dikt, som oupphörligt upprepas för de enfaldige, men som nu börjar blifva så utnött, att

81

ej ens en gammal politisk kruka kan skyla sig
deri. Må den stackars utgifvaren, om han kan,
framdraga exemplet på någon enda hos oss fö-
reslagen reform, som skulle rättvisligen kunna
jämföras med en sådan slags ymp, Sidney om-
talar och fördömer! Vi kunne efter allt detta
icke underlåta att lemna Posttidningens utgif-
vare det rådet för nästa gång, att, om han icke
har bättre skäpmat att uppduka ur sitt politi-
ska visdomsskaffer, hellre stanna kvar vid
Kungsör och sjelf lefva derpå under den in-
stundande vintern, än att af en missledd fri-
kostighet derpå bjuda publiken, som troligen
kommer att rata en ytterligare anrättning af
så förlegad smak.

A. N. 9/11 1846

n. 257

Posttidningen och Stormlöpningen.

Om någonting är egnadt att gifwa full fart åt det på en tid i swang komna ryktet om en förstående förändring med Post- och Jurikes-Tidningarna, så måste det vara en i besagda blad insluten artikelferie, kallad "Stormlöpningen mot Post- och Jurikes-Tidningarna." Att det icke kan vara någon fara för bladet sjelf är klart, då det tillhör en akademi, och följaktligen är erärdeligt såsom den. Ryktet har ej kunnat angå annat än tidningens redaktion. Somliga säga, att svenska akademien, såsom proprietär, hysar någon ledsnad eller ängslan — wi weta ej hwilketdera; och att en förändring åfhytas i redaktionsfättet för att göra bladet mera omtyckt af allmänheten: en omständighet, hwaraf akademien icke beror, men som den dock ej skall med full afgiltighet betrakta. Andra påstå att frågan till och med rör en epuration bland redaktörerna, hwarmed en förändring af redaktionsfättet naturligen skulle gifwa sig sjelf. Annu andra wilja weta, att det är regeringen, som icke älskar att se sitt officiella blad sådant som det är, och att omskapningen följaktligen skall utgå från högsta ort. Om något i all denna sâgen har grund, och hwad, kan icke här nere hos oss vara afgjordt; men ganska begripligt synes oss, att P. o. T. S. nuwarande redaktion, dereft den wet sig stå i fara för sin existens, måste hafwa publicerat just en sådan artikelferie till sitt förswar inför patronerna och publiken på en gång; hwar emot det är föga fattligt hwar till denna serie skulle tjena om ingenting hotar redaktionen. Hafwa dessa premisser någon probabilitet af sanning uti sig, så måste den deraf gifna slutsatsen hafwa så åfwen. Redan af seriens första artikel inhemtar man, att P. o. T. S. hufwudaffigt består i att söka bewisa hwad intet bewis tar swar; men att i godo förbigå hwarom twiften med motståndarna i sjelfwa werket pågår.

Sela ingressen, med sin granna stilbring af ett slags wârt från Indien, "der kallad Satschia,"

83

omfara wi, under önskan att P. o. J. L. hos sina läsare måtte göra all den lycka, som äfsytas med denna framställning. Wi bestrida icke P. o. J. L:s utsago, att den som njutit af Hatschis, slutar med hallucinationer och ser sakerna upp- och nedwända: den som försökt något, wet något. Wi begifwa oss således till den digra artikelns fista afdelning, der åtskilligt förekommer, som äfwen rör Jönköpingsbladet.

Det är framför allt tvæ:ne omständigheter P. o. J. L. här låter sig vara angeläget att exploitera.

Den första är skillnaden emellan **Officialitet** och **Legalitet**. P. o. J. L. påstår sig endast vara Regeringens **legala Annonsblad**, men icke det **Officiella Regeringsorgan**. Resonnementet lyder som följer: P. o. J. L:s rättighet att meddela de legala annonserna är en sak för sig. "Det är en rättighet, som det egt i snart hundra de år, som med Bladet öfvergått till en offentlig och litterär inrättnings underhöfd. — — Men det wore en sällsam rättighet, om den skulle förbinda Regeringen, nu och i tillkommande tider, att anförtro P. o. J. L:s Utgifwars sina åsigter och afsigter i afseende på de styrelseåtgärder den ämnar widtaga, ett förtroende, hwarjörutan det likwäl wore för honom omöjligt att göra Bladet till hennes organ. Men då, enligt hwad allmänheten åtminstone hitintills uppenbarligen erfarit, Regeringen icke will lemna förtroende åt någon tidning att vara hennes organ, skulle hon tvingas der till? Och af hwem? Eller skulle Utgifwars, genom samma Bladets annonsprivilegium, anses ålagd att vara organ af hwad han icke känner? Organ, churu Regeringen icke will hafwa någon organ? Gidera måste antagas, så snart man ej will medgifwa, att P. o. J. L:s Legalitet för enflita medborgare i afseende på sådana deras förhållanden till hwarandra och publika verk, och dessas till dem, hwilka fordra offentliga tillkännagifwanden, — kan tillas från det slags officialitet, som egenstapen af en politisk Regeringsorgan förutsätter." — Wid hela denna framställ-

ning är blott ett att erinra. Det är wist klart, att B. o. J. L. måste befinna sig urständfatt att utgöra organ för hwad den icke känner; så att, dereft ingen af regeringsledamöterna wilja låta bladets utgifware weta något om Reg:s "åfgifter och affgifter," denne werkligen icke kan vara deras officiella organ. Men deras följer ännu icke, att Posttidningen ej kan låta bli att vara organ för något annat; hwilket med andra ord will säga, att den kan låta bli att politisera, antingen helt och hållet, eller dock för så widt ämnena utgöra ifrågawarande styrelseåtgärder och således angå regeringens system. Denna tanke innehåller ingenting oerhördt, enär det twertom i alla tider, med undantag blott af de sista 10 å 12 åren (då man äfwen räknar Statsrådsperioden) varit Posttidningens roll, att jemte de legala annonserna endast meddela underrättelser om timade händelser in- och utrikes, men afhålla sig från alla politiska betraktelser, afhandlingar och polemik. Denna roll, hwilken således just synes innefatta den normalrets, det rätta omfång för werksamheten, som man ursprungligen tänkt sig, och ända till den sista perioden också alltid iakttagit för Posttidningen, måste tillika vara den mest passande under sjelfwa den förutsättning, Posttidningen här i artikeln uppgifwer, nemligen, att Utgifwaren icke befinner sig i känneedom af Regeringens åfgifter och affgifter; ty det är klart, att han i sitt politiserande öfwer tidens och dagens frågor ofta kan komma i divergens, för att ej säga i strid, med Regeringens system, när han lefwer i en sådan okunnighet derom. Wore han nu utgifware af en annan tidning, af en, med hwilken Regeringen ingenting alls hade att skaffa, så skulle en sådan divergens och strid betyda intet widare än hwad hwarje mer eller mindre oppositionell organ redan och som sådan innebär. Men det är just detta, som omöjligen kan ega rum för B. o. J. L., emedan dess egenkap af officiellt eller "legalt" annonsblad oundwärligen ställer den inför hela allmänheten i den dagern, att läsarna i hela landet måste reflektera öfwer grundsatserna och tankarna i dess politiska artiklar, såsom regeringssystemet till-

höriga. Detta må nu vara en fördom, en inbillning eller allt hvad P. o. J. L:s nuvarande redaktion behagar falla det; men det är så, och kan ej annorlunda vara. Det är också ganska säkert, att P. o. J. L:s redaktion icke illa sett denna publikens naturliga fallenhet att hålla dess politiska system för Regeringens; tillfom man kan taga för alldeles afgjort, att det ursprungligen ingick i de nuvarande redaktörernas plan, att så sina politiska tänkesätt, så att säga, intvingade i publiken eller åtminstone wägen dit åt dem banad af ingenting mindre än nödwändigheten sjelf, derigenom att dessa tänkesätt skulle komma att öfwer hela landet utgå i följe med de legala och officiella annonser, dem ingen kunde undwara, och som följaktligen hwar och en måste få hem till sig. Den märkliga iswer, redaktionen nu på den sista sinnen nyrenbarat, att uttryckligen förläsa sin politik icke stå i något nödwändigt sammanhang med Regeringens, utan twertom ganska wäl kunna wara reut af en annan: detta besynnerliga nit måste, såsom hwarje uppmärksam läsare lätt inser, betyda något nyligen påkommet behof att, med upposfrande af en mindre fördel, försvara en större. Ty att Posttidningens patroner och redaktörer betraktat sin egen politiks amalgamation med Regeringens icke blott som en fördel, men som den egentliga winst de wid hela företaget ursprungligen beräknat, lider wißt ingen twiswel. När de nu förneka den, åtminstone affäga sig den, så kan sådant ingen annan grund hafwa, än att de, som Regeringens sida frukta någon fara, hotande sjelfwa deras existens, såsom redaktion af bladet. Man kan ana en sådan farhåga i de litet nedanför stående raderna, der det beweckligt talas om, huru orimligt det måste vara, "att hon (Regeringen) skulle, utan alla anledningar (?) wilja upphäfwa en af henne åt P. o. J. L. nyligen bekräftad långwarig rättighet, att gifwa legalitet åt de annonser, som fordra en sådan." Redaktionen framskjutet härmed något hwarom ingen fråga är, för att dölja hvad twisten gäller. Saken, som man talar om i denna strid, är nemligen icke upphäfs-

wandet af B. o. J. L:s privilegium på legala annonser, utan angår endast dess Redaktions politiserande (hvilket man finner oopafsande och komprometterande för Regeringen, såvida hon har ett annat system än nämnde redaktion): det gäller följaktligen icke tidningens existens, utan den nuvarande redaktionens fortsarande på det sätt den gör. Den tirad, som följer på det nyh citerade, är således fullkomligen hors de place. Regeringen förmodas deruti icke upphäwa bladets annonsprivilegium — endast för att vara wisja tidningar till behag! Säkert gör Regeringen icke det, och allraminst för att behaga tidningar, hvilka icke begärt detta.

Den andra husrudomständigheten, hwar till Posttidningen kommer, består uti ingenting mindre, än en redogörelse för sjelfwa sitt politiska system. Det är ganska betecknande, att Posttidningen ansett sig behöfwa afgifwa eller ur sin framställning den 16 Dec. 1844 repetera denna förklaring nu. På förklaringens innehåll hafwa wi ej af nöden att spilla många ord. Posttidningen är konservativ; men säger sig med konservativa försä "icke dem, som, då fråga är att afskaffa ett verkligt missbruk eller en erkänd olägenhet, med ett ord nödiga förändringar *) i det gamla och bestående, anse häfden

*) I en not beklagar Posttidningens artikelförfattare, att man trott en annan än utgifwaren sjelf vara aukter till tidningens s. k. program (i Nr 292 för år 1845); hvilket kännes bestemera fördomjufande, som sjelfwa hans medtändare för icke så många år sedan ansågo honom för en icke så osticklig skröbent. Allt detta må vara. Men en sanning är, att, wille man grammatikaliskt nagelfara endast med de rader wi här ofwan citerat, så skulle man genast upptäcka åtskilligt, ej wittnande om uttrycksförmåga. Således ser det här ut som talade han om "att afskaffa nödiga förändringar," — enär han satt dessa till objekt åt verbet "afskaffa," likawäl som "missbruk" och "en erkänd

betyda mera än förnuftet, som, med ett ord, åla alla misbruf, så snart de blifwit gamla, och motsätta sig äfwen de uppenbaraste och lättaste reformer — men dem, som önska samhällsförbättringar, men deras floka och försigtiga utförande, och som, tillgifna de inrättningars bestånd, hvilka hafwa en verklig rot i folkets tänkesätt, äro motståndare af samhällsuplösende läror, till hvilka vi (P. o. J. L:s red:n) i första rummet räkna de reformgrundsatser, som äro dessa motsatta."

"Märker icke Posttidningen sjelf, att den, ett af två, antingen med dessa ord skrymtat, eller sagt ingenting. Har den talat uppriktigt, så eger den till grundsatser alldeles samma sträfvan, som hwilken liberal, radikal eller oppositionell organ i Sverige den behagar nämna: och hwarföre ställer den sig då emot alla sådana organer inom pressen? Hafwa wäl Afionsbladet, Dagl. Allhandan, Göteborgs H. o. S. T., Östgöta. Correspondenten, Barometern, Majaden eller t. ex. Bönköpingsbladet (efter Posttidningen i sin artikel behagar citera ord derut och räknat det till sina motståndare) någon, wid samhällsförbättringar, welat hafwa deras utförande annorlunda än "flokt och försigtigt?" Hafwa de utmönstrat allt "gammalt?" Wisja de icke, twertom, se millioner gamla saker bibehållna, nemligen alla goda? Önska icke äfwen de sådana "inrättningars bestånd, som hafwa en verklig rot i folkets tänkesätt," så fort man icke här endast menar tänkesättet hos några privilegerade klasser, hvilka tycka om hwad som lärer till deras fördel på det öfriga folkets bekostnad: ett tänkesätt, som följaktligen alls icke förtjenar heta "folkets?" Hafwa de nänsin utspridt "samhällsuplösende läror;" såwida ingen kan påstå, att arbetet för upplösende af misbruf, felfea, eller, i allmänhet, för

Utsättandet af något bewisligen Bättre i samhället

olägenhet;" och då detta likväl icke är författarens mening, har han här nedskrifwit en alldeles osyntaktisk sats. Vidare har han (mot slutet) ett "men" straxt efter "samhällesförbättringar," utau att detta "men" gifwer uppslag till en efterföljande motsatt tanke; hwadan hans "men" här står utau betydelse. Sist komma uttryck, så dunkla, att de lifna neusens. Han nämmer såsom konservativa dem; "som äro motsändare af samhällsupplösande läror, till hvilka (läror) wi (?) i första rummet räkna de reformgrundsatser, som äro dessa motsatta." Hwad menas här med detta "dessa?" Förmodligen skall det vara: "som äro Posttidningens grundsatser motsatta." Men såsom satsen står skrifwen, måste "dessa" syntaktiskt hänföras till "samhällsupplösande läror," och då blir tanken, att först "till samhällsupplösande läror" i första rummet räkna de reformgrundsatser, som äro samhällsupplösande läror motsatta." Han anser följaktligen samhällsupplösning vara motsatsen till samhällsupplösning? — Wi finna i sanning icke underligt, om man sätter en sakens talang i fråga, som yttrar sig så. Wi känna ej förhållandet med auktoritet till 1845 års program. Men derest härvid talas om samme författare, som i ett par Gochelmsidningar blifwit namngifwen, och är en af H. W. Kemungens adjutanter; så finna wi högst begripligt, att denne författare genom offentliga reklamationer ritagit sig ifrån att vara medlem af en redaktion, som så bedröfligt sköter medersmålet; och framför allt skulle wi tycka Svenska Akademien hafwa största skäl, att önska se sin egen tidning skrifwen af personer, selfria i språket.

i stället för ett Sämre, utgör ett arbete för upplösande af "samhället?" Eller hyser Posttidningen männen den oöfventade tanken, att Samhället till sin definition utgör desamma som sjelfva det Duda, det Delaktiga, hwadan en, som vill borttaga något af det sednare, och wisar medlen här för, är identisk med en samhällsupplösare? — Hafs wa de, stulligen, önskat reformernas införande på ett "brådförtadt" sätt, då de aldrig welat sådana förr, än de på skäl, som icke blifwit vederlagda, bewisats wara bättre än det förutwarande, i hwars ställe de wisja sättas, samt medel för reformernas wertställande finnas? Skulle Posttidningen hylla den underliga tanken, att, när in rerum natura intet skäl widare gifres för dröjsmål, det llkwäl är brådförtadt att gå till werket; så upplöser sig hela twisten i en ord-fråga blott. Posttidningen förstår då icke längre med det swenska wocablet "brådförtadt" desamma som det i språket bethder, utan något annat — Gud wet hwad. Efter des tanke, sådan den finnes uttryckt, skulle man i ingen tid blifwa färdig. Det wisja är, att t. ex. Gustaf Wasa gifc mycket mera brådförtadt till wäga med lutheriska lärans införande i Swerge, än någon af vår tids reformwänner skulle göra, äfwen om de för sina affgifers utförande innehade hans makt; ty katholicismen, som Gustaf afhyfte, war utan twiswel en inrättning, rotad i ett wida allmännare tänkesätt på den tiden, än någon af de institutioner wi önska ändrade eller borttagna för att gifwa rum åt ett bättre. Man kan säga desamma om alla större "innovationer" i vår historia uppwisar. Huru infördes Christendomen? Ansgarius dröjde icke ett ögonblick när han fann medel att omwända någon person, hela städer, hela orter. Om någon hebning då skulle hafwa sagt, att han ej wille se sin Asadyrkans kontinuitet afbruten genom en ny lära, en werkligen den tidens ej blott samhälle, men religion upplösande lära; hwad skulle Ansgarius swarat? Eller, om någon syndare inwändt, att han icke wille bättra sig brådförtadt, utan dröja inemot sin sista lefnadsdag; hade han fått lof dertill af den christne predikanten?

Hvad menar då Posttidningen? Vi fordra ej, att den i sin redaktion skall besitta Ansgarier; men tro det ej vara för mycket begärdt, att den måtte hafwa Ansgarier efterföljare, d. ä. kristna menniskor, inom sitt omfång, samt hylla kristliga grundsatser, såsom: att icke upprjuta bättringen till morgondagen, eller åtminstone ej predika för sina medmenniskor den satsen, att man alltid brådskart när man finner någon tid påseende till förhållanderhas reformerande.

Behjertar Posttidningen allt detta, så skall den erkänna, att den antingen menat ingenting med hela förklaringen på sitt slags konservatism, eller ock ej har det ringaste skäl att opponera sig emot de så kallade Habituales grundsatser: den har ingen orsak, att t. ex. i Närings-, Representations-, Lag- och Lärverksfrågorna m. m. stå emot oss eller våra männer.

Jonas N. 3/11 96

Radikalism.

Betydelsen af detta ord i politiskt hänseende har under sednaste tiden varit föremål för en temligen liflig debatt i tidningarna, och äfwen Jönköpingsbladet har blifwit inddraget i striden genom den definition des Stockholmskorrespondent gjort af begreppet radikal. Wi kunde wisserligen för vår del med tydnad hafwa förbigått frågan, och låtit korrespondenten sjelf förswara sina åsigter, hwilket han också ingalunda lär underlåta; men wi hafwa ansett of böra uttala vår öfwerthgelse, emedan äfwen wi finna wigtigt att pressens olika organer öppet förklara hwad de förstå med de benämningar som begagnas för att beteckna olika politiska nyanser. En sådan förklaring synes of desputom i närwarande stund destomera af behofwet påfallad, som flere tidningar för närwarande synas besinna sig i ett slags owisshet så wäl i afseende på deras ställning till hwarandra som den position de böra intaga till regeringen. För vår del så wi derföre utan alla omswey tillkännagifwa, att wi i afseende på benämningen radikal i det närmaste dela den af vår Stockholmskorrespondent meddelade åsigt, och att wi själunda icke kunna ställa, eller tillåta att man ställer Jönköpingsbladet under radikalismens fana. Orsaken härtill är den, att wi taga benämningen radikalism i den bemärkelse den innehar i allmänna meningen och icke, såsom Nöstenbladet, uti "rigningen eller åsigten hos den politiska skola som yrkar på tillämpningen eller genomförandet af wissta bestämda grundsatser." Det är också efter vår öfwerthgelse ganstka angeläget att taga en benämning så, som den i allmänhet förstås; ty den mest spetsfundiga dialektikus skall i alla fall icke lyckas att fåsta ett nytt begrepp wid ett ord, som man i så långliga tider want sig att anse på ett wisst sätt. Med radikaler har man hitintills werkligen menat sådana som "ropat på reformer utan afseende på deras werksällbarhet" och derföre äfwen varierande benämnt dem exalterade, utopister, visionärer, fantaster m.

90 92

m., och af denna anledning har epithetet radikal äfwen kommit i ett slags wanrykte och blifwit af de konservativa begagnadt såsom ötnamn på de liberala tidningar hwilka handlat efter bestämda grundsatser. För att ådagalägga huru en annan liberal tidning nyligen bedömt radikalismen, tillåtta wi oss att ur Östgöta Corresp. för den 7 October anföra följande:

"Radikalismen har länge varit en irrande, och ett verkligt hem saknande, swag uppenbarelse i Sverige. En tid sökte den sig en fristad inom liberalismen, och war ej under Carl Johans regime utan sympatier der. Radikalism är äfwen republikanism och står inom monarkier alltid på en revolutionär stämpunkt. Misshöje med allt bestående tecknar dess karaktär. När derföre liberalismen hos oss började wisa någon belåtenhet med Konung Oscars styrelse, trädde den isran — och anföll häftigt sin fordna bundsförwandt. Radikalismen aktar inga blodsbånd inom politiken, och der några sådana äga rum, äro de blott följder af konjunkturen. När radikalismen derföre misshätsades i sitt försök att sätta fot under eget bord i "Dagen", ingick den också genast fostbrödralag med den huswudsakliga organen för det närwarande misshöjet eller, med andra ord, med Minerva, dess fordna eller tidigare motståndare. I sina äldre wänner ser den således nu sina största motståndare och i sina äldre motståndare ser den nu sina wänner. Radikalismen aktar inga medel. Misshöjet är, under hwilken mask det uppträder, dess naturliga supbror. Och om ett annat nytt politiskt förhållande inträder, skall den alltid med Gubben Noach i "Noachs ark," swara sina äldre wänner: "brora mig hit och brora mig dit, det stödde i syllan." I dag wän med Minerva — efter Minerva nu är den misshöjde — skulle den i morgon wara hennes argaste owän, ifall hon fann sig föranledd att trada på regeringens fida. Radikalerna, så n. b. som desse män wifit sig hos oss, äro trolösa politiska wänner. I dag här, i morgon der. Och endast så till wida, som de ega ett klart insedt mål för sina handlingar, kunde de

ega något verkligt positivt värde — eljest icke.”

Utom *Afsonbladet* och *Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning* känna vi inga svenska liberala tidningar som hänfört sig till radikalismen, och de hafwa gjort det emedan de fäst ett annat begrepp wid benämningen än det allmänheten antagit. Enligt *Afsonbladet* och *Handels- och Sjöfartstidningens* definition äro äfwen vi radikala, enär vi wisserligen lika lidigt som dessa tidningar yrka på genomförandet af bestämda grundsätser, och twisten gäller således i sjelfwa werket blott ord; men enligt nuwarande betydelsen af radikal äro vi icke radikaler, och derföre wilja vi ej heller så benämnas. Vi hafwa alltid räknat oss till de moderat liberala, och såsom sådana önska vi äfwen hädanefter bedömmas, emedan vi äro öfwerlygga att denna politiska nyans mera än andra ledes af en sann patriotisk anda, att den har det säkraste stöd i nationens majoritet samt själfaktligen den största utslag till seger. Enligt war öfwerlygelse kunna hwarfen de **ultra konservativa**, som emwit yrka på bibehållandet af gamla usurperade företrädesrättigheter, eller deras motsats de **radikalt liberala**, som i sjelfwa werket icke äro annat än republikaner, i närwarande tid hoppas på framgång åt sina åsigter inom vårt fädernesland. Nationens framtid kommer att bestämmas af de moderat liberala och de moderat konservativa. Dessa äro de två betydande hufvudpartierna, som antingen måste besegra eller öfwerlygga hwarandra. Den egentliga stillfästheten som i afseende på dagens hufvudfråga eger rum emellan dessa politiska motståndare, är att de moderat liberala yrka allmänna wal med wissta inskränkingar i afseende på censur, då deremot de moderat konservativa yrka kasswal. Omkring denna punkt wänder sig den stora striden, och under sådana förhållanden bör man hwarfen låta våra sig af de pressens organer som äro emot all förbättring eller de som, likt *Minerva* numera, tillhöra frondörerna eller det missnöjda politiska parti hwilket opponerar emot all styrelse endast derföre att den kallas styrelse.

Af hwad här oswan blifwit onfördt synes tydli-

90 94

gen att wi, fastän efter vårt begrepp, icke radikaler, gansta wäl lika med Åstonsbladet kunna önska en konstitution i öfwerensstämmelse med den Norrsta, eller byggd på grunden af allmänna wal, äswen- som införandet af en fullkomlig näringsfrihet. Wi hafwa alltid höft dessa grundsatser och ämna också yrka på deras genomdrifwande, och wi willja hoppas att vår moderata liberalism lika litet hädan- efter som hitintills skall hindra oss att tala öppet språk, såwäl till våra politiska motståndare som till regeringen.

Då Åstonsbladet å sin sida påstått att Jönkö- pingsbladet enligt N. B:s språkbruk är radikalt, anse wi oss lika befogade att förklara det N. B. enligt vår åsigt är moderat liberalt, och wi hafwa så mycket mera skäl här för som N. B., dels förut titulerat sådana tidningar för radikala, med hvilka Jönköpingsbladet icke will ställas i paritet, och dels gjort så stora koncessioner i sjelfwa re- presentationefrågan (t. ex genom förordandet af reformwännernas förslag), som en liberal tidning rimligen funnat göra.

91. B. 10/11 46

(klassen), samhälleligt betecknat och myndigheter
 till klassen eller betecknat. För det som
 del af ämnet (hvitsten) utgör det som
 längre blott bergsslutt (sva) har äret
 den
 han
 du
 gar
 hest
 och
 samm
 land
 mig
 dra
 dig
 att
 jag
 wre
 för
 du
 som
 har
 sam
 de
 far
 gen
 dad
 ett

und
 ston
 stjer
 Samu
 r int
 en a
 ernä
 Loren
 sion
 n 3
 ers 2
 Gust
 gisva
 adam
 n Def
 befarr
 feb 2
 jansz
 g af
 småt
 reson

 Norr
 en 3
 ch 3

 å 2
 Gäre
 moti

 24
 r to
 Di
 Ndr

 m

 h
 t
 Ma
 te
 30
 1
 9
 6

vilkor, som icke göras strängare för den för den andra, i sjelfwa werket ej förtje- nade Privilegium, såwida dermed menas rättsförmån; och deraf drar man sedan slutsatsen, att så wida våra Ståndsprivilegier wara af denna natur, äro också de antin- nallt att falla privilegier, eller, om man wälsam dem detta namn, dock icke att anse- s, klandermärda eller stadliga, enär de för- m med dem winnas, stå öppna för hwar

en tankeledning torde förleda mången läsare. Tjenar dertill ett enkom stjärnabande. Hela hwilken på den omständigheten, att man ser emellan 1) Sättet att winna ett pri- vilegium, och 2) Omfånget af dess utöfning, d. s. la kretsen af de med privilegiet förknippa- ta och parlamentariska rättigheterna, sedan wunnet. Man kan hafwa litet eller intet märka i och för den förra af dessa twenne rättigheter, utan att dertill finna sig uti den Herr Theorell och hans wänner hafwa, icke eller af glömska, omfarit denna sednare, icke fastat sig wid den förra. Hr Theorell att det wid åtkomsten af ett privilegium i sig går så till wida billigt och förnuftigt nog ingen är utestängd härifrån, blott han utstafade prästanda, lika för alla. Men i språnget i hans resonnement består deruti, icke härmed äfwen anser sig hafwa demonstratio- nigheten af privilegierna inom representatio- nens vilket angår någonting helt annat, nemligen icke af privilegiernas utöfning. Han tar i för afsjort, att, då Wänmandet och åtkom- merrätt, måste äfwen utöfningen, till hela sin

om Herr Theorell i detta ämne kan sägas ha en hel klafv politiska tänkare i vårt land, wi honom till apropos för ämnet. Han sin citerade skrifter, sid. 39, som följer: "För öfwa, huruvida så förkastliga (eller ens um- bärbara) privilegier verkligen ligga i sin rättmätningen och dess princip, icke sådan den genom öfwerdrift wänstillas, men sådan den hos oss för närwarande realiserad, lärer wäl vara nödigt att weta, hwad det är, som man namn af privilegium med skal fördommer, hwad med detta ord rätteligen förstås. Det är ju en lag till fördel för enskilda — eller för korpo- rationer, i hvilka icke gifwes öppet inträde och der fördelen således tillflyndas de enskilda, af hvilka korporationen består. Utelutande måste alla pri- vilegier wara; deri ligger deras wäsendliga kän- netecken. En handwerkare blir privilegierad, när andra förbjudas att idka hans handwerk. Om andra personer, såsom enskilda eller såsom hörande till en sluten fast, bewilljas tillåtelse att köpa jord, men andre äro från rättigheten dertill utelutade; så utöfwa de förre ett privilegium. Likaså, om det tillåtes wisfa (såsom enskilda eller hörande till sluten fast) att erhålla statens embeten eller med- borgerliga befattningar, men förmenas andra,

eller det tillåtes någon utan fullgörande af wilkor, som gälla för andra.

Deremot är det icke privilegium, att rättig- het till idkande af wisfa, för alla lika tillgängli- ga, handwerk eller näringar kostar uppfyllande af wisfa förefrisna wilkor, lika för alla. Det är icke privilegium, att endast prester så offentlig förkunna gudaläran, och att ingen annan får wara prest, än den som genomgått förefrisna lärdoms- prof, lika för hwar och en, som will till prest an- tagas (när ingen utestänges från undergående af dessa lärdomsprof). Lika litet är det privile- gium, att annan tjänst får utöfwas endast af den, som afslagt dertill nödiga prof af kunskap, eller att befördran i tjenstewäg endast efter wis genom tjenstgöring wunnen förtjänst kan erhållas, när från dessa kunskapsprof undergående ingen är ute- sluten, utan de lika affordras alla, och när för- tjensten lika utgör wilkor för alla. Sj heller är det privilegium, att med yrken, till hwilka utöfswande man sålunda wunnit rätt, eller med tjenster så förwärfwade, eller med wis förefriswen kunskap eller förtjänst, eller med egande eller inne- hafwande af wis egendom följer behörighet till wisfa medborgerliga befattningar och förtroenden, när samma behörighet icke fränkännes någon, på hwilken dessa wilkor inträffa."

Huru jesuitisk är icke denna framställning? Hwar och en tycker sig ej finna annat än billighet och sanning i hwad här yttras; och det är wert- ligen också så, då man deruti icke ser mera än den ena sidan af saken: privilegiets ernående. Än- tingen är naturligare, än att man, för att blifwa t. ex. prest och inträda i prestebetet, såsom sådant blott, måste uppfylla wisfa fordringar; likaså för att blifwa t. ex. borgare af hwad yrke som helst. Och häruti ligger ingenting exklusivt, så fort hwar och en, som will, besinner sig obehindrad till ernående häraf.

Men oaktadt denna ena sida af privilegiet må wara som sig bör, kan den andra dock låta bli att wara riktig. Sådant inträffar, när de, som på förefriswen sätt wunnit en wis ställning i staten, (såsom stråmästare, handlande, prester, adel eller hwad det wara må) hafwa någon med denna sit ställning förknippad rätt, att utöfwa en wis makt i samhället, jemte yrket, hwilken är alldeles för stor, eller till sin beskaffenhet eljest otillbö- lig, i förhållande till nämnde ställning eller det yrkes natur, som personen, genom de uppfyllda wilkoren, förskaffat sig. Förstår icke Herr Theo- rell och hans wänner en så enkel omständighet? Men, om de förstå den, hwilket de otwisvelaktigt måste göra, hwaraföre erkänna de den icke? Hwar menniska begriper, att när man talar om förhat- ligheten, stadligheten och orimligheten af ett pri- vilegium, i afseende på dess verkningar i staten, är det huswudsaktigen just wid den af de rättigheters utöfning, som desamma blifwit anslagna, man klandrar, när åt wisfa klasser personer (som ge- nom uppfyllande af de utstafade wilkoren, och så- lunda i det afseendet rättwisst, wunnit inträde i

Om Privilegii-utöfningen uti Stånds- representationen.

ett wisst utredande af begreppet Privilegium synes wara på tiden, då man finner skriftställare, bland hwilka t. ex. Hr Theorell, i sin bok "om Nationalrepresentationen och Allmänna Lagen," rangerat sig, börja före den kommande riksdagen stå i trumpet för bibehållande, så mycket som möjligt, af det förutnade i vårt riksdagsstift, och derwid äfwen framdragit frågorna om detta be- grepp. För att söka bereda sig seger, bortblandar man ämnet; och för att kunna lyckas häruti, bör- jar man med att bortblanda sjelfwa utgångspun- ten. Man framkastar den tanken, att en rättighet, lika tillgänglig för alla mot uppfyllande af

ett så betydligt testamente som hon helt oförmo- dadt erhållit genom den wälsignade tantens nyli- gen timade död, war wäl icke att förfaka. Nu blef Ideologen het. "Då kunde du åtminstone för- säkat det nöjer att inbilla Göthilda det du älska- de henne, under det att du på samma gång sade samma ord tusende gånger till hennes kusin, och har du således nu försört den frid och glädje, som herrskade inom det trefliga Lyckeberg, i det att du narrade den ofskyldiga flickans hjeria till dig, för att sedan på det grymmaste gäckas dermed." "Du, har en gång för alla," svarade Clemens vredsgad, "affsagt dig min wänskap." "Det har jag ej gjort," afbröt Theodor, "jag hade intet att affsaga — ty innan jag aflägsnade mig ifrån dig, hade jag redan mistat den." "Må wara då — men wi ha i alla fall ingenting med hwaran- dra att skaffa, och således har du ej rättighet göra mig några förebräelser. Du finner mitt förhål- lande straffbart, jag ditt därtillsmesigt — ty sannerligen anser jag den för en galning, som först och främst bortstänker sin praktik till hwem som helst, och sedan går och förslofwar sig med ett tig- garbarn, en cholerafiska, en Berlodina." "Nu skulle du sett min Theodor; hade han haft en wärja i handen, hade han wäl ränt den genom lifwet på den skäckars Nehnsfelt."

Efter några ögonblicks tyfnad svarade Christfer: "Theodor är öfwerdrifwen i mycket, helst när han kastar sig in på politikens område; men han har ett fast, ett ädelt sinne, som en hwar måste hög- alta."

"Han gör sig alltför mycket omat," svarade Matte. "För mig skall werlden så stå eller falla, det gittar mig lika. Hwad hade han med Cle- mens kärleksaffärer att göra? Han war icke Gö- thildas bror. Tror du att jag sagt ett enda ord, om det varit min systers han bedragit? Nej, det hade varit alltför mycket besvär. Aldrig glöm- mer jag när jag sprang hela staden ifring och skaffade mopsen till stiherrinnan; det war den enda uppoffring jag någonsin gjort."

"Nu i dag? War det inte en uppoffring," frå- gade Christfer leende, att sitta upp kl. 4 på mor- gone, för att följa Theodor hit ner?" "Ja, kan wet hwad som war åt mig."

"Nu ha wi stått här länge nog. Nu går jag hem till Lyckeberg och helsar från Theodor. Far- wäl."

Löjtnant Eberling fortsatte ensam sin wäg öf- wer windbron, genom nya staden, och hemkom kl. 8 till de sina, som när han inträdde, juto wid frukostbordet. Fru Marie Louise och Berlodina, som bar öppet Theodors ring på sin hand, hade ökat den hwardagliga kretsen. Spären af de rå- rar, den sednare utgiutit, woro redan utplånade, men deremot woro modrens ögon ännu röda och förgråta, och Massens swulna ögonlock talade tydligt om det, som hennes läppar förtego. Den sednare aflägsnade sig genast, för att uppvärma de fallnade föttbullarna till sin bror. "Nu kan du behöfwa något i din tomma mage," menade majo- ren. "Sätt dig nu här, och förse dig riktigt med hwad du förmår." Christfer behöfde ej mer än en

gång höra denna uppmaning, för att lyda den- samma.

"Jag har så många helsningar från Theodor till alla samt och synnerligen, men de flesta na- turligtwis till faster och Berlodina."

"Nu ämnar han wäl förföra den lilla återsto- den af sitt fädernearf, på denna utländska resa; nu skall hwar menniska resa utomlands," sade h- terligare majoren. "Glejt, Gudbewars, duger det intet. Förr i werlden war en utrikes resa något högt fällsamt. Det tillhörde de rika och weten- skapsmännen."

"Ar inte Theodor en wetenskapsman?" afbröt Christfer.

"Jag kallat alldeles icke en liten bataljonslä- gare för en wetenskapsman — och om jag ej, kal- lad af min Konung och mitt fädernesland, följt swenska armeen 1813, hade aldrig min fot tram- pat utländsk jord, och jag skulle tro mig wara lika bra karl ändå."

"Du grålar jemt på Theodor när du ser ho- nom," svarade hans swägerfsta, "och när du icke ser honom, klandrar du honom endast man näm- ner hans namn, och ändå håller du af honom."

"Man kan wäl hålla af en menniska, och ändå icke prisa allt hwad han gör. Han är god och rättänt, ja, så mycket, att han är just lytt der- af. Men tio gånger mera värderar jag honom, än den nibbingen Nehnsfelt." Göthildas kinder purp- rades och hon aflägsnade sig genast.

(Forts.)

klassen), samhällsfördelar och myndigheter förlänas, hvilka kvalitativt och kvantitativt öfverfluga hvard till klassen eller yrket borde höra. För hela denna del af ämnet (hvilken utgör des politiska, och ej längre blott borgerliga fida) har Herr Theorell ej haft ögat öppet.

Det kan också finnas orättvisa i förefristerna att vinna en samhällsställning, såsom då saken icke göres lika tillgänglig för hvar man, eller vilkoren därför äro orimligt tilltagna. Detta blir då ett ondt till. Ut detta onda, åtminstone i ett afseende, icke gifves i Sverige, har Herr Theorell med skäl anmärkt. Med ett ord, privilegiernas åtkomst är icke exklusiv.* Men, såsom vi sett, är privilegiet quarstående i och för Ständsrepresentationen dermed på långt när icke förswaradt; så vida des verkfamskasser här är otillbörligt afmått.

Så kan man t. ex. hafva ingenting att anmärka mot sättet att blifva adelsman, prest eller borgare (såvida man finner förefristerna för denna blifning kloka, ändamålsenliga och för alla öppna); men man kan obehindradt härpå påstå, att sedan alla de personer infommit i t. ex. adelsklassen, som der finnas, är det en skadlig och otillbörlig rätt, gifven åt denna samhällssektion, att utöfva en fjerdedel af hela representationsmakten: kvalitativt skadlig, nemligen, enär ingen garanti på de adliga personernas förträfflighet eller ens duglighet till riksdagsmannafallet är gifven genom adelskapet; och kvantitativt otillbörlig, då åt en personal af knappt 12,000 (qvinno och barn inberäknade) förlänas en fjerdedel af hela makten inom 3,000,000. Alldeles desamma är att säga om de öfriga ståndens eller klassernas privilegii-utöfning, huru rättmätig än privilegii-åtkomsten i och för sig enskilt, må vara. Det innefattar ingenting exklusivt i Sverige, att blifva borgare. Men att borgerskapet (de personer samtagna, som, ponera rättvisligen, gjorts till medlemmar af denna samhällsklass) besitta en fjerdedel af representationen, det är kvalitativt och kvantitativt oriktigt, af samma skäl som ofvan. Iten, för presterkapet. Om bondeståndet kan man anmärka, med somlige, att des representationer utgör intet privilegium, då detta stånd betraktas som ett residuum af sölket, hvilket återstår, sedan de öfrige (adel, prester och borgare) genom privilegier derifrån blifvit afstilda. Men om man också kallar detta ständs riksdagsmannarätt en art privilegium (hvilket man åtminstone kan emellan bönderna sjelfva, enär ej alla bland dem besitta denna rätt); så är privilegiet här — nemligen för bondeståndet, i förhållande till adeln, presterkapet och borgerskapet — orimligt och skadligt i omvänd mening. Det är nemligen både kvalitativt och kvantitativt för litet.

Vår mening härmed är, såsom tydligt synes, alldeles icke den att åt bönderna skulle tillmätas någon exklusiv riksdagsmannarätt. Genom en inrättning af "allmänna val" måste de, tvertom, såsom riksdagsstånd eller representantklass försvinnas, likt både adel, prester och borgare, de der icke mer utgjorde riksdagsklasser. Hvar och en väljande egde att till ombud på riksmöten utse hvem han bäst ansåg och ville; och ombuden skulle dermed visserligen icke uteslutande blifva bönder. Den förmodan man hypar i denna väg om motsatsen, kan naturligtvis ej grunda sig på erfarenhet, då ingen sådan här gifves rörande utgången af allmänna val. Men vi skola framdeles uppställa en probabilitetsberäkning härpå.

Såsom bekant, utgör det Hr Theorells åskiljings-tanke att så riksdagsombuden utsedda på grund af klasser. Grundtanken för representativa klasser är alldeles den samma som för representativa Stånd; hela skillnaden ligger blott i en något billigare utsträckning och jemfning, yrkena emellan. Men i sjelfva verket faller klassidén på samma gång som man inser oriffligheten af privilegiernas utöfning till bildning af Stånd. Äro de otillbörliga och skadliga för desja, så äro de det äfven för klasser. Rikets-klasser skola alltid forisfara, liksom alltid olika stånd, då med sådana endast förstås tillfälliga hyselsfättningar, yrken, embeten o. s. w. Men i och för riksdagsombuds utseende är omöjligheten, att 1:o uppfinna hvilka klasserna böra vara, 2:o utstaka gränserna dem emellan, och 3:o afväga deras tillbörliga representativa storlek (till numerär o. s. w.) fins emellan, lika oöfvervinnlig wid ordnandet af ett rätt klassystem,

som af Ständssystemet. Hr Theorell synes hafva tagit sin tillflykt till "Klasserna," endast för att undvika det förhatliga i "Ständsnamnet," men kunna så bibehålla samma sak i grunden, endast en smula jemkad i detaljerna. Huru man vrider och vänder sig, blir slutet intet annat, än att allt det verkliga fördelaktiga man möjligen kunde bekomma af klassinrättningen, får man fullt ut lika väl genom Allmänna Val, men med undvikande af de klassindelningen åtföljande orättvisor i sak, jemte olämpligheter, för att ej säga, omöjligheter, wid utförandet.

J. M. 19/11/46

Markgångspriser i Ngs.

	Hvete.	Råg.	Korn.	Hasre.
Kepparbergs län . . .	20. —	17: 3.	14: 24.	8: 0.
Westers län . . .	19. —	13: 15.	12: 39.	6: 24.
Uplands län . . .	20. —	14: 12.	13. —	7. —
Drebro län . . .	18: 36.	13: 24.	13: 24.	6. —
do i Bergslagen . . .	19: 12.	14. —	13: 42.	6: 12.
Nyköpings län . . .	18: 24.	13. —	12. —	6: 30.
Linköpings län . . .	19: 24.	14. —	13: 36.	6. —
Skaraborgs län . . .	20. —	15: 24.	13: 24.	7: 24.
Östergötlands län . . .	22: 24.	17. —	13: 24.	7: 24.
Kronobergs län . . .	—	16. —	12. —	6: 24.

Verjö Stiftsnyheter för Okt. månad:

Förordnad: S. M. Adjunkten J. W. Sjöstrand, att förestå Allguisböda facellan.
 Presteramen anställdes den 27 och 28 med Theol. Stud. Jos. Colliander, Johannes Carlsson, R. J. Sandell, L. L. Ymuggren och C. J. Svendors.
 Specimen Cathedralis afstades den 24 af S. M. Adjunkten J. W. Svendors och den 31 af S. M. Adjunkten J. C. A. Colliander.
 Kyrko- och kyrkogårdsinviigning förrättades den 27 till September i Åker af Kontraktspresten, L. N. D., Mag. J. J. Örnberg.

I Kongl. Göta Hofrätt expedierade: Utslag.

Den 2 Nov.: I besvärsmål emellan: Carl Magnus Andersson i Brestorp samt förre Riksdagsfullmäktigen Anders Jonsen i Hälla och Johan Nilsson i Lycktorp; Jakob Olsson i Örnäs samt Andreas Andersson i Backtorp. I löstade ansökningsärendet emellan Claus Petersson i Mötleshult samt Israel Hansson m. fl. i Glademåla. På besvär af: Carl Johansson i Ljunga; Abraham Jansson i Strandhaga; Peter Håkberg i St. Wingerslätt; Janjunfaren C. Oloof Johanson. På ansöknings af: Gustaf Christina Österooth i Marstrand; Anders Andersson i Nälinge. — Den 3 Nov.: På besvär af: Uppbörds- och förvaltningstammaren i Åmål; Nils Nilsson i Högsholm och Gustaf Blom i Kulla; Per Persson d. y. i Sunnestorpa Backgården; Hr Lagmannen L. Stjernham. På misshöjesanmälan af Stadshufvudet N. Hamner. I anledning af en från Kaptenen C. Fr. Ullr inlemnad skrivt i fråga om testamentsbevatning. — Den 4 Nov.: På besvär af: Jons Gustaf Ång; Handlanden N. B. Johansson och N. G. Carlsson i Nonslerås; Lorens Sjögren i Buttorp och Peter Magnus Swensson i Sölgårdary; Börje Persson i Humstad. — Den 5 Nov.: På besvär af: Peter Karlsson i Nyttorp; Anders Petersson i St. Greby. På ansöknings af Frans Gustaf von Nien. Rörande värlade saker emellan: Gåstgävarn N. Lewander i Leaby, fide, samt Johannes Abrahamson i Sjölvärna och Jaf Andersson i Backgården Koppen, utbl. fide; Carl Johan Adelfson Rendahl i Kefary, fide, samt Johannes Persson i Finsetorp, fide; Jakob Petersson i Hydinge, fide, samt Pigan Brita Lisa Jansdotter i Nybble, fide. — Den 6 Nov.: På ansöknings af Kemistarien N. P. Johansen. Rörande besvärsmål emellan Handlanden J. G. Madin samt Nils Andersson i Andersstorp.

Antonne Resande.

Landvägen: Notarien Hergmann från Norrköping, Studeranden Bachholm från Carlslad, Rättaren Johansson från Kalmar, Bergmästaren Wedholm och Håradshövdingen Carlsson från Verjö.

Vörspriser.

I Stockholm (den 6 Nov.): Hvete: 20 å 23 Rdr; Råg: 15 å 15: 24; Korn: 13: 36 å 14: 24; Hasre: 8 å 8: 24; Åter: 16 å 19 Rdr per tunna. Brända: 1: 4 å 1: 6 per fanna.

Torgpriser.

I Jönköping (den 7 Nov.): Råg: 14: 24 å 15 Rdr; Hasre: 6 å 6: 24; Potäter: 3 å 3: 16 pr tunna.
 I Wrigstad (marknadsdagen den 3 Nov.): Drar, 12 qv.: 120 å 130 Rdr; 11 qv.: 100 å 110 Rdr parret; Ker: 35 å 40 Rdr stycket.

Bok-Annonsier.

Till salu.

Hos Bokbindaren J. S. Nordström:

Priserna äro i banto.
 Distans Sånger efter Guelika originalet och på des verslag, förvidskade af N. Arvidsson, sedvare delen, 3 Rdr. Albrecht Thaers grundfaster i den Nationella Landt-hushållningen, s. 32. Bilder-Galleri af de fleste länders olika hästracer, 1: 16. Dagsländer. Anteckningar under vistandet i England och Frankrike, åren 1818—1832 af J. P. Wählin, 2: 32. Predikningar på de fyra Advents-Söndagarna af Ehrenberg, Straus, Thereniu, Neander, 24 R. Miniatur-Almanach för 1847. 1 Rdr. Kårebok i

* Med undantag af adelskapet, hvilket icke beror på personen sjelf att ställa sig, ehuru man likväl äfven derom kan säga, att det så till vida icke är exklusivt som hvar och en utan undantag af Konungen der till kan utnännas.

Upphyttadt.
 Ett swinhårstrep, i närheten af stora torget.

Diverse. Jernframhandel

är denna dag öppnad af undertecknad i Herr tron Fagerbergs nya hus wid stora gatan i staden, hvilket jag har äran härmed wörd meddela. Jönköping den 9 Nov. 1846.

J. M. Malmste

Alla sorter ritade, etsade och guldade stalarbeten,

hvilka kunna förjes med egenhändig namntegen (fac simile), wuer, desifer m. m. sådant, hvars och ens önskan; warande dyliska pjefer sin ytterliga finhet, sin utöfka elegans och nå högst passande till presenter för Julen samt andra tillfällen då en wacker och wärderik gwill lemnas. — Som emellerid dyliska arbete försärdigandet fordra mycken tid, och denna Julen jemförelsewis är kort, torde härå reflekter de benäget inom fjorton dagar sina beställnin lemnas. Jönköping den 5 Nov. 1846.

J. M. Malmste

Undertecknad som öppnat sveizeriwelse en trapp uti f. d. Koranska gården, reformemendar sig hos och ortens respektive inwånare. Jönköping den 7 Nov. 1846.

G. C. Grnl

Sockerbagare och Sm
 Undertecknads klädeshandel uti Herr Stadsfogden uers hus wid torget hålls tills wader öppen med o forteradt lager af alla sorter finare och grofre Märsk fläden, drapper, pilottill till ytterrockar, samt nyu derna kordrojer och sattiner; och ställ mitt högnä dande blifwa, att, genom goda warer och billiga, söta bibehålla och utwidga det fortwoende jag hitills Beställningar å livrkläden emottagas, och stola med samhet utöwas på pris och färg bestämmas. All draglim tagas i utbyte. Jönköping i November 1846.

A. L. Col

genom C. J. Ken
 Förteckning å afl. Kontrollören Stwalls efterlemna nu ofälba böcker, hvilka säljas betydligt under hofsa wärdet, är att tillgå å Jönköpingsbladets kontor; o requiritioner insändas till Inspektoren på Attary, bli genast expedierade.

N:o 91 utgifwes nästkommande Lördag 10 förmiddagen.

POLITISKA BETRAKTELSE.

Man kan icke förbise det intressanta fenomen, som oförtydligt tillkännager sig i gången af de politiska tänkesättens utveckling. Ett ibland de starkaste stöd för de förhoppningar, man är befogad att hysa om sanningens slutliga seger i ett ämne, måste utan tvifvel vara, att se, huru en på verkligt förnuft hvilande social grundsats aldrig kan slockna, sedan första gnistan deraf slagit an hos ett folk. Man kan derföre med skäl kalla sådana grundsatser obetvingliga, likasom odödliga. De kunna till verkställandet fördröjas, likasom i utförandet länge bortblandas, vrängas och förskämmas; men de skola aldrig tillintetgöras, och de rena sig från alla obehöriga tillsatser, huru mycken tid och arbete det än må kosta.

En blick på de Europeiska staternas historia, minst ifrån reformationsskicket räknadt, visar att den sociala politiken inom dem ofslätligen fortgått i en enda hufvudriktning, från våld (eller principen af godtycklighet) till rätt. Med ordet våld förstå vi icke här blott fysisk eller rå styrka, utan det slags makt i staten, vare sig andlig eller materiel, som enskildes egoistiska intressen tagit sig öfver människorna i det hela, således med undertryckande af allmänt bästa, allmän rätt och billighet. Detta politiska våld är hvad man, icke längre än två århundraden tillbaka, med det hänfullaste namn kallade den »gudomliga rätten». Dermed förstods i främsta rummet furstens oiskränkta myndighet, att i allt kunna göra och låta efter »bon plaisir» med sina undersåtare; men straxt deromkring fogade sig också hela accessoiren af »hofvets» politiska betydelse, d. v. s. fursteomgifningens natur att äfven anses för någonting annat än folket, samt att i sin mån godtyckligt kunna behandla nationen, underförstådt allenast att detta optimatgodtycke skulle betraktas såsom deriveradt från furstens, samt icke uppresas sig deremot. Om också hela denna vederstygglighet aldrig kom till fullt verkställande i Europa, så fortior den likväl såsom idealet för statsorganisationen. Derpå behöfvas inga bättre bevis än florentinaren Machiavellis ryktbara bok och de olycklige Stuartarnes (Jakob I:s och Carl I:s) testamenten. Ab-

97

solutismens system såsom konsekvent, om det någonsin på jorden kunnat gifvas fullt som sådant, måste tänkas så långt tillbaka, som då regentslägrarna, t. ex. hos Egyptierne, uppriktigt läto sig anses för Gudar eller, under något anspråklösa tider, för Halfgudar. Det är väl ett ännu ouplöst historiskt problem, huruvida icke dessa benämningar egentligen inneburo, att regentsläkten med dess närmaste omgivning utgjordes af en annan folkstam, en särskild nation, skild från det öfriga stora folket i landet, hvilket af den förra blifvit underkufvad. Namnet Gudar och Halfgudar på de herrskande skulle då endast vara af ethnografisk, men icke theologisk betydelse; och kan som sådant hafva åtminstone *någon* mening. Huru härmed må förhålla sig, är det imedertid visst, att endast under den gamla förutsättningen, om furstarne såsom »gudar», är absolutismens politiska system fattligt och rent konsekvent i afseende på begreppet om maktfullkomlighet, ofelbarhet och oantastlighet för hvad helst de göra och låta. Men under ett bildnings-stadium, såsom det christna, der *alla* människor, och bland dem furstarne, hofpersonalen och optimaterne, både inför religionen och vetenskapen, hållas lika delaktige af möjligheten att fele, följaktligen i detta fall ses under samma synpunkt som folket i allmänhet, är det rak nonsens att hafva en social organisation, innerst stödd på en påstådd »gudomlig rätt» för regenterne och deras omgivning, jemte »rättlöshet för folke.» Så mycket förhålligare måste detta system blifva, då det inympades på de germaniska nationerna, der styrelsemyndigheten af ålder till den grad utgått från folket sjelf, af detsamma varit modifierad och kontrollerad, att staterna här ursprungligen kunde kallas så godt som demokratiska.

Detta resonnement kan väl synas något långsökt; men icke destomindre är det härpå som hela det nyare Europa i samhällsväg utvecklats sig ur medeltidens våld- och godtycklighetstillstånd. Man skall knappt kunna nämna en enda större hvälfning i det medlersta, vestra och norra Europa under de sednare sek-

lerna, som icke skett till utvidgning af ett allmännare och bättre rättsställsänd för människan som sådan; följaktligen med inskränkning, allt mer och mer, af den inympade absolutismens former. Det blef klart som ett axiom, att den s. k. »judomliga rätten» för regenterne att behandla undersätarne efter bon plaisir, innefattade en fullkomlig blasfemi; likasom att själva begreppet »undersäte», då de med förstods människor lefvande på andres »gunst och nåd», var ett otung till själva begreppet. Man kan säkert säga med Tocqueville, att den sociala bildningen oafälligt i vår tid och sedan lönet tillbaka går i en riktning till demokrati; och att detta sker med en sådan makt, att det på intet sätt i verlden kan hindras, emedan det är alldeles detsamma som människoorganismens egen utveckling till större och renare förnuftighet. Vi hafva härvid endast den erinran, att ordet »demokrati» då måste tagas i sin goda och egentliga bemärkelse, ej såsom parti-begrepp, utan såsom innefattande hela folket (»demos»), således med inneslutande äfven af aristokrati i god mening (d. v. s. ej såsom privilegierad börd-aristokrati, utan såsom de till karakteren och egenskaperna *bäste* i landet; hvilka just under de demokratiska statsformerne måste komma till allt det slags välde, som behöfves). Ty huru mycket man än från de egoistiska hållen söker tillbakatränga den enda rättsenliga, förnuftiga och urhistoriska principen för staten, så gör den sig dock oemotståndligt allt mer och mer gällande, såsom erkännande af samhällets egenskap att bestå af *de* personer, som utgöra detsamma: icke mer, men *ej heller mindre*; hvarföre hela det sociala förhållandet måste formos, modifieras och kontrolleras af dessa samtliga, för att vara deras samhälle.

Hvad man hos oss kommit att förstå med uttrycket *samsfatta val*, såsom motsats till *klassval*, eller med *allmänna val*, innebär följaktligen ingenting annat än en närmare (och tillika en oundviklig) utveckling af människotillståndet i staten, på dess bana ifrån *våld* (principen af godtycke) till allt mera *rätt*. Ingenting är yt-

ligare och mera vittnande om okunnighet i historien, än påståendet, det tanken om allmän valrätt skulle vara ett foster af dagens infall: något slags underligt påhitt af ett parti, för att dermed bekämpa ett annat. Men lika litet må man å andra sidan inbilla sig, att denna tanke står i oskiljaktigt sammanhang med begreppet om *Republik*, så att det icke skulle kunna finnas till utan i en sådan. Den kan tvertom alltid låta verkställa sig, så fort alla samhällsmedlemmars politiska rätt är erkänd; och detta innefattar ej annat, än en fullkomlig laglighet, hvilken åter ganska väl kan trifvas under en konstitutionell monarki, så fort denna sjelf icke försmår att vara laglig och fullt ordnad, så att den i sig innebär sanning, men icke ett tomt sken.

Ingen ting visar bättre humanitetens allmänna och oundvikliga gång åt detta håll, än de strider, hvarom historien vet att berättat, rörande den s. k. *medelklassens* uppkomst till vinnande af politiska rättigheter i staten. Den tid är alldeles icke aflägsen, då hela denna stora, betydelsefulla och talrika klass af samhällsmedlemmar såg sig utesluten från röst och stämma öfver de allmänna angelägenheterna, oaktadt man aldrig drog i betänkande att låta den till fullt mått deltaga i statsbördorna. Fursten, med sin närmaste omgifning af bördsadel och kyrkochefer, bestämde ensamt de politiska förhållanden, som angingo staten i det hela: de delade, sig emellan ensamt, allt hvad som behagade af rikets goda, af ära och af förmåner. Alla öfriga menniskor betraktades under synpunkten af en rå »massa» (och massan innefattade då lika väl medelklassen och det tredje ståndet, som hela det lägre arbetande folket): det var ett slags materielt oädelt samhälls-substrat, hvarpå de röstegande, bestämmande, ädle och andlige kunde öfva sina bedrifter och derom förfoga efter så mycket godtycke, som bar sig. På denna massa nedblickade de högre klasserna såsom på ett slags vildt djur, hvilket kunde *retas*, i fall man för oförsigtigt gick till väga under sin godtycklighet; och som då kunde blifva så *farligt*, att man borde akta sig. När sådana händelser inträffade, var det alltid

»uppror»; ty, att massan nänsin skulle hafva »rätt» i sitt motstånd eller i sitt försvar, huru orimligt, irreligiöst, omoraliskt och våldsamt den än behandlades — vare sig genom påskruvade lagar, som de högsta klasserna ensamt och enligt sitt intresse behagat för dem stifta, eller genom enskifte ädles och högbördiges tilltag — det kunde ingen af rangfolket begripa eller erkänna.

Sjelfva definitionen på hvad som förstods med *massan* var väl icke uppgjord, och här heller icke någonsin blifvit det; men de relativa begreppen derom i olika tider kunna nogsamman ses af det föregående, likasom de oegentligheter, hvarmed dessa begrepp varit behäftade.

Vi anmärke blott, att det distinktiva, man nödvändigt ville hafva för att utmärka »massan», icke hvilade på någon annan grund, än att man icke ville medgifva hela denna folkafdelning de politiska rättigheter man sjelf åtnjöt; det var således godtycke eller våld, men icke skäl, som afgjorde saken. Imedertid trängde sig förnuftet allt mer och mer oemotståndligt ned i samhällsföreställningarne. Man kunde slutligen icke neka för sig den klara sanningen, att hvarken bildning eller förmögenhet utgjorde något börden eller kleresiet enkom och uteslutande tillhörigt. För öfrigt är det oafvisligen tydligt, att människan, äfven der hon brister i dessa begge omständigheter, i alla fall såsom människa utgör en medlem af samhället, och eger ömma rättigheter att se derinom bevakade, oftast af lika stor ängslighet, som nänsin den rike och bildade. Men skall en sådan samhällsmedlem kunna få sina intressen verkligt bevakade, så måste tillstånd lemnas den att sända ombud till de mötes, der bevakandet bör ske. I sjelfva verket kan det icke bestridas, att hvarje person, som man nekar *dena* rättighet, förklarar man i och med detsamma för att icke vara *fullt medlem af samhället*. Man har då också hvarken skäl eller rätt, att pålägga densamma någon af statens bördor eller låta den deltaga i dess svårigheter och onda. Man behandlar hvarje sådan person under syn-

101

punkten af ett statsinventarium, en oskäligen sak, ett djur, en möbel, med ett ord, såsom något hvilket själf icke eger att förfoga öfver sitt väl efter sin insigt och sitt medvetande, utan som disponeras af andre, hvilka dock ej heller ega annat än sin insigt och sitt medvetande att gå efter.

Antages detta, så är det också lika säkert, som att humaniteten och förnuftet vidgar sitt område med en ohämmelig kraft, lika stark med naturlagarnes, att *samma* konstitutiva vilkor, som i så många europeiska stater redan sträckt sig till de s. k. borgerliga samhällsmedlemmarna, skola komma att en gång sträcka sig till *alla*. Förr är slafprincipen, i socialt afseende, ej fullkomligen upphäfd; och förr är människan icke (i samhällsväg nemligen) människa.

Men det är klart, att likasom rättsväldet endast steg för steg vidgat sitt område derhän, att det intagit det borgerliga, så kan det också allenast *småningom* komma att utsträcka sig öfver *hela* det öfriga folket. Detta går också olika tillväga inom olika nationer. I Sverige har, under namn af bondeståndet, en stor del af det öfriga folket inkommit på det politiska rådsområdet, för så vidt som bönderna ega att sända ombud till riksdagarne. Hvilket stort antal af folket dock ännu i vår tid ser sig i saknad af det konstitutiva vilkoret, är bekant. Att *det* steg till utvidgande af det sociala rådsområdet i detta hänseende, som togs genom 1840—41 årens representationsförslag både »*qualitativt och quantitativt*» är af betydelse, lär ingen neka. *Detta* steg är vår tids; likasom det stora steg, då i andra länder det s. k. tredje ståndet inkom på ombudsrettens fält, var *den* tidens problem. Det lönar icke stort mödan att rygga tillbaka för det oemotståndliga; men väl förtjenar det att ordna väl, att *göra* förträffligt, det man i alla fall på ett eller annat sätt måste göra.

Ans. 20/11 46

102

ETT PAR ORD OM DET SEFSTRÖMSKA TALET.

I Dagl. Allehanda för i går, d. 2 Dec., förekomma i en recension af afl. professor *N. G. Sefströms* tal i Kongl. Vetenskapsakademien d. 7 April 1841, några satser, som i sig själva äro ganska sanna, när de tagas ensamt, men likväl kunna högligen missförstås; och hvarvid vi således föranlåtas göra en och annan anmärkning. Frågan är om »det i nyare tider antagna uppfostrings- och undervisningsättet». Hr Sefström, som var bekant för sina exalteradt konservativa tänkesätt och en hög grad af förskräckelse för de demokratiska idéerna, synnerligen under de sista 10 åren af sin lefnad, i öfrigt en utmärkt vetenskapsman och god författare, klandrar detta »på en materialistisk och själfvisk grund stödda uppfostrings- och undervisningsätt, som, med förbiseende af *andens odling* och *karakterens danning*, sätter undervisningens *hela ändamål* uti det *praktiskt nyttiga*, d. ä. uti förvärfvandet af *reakunskaper*, som antingen för lifvets allmänna värf eller vissa speciella yrken äro erforderliga».

Lika sann, som denna fras kæn vara, när den tages ordagrant sådan den står; lika säkert skola fienderna till t. ex. de nya undervisningsmethoderne i Sverige deruti tro sig fiana ett uppslag till stöd för sig under kampen mot en nyare läromethod, som fordrar *mera realkunskaper* än hittills gifvits, och dessa på ett *mera praktiskt sätt* bibringade, än förut. Nu förhåller det sig i själva verket så, att de nya svenska uppfostringsmethoderna befinna sig så långt ifrån att *förbise andens odling* och *karakterens danning*, att de tvärtom härpå lägga den hufvudsakliga vigten, och just söka att afhjälpa den formalistiska ensidighet, som ligger i de gamla uppfostringsmethoderna; men endast påstå, att skolorna *derjemte* måste gifva sina elever flera realkunskaper, och dessa bättre ordnade för ändamålet af praktisk nytta, än i de äldre undervisningsverken är fallet; hvilket hvarje tänkande menniska begriper vara något mycket annat, än »att sätta undervisningens *hela ändamål* i detta praktiskt nyttiga».

103

Det är följaktligen klart, att hr S:s pedagogiska anfäll alldeles icke rör våra nyare svenska läromethoder, enär dessa alldeles icke befinna sig inom den kategori hr S. skildrar och fördömer.

Alla de, som af enskilda grunder ej vilja se och erkänna detta enkla förhållande, skola likväl ganska obesväradt och med patriarkalisk myndighet, nu som alltid, förklara, det hvarje ny skolmethod, hvilken yrkar utvidgade och mera praktiskt bibringade realkunskaper, reapse måste vara förderlig, materialistisk, själfvisk och sålunda fullt värd fördömelse; alldeles på sätt som hr S. behagar yttra sig; *emedan* det på förhand antages, att de nya methodernas ifrånvaro för det yttre gagnet till jordlifvets bestånd nödvändigt måste vara förenadt med uteslutande eller nedsättande af andens högre odling och karakterens ideala danning; samt allt detta *ehuru* samma nya läromethoder bevisligen ej allenast gå ut på att meddela denna högre och angelägnare odling jemte realkunskaperna utan på den förra uttryckligen lägger ännu mera och större vikt, än på de sednare.

Likaledes skola kanhända några patriarkaliska stridsmän af hr S:s tal finna argumenter till försvar för det äldre skolsystem, der realkunskaper så godt som alldeles icke bibringas och det praktiska försummas; *emedan* de vilja hafva antaget och trodt, att det gamla lärosättets förbiseende af det praktiska lifvets fordringar nödvändigt måste vara förenadt med en betydlig uppfostran för andlig själsdanning; och *ehuru* hvar menniska begriper, dels, att detta plus af idealitet icke finnes i de äldre skolorna (åtminstone för ingen del mer än i den eller de nya); dels, att, om det också der till någon viss grad gifves, hvilket ingen nekat, detta dock icke grundar sig, och ännu mindre behöfver grunda sig, på realkunskapers uteslutande ur skolan eller ett omsarande af det praktiska lifvets fordringar: således hvarken utgör ett argument för det gamla, eller mot det nya lärosystemet.

För detta jesuitiska sätt att förfara vid tillämnningen af en i sig sjelf sann grundsats, kan verkligen hr Sefström i sitt tal icke sjelf frikännas. Hvad åter förf. i Dagl. Allehanda vid-

kommer, så anför han satsen, om ett materialistiskt uppfostringsätts förderlighet, helt enkelt och utan uttaland tillämpning på våra svenska nyare skolmetoder. Han stadnar vid Basedow och Campe; och deremot hafva vi på det hela ingenting att anmärka, ehuru hvar och en i pedagogiens historia något bevandrad vet, huru orätt man i sednare tider äfven gjort dessa män. Man har icke velat inse, att deras skol-arbeten måste betraktas i sammanhang med den tid, hvori de lefde, och de brister, som de sträfvade att afhjelpa. Ganska mycket lif fattas otvifvelaktigt i desse mäns uppfostringsplaner; men de ville egentligen blott suppleera, tillägga hvad som fattades, i det äldre uppfostringsättet; och äro följaktligen, när man ser dem såsom supplementärförfattare, alldeles icke så förkastlige, som de med skäl måste anses, i fall man tager deras pedagogiska verk såsom ett helt för sig, skildt från ett redan och omkring dem varande. Imedlertid, det må i skolväg förhålla sig med Locke, Rousseau, Basedow och Campe huru det kan, så har allt detta ingenting att skaffa med vårt svenska uppspirande nya skolverk och de lärometoder, hvilka i närvarande tid här i landet vilja göra sig gällande, de der både utgå från helt andra pedagogiska grundsatser, än de nyssnämnda skolmännens, samt omfatta det högre andliga lifvet lika mycket, och mera, än det lägre.

I öfrigt har man ofta tillfälle anmärka, att anhängarne af det gamla, förhålla sig i tvister om läroverksfrågan, alldeles på samma sätt som i politiken: de svärja sig nemligen med vissa stora ord, utan att det ringaste fråga efter om dessa hafva någon motsvarighet i verkligheten; och om man öfverbevisar dem, att dessa ord hafva ingen tillämplighet här, så gör det ingenting: de upprepa dem med lika god smak ändå. Likasom motståndarne till representativa författningars införande, när man erinrat dem om folkens rättigheter, en lång tid talat om historiens vittnesbörd, om svenska folkets lynne, som icke vill veta af fransyska och engelska inrättningar m. m., hvilket först helt nyligen börjat att nå

got tystna; så tala de gamla lärometodernas anhängare oupphörligt om andan, fastän ingenting är lättare att ådagalägga, än att just en sann anda är det som felas i våra äldre skolor, samt att de nya framför allt arbeta för »andan», ehuru de också kämpa för det praktiska lifvets oförnekliga rättigheter.

En annan omständighet, hittills mindre vördad, men som väsentligt ingår såsom orsaker i motståndet emot förbättrade undervisningsanstalter här i landet, är den nu befintliga lärarepersonalens på de flesta ställen motvilja och svårighet att sätta sig in i de nya lärometoderna och deras anda, samt den möda sådant till en tid måste kostas dem. Om enhvar ville vara uppriktig, så skulle det snart visa sig, att detta motiv är lika starkt som något annat; men att det till sin grund dels bevisar ingenting mot den nya sakens riktighet i sig sjelf, dels ej kan betraktas annorlunda än som ett öfvergående fenomen. *a. 5. 3/12-16.*

OM SVERIGES LÄROVERK, AF HANS JÄRTA.

I anledning af detta, nyligen i andra upplagan utkomna arbete, innehöll Da. bladet för några dagar sedan en artikel, så förtjenstfull, att vi här reproducera den in extenso:

Det är ett märkvärdigt, men icke alldeles oförklarligt fenomen, att utmärkte och förtjenstfulle män icke sällan anklaga sin egen tid för bristande omdöme i dess viktigaste angelägenheter, under det de på det högsta loforda det förslutna och upphöjda dess inrättningar. Ofta kunna de hafva rätt, då frågan blott är om en enskilt stat eller samhälle, som möjligen kan befäna sig i en mindre lycklig belägenhet, som lägger ett hinder i vägen för dess jemna, oafbrutna fortgång till ett bättre; men i afseende på ett helt tidevarfs lynne och karakter måste man gå till väga med den största försigtighet, för att icke förhastiga sig. Man borde känna alla på djupet verkande krafter i menskligheten, för att kunna bestämdt säga, hvad som icke är nödvändigt och således icke grundadt i odlingens egen natur under dess fortgående utveckling, och ingen borde åtminstone tilltro sig att med billighet kunna fördöma en allmännare rörelse i litterärt eller politiskt afseende, utan att ha klart öfverskådat alla de lofliga medel, menskligheten eger, för att uppnå sin bestämmelse, och utan att ha jemfört dem sins emellan till deras verkan och inflytelse. Men hvilken håller alla ledtrådarna i sin hand för en sådan slutledning? Och hvilken står uppå en sådan höjd, att hans öga, äfven väpnadt med förnuftets skarpaste fjerrglas, kan se in i framtiden, der det närvarande får sin egentliga och fulla förklaring?

Mer än någonsin förut verkar nu den bildade menskligheten gemensamt; man kan icke isolera ett samfund ifrån alla de andra, utan att i det hela tänka sig ett hinder emot den allmänna vaxelverkan imellan delarne, och om alla staternas lif är friskt, och tankarne genomströmma dess pulsar i alla riktningar, huru skulle det väl då vara möjligt, att samma lifsrörelse icke skulle sprida sin verkan till äfven

de aflägsnaste organer? Men i denna allmänna rörelse kunna likväl finnas, det inser hvar och en, vissa orörliga punkter eller en gång för alla fullt insedda och erkända axiomer, t. ex. den personliga rättens allmännaste förhållanden kunna stå på orubbliga grundvalar, och alla innovationer, som angripa en otvifvelaktig rättsprincip, äro därför förkastliga och härleda sig ifrån den ytliga bildningens och egoismens missbegrepp; men på ett gebit, der den eviga rättens rämärken ännu icke äro säkert utstakade, bör ingen uppträda och förkunna sin landmätarkonst såsom den enda ofelbara. Pröfver allting väl och behåller det goda, är en regel, som hör till alla kulturperioder utan undantag, och därför hafva efterföljande sats af hr Järta synts oss något hårda och omotiverade: »skulle man uppskatta det nyaste mensklige förnuftets, rättare sagt förståndets, kraft efter dess anspråk på ofelbarhet, så borde man anse det hafva omsider förmått att öfverstiga den gräns, hvilken under årtusenden bestämt dess ändlighet. Men männe detta förnuft, som nu äflas att göra sig egenmäktigt gällande, är af högre ursprung än det, som fordom gällit? Männe förnuftet hos dem, hvilka nu fördöma våra offentliga läroverk, är ypperligare, än förnuftet hos dessas stiftare, en Gustaf II Adolf, en Oxenstjerna, en Johan Skytte, en Johan Rudbeck? Man förlåte mig, att jag derom tviflar.»

Den första frågan kunde man naturligtvis rätteligen besvara med nej; ty sanningen, lifvet och det goda komma från Gud, och något högre finnes icke i världen, än han. Men hvem har påstått, att tankekräften till sitt väsende är annorlunda inrättad hos nutidens menniskor, än hos patriarkerna; men icke desto mindre äro vårt vetande, vår samhällsordning och i allmänhet våra förhållanden helt annorlunda beskafade, än deras. Det undransvärda uti mensklighetens stora samlif visar sig äfven deruti, att ingen enda menniskas kraft kan rätta till för alla och verka och ordna allt till det bästa för alla. Ingen individs förnuft är tillräckligt för hela släktet, och Gustaf II Adolf och Oxenstjerna hade af försynen fått sig anvist sin bestämda verkuingskrets, så väl som alla andra

menniskor. Det är i allmänhet vår tro, att mensklig storhet, tänkt i afsondring från de tidsomständigheter, som gifva den sitt egentliga värde och betydelse, aldrig kan rätt uppskattas. Gustaf II Adolf och Oxenstjerna stodo i spetsen för sin tid och hade utan den icke förmått något: det är således deras tidelvarf, som tänkte och handlade genom dem, liksom vårt eget genom de förträffliga män, som nu föra vår tala. Men skulle icke på tvåtundra år, om vi anse historien såsom en fortgående uppenbarhet af Guds verk och väsende, sanningen, i någon mån klarare hafva framträdt för det menskliga medvetandet? Äro dessa tvenne sekler således fruktlöst försvunna i försynens styrelse öfver världen? Det vore visserligen orätt att tro, för att icke säga något värre.

Kunde människan stå på den höjden, der man kan öfverblicka ett helt släktes rörelse och verksamhet; så skulle hon finna att, allt säkerligen går framåt och att hvarje kuäpp i det stora verldsuret framflyttar visaren, om än aldrig så litet. — Såsom ett bevis på sitt misstroende emot det »unga förnuftet» säger herr Järta: »vid en ännu icke allt för hög ålder har jag öfverlevat fyra eller fem filosofiska hufvudsystemer, af hvilka jag hört det ena efter det andra utopias att vara det enda sanna, det evinnerligen beständande; jag har dock sett det ena efter det andra falla.» Detta betvifla vi tills det blifvit fullkomligen bevisadt. — Men hvilken motsägelse ligger icke i dessa ord! — De störste tänkares åsigt utveckla sig så hastigt i en fortgående series, att herr Järta liknar sanningens klarare framträdande i ljuset vid ett fall, ett öfverändakastande af den föregående spekulations resultater, och detta skulle kunna inträffa med en Kant, Fichte, Schelling och Hegel, som vi vant oss vid att anse för tänkandets heroer; men Oxenstjernas förnuft skulle vara alldeles ofelbart och oförgångligt. Kunna vi icke fråga herr Järta tillbaka: hvarföre skall en Johan Skyttes och en Johan Rudbecks förnuft vara ypperligare, än tankekraften hos dessa nyssnämnda filosofer, som på lärdomens himmel äro stjernor af vida större glans, än de? Eller låtom oss fråga världens mest

109

bildade nationer, Tyskar, Fransmän och Eng-
ländare, om de i den forskande andens högre
värk och yrken sätta de ofvannämnde sven-
skarne högre, än dessa? Men ännu har icke
den Kantiska, Fichteska, Schellingska och He-
gelska filosofien fallit; den har ingått såsom
värmande och upplysande strålar i mennisko-
livets stora verksamhet, och hvardera har i
sin mån bidragit att rena begreppen och stärka
menschlighetens krafter i den stora striden för
sanning och rätt. Hvar och en, som aldrig så
litet studerat dessa systemer, vet, att de sam-
manhånga med hvarandra genom ett så oupp-
lösligt inre samband, att hvart och ett föregå-
ende innehåller i sig grunden och impulsen till
det efterföljande, mera utvecklade och fullbor-
dade, och att de således icke varit till utan
hvarandra. Liksom ingen efterföljande genera-
tion kan tänkas utan en föregående, fastän den-
na öfverträffas af den sednare i ljus och insig-
ter. Icke kan någon länk vara borta i en ke-
dja, som förenar det förflutna och det närva-
rande?

Herr Järta säger, att han blott hyllar »en
enda absolut tänkare, som af evighet begrun-
dade och i tidens början gaf ut det omätliga
systemet af sin vishets, sin godhets och sin all-
makts skapelse. Detta, så åldrigt det är, består,
under det att den förmätna människotankens
timliga verldskonstruktioner, lika som barnets
korthus efter förändrade beräkningar uppstap-
las, för att lika oupphörligen ramla.»

Denna lilla tirad och det efterföljande inne-
hålla många motsägelser i sig sjelfva och mot
det föregående, som vi anført, och vi skola en-
dast i största korthet söka visa, att det så för-
håller sig. Herr Järta kallar Guds skapelse
ett omätligt system, som den förmätna men-
skotanken icke kan fatta, och därför ramla
dess verldskonstruktioner oupphörligen. — »Det
menschliga förnuftet», säger han vidare, »synes
mig endast hafva förmåga att i den eviga kraf-
tens skapelse efterforska dess sammanhållande
enhet, samt derefter ordna den verksamhet,
hvertill menniskan i det stora systemet är be-
stämd. Denna förmåga skall uppfostran utveck-

1a). Nåväl kan detta ske, hvarföre talar då hr Järta med så mycket hän om alla store tänkares kontinuerliga sträfvande, som just går ut på att efterforska denna enhet och förklara dess väsende? I den ena satsen gör han filosofien redlös och snart sagdt till en dårskap, och i den andra rättfärdigar han dess tendens och bestämmer ungefärligen riktigt dess egentliga problem, på hvars upplösning alla filosofer arbetat. Vidare kallar han skapelsen för ett åldrigt system och säger, att den ändå består. Vi fråga först och främst i hvad form det eviga och oändliga framträdt och framträder för mensklig tanke och varseblifning; — är det såsom en i ändlighetens omklädnad oföränderlig, fast och orubblig sinnlig existens? Eller icke fast mera såsom en vexlande mångfald, hvars bestämningar äro föränderliga, öfvergående eller liksom flytande? Hvad är här åldrigt utom den inre lagen el'er sjelva enheten, som i det yttre oupphålligen byter om gestalt och i tingens omskiftande skepnader uppenbarar sitt väsende och sin outömliga rikedom? Men om Guds skapelse ögonblickligen byter om former, är det då så underligt och orätt, att menniskotanken söker följa den i spåren, och att han just i och under denna omvexling söker det högsta, det oförgångliga och fullkomliga, som aldrig kan fullt framträda i sinneverlden, och derföre måste skilja sig ifrån de tryckande banden och bojorna, för att icke dö sitt högre lif uti ändlig förnedring?

Men om detta är naturen af Guds herrliga verk, så må ingen drista sig att förklara ett menniskoideal för absolut och fullkomligt och binda dervid all sanning och skönhet. Ett begrepp kan i tankens abstrakta form någorlunda bestämmas; men idéen är föreningen af verkligheten med begreppet, och nu visar det sig, att hvar och en sådan notion aldrig fullständigt kan uttömmas. Men i denna beständiga utveckling och framgång eller rättare sagdt gång framåt genom seklerna visar sig historiens genius, ehuru alltid densamme, dock alltid olika med sig sjelf, och ger derigenom lif och tillvarelse åt allt det som innehålles i det menskliga för-

111

nuftets väsende. Och deruti ligger det individuellt förträffliga endast såsom ett moment, som utgör en liten länk i den stora kedjan, som omfattar hela mänskligheten och dess andliga och timliga verksamhet. Hvad det ena människosnitlet gjort och uträttat behöfver därför icke tillintetgöras af ett annat, men det kan behöfva en organisk sammanslutning med det efterföljande, och det sker vanligtvis på det sättet, att det som är sanat i tanken och begreppet är såsom ett frö, som, nedlagt i jorden, vid den blifvande värmen skjuter upp till en ny vext, som bär en skönare blomma, just därför att det nya lifvet får begynna med det förras förträffligaste egenkaper. Och så förhåller det sig också troligen med det individuellas förklaring i döden till ett högre lif.

111

16 112

Den änyo sammanträdde Representations-
Kommitteen.

På denna rikswigtiga kommitté den 28 Nov. åter samlat sig, och, efter inbemtandet af de infördrade statistiska uppgifterna, nu utan twiswel skall skrifa till sitt afgörande arbete, är det mer än förlätligt, att allmänna uppmärksamheten i hög grad riktar sina ögon derpå. Om pressen någon sin varit werksam, så måste den vara det nu. Hvad som under närmast stundande tidsperiod ätgöres i den offentliga politiken, kommer att bära — god eller ond — frukt för säderneslandet måhända under sekler.

Innan wi för egen del hitra öf, upptaga wi följande märkwärdiga och betecknande ord ur Dagl. Allehanda för den 30 November, der detta blad, på en gång redigeradt med talang och tillika bekant säson alldeles icke owäntligt emot regeringen (utan snarare, i fall man skall lyhna till Wienerna, mer än tillräckliat dess wän), uttrar sig "lyhna den öfwerlygelse, att den nuwarande konsejens existens till en hufwudsaklig del måste bero af det sätt, hwarpå Representationsreformen blifwer behandlad, icke blott framdeles af Regeringen sjelf, utan ähwen i prelliminärerna af den utaf Regeringen under förste ministerns ordförandeskap tillfallade Kommitteen; ty af den „bitala,, wigt är utan twiswel representationsfrågan, att ett kabinet, som derutinnan will gå emot det allmänna tänkesättet och tidens riktning, icke kan bestå, d. w. s. icke kan bibehålla förtroende. Detså — fortsar Dagl. Allehanda — hafwa wi städse ansett det vara nästan otänkbart, att Konsejen kan dels sakna kännedom om det allmänna tänkesättet i denna sak hos den ojemförligt öfwerwägaude majoriteten inom nationen, dels icke inse, att, sedan Regeringen tillsatt en Kommitte i ämnet, för denna gifwit ett slags program och ställt sin första ledamot i spetsen derför, samma Regering owilkforligen måste inför opinionen bedömmas säsom politiskt och moraliskt ansvarig för det resultat, hwar till Kommitteens arbeten komma att

leda, så att om t. ex. Kommitteen, emot all förmodan, warder sönderbruten, i anseende till den samfältta walprincipens förkastande, en sådan händelse komme att skrivas på Regeringens räkning" — — o. s. w.

Dagl. Alleh. omtalar i det följande huruledes hon antager, det denna princip (samfältta walens) kommer att tegra i kommitteen; en tanke, som tillhör hennes egen subjektiva mening.

För vår del anse wi det vara i hög grad påfalladt, att något närmare efterfinna hwilken utgång Representationskommitteens arbete efter all trolighet kommer att få. Posttidningen för i Torsdags har en liten i sitt slag rätt signifikativ artikel, hwaruti den will ådagalägga, att regeringen gått till wäga med fullkomlig neutralitet wid sina åtgärder i och för denna kommitté. Oj är omöjligt att inse denna neutralitet. Först och främst skulle wi icke hålla det synnerligen berömdvärdt, om, sedan ständerna öfwerlemnat åt Regeringen, att medelst utseende af en kommitté bringa sakerna framåt i denna stora angelägenhet, hwilket wäl will säga det samma som att bedja henne icke vara passiv eller neutral derwid, regeringen litwäl stolat wilja intaga en så besynnerlig och snartsagdt twetydig ställning. För det andra är omfattandet af neutralitet i denna fråga å Regeringens sida en ren ogörlighet, dels emedan regeringspersonalen sjelf icke kan tänkas hafwa undwifit att fatta någon mening, för eller mot, i ett ämne, som varit så länge och utförligt diskuteradt öfwer hela landet. Att slutligen för det tredje, denna neutralitet hos regeringen också de facto icke existerat, har påtagligen bewisat sig wid Representationskommitteens sammansättning. Hwem kan wäl nesa, att denna afgjordt är till förmån för kassawalshystemet? Icke blott Grefwe Posses utseende till ordförande uttrycker regeringens benägenhet för detta system med wifhet. Neutraliteten af kommittéledamöternas, sekreterarens och slutligen den sednast in-

fatte Doktor Knös ådagalägga desamma ånda till oförtydbarhet.

Hwad wi här sagt, kan wisserligen icke hafwa anspråk på att vara annat än vår enskilda tanke om förhållandet. Likwål tro wi uppriktigt, att den delas af hwarje på ämnet reflekterande man i hela riket. Wi anse det då icke tjena till någonting att sticka under stolen med sanningen.

Sedermera kommer ingenting mindre eller annat i fråga, än hwad följden skall kunna blifwa af kasswalsystemets omfattande af pluraliteten inom kommittéen. Två alternativ erbjuda sig härwid.

Antingen absenterar sig den på Allmänna-walprincipens sida stående minoriteten från Kommitteens göromål, och går derutur. Kommittéen wårder då "sönderbruten," såsom D. A. ganska rätt anmärker.

Eller stannar denna minoritet qwar, och Kommitteén kommer derhån, att den afgifwer sitt kasswalsarbete till de blifwande Ständerna. Förslaget strandar då, om icke i alla fyra stånden, åtminstone säkert i tre (två, som tycka kasssystemet wara en för liten, och ett, som anser det som en för stor koncessjon): och så blie förslaget, hwilken händelse man antager, alltid hindradt ifrån hwila till derpå följande riksdag, men deremot försatt i total hwila.

Skulle också den föga tänkbara "accident" inträffa, att ett kasswalsprojekt winner så mycket insteg på nästa riksdag att det förklarar hwilande till den derpå följande; så är det dock afgjort säkert att det icke då winner alla fyra ståndens bifall: erforderligt för att upphöjas till grundlag. Söljaktligen är det i alla händelser ett förloradt arbete.

När man nu på förhand wet detta, så kan man med desamma uppgöra förlusträkningen för riket. Att Representationskommittéen kostar 2000 Rdr banko i månaden, skulle wara ej blott af föga wigt, men kunna fallas med glädje utlagda penningar, om någonting wunnes. Men när ett ändamålsloft arbete dermed bestrides, så ledes man

onekligen på tanken huru mycket klokare och bättre dessa penningar kunde användas, snart sagdt på hvad som helst annat. Den ideala förlusten af så många medborgares, till nära nog intet tjänande, själsansträngning kan väl också komma i beräkning; men detta är dock ej annat än hvad de, hvar för sig, själsmant funnit sig wid, och kan icke betraktas som en riksförlust. Större är skadan för landet i det ideala hänseende, att, då man en gång kommit derhän att hafva fått en Representationskommitté, man icke derjemte varit lycklig nog att erbjuda en med resultat.

Vi föruse ganska väl hvilken anmärkning man kan uppställa emot oss, och hvilken, då den måhända i mångens ögon torde hafva ett wist stenk af grundlighet, vi böra upptaga till behjande. Om, säger man, Representationskommittéen framträdde med ett förslag i enlighet med edra önsningar, d. w. s. utgående från systemet af allmänna, fria och samfälbta Val; så skulle äfwen detta, såframt det har hela den tänkande majoriteten af nationen på sin sida, likwäl efter all trolighet möta så starkt motstånd från korporations-intressenas författare på de nästkommande riksdagar, som ega att besluta öfwer saken, att förslaget också i denna händelse skulle falla, såsom det gjorde 1844. Är följaktligen icke äfwen då Kommittéens arbete förloradt?

Det är just härpå wi, med antagande af probabiliteten att förslaget å nyo en eller par gånger faller, ändock wäga swara ett bestämt Nej rörande dess egenkap att wara ett förloradt arbete. All historias vittnesbörd intyggar omöjligheten i längden att i praktiskt sociala frågor motså sanningens seger. Saken blir slutligen för alla människors ögon så dagsklar, att man icke begriper huru det under förriga år ens varit tänkbart att ej inse, ej hälla den. Allt hvad som således på förhand göres för denna sak, är aldrig såfångt, om det också i början synes wara i yttre måtto utan följd. Närmaste tillgängliga exemplet härpå kan just wara sjelfwa 1840 års riksdagsombildningsprojekt.

Detta blef för tillfället utan framgång. Men dristar väl någon detsföre säga, att detta arbete nu och framgent saknar frukt? Har det icke twertom medfört ganska betydliga följder? Männe icke majoriteten i hela landet, med afdrag af några olika tankar i detaljwäg, hyser en med 1840 års representationöplan i grunden sammanstående öfvertygelse? Ett så beskaffadt verk kan icke kallas förgäfwes gjordt. Blott det enda faktum, att en swensk riksdag likwäl sunnits, som, waktadt alla gigantiska hinder från fördelningsmaskineriet, hwarunder de motwilliga egde tusen möjligheter för sin seger, ändock kom derhån att antaga till hwilande ett på allmänna wal grundadt Representationssystem, har utomordentligt slagit an på hela swenska nationen, och skall alltid verka såsom ett stort Minne. Sådant heter icke förloradt! Funnes nu i våra dagar en Kommitte, hwilken äfwenledes afgäfwre ett förslag i allmänna tänkesättets anda, så, om des arbete och fölle wid första och andra riksdagen, (hwilket må vara probabell), skulle det ändock alltid med fullkomlig säkerhet bära frukt i längden, och af framtiden, när den en gång sätter sig att skrifa våra dagars historia, upptecknas såsom en af krafterna, hwilka förberedde den på sanning och rätt grundade, och följaktligen tillbörliga, folkfrihetens seger.

J. G. H. 1846.

Posttidningens Recidiv.

Väster synes vår goda Officielle vara rustad att draga i härnad på ett sätt, egnadt, som förr, att compromettera den, hvars officielle han är. Lika som ingen tidning yttrade sig mera än Posttidningen mot den lika arfsrätten i de dagar, då den somma af regeringen antogs och lag-gjordes; så har den också nu funnit passande att upplåta sig till organ för de konservatives harm emot samfälda Walen, på samma tid som den af regeringen tillförordnade kommittéen enhälligt beslutat lägga dem till grund för representationsystemet. Hwad skall man falla en så långt drifwen taktlöshet? Wi påminna härvid, såsom alltid, att wi för ingen del önska hand lagda på yttranderätten, hvars sak ingen kan förfäta mera än wi. Det är blott skället för yttrandet wi här måste i högsta grad ogilla. Hwarföre kunna ej tidehvarfwets motståndare nedlägga sina tankar, sina utgjutelser af smärta, till och med sin harm, om de behaga, i egna pamfletter, såsom Hr Lovrell nyligen gjort? Eller, om de nödvändigt vilja skrifa i tidningar, hwarföre uppsätta de icke ånyo en sådan för egen räkning, såsom Swenska Biet, Morgonen, eller Dagen? De talade då från sin egen tribun, och comprometterade icke en annan.

Wi trodde werkligen en tid, lift DagL. Måhanda, att något förnuftigt parti ändtligen blifwit fastadt till förändring af Posttidningens redaktion; D. A. förklarade figurligen sin tanke, att ett lås omsider war satt på P. L:s mun; och det såg så ut några veckor. Men det lär icke räckt länge, förr än, som man ser, sjukan återkommit. Huru långvarigt och sorgligt detta recidiv kan komma att blifwa, är swårt för oss att förutspå.

Emellertid har det genom P. L:s ytterligare uppträdande mot regerings "tendenser," kommit till evident klarhet, att ingen osanning kan vara gräfsre än Minervas förespeglande om ett förstu- ket spel, eller att P. L. skulle vara handledd af regeringen sjelf. Wi fråga hwar och en, som ej förlorat allt omdöme, eller som ej lift Argus med sit talar annat än han tänker, hwad regeringen wäl här skall hafwa att vinna genom det salkta och dubbla spelet, att framhålla andra politi-

sta grundsatser i sin officiella tidning, än i t. ex. sin representationskommitté. Det är isynnerhet sedan denna kommitté fattat beslut om de Samfälda Wälden, hvilket icke gerna kan antagas stå i strid med regeringens egen tanke om saken, som åtminstone wi för vår del ömbjiltigen längre kunna anse P. L. förankledd af samma regering att föra ett alldeles motsatt språk i samma sak. Innan regeringen i denna stora statsfråga på något afgörande sätt prononcerat sig, kunde man icke weta hurwidå ej sammanhang werkligen gafs emellan hennes politik och Posttidningens. Wi hafwa sjelfre förut talat här om. Nu anse wi saken för närwarande afgjord. Wi lägga också nu synnerlig och särskilt wigt på den omständigheten, att då Minnerwa, som uppygfort insämien om regeringens dubbla spel, för detta ändamål framställt en af konungens adjutanter Hr Öfverstelöjtnant Hazelius såsom hufwudmannen för detta mystiska werks bedrifwande; men Hr Hazelius högtidligt offentlig och i flera allmänt lästa blad förklarar sig ingenting hafwa att stäffa med Posttidningens redaktion; så måste man tro en för heder lika mycket som för kunskaper och talang känd och allmänt aktad man på sina ord, och dermed sinna Minnerwas påstående ogrundadt. Hr H. har wisserligen widgått, att han wid sina tillfällen insändt artiklar i P. L. lifasom han förmått sig hafwa gjort delstamma i Dagl. Alleh., Afstonsbladet och flere andra tidningar; men detta bewisar ej, att han står i närmare eller annat slags förhållande till Post- och Inrikes-tidningar än till andra pressens organer. Då wi således helt och hållet fritaga Hr H. från att wara medarbetare i P. L. eller dermed hafwa något att göra, och Argus ingen annan person framstjuttit såsom Posttidningsledare å regeringens wagnar; så förfaller hela denna infama saga till sitt ursprungliga intet.

Posttidningen politiserar icke detsföre, tro wi, på egen hand. Den är wisserligen icke ledd af Konungen eller regeringen; men begagnas tydligen af högt uppsatta foteriet. Detta förbehållande kan wäl icke stada Konungen sjelf eller regeringen i alla deras ögon, som weta något om sammanhanget. Men de flesta läsare kunna icke antagas känna ett

få besynnerligt förhållande som med B. L. föret sig. För alla dem, och de måste åtminstone i landsorten vara talrika, är B. L. ytterst komprometterande för Konungen, och Stadar Regeringen så mycket som i des makt står.

Huru länge sådant skall så råka, är icke lätt att se här på afstånd. Visserligen hafwa wi hört rektan om Swenska Akademiens obelåtenhet med ett blad, hwilket wäl icke för akademien är så officiellt som för regeringen, men dock på något sätt måste anses representera den, till det minsta i afseende på språket. Posttidningen framstår med den egenheten, att den behandlar swenskan ungefär som politiken. Knappast visar sig någon nummer utan swära språkfel; ej af det slag som förlåtliga kunnat uppkomma genom tryckfel eller genom den hast, hwarmed en tidning ofta måste redigeras; utan sådana som omöjligt förskrifwa sig från konceptistens bristande kunskap i syntax, lika mycket som i logik. Wi påhinna ännu en gång om hvar- randerättens helgd; wi widhålla således, det hwarje person är berättigad att skrifa huru illa han behagar: här för blott ansvarig inför kritiken, men icke inför annan domstol. Stode nu s. d. Granstaren, Arplockaren, den Konstitutionelle eller n. w. Söndagsbladet till buds för Posttidningens redaktörer att skrifa uti, så skulle kritiken härigenom wäl icke vara afwäpnad, men dock fordra wida mindre. Den skulle erkänna att det ena wore då efter det andra. Nu måste den, deremot, anmärka, att B. L. är lika komprometterande för Swenska Akademien genom sin stil och det ogrammatiska i sitt skrifsätt, som för Regeringen genom tendensen i sitt politiska innehåll. *Stockh. M. 15/12/46*

FRIA FANTASIER för PIANOFORTE
af C. J. L. Almqvist. Häft. I—VII,

Utgifne från Abr. Hirschs officin. Anmälan:

Då början anmäles af detta arbete, hvars utgifvande annonseras i bladet, torde det vara på sitt ställe att med några ord nämna de särskilda omständigheter, som tillhöra det, jemte sakens egenheter. Samlingen utgöres af ett slags tonstycken, som kanske lämpligast äro att anse för *Romantiska Melodier*, ehuru utan ord, och således icke visor eller sånger, men likväl ej sorterande under genren af de ryktbara »Lieder ohne Worte», på hvilkas stora område de icke inträda. Dessa melodier äro likväl vanligen utvecklade och sammanväfda till hela tonbilder, oftast af egen karakter hvar för sig. Såsom den musikaliska formen för dem är obunden, har samma benämning af »Fria fantasier» blifvit dem tillagd, som i allmänhet brukas för styckena i Törnrosens Bok, hvartill denna musik, i anseende till anden, står i närmaste förhållande och frändskap.

Beträffande kompositionernas harmoniska sida, är det tydligt, att likasom hvarje tonverk, utgånget från en professorad musicus, alltid eger mer eller mindre rättighet till anspråk såsom konstverk; så måste åter tondikter, som icke härleda sig ifrån en egentlig komponist eller en artist af yrket, på samma gång afstå från alla dylika anspråk, och tillika ej vara underkastade alldeles samma slags rättesnöre vid bedömandet.

Det har i alla tider funnits ett slags, om så får sägas, instinktiv musik, stående utanför den egentliga konsten; alltså utan dess rang och åtskilliga af dess vilkor. Den känsla för tonernas oändliga skönhet och hänförande behag, hvilken upplyfter hvarje människas sinne, erfar en magnetisk dragning, af ofta oförklarlig art, till vissa i naturen gifna melodiska satser, hvilka med detsamma kunna taga sig en egen harmonisk omgifning, ehuru sällan fullt felfri i anseende till den musikaliska grammatikens regler, som en diktare i denna genre icke känner. Han kan nå denna kunskap; och tillhör då ej längre det instinktiva slaget. Denna genres alster äro

121

konstlösa, i den meningen att de icke befinna sig inom den vetenskapligt utbildade konstens område, och ej fordra del af dess slags värde; men kunna likväl sammanbinda sig i tonsystemer, talande till det inre geniet hos hvarje enskild persons egen själ. Dylikt erfar man vid åhörandet af folkvisorna, flera af nordens folkdansar o. s. v., hvilka äro konstlösa, men derjemte med skäl torde kunna kallas utgreningar af den instinktiva musik, hvilken i förra tider varit så utmärkande för Norden, såsom i hög och genialisk grad på en gång karakteristisk och originell. Man kan om den slags musiken säga, att den, jemte egenskapen att vara den anspråkslösaste, tillika dock har ett ganska stort anspråk, nemligen på sentiment och sympathy hos den åhörande, hvarförutan den går förbi som ett intet, eller som en fantom.

Man kan derföre, till skillnad från den artistiskt anlagda och egentliga musiken, kalla denna, om man vill, poetisk. Allt slags folkmusik torde i allmänhet, när den är lyckad, höra räknas till genren af poetisk musik, mera än till musikalisk i den artistiska meningen. Men till ett af exemplen att upptaga detta element icke blott i form af danser, romanser, visor och lekar, utan såsom egna fantasistycken, tjänar den enskilda afdelningen inom denna genre, som här blifvit gjord till föremål för en särskild samling.

Af denna samling hafva de sju första häftena på en gång utkommit, innehållande femton stycken. Hvar och en af dessa tonfantasier har sin särskilda benämning, som dock icke innebär något allegoriskt eller symboliskt betecknande, utan endast ett fritt antaget namn, stundom utan allt annat synligt sammanhang med stycket sjelf, än hvad som blott på lek eller för ro skull uppkommit. Således heter ett stycke »*Hyacinth och Narciss*»; men man ser ej hvarföre det icke lika väl kunde kallas *Guldviol* och *Jasmin*, eller *Viol* och *Liljekonvaljer*. Ett *Andante amoroso* är tillegnadt »*Sköna Eva*»; men utan kännedom af någon särskild anekdot, som ej står omtalad, kunde stycket likaväl hafva haft *Isabella* eller något annat till öfverskrift. Detta fria eller, om man vill, nyckfulla betitlande kan göras till föremål för klander eller

182

undran; och man torde nog kunna hafva mycket att säga derom, likasom man gjort dylika anmärkningar vid flera andra af nutidens namn i samma väg (såsom les Perles fines, Rosa, Silkesfransarne o. s. v.). Några af styckena hafva ej blott namn, utan äfven öfverskrifter, såsom annonserna visa. Så heter ett *Marie Louise*, med motiv: »Nu skall min voile jag taga, och bort alla sorger jagal», ett annat *Amaranten*, med denna ingress: »Också jag sökte den oförvissneliga blomman, en amarant; och jag sjöng: »hvart skall jag gå? hvad skall jag få?» hvilka begynnelseord i begge styckena hafva sin motsvarande rytm i ett par takter af sjelfva themats början. Denna form för motiverna återfinnes också i *Segelfarten till Tynnelsö, På Ången*, m. fl. Den utförligaste fantasien är *En Midsommarsdag på Drottningholm*, innehållande fem pjäser. Stilen, kostymen och tonarten äro angifna genom uppgiften i Introduktionen, att det är drottning Sofia Magdalena, som under någon sin vistelse på Drottningholm fagnar sitt trädgårdsmästarfolk (vid Canton eller Kina) med ett besök, för att äse folkets midsommarsnöjen, hvarvid hon sjelf jemte några af hofvet tar ihop till menuett. Detta allt är väl icke historiskt, men gifver dock uppslag till en skildring af på en gång hofstil i Gustavianska smaken, uttryckt genom den högtidliga menuetten i äldre mening, samt tillika folkstil, hvilken här dock ej är gifven genom polskor, utan en på polsk-rytm grundad fantasi. Andra af pjäserna äro också anlagda på att skildra festliga nöjen, dans o. s. v. utan att ändå utgöra dansmusik, eller musik att dansa efter; såsom t. ex.: *Antuna Majfest*, Fackeldansen i *Umrís lund*, o. s. v. Andra äro af ett mera mystiskt innehåll, såsom *Gazellerna i Sycomorskogen*, *Två älskandes möte i Murnidernas heliga skög*, motivet taget ur Celiorama i de Dödas Sagor (IV:de Boken), bönen till »*Sköna Eva*,» en hymn till *Morgonen*, vid *Sveas Fana* och andra stycken af samma art.

Ms. 419 1947

Hwad är egentliga orsaken till den fruktan, som mången hyser för Allmänna Val?

I Bondregementet.

I följd af de förhoppningar, man på de sednaste tiderna ansett sig berättigad att hyja om Representationskommitteen, kan man icke numera — alltid med förutsättning, likväl, att dessa förhoppningar bewisa sig grundade — behöfwa uppkasta denna fråga i och för kommittén sjelf. Principen för allmänna val berättas med wisshet inom den vara antagen till grund för Första Kammarans bildande; och, om ryktet säger sannt, skall den, åtminstone till sina hufvuddrag, äfwen vara på någon wäg att blifwa det för den Andra. Fördomarna emot detta walsätt synas således besegrade på den ort, der de framför allt behöfde brytas. Nå wi uppriktigt glädjas häråt. Men då utan twifwel i alla fall ett antal personer — litet i jemförelse med hela nationens majoritet, men i och för sig stort nog — återstår, som känner sig skakas af (werklig eller tillgjord) försträckelse wid blotta tanken på andra slags representantwal, än dem, som ste i och af något slags klasser; så förtjenar det efterforskas, hwad som kan utgöra orsaken till den paniska rådslan, att låta representationen en gång blifwa sauning, genom nationens insättande i sina obefridliga, sin i och för sig sjelf oafsytteliga, fast förhållna, rätt, att genom ombud, sådana som den will hafwa, föta sin egen högsta angelägenhet, samhället.

Hos åfskilliga personer har afwigheten, att låta nationen wedersaras denna enkla och oförnekliga rätt, ingen annan grund än ledsnaden öfwer att för sin eller sin kasts räkning förlora de öfwerförmåner, hwaraf de länge funnit sig i oförbrut åtnjutande till majoritetens förfång, hwilken deremot fått se sig nedhållen under billighetens linie. Orsaken är således i detta fall egoistisk, och innehåller som sådan sin egen wedertläggning. Men hos wida flere personer hwilar den här omtalade fruktan på en subjektivt uppriktig tanke, att det måste gå illa med samhället i det hela, derest represen-

rationen baseras på allmänna val. Men hvarjore skall det gå illa? Jo, säger man, emedan i ett land, som Sverige, flertalet af riksbudnen på detta sätt blifva bönder; och af ett dermed uppkommande bondregemente skall staten icke förda goda frukter.

Det är premiisen i detta svar, vi seka.

Låt om öf lugnt och fördomsfritt betrakta den troliga utgången af ett representantival efter det klassria (samfälda) eller allmänna systemet. Då bestämd erfarenhet för fallet icke är att tillgå, talar denna icke för, men också lika litet emot en lycklig utgång. I stället för erfarenhet, måste vi följaktligen efterse hvilka rationella anledningar kunna förefinnas till det antagande man gör, att representationen utestutande eller öfvervägande skulle komma att bestå af samhällets i politiska värf mindre kunniga afdelning.

Detta antagande hvilat på trene föreställningar, hvilkas giltighet vi måste företaga att till rätta värderat uppskatta, för att komma till ett rent bedömande af frågan.

Den första består i ett slags omöjlighet för somliga, att lösgöra sig från ståndsegreppet äfven sedan detta blifvit aflöst. Man tänker, att när nu borgare alltid måste välja borgare till riksdagsombud åt sig, prestes taga prestes, bönder insätta bönder, och slutligen adeln väl icke formligen taga (efter den ej får välja), men dock alltid hafva adliga personer till representanter åt sig; så skall följden blifva enahanda i det kommande, oaktadt man icke mera är tvungen att skicka ombud af samma yrke eller stånd som ens eget. Således — konkluderar man — då bönderna äro de talrikaste i landet, ja, utgöra majoriteten i snart sagt hwarenda valkrets, och följaktligen öfverröstia alla andra väljande i kretsen, så insätta de öfverallt sina ståndsbönder, och det horrendum kan inträffa, att riksdagsrepresentanterna blifve bönder samt och synnerligen. Förnuftigheten af det när-

varande riksdagssticket ligger derföre, menar man, deruti, att, huru talrika som helst bönderna i riket än måtte vara eller blifva, hinna de dock aldrig till mera än en sjerdedel af hela representationens makt. Enär, således bondeelementet betraktas som den "råa massan," som samhällets hylä och nära nog som dess onda princip, är det klart, att om bönderna i landet till och med utgjorde invånarepersonalen in totum, et tantum, så när som på blott 3 personer, är det i alla fall häft att denna råa skara inskränkes till sin sjerdedel, och de 3 nyssnämnda individerna (hvilka, såsom icke-bönder, ensamt innefatta samhällets goda princip, dess icke-råa element), innehålla de öfriga tre sjerdedelarna: d. w. s. hvar enstaka person af dem ega så stor makt som bondskocken hel och hällen. Ly på det sättet räddas ändock staten från undergång och råhetens öfvermakt! På det sättet, åter, som det nu tillfälles, kan bondeelementet omöjlig inskränkas till sin sjerdedel, utan tar hälften, tar tre sjerdedelar, ja, kan taga allsamman!

Wid denna diatrib, hvilken utgör konservatismens innersta tanke i afseende på de Allmänna Valen (om och denna tanke här, genom det exempel vi nyss togo, blifwit förd in absurdum), hafva vi den stora påminnelsen, att liksom det, ester dessa wals princip, alldeles icke följer, att en prest alltid tar en prest, en borgare alltid sticker en borgare, eller en adelsman alltid väljer en adelsman till sitt riksdagsombud, ehuru han alltid har rätt att göra det om han behagar; så följer också alldeles icke såsom gifwet, att en bonde utser en bonde till sin representant. Den animositet, som ständsplittringen i långliga tider weifat, har visserligen det till beklaglig följ, att den, såsom en efterdyning, kunde komma att göra sig gällande äfven någon tid efter sedan stånden i politisk mening ej längre finnes till. Detta är just en af det nuvarande riksdagsstickets största olyckor. Men en sådan animositet måste dock aftraga för hvarje riksdags lustrum; och man har, wid wal af personer till kommunalangelägenhetens utförande, redan nu som oftast de mest talande prof på allmogens

redobogenhet öfverallt i landet, att dertill wälja
 skickliga personer utom allmogen, så snart sådana
 finnas att tillgå. Detta faktum är så gifwet och
 så starkt talande, att wi alldeles icke draga i be-
 tänkande att uttala den öfvertygelsen, det bönderna
 — så fort ständsamtygelsen icke enskilt retas,
 folket genom hänande tal eller särskilda orättwiser
 likt alla andra människor bringas i harnest och så
 att säga till föresatsen att wisa sin öfvermakt —
 stola i alla walfresar med sina röster falla på
 män till hwilka de hysa samnt förtroende, oaffedt
 om de tillhöra böndernas enskilda yrke eller äro
 ståndspersoner, prester, adelsmän eller hward som
 helst. Det är också just denna anmärkning, som
 leder oss till den andra omständigheten, hwarom
 wi wille tala. De, som frukta för ett bondrege-
 mente, äro öppet eller i hemlighet dragna af fö-
 reställningen om ständsamfundens verkningar. De
 kunna ej skilja sig från tanken, att denna skall
 fortfara att skilja allmogen från människorna all-
 tid, ester den gjort det länge; och att allmogen af
 häfthet mot de högre klasserna skall beständigt skil-
 ja sig från dem i representantwälen. Det bejyn-
 nerligaste är, att just det, hwilket dessa politici el-
 jest i sejhwa predika som ett godt, nemligen riks-
 ständsinnrättningen, nu i hast måste framdragas
 såsom ett ondt, och under synpunkten af sådant
 åberopas såsom ett skäl mot allmänna wälen; eme-
 dån den här af kommande orullian emellan stånden
 påstås stola förmå hwar och en att blott hålla
 sig till ständsbröder, äfwen sedan frihet gifwes att
 taga till riksdagsombud hwem man behagar, så
 wäl utom som inom yrket. Man ser, till hwilka
 motägeller ständs- och klassförfäktarna komma och
 måste komma. Wi hysa icke samma farhågor, som
 de, om vårt folk. Wi äro förwissade, att, så
 fort den grundtanken bortdör, att hwar och en
 skall hufvudsakligen vara en kare i sitt stånd och
 påstå des rättigheter, det må vara skadligt eller
 nyttigt för det hela, skall man i stället sätta sig
 med högre nit wid samhällets allmänna wälfärd;
 och man skall på sätt och wis tringas till denna
 större och ädlare uifigt öfwer det sociala lifwets
 och des ärenders försel, genom omöjligheten att,
 sedan stånden upphört såsom politiska ställnader i
 staten, kunna på riksdagen stadga någonting till

157
vinst för ett stånd eller till skada för ett annat; enär allt måste statueras gemensamt.

Den tredje omständigheten, hvarvid de i tyfhet sätta sig, som befara olyckor af de allmänna walen, hvilat på tanken om riksdagarnas mer eller mindre gagnelighet i och för sig sjelfwa. Det är klart, att så länge folket, i synnerhet hela massan af Allmoget, icke erfår något synnerligt godt af riksdagarnas verksamhet, utan mången gång nödgas betrakta dem som ett tryckande onus, både i och för den ökade direkta utgiften för representanternas betalande, och genom nya beskattningar, dem man befatar att ombuden åtaga sig på landets wagnar; kan häraf hos mången ej allstras annat än wederswilja emot sjelfwa riksmötena: man tänner intet starkt nit att utse dugliga representanter åt sig, då man förwiflar om möstligheten att de skola kunna uträtta något godt till folkets verkliga bättnad: man ser i allsammans blott en börda utan gagn och söker komma ifrån dess beswärlighet så lindrigt som möjligt. Föreställer man sig majoriteten af de wäljande öfwer hela riket intagen af en sådan nedslagenhet, eller bemättigad af den dermed förknippade lifnöjdheten om hwilka personer till riksmötet uppsändas; så kan wisserligen deraf den bedröfliga följd uppstå, att dåliga, ofskickliga eller till och med bedrägliga representanter ditkomma, de må nu wara tagna bland bönderna sjelfwa eller bland s. k. bränwinsk-advokater, pratmakare och astray inom hwad klass som helst. Men för denna tanke stödjer man sig änyo på en grundlös premis. Man ihågkommer icke, att på samma gång som landets representation förwandlas till en sanning, d. w. s. folkombuden så tagas att de utgöra en samling, verklig föreställande och uttalande nationens allmänna tänkesätt och wilja, måste också riksmötena sjelfwa antaga en ny karakter. De skola nödwändigtwis blifwa verkliga organer för folket i det hela; de skola ej widare kunna wara ljumma, swaga, betydelselösa rådsförsamlingar, der mycket talas, men föga uträttas: de måste göra sig till kraftfulla hästänger för de samhällsförbättringar som nationen behöfwer och önskar. Men så fort riksmötena uppstå till denna sin rätta och böa

bethelse, kan lifnöjdheten för dem icke längre finnas; när, för att tala om allmogen, denna fattar en gnila hopp om att se ställningen förbättrad, när den märker sina ombud kunna hafva något att säga, kunna något af wigt och värde utträtta till sina kommittenters sanna bästa; så blir i ögonblicket denna allmoge lika angelägen som hwarje annan folksafdelning, att utpända de sticligaste, klofaste, redligaste, förträffligaste män, hwarpå den i sin walfrets möjligen med sitt förtroende kan falla, och skall derwid wist icke efterfråga om den i öfrigt passande personen är bonde eller ej. Allmogen har icke något stäl att utslutande hålla sig till män af sitt yrke, och frångå bättre passande af annat yrke, då riksmötena ej längre äro af natur att kunna statuera något för ett stånd till ett annat ständs förfång. Men kan sådant möjligen ske; och derföre skulle allmogen nu wara intresserad att blott insätta bönder till representanter åt sig, äfwen om den dertill ej wore frunigen; såsom för närwarande är fallet. Men alla dessa beräkelsgrunder, för allmogen, att hålla sig apart, bortfalla i och med den nya katastrof, som riksmötena, utgångna från allmänna wäl, nödwändigt förr eller sednare måste antaga. Så snart folket, på hvad höjd inom samhället som helst känner och erfår, att regenerativa krafter äro i rörelse, förswäpar dess likgiltighet, och samhällen blir intressant, när man finner sig kunna hoppas något godt; något allt bättre derpå: kostnader och besvär anses icke längre då. Finnas då inom walfretsen personer, genom kunskaper, nit, erfarenhet, och bepröfwad sticlighet utmärkta, så kan med full wisshet antagas, att de, och inga andra, komma i åtanke till representant för kretsen, de må nu tillhöra hwad yrke eller rang som helst. Bonden söker sitt bästa, såwål som hwarje annan; och han wäljer utan agg och småaktigt beaktande en grefwe, en baron eller en prest, en handlande, på hwilken han sätter lit, så fort han genom honom, bättre än någon annan, ser sin samhällsställning förswarad eller uppriktad.

Vi weta ganska wäl, att de anmärkingar wi

här gjort, skola förblifva utan merkan på alla dem, hos hvilka skäl egentligen icke gälla, utan som af sina egna tyfsta grunder tagit sitt parti, att ej wika en hårsman från tanken på prerogativet och från wiljan att quärhålla dem, de må wåra huru stadliga som helst för staten och dess öfriga medlemmar. Deremot hoppas wi att hwar och en, som i politiken anser sig pligtig att taga och gifwa skäl, ej skall blifwa oäktmlig för hwad wi sagt; och att den besymmerliga fruktan för ett inbilladt bondregemente dermed kan stingras. Man borde finna dessa sathågor desto öfwerflödigare om representantwålen göras i två lager, d. w. s. genom elektorat: en inrättning, hwarwid wår allmogeredan är wand och hwilken, liksom den å ena sidan ganska wäl förenar sig med principen för allmänna wäl, tillika å andra utestuter allt förhastande, liksom öfrar wålen, utestånger dåliga

personer, som genom misstän
 eller bedrägeri möjliges kunn
 met medkomma i förste val
 laget och följaktligen till riks
 stöter skalk uppsända en för
 kastigerad och purifierad re
 presentant församling, att in
 gen råddes behöwer upp
 stå öfver dess karakter i det
 hela.

(Jönköp. Bl. 16/1 1847)

och värde, och alla väljande dermed i hög grad känna sig intresserade att endast insätta verkliga förmågor bland riksbudnen.

Efter vår öfvertygelse, skulle de allmänna walen stå ut på det sätt, att den öfvervägande samfundsmakten komme i händerna på en upplyst och karaktärsfast Medelklass. Ut detta resultat är det önskwärda, hoppas vi ingen nekar; och att det tillika är det anragligaste, följer af hvad vi i det föregående i allmänhet yttrat.

Då till minnande af denna säkerhet hufvudsakligen bidrager, att de primitiva walen undergå förföring, eller, med andra ord, att walfättet i första hand göres indirekt, för att derefter bemedlas genom elektorer; komma vi härmed in på den slutliga frågan, om hwarest det beräknade strecket emellan högre och lägre förmögenhet bör dragas, med följd, att alla, besittliga öfwer strecket, egde att wälja direkt (utan elektorers mellankomst); men alla, under detsamma, indirekt.

För vår del måste vi finna detta särskildande i hög grad betänligt*). Vår alla walberättigade, samt och synnerligen, i första hand wälja blott indirekt. Genom denna enkla förefrist: 1:o minnes det åsyftade gagnet, att walen söras och göras ofskadliga hos den ofunnigare och mindre bemedlade folkskiktet; hwarjemte den upplysare och förmögnare ingenting förlorar, enär den alltid kan vara förwissad, att till hela den grad och widd, den förtjenar, i alla fall ihågkommas af elektorerna; samt 2:o undwika den förhatliga och olycksbringande splittringen mellan folk, som så wälja omedelbart och andra, som endast kunna göra det omedelbart, hwartill de fins emellan skulle kategoriseras genom ett plus eller minus af förmögenhet. Detta råmärkes uppgående måste starkast af allt, hafwa den följden, att bidraga till bildandet af en Penningaristokrati, stående på en lika materiell, kraf och i sig sjelf orimlig grund, som Bördsaristokratien; enär, det alldeles icke är gifwet, att en rikare person, nödwändigst och just till följde af sin större egendom, skall gå jemförelsewis så mycket mera fördomsritt, opartiskt och klokt till wäga wid walen, att åt hwarje sådan, blott af denna allmänna förutfattning, bör lemnas rättigheten att wälja omedelbart, då alla fattigare endast så göra det indirekt. Man förwexlar här ett kan med ett måste. Förmögenheten bör utan twifwel tillerkännas den wigt och inflytelse, den i samhället med skäl kan utöfwa. Men den flyttas öfwer sina naturliga gränser, då hwar och en, med en wif rikedom, eo ipso förklarar mera klok och omdömesgill än en annan, under strecket. Werkan af penningen är wisserli-

*) Då, efter hvad man förjer, Representationskommittéen emfattet idén om ett förmögenhetsstreck dragande (wid ett mantal); och wi för den goda utgången fullt, i det hela, ej wälja motstått; och Kommitteens arbete i detaljer, yttra wi allt det ofwänstående i denna del blott såsom vår enkla, oförgepliga öfvertygelse, som för närwarande må stanna i minnet, men wäl terde komma att påtänkas en gång.

gen mången gång den, att sätta sin egare på en högre linie af verklig bildning; men långtifrån alltid. När det inträffar med en person, bör han hafwa mera att säga i samhället; men icke annars. Och detta sker just då alla wal, utom undantag, göras indirekta; hwarigenom all ofskofhet (den må bestämma sig hos rikare eller fattigare walmän) underkastas epurering genom elektorerna, men den verkliga kloke, (han må wära rik eller fattig) har sannolikheten för sig att se sitt wal af elektorerna upptaget och dermed gjordt gällande; hwilket sammanlagdt är allt som behöfwes för att förfästa den förre förmögenheten den inflytelse, som den wid walen bör hafwa.

Efterforfar man grundtanken i hvad wi här yttrat, skall man uppiäcka des konsequenta sammanhang med allt hvad wi i öfrigt många gånger sagt om upprättande af ett sådant de Bästes wälde i samfundet, som verkligt är de Bästes. Emot hwarje Penningaristokrati, såsom sådan, kämpa wi lika mycket och af samma skäl, som emot Bördsaristokratien; ty begge stå på allenaft materiell grund. Samhällets utveckling till allt renare humanitet och sannare rättstillstånd, fordrar ett Andens wälde. Detta innebär, såsom wi ofta yttrat, också en aristokrati; det bildar samlingen af alla de personer i ett land, som till själens beskaffenhet (karakter, kunskaper, seder, sädighet, talanger o. s. w.) äro de utmärktaste att tillgå. Ut en sådan aristokrati icke blott fördrager sig med demokrati, utan just deruti ingår såsom ett hufvudbegrepp, har redan af oss på ett annat ställe blifwit anmärkt; och är sjelfklart, enär ett dylikt de Bästes wälde måste följa af allas behof och naturligt nödwändigaste sträfwande att så fina samfundsanställigheter på bästa sätt stötta och anförtrödda af de bästa händer. Om man will tälla detta en Personlighets- eller Karaktärsaristokrati, till skillnad från Börds- och Penningaristokratien, så har man utan twifwel skäl och rätt det till, sedan man definierat saken till undwifvande af förblandning med egoism — något, som man på wisja håll är mycket angelägen att sätta liktydigt med Individualismen och Personlighetsbegreppet i sin rena mening.

Då wi nu yttrat oss emot allt strecks dragande emellan en högre och en lägre förmögenhet, hwilket skulle skilja de twenne olika walfkategorier (den direkta från den indirekta walfkretsen; jemför Ankarwärdsta walfsystemet &c.); torde läsaren finna att wi härmed bestridt ingenting, som behöfwes för den sanna Personlighets- eller Karaktärsaristokratien, att göras gällande wid representantwalen; utan allenast sagt oss emot någonting, som wi tydeligen förutse skulle lägga förta frödet till en förderlig Penningadels uppkomst; med derefter i slävtåg snart följande split, hat, hån och ömsesidig förföjelse emellan "rikare" och "fattigare" i landet. Dessa s. k. kategorier äro också "klasser," och lika litet goda att hafwa, som alla andra slags klasser. Och göras största behof att arbeta samdräktigt, på riksdagarna som annorlunda, och att

Swad är egentliga orsaken till den fruktan, som mängden hyser för Allmänna Wal?

II. Förmögenhetsstrecket. De två walfkategorierna.

Wi hafwa med lit här icke ingått i några af detaljfrågorna, då det föresatta ämnet endast rörde den på wisja håll så mycket omordade sagan för råhetens öfwerkraft, hwarmed man förstår "bondwälde."

Det slags råhet, som i sig sjelf är fruktansvärdast, ligger just hos wisja ständs eller individers egoism, att icke wilja se på det helas walfärd, utan företrädeswis blott på enskilda fördelar; men detta lyte finnes fullt ut lika mycket hos personer inom de andra klasserna, som hos allmogen. Den råhet, åter, som besinner sig i ofunnigheten, oerfarenheten eller den mindre sädigheten, och hwilken det naturligtwis också är högst angeläget att utestänga från representationen, skall icke dit kunna intränga, så fort riksdömena blifwa af wigt

binder på jordene, thet skall wära bundet i himlen; och allt thet tu löser på jordene thet skall wära löst i himmelen" m. s. s. Att han härwid tänkt på andlig trådbom är också en möjlighet. Lika tänkbart synes det att han haft sin afbrända fädernehjudda (hwardöfwer han ofta fantiserade) i minnet, då han understrukt Jeremias' klågan: "Mitt tjäll är förstördt och all min tåg är sönder; min barn äro bortu, och icke mer för handene; ingen upprättar min hjudda igen, och mitt tjäll slår ingen upp igen," samt då han widare tröstas sig med samma profet: "Och jag skall församla thet qwart är af minom hjord, utur all land thit jag them fördrifwit hafwer; och jag skall hafwa them hem igen till thetas hus," torde han hafwa tänkt på sin egen landskift och främlingastav.

Esaias 65 kap. 1:sta vers har han också anmärkt: "Jag warder sökt af dem som intet efter mig frågade, jag warder funnen af dem som intet sökte mig &c." Öfwerhufwud tyckes alla starka bilder,

tänkte jag, Herre uppå. Thin barmhertighet, och huru tu alltid hulpir harver." och troligen i någon swär stund af hans lif läst och begrundadt!

Hans finanser woro på slutet i temligen klen tillstånd, oaktadt han ganska esterräckligt lagt märke till Syrach's warning: "om du intet samkar tillhoppa i ungdomen, hvad will tu finna i älderdomen?" hwilka gyllene ord han understrukt med bläck och penna. Badin bråkade mycket med ordnar och wär listare och ledamot af flere dylika. Utställiga emblemer och insignier som funnos i hans gömmor vittna om denna hans wurm, på hwilken han offrade ansenligt med pengar. Han skref äfwen en mängd ordensstal, alltid på prosa, emedan rimmen bekwärade honom.

Det omtalas såsom säkert, ehuru han sjelf aldrig tillstod det, att Badin, i följd af sin inrotade smak för höflusten, gjort flere försök att hos Carl XIV Johan förskaffa sig något af det förtroende, den gnest och nådiga benägenhet han inne-

gläsnade, men icke grånade hjesjan, och Coichi, född bland trälar, dog den fries döb, såsom han längtat, wärem 1822, och begrofs, efter 8 dagars exposition, på Trimmurareordens befohndad å S:t Catharina's kyrkogård, der hans grafplats icke är känd af någon, och der ingen saknadens tår fallit på hans mull, ty blodsörwandter egde han här inga.

Swarjehanda.

Otycka på jernwäg. Den 15 Dec. har emellan Gayman och Liegnitz stett en stor olycka på jernwägen, som förbinder nedra Schlesien med Mark-Brandenburg. Det från Frankfurt-Berlin kommande tåget stötte tillsammans med det, som kom ifrån Breslau. Begge maskinerna blefwo betydligt skadade. En af första klassens wagnar

danester endast vara en liten habil och nått lutsifsk; just hwad I behöfwen.

Hon blir så simpel att underhålla!

Betänken eder icke länge!

Gifwen Minerva blott så mycket medel att hon kan komma på gatan sex dar i weckan, i stället för tre, så skall hon genast känna en lisa, och all hennes munsweda upphöra.

Hon ser sig nu omkring med ledsnad och häpnad öfwer att några ultras lifasom tyckas wilja slå upp ett litet nytt läger i Hermoder. Kan det vara möjligt! tänker hon; kan någon verkliggen vara så dum och tro Hermoder om att duga till organ för Swea, Götas och Wendes konservatism? Kan man vara oesterrättlig till den grad att gå mig förbi?

Is! is! Minerva lilla, det reder sig nog. Låt Hermoder först misshäkas, hwilket, om lyckan är god, kan gå lätt nog; så skall du så se huru alla dina Gode löpa derifrån hals öfwer hufvud att söka sig nya spiltor, deri mera ordning och säkerhet äro att wänta. Då skall en del af dem wända sig till Söndagsbladet, som alltid utgjort deras partis yttersta fond; och en annan kohort klappa på hos Hr Palmblad, för att låna hus i den "nyttiga och nöjsamma läsningen." Men när robur et securitas efter något quartal icke heller längre gifwes här, skola alla flocktals komma till dig, Minerva. Du är, huru man wänder dig, i alla fall den bästa af din sort i Norden. Bered dig, att snart så wandra ut i sexton långa, stora, nya spalter hwarenda dag: bered dig, att froäsa, glädjas och lefwa, så länge ännu något konserveradt kan ätas upp i Swerg. Bered dig, med ett ord, att aldrig dö!

J. M. 20/1 1847

Utrikes.

Frankrike. Kamrarnes sessioner öppnades den 11 dennes med ett throntal, wid hwilket man anmärker att den wanliga försäkran om regeringens fortfarande wänkskapliga förhållande till främmande makter mår i stället blifwit utbytt mot det matrare uttröckel. "att förhållandena till utländska

gamla
ländska
romiskt
än des
och
Det
gheten,
st, som
ite taf
för att
brand-
det är
Nu —
gamla
i Ble-
änna
stigna'
ar lån
sen öf-
ndet af
ö och
eabna

att se sitt politiska parti ej vidare ega något blad till organ. Kanhända får Hr Råäf sjelf halsbränna, när han skall yttra sig häröfwer för sina kolleger bland landtadeln; och wåhända kommer han att orera deröfwer med samma slags fist-uppsyn, som Minerva sjelf.

Men en lycka måste det wäl ändock alltid wara, att weta hwar man är hemma, menar Minerva; och då, efter munslåsets påsättande, hela skaran af våra gode i landet nu känna, och känna det med all en munskollas beständighet, att de icke längre hafwa något att wänta af regeringen — så är ju det högst angenämt?

Kan dock detta wara fullt uppriktigt taladt af vår Minerva? frågar sig säkert mången i tyfhet. Wänne icke hennes belåtenhet öfwer Posttidningens förlamande har en annan förklaring?

Då alla älskare af "ordning och säkerhet" i riket wäl omöjliggen kunna tänkas lesa i ro, utan att ega en organ, en debouché för sina politiska tankesätt, och Posttidningen blifwit tyckt ifrån dem, måste någon annan onefligen påtänkas. Hwad wore då rimligare och klokare för de konservativa, än att härtill åt sig upphöja Minerva?

Om detta är ovedersägligt som det är, så kan ingenting hafwa varit lyckligare för Minerva sjelf, än det munslås på kamraten, öfwer hwars goda följder hon också redan utbredt sig. Och saken måste äfwen wara ganska wälgörande för det antiliberala partiet, som i Minerva nu kan erhålla en långt subtilare, fiffigare och bättre tidningsorgan, än hwad den stackars mannen på Kungöfwar kapabel att prestera.

Smellertid har Minerva ändå munskolla; och hwarat kan en sådan konima, då hon borde känna sig jäll i sina nya förhoppningar? Ganska sannt; hon borde det. Men förhoppningarna äro ännu ej realiserade. De sitta långt inne som man säger; de sitta inne på watten och brödd.

Det är grundigt hwad de konservative blifwit snåla menniskor, allt sedan de märkt sig hafwa bortkastat så wackra och modiga styrkar på Swenska Diet. I Posttidningen lesde de för intet, ty annons-afdelningen har hela deras läger på sina starka, långa, förgyllda wingar. Men skola de nu sätta upp en ny tidning — det swider. Mången trogen broder i bygden will icke gifwa hundra plåtar här för, mycket mindre hundra blanko. Det är ett lesiwande elände med bushållsaktigheten.

Derföre lider Minerva ännu af en bitter och swår munåfkomma, oaktadt hon söker för wänligen trösta och ljufligen tilltala sina gode i landet, ifrån de största ultras'er alltintill de minsta liberal-konservanter. Hon wet icke än i wåg fullkomligt hwad hon kan hafwa att wänta af dem.

Stån då upp, I alle riktige i Småland! stån upp, såsom en man, I alle konserverare af "ordning och säkerhet!" stån upp med Hr Råäf'en i spetsen och wänden eder till Minerva.

Tron icke längre, att hon will wara en glupf och omäntlig hwalffisk, som skall sluka allt edert mynt likt Norrköpingslappar. Nej! hon will hä-

ciarna, ländska iomiskt in des — och gheten, st, som ate taf för att brand- det är Nu — gamla i Ble- fänna 'stigna' ar län sen öf- adet af sö och eghna.

Munslåset och Munskollan.

Ett år har slutat lesa, och deruti är redan något stort. Men Posttidningen har slutat politisera; det är större. Hwad skall man tänka om någonting så förundransvärdt? Man skall säga hwad man redan sagt, att det är ett Munslås, smidt och påsatt af en osynlig hand.

Det är ganska rätt anmärkt.

Men — — — ja, det behöfs icke mera.

Smellertid är det eget, att Minerva, som icke kunnat erhålla Munslås, i stället fått Munskolla.

Hon kan icke öppna sin mun utan den kånbaraaste swårta. Hon will hålla god min, men hennes systeronomis skrånkor sammandraga sig. Hon liknar icke mera en Hwalffisk; hon har en lustfisk uppsyn.

Hon har nyligen fått sju insändare, så goda som en. Hon hade bort kunna swälja och iurymma dem, wore hon ännu en god hwalffisk som förr. Men hon har sjelf sagt ifrån att hon icke frmått det. Hon har dock dragit fasten, musten, gallan, luten ur de sju. Genomträngd här af, har hon presenterat sig för allmänheten såsom en ny slags fisk i det politiska wattenet.

Hon har meddelat publiken de sju tankar i lutertrakt. Men wid afbördandet här af har den skarpa matieren brännt henne så i gommen och på tungan, att hon fått munskolla.

Med den härtill hörande alldeles egna grimace tilltalar hon nu de Konservative i landet; hon will nödwändigt trösta och uppmuntra dem, och säger derföre, att händelsen med Posttidningens munslås för dem utgör en ordentlig lycka.

Wi så se, om alla våra konservative i det stora, widlyftiga Småland, och ibland dem Hr Råäf, som går i spetsen för hela provinsen, skall rätt uppfatta den lyckan — och äfwen göra den fullt begriplig för sin underlydande ultra-adel i Ödre, Kind och Norra Wedbo — den lyckan, nemligen,

130
danester endast vara en liten habil och nätt lutfisk; just hvad I behöfven.

Hon blir så simpel att underhålla!

Betänken eder icke länge!

Gifwen Minerva blott så mycket medel att hon kan komma på gatan sex dar i veckan, i stället för tre, så skall hon genast känna en lisa, och all hennes munsväda upphöra.

Hon ser sig nu omkring med ledsnad och håpnad öfver att några ultras likasom tyckas vilja slå upp ett litet nytt läger i Hermoder. Kan det vara möjligt! tänker hon; kan någon verkliga vara så dum och tro Hermoder om att duga till organ för Swea, Götas och Wendes konservatism? Kan man vara vesterrätlig till den grad att gå mig förbi?

Ås! ås! Minerva lilla, det reder sig nog. Låt Hermoder först misshäkas, hvilket, om lyckan är god, kan gå lätt nog; så skall du så se huru alla dina Gode löpa derifrån hals öfver hufvud att söka sig nya spiltor, deri mera ordning och säkerhet äro att vänta. Då skall en del af dem wändas sig till Söndagsbladet, som alltid utgjort deras partiis yttersta fond; och en annan kohort klappas på hos Hr Palmblad, för att låna hus i den "nyttiga och nöjsamma läsnigen." Men när rohur et securitas efter något quartal icke heller längre gifwes här, skola alla flocktals komma till dig, Minerva. Du är, huru man wänder dig, i alla fall den bästa af din sort i Norden. Bered dig, att snart så wandra ut i sexion långa, stora, nya spalter hwarenda dag; bered dig, att frösju, glädjas och lefwa, så länge ännu något konserve-radt kan ätas upp i Sverige. Bered dig, med ett ord, att aldrig dö!
9. 11. 20/1 1847

Utrikes.

Frankrike. Kamrarnes sessioner öppnades den 11 dennes med ett throntal, wid hvilket man anmärker att den wanliga försäkran om regeringens fortsärande wänkskapliga förhållande till främmande makter nu i stället blifwit utbytt mot det matigare uttrycket, "att förhållandena till utländska makter gifwa anledning att hoppas det werldsfreden är betroggad." Denna omständighet uttydes olika af de sårstilla partierna: en del vilja häri se en brytning med Ryssland, Österrike och Preussen för Krafkaus skull, under det andra hufvudsakligast söka sig wid det störda hjertliga förhållandet (l'entente cordiale) med England, i anseende till spanska giftermålsfrågan. Alla anledningar gifwa likwäl wid handen, att den sednare tydnigen endast är ett påhitt af regeringens moiständare. Konungen nämmer uttryckligen i throntalet, att sakernas ordning i Europa blifwit rubbad genom Krafkaus införliswande med Österrike och att han protesterat mot denna fränkning af fördragen. — Sjelfwa protesten, såwidt den i La France införda ordalydelsen deraf är autentik, har en ganfska allvarsam hållning: der answelas till och med på hvad Frankrike kunde göra om det wille följa

Uti Ljungarums kyrka: Högmässan: d. Pastor Nyden.

I Kongl. Göta Hofrätt expederade: Domar.

Den 29 Januari: I wädjade målen emellan: Swen Nilsson i Långewika, f:de, samt Johannes Tobiasson dees stades, m. fl., uttbl.; Eufan Lisa Jonsdotter Engqvist, f:de, samt Galdsmedsgesällen Olof Ekwall, uttbl.; Joasim Wallin i Hasselås, f:de, samt Soldaten Peter Lönn, f:de; egarna af Holm Nerregårds quarn Anders Andersson och G. G. Andersson, f:de, samt egaren till Holm Mellangårds quarn J. F. Jonsen, f:de; Notebåtsmannen Andreas Hjelmström i Stora Gerum, f:de, samt Anders Olsson i Tröstery, uttbl.; Anders Jonsen i Kärby, f:de, samt Olof Sandberg i Stelpehagen, uttbl.; Anders Grifsson och Swen Andersson på Kinna Sanden m. fl., f:de, samt Anders Jonsen på Kinna Stomshäkan, f:de; Eufan Christina Amalia Gars, född Leuchler, f:de, samt Domshofshjulemannen B. Dahlgren jemte öfriga fordringsägare i Rese-Tull-Inspektoren, Lejtunanten A. F. Leuchlers och hans hustrus konkurs, uttbl.

Ankomne Resande.

Lejtuant Busch med fru, Auditör Lagercrantz med fru, Apotekaren Etendal med fru från Glesjö.

Dödsfall.

Seniorn ikländ Werjö stifts presterskap, Komministern i Ulmstad, Olof Magnus Broman, afled den 26 dennes, 91 år, 1 mån. och 3 dagar gammal, hwilket endast på detta sätt tillkännagifwes.

Kungörelse.

Dusdagen den 3 Februari börjar underwisingen med detta årets nattwardsbarn från Jönköpings stadsförsamling, då gesjarna böra insinna sig kl. half 10 f. m. i härvarande Vårdomsskolas festivitetsal. Glickerna äro mig till mötes på nämnde ställe Lördagen den 6 Februari kl. half 10 f. m. Jönköping den 29 Januari 1847.

Arvid Joh. Nyden,
v. Pastor.

LITTERATUR.

Dackefejden, historiskt skådespel, af G. O. Hyllén-Cavallius; Stockholm 1846, 160 sidd. 8:o, à 1 rdr b:ko.

De sednare åren hafva lemnat en för den fosterländska litteraturen hugnande erfarenhet deruti, att dramatiska arbeten af inbemsck hand allt talrikare begynt uppträda ibland oss, och att författarne gjort fosterländska ämnen till föremål för konstbehandling. Det är väl san', att deras stycken icke alltid haft hvad man kallar lycka på scenen. Men brister, som förorsakat denna utgång, kunna ej afhjelpas genom annat än vunnne öfning åt ett håll, som hos oss synes förknippadt med betydliga svårigheter. Hvarest skola våra dramaturger genomgå en skola? På intet annat ställe, än der publiken väntar att se dem som redan färdiga artister. Publiken har rätt häruti; ty den har icke att göra med en persons studier, med dess skolarbete: den betalar sina penningar för att få njuta af det fulländade. Men det är lika sant, att ingen framstår komplett i sin sak straxt; och äfven den sceniske författaren har då rätt att fråga, hvarest han skall anställa sina förarbeten, sina studier: på hvilken lokal det är honom tillåtet att misslyckas en tid, tills han hinna lära hvad han behöfver, utan att allmänheten derunder vet af honom. Så som förhållandena nu äro, afskräckes mången ungdom för attare från att vidare fortgå på den dramatiska banan, om han råkat stöta något emot vid begynnelsen; enär han mås'e hysa en naturlig farbåga, att det första, mindre gynnsamma intryck, publiken om honom fått, skall fortsätta sin menliga inflytelse, huru goda arbeten han framdeles än må lemna. Hvar och en erkänner den stora orättvisan häraf. Men då det icke kan nekas, att sådana obehag och svårigheter kunna lägga sig i vägen för våra börjande sceniska författare, måste det uppskattas så som ett i samma mån berömligt mod, att någon vågar företaget.

Våra sednare historiska skådespel, *Erik den fjortonde*, *Dackefejden* och *Kungslena-färden*.

höra alla till en onekligen stor genre; men, ehuru det förstnämnda gjort något mera lycka än de tvenne andra, kan dock intetdera sägas hafva helt och hållet uppfyllt *scenens* fordringar. Huru länge de kunna komma att lefva på teatern, är följaktligen problematiskt.

Man kan likväl också betrakta ett utgifvet skådespel blott under synpunkten af litterär produkt. Man abstraherar då mera från teater-vilkoren. För närvarande önska vi i detta afseende något fästa uppmärksamheten vid Dackefejden af hr Cavallius; ett arbete, hvilket såsom poem utgör en ganska vacker företeelse, både i anseende till ämnets uppställning och i synnerhet diktionen.

Troligen skickar sig det stora småländska upproret emot Gustaf Wasa bättre till episk, än till dramatisk behandling. Man kan göra samma anmärkning om Torkel Knutsons, Matts Kettilmundssons och Engelbrechts rika kedja af krigsbragder och äfventyr. Måhända skall också en gång vår skaldekonsts framtid hafva att uppvisa herrliga och talrika »carmina epica» öfverdesse, likasom många andre nordiske härhöfdsmän. Under tiden, då det faller våra diktares sinne skönt före, att upptaga ett eller annat af vår historias egentligen episka motiver till teaterbruk, må väl detta icke förmenas dem. Säkert är dock, att den inskränkta dramatiska ramen afskrä tafforna, och ej tillåter händelserna visa sig i sitt rätt gigantiska sammanhang.

Dackefejdens uppslag sker i en fängelsehåla på Kalmar slott, der bönderne *Nils Dacke*, *Peder Skegge* och *Lille Jösse* jemte en viss *Peder Skrifvare* hållas fängslige för åtskilliga enkilda brott och skulder. Under det de samtala om styrelsens hårdhet, sina lidanden, landets ställning i det hela och sitt beslut att fly ur slottet, införes en ny fänge, *riddar Thord*, »som blifvit kastad ibland tjuftar för det han dristat tala fritt med fogden». Denne riddare är icke en historisk person, men likväl en god fiktion, emedan ämnet genom honom på flere ställen blifvit i stånd till högre lyftning. Thord igenkänner i Dacke en man, som en gång råddat hans mor; Dacke och hans kamrater upptäcka i Thord en »herreman, som är bonde-

vän»: så sluta de sig ömsesidigt till hvarandre. I sällskap rymma de ur Kalmår slott och besluta att gemensamt börja den farliga kampen emot den nye konungen, hvilken för smålänningarne står i dagern af en förtryckare, och emot hvilken de ock utan tvifvel hade flera grundade klagomål.

Sorgespelets egenliga förfärligheter begynna i andra akten, på Gräsgåls sätesgård i Södra Möre, der den gamle ädlingen *Gudmund Slatte* ligger sjuk. Han vårdas af sin sköna dotter *Anna*. Hon är Thord riddares fästmö. Bondefejden hade redan dragit sig hitåt, och den gamle Arved Westgötes gård i Woxtorp var sköflad. Gudmund Slatte hörde till »Kong Göstas» parti. Likväl var han allmänt vördad såsom en redlig och god man. Man ser, att Dacken och hans folk gerna ville hafva skonat Slatte. Så mycket större anledning skulle hafva varit härtill, som riddar Thords kärlek till Anna borde hafva förmått värna henne, hennes fader och hans gård. Men Nils Dacke leddes i hemlighet af *Peder Skrifvare*, hela styckets malus spiritus, hvilken, för att desto säkrare kunna beherrska Dacke, redan vetat aflägsna Thord på en expedition åt annat håll, och nu öfvertalat Dacken till rånet på Gräsgål, för att just genom gräsligheten af mordet på den gamle, hederlige Slatten, en gång för alla befästa ett oöfverstigligt svalg emellan bönderna och kungens folk, samt göra Dackens återgång omöjlig. Denna infernaliska plan lyckas. Slatte mördas; men Anna, på väg att falla offer för Sibbe (äfvén på Peder Skrifvares impuls), räddas i tid genom Thord riddares oföväntade ankomst till Gräsgål.

Likasom vid detta tillfälle, ser man allt framgent den ömtalade skrifvaren Peder utgöra den innersta driffjädern till Dackens och hans partis värste gerningar. Förf. har genom denna uppfinning både gagnat och skadat sitt stycke. Nils Dacke sjelf framstår i de flesta fall grubblande, vacklande, obeslutsam, svag; Peder Skrifvare är den, som retar och drifver honom framåt. Härigenom är visserligen vunnet, att en stor del af skulden vältras ifrån pje.ens för-

135

nämste hjelte, hvilken derigenom för åskådaren antar en något ljusare karakter, ur den moraliska synpunkten betraktad. Men deremot har han förlorat så betydligt i energi, att man knappt begriper huru en så osjelfständig man kunnat uträtta alla de bedrifter historien vet om honom, och som äfven pjesen förtäljer. För öfrigt är det klart, att när åskådaren en gång heredt sig på att se en upprorsmans djerfva gerningar, är det raskheten han mest räknar på; och han känner icke så mycken åtra att finna denne hjelte moraliskt urskuldad, åtminstone icke genom svagheter. Vi tro således, att förf. gjort bättre, om han uteslutit Peder Skrifvares egenskap af vis motrix i pjesen, och låtit Dacke stå ensam såsom sjelf princeps för sina handlingar, då han erhållit ett högre intresse genom sin fruktansvärdhet. Och den del af skuldfrihet, förf. velat förskaffa honom, hade han kunnat erhålla, utan Peder, genom framhållande af det slags rättfärdigande, som förtryckta folk alltid haft att anföra, och som för smålänningarnes chef här, åtminstone i hufvuddragen, väl kunde hafva låtit lika godt som för Engelbrecht eller för Gustaf Wasa sjelf, den tiden han kämpade emot Christiern. Vi medgifva likväl, att denna sida af ämnet icke var så lätt att göra gällande för svenska åskådare; emedan vår patriotiska kärlek för Gustaf Wasa hindrar oss, att se honom, i förhållande till smålänningarne, i samma dager, som Erik XIII eller Christiern till oss; hvarföre vi också i allmänhet hafva så svårt, att omfatta Nils Dacke med samma slags känsla, som Engelbrecht eller Gustaf, befriaren. Förmodligen ligger också i denna omständighet hela orsaken till omöjligheten, att någonsin med Dacke göra ett rätt d'upt intryck på svenska scenen. Ty här gifvas ej mer än två fall: antingen skall han skildras ur fullt småländskt intresse, hvarvid Gustaf Wasa måste framstå som tyrann — och då afskyr man i Sverige hela pjesen; eller skall Dacken målas mer eller mindre karakterslös, såsom hr C. gjort — och då finner man icke stycket rätt intagande.

Huru än härmed må vara, besitter dock pjesen onekligen många vackert tänkta partier.

Dit böra i synnerhet scenerna emellan Thord Riddare och Anna Slatte, hållna i varm romantisk anda, ehuru just icke i någon ny färg. Midnatten på Woxtorps kyrkogård, med elldans, Glo-so'n, buller och härfärder i skyn (ungefär som i Friskyttan), och der slutligen Nils Dacke får se den mördade Slattes vålnad, är af stor effekt. Likaså uppträdet i 3:e akten, framför Wäckelsångs kyrka, dit tvenne adelsmän, *Måns Stjerna* till Lidhem och *Måns Holm* till Ekaryd, tagit sin tillflykt, men der de äro på väg att efter Peder Skrifvares råd förrädiskt mördas af Dacken, då de räddas genom Thord Riddares mellankomst. I 4:e akten se vi de segrande smålänningarnes läger på Östgötagränsen, och Nils Dacke på höjden af sina triumfer. Lärorik är kontrasten, då just här hans lycka först brytes genom hans öfvermod och oförstånd. Han på en gång afslår konung Gustafs fredsambud, aflägsnar från sig en mäktig del af sitt parti genom illa använd stränghet, och låter sig tillika förledas genom tyska furstars hala löften. Hela denna skildring är särdeles väl genomförd. Sista, 5:e, akten, i Rödby skog, motiveras härmed. Fallen och öfvergifven visar sig Dacke här i en dager, som mycket försonar oss med honom; och om han blott i det föregående mera fånglat oss genom karracterseld och kraft, så skulle hans tragiska slut säkert hafva hänfört oss. — Nils Dacke skjutes, historiskt. Förf. har derjemte dragit försorg, att styckets onda princip, Peder Skrifvare, hvilken, sedan han alltigenom förledt Dacken, slutligen nu förråder honom, vid samma tillfälle får sin lön genom att upphängas i träd; hvaremot pjesens agathodæmon, Thord Riddare, som ända i sista stunden varit Dacken på ett ädelt sätt trogen och nu är hans enda vän, får förlåtelse af konungens utskickade, Jakob Bagge, och förlyckligas med den älskvärda Annas hand. Epilogen består i en varm hänsyftning på Sveakonungens lyckliga seger öfver den småländska upprorsligan. Uttalade af Jakob Bagge äro dessa slutord ganska passande, äfvensom egnade att slå an på den svenska publiken, hvilken

alltigenom naturligtvis stätt på Gustaf Wasas sida. Men just af samma skäl göra också desse ord sitt till, att försvaga intrycket af hela den föregående pjesen, hvilken nu visar sig *desto mer* hafva skildrat blott ett ondt och förhatligt upptåg.

Då dessa anmärkningar imedlertid mera angå ämnets natur, än dess utförande, önska vi, att de, såsom de böra, icke uppfattas till förf:s nackdel vidare än för så vidt han valt denne »matière». Förbises får dock härvid icke, att han, såsom sjelf hemfödd i det landskap, han genom sitt poem frejdat, haft stor anledning till det val han gjort, och derigenom förmodligen velat gifva en berömlig gård af kärlek och tacksamhet åt sin nation.

Språket utgör, såsom vi förr nämnt, en af styckets bästa sidor; hvarpå som prof må anföras början af 4:e akten. Det är Nils Dacke, som, nu på spetsen af sina segrar, beskriver sin egen ställning:

Min hämnd är mättad. — Dessa stora herrar,
som ville trampa ned den ringes rätt,
de ha nu lidit vedergällnings-rätten.
Kung Gösta böjer sig, och hjuder lejd,
och lofvar bättra hvad som fordom brast. —
Hvad vill jag mer?

Jag vet det icke sjelf;
men hjertat täres af en ständig oro,
en längtan till jag vet ej hvad. Jag får
ej rast, ej ro; jag drifves jemnt framåt
på nya vägar, såsom villebrådet
i skogen jagas utaf stöfvar-hunden.
Jag ville stadna, för att flämta ut,
och få en dryck ur fridens svala källa;
men jag förmår det ej. — Och likväl ljuder
en röst alltjemnt ur djupet af min själ:
»Vänd om! Vänd om!»

Hvem är som varnar så?
Jag känner stämman; den är lik min moders.
Det är min goda engel. Ännu går
han vid min sida; fast med bortvänd blick,
och vingen lyftad för att fly sin kos.
Än känner jag en fläkt utaf hans ving-slag;
än hviskar han emellan stormens gny,
som när en vårvind susar genom lunden. —
Hvad skall jag göra? Skall jag vända om?
Skall jag då återsjunka i den natt,
hvarur jag stigit upp till makt och ära? —

Jag kan det icke. —

Bort, med dessa drömmar
om frid och lycka! Jag vill drömma nu
om makt och storhet, och om gods och guld.
Det är dock skönare. —

Se, mitt banér,
hur stolt det breder ut sin klufna tunga
för middags-solen! — Kanske svajar det
en gång från tinnarne af Stockholms-hus;
från Svea kungaborg. — Förvågna tanke!
Och likväl, hvarför ej? — Kung Gösta var
ju blott en adelsman, när han fick kronan!
Är ej mitt sköldebref så godt som hans?
Det skrefs af Grefve Fredrik. — Är jag ej
en mäktig höfding? Ljuder ej mitt bud
ur dessa skogar bort till Vetterns strand,
och ned till klipporna i Blekinge-skären?
Och har ej kejsarn sjelf mig lofvat bistånd
vid nästa sommardag?

Ja, vare sagdt!

Jag frestar lyckan. Hon är ju en kvinna!
Och kvinnor älska mod och manlig bragd. —
Men, om hon sviker mig!

Hvad mer? Jag är
dock inte rädd att dö, som jag har lefvat;
blef ock min thron en galge, och min krona,
en kopparkrona fästad på ett stegel. —
Således framåt! Vägen går framåt.
Hell dig, Nils Dacke! Hell dig, Svea kung!

22 6/2 47.

W Den Diplomatifka Moralen.

Om man för femtio år tillbaka skulle på allvar hafva talat om nödvändigheten af den allmänna moralens utsträckning till förhållandena emellan "kabinetterna;" så hade de flesta statsmän säkert dragit på munnen med öfverläghetens höga leende. Dermed war wäl icke sagdt, att diplomaten endast betraktades såsom en konst att ömsesidigt öfwerlifva hwarann, åtminstone ej med formligt bedrägeri. Det är klart, att alltifrån den tid då den europeiska statskonsten antog den art af gemensamhet för alla större och mindre riksröpar inom werldsdelen, hwilken, stödd på det politiska Jemwigtssystemet såsom sin bas, arbetade på allas upprätthållelse emot hwar och en som skulle wilja fränka någon ibland dem, medförde denna werldshistoriska uppfinning nödvändigheten af en wis traktatmässighet, staterna emellan, enär jemwigten och den allmänna freden ej annorlunda kunde upprätthållas. Det är mera intressant, än man i början tror, att närmare betrakta detta så fallade "Jemwigtssystemet," och med de i des följde öfwerallt uppkommande "allianserna." Till sin grund utgör detta system en demokratisk tanke; nemligen emellan rikena, såsom individer. Det wille konstituera ett rättstillstånd emellan staterna, hwarigenom den swagare skulle finna sig skyddad emot den starkares angrepp, "på det att Europas politiska balans ej måtte rubbas;" och denna borde upprätthållas medelst den förenade kraften hos alla, hwilka derför ifklädde sig egenföretagen af "garanter" för jemwigten. Men att göra rättsgrepp gällande emellan stater war i sjelfwa verket en förut ohörd tanke; man ansåg af gammalt folken blött stå till hwarann på basen af ett naturtillstånd, hwarmed man förslod styrkans och wäldets förhållande. Krigstillstånd war här det naturliga: freden ett interim. Man kunde, såsom stat, endast herrska, eller ligga under: makten war politikens princip. Rätten, såsom princip för handlingarna, war allenast upptagen att gälla mellan enskilda: lag sauns för dem; men en lag för staterna, således öfwer dem, tvingande och sammanbindande dem, war ett otung. Detså be-

traktades Politiken sjelf ursprungligen som en konst (det grekiska ordet "politeia" öfversattes med "ars politica"): den ansågs som en sädslighet, en förmåga hos swagare staters chefer, sändebud, ministrar, ordförare af hwar slag som helst, att genom hwarjehanda påfund, löften och förespeglingar öfverlista de starkares, och dermed upprätthålla sig emot dem; eller hos de mäktigares, att amusera och narra de andra tills de funno tillfället lämpligt att uppsvälja dem. När således icke öppet frig egde rum mellan staterna, fortfor dock seden oafbrutet inom diplomaten. Likväl måste sakens natur föranleda alla de swagare att mer och mer ingå förbund med hwarann till ömsesidigt skydd; och dessa förbund måste småningom skapa ett tillstånd af rätt äfwen emellan politiska kroppar. Så uppfom begreppet om "jus gentium," och en ny wetenskap framstod.

Men moralens införande i politiken war likväl här ett så främmande element, att detta endast kunde göra sig gällande ganska långsamt. Icke nog härmed: detta element måste förorsaka en gäsning i hela den äldre politiska föreställningen, som måste sluta med att förstöra hela dess system. Ly rätt och godtycke (politiskt wäld) kunna icke båda inrymmas i ett. Kabinetternas system är af gammalt det sednare. Allt som de föranledas eller af allmänna tänkesättet tvingas att öfvergå till det förra, måste de uppenbara ett märkwärdigt wacklande. Dupphörligt skola de presentera sýnionien af ärlighet, men under masken ej tänka på annat än sinter.

Moralens införande i politiken leder oafwisligen till demokrati, såsom sít slutmål. Ly någonting annat innehåller ej politiskt sanning; och utan sanning kan icke ärlighet, icke moral gifwas.

(Wi påminna endast härvid om det wi många gånger sagt, att demokrati icke är liftydigt med republik, och minst i den gamla meningen med detta sista ord. Demokrati innefattar ett till werklighet konstitueradt rättstillstånd i sambåller, hwilket allenast kan ega rum genom folkets erkända medwaro i sina angelägenheter's sdsösel.)

Men det är tillika klart, att den Europeiska diplomaten, isynnerhet de absolutistiska hovrens, skola

finna detta vara en alltför hård nöt att bita på. Demokratien, under hwad form som helst, är dem en styggelse; wi skulle tillägga (ehuru wi medgifwa att ordet klingar ohöfligt): ärligheten är det lifaså.

Behöfde man, härpå några talande exempel, så hafwa de sista tiderna icke lemnat oss i saknad deraf. Hwad innebar den Preussiska monarkiens löfte om införande af politiskt rättsstånd genom en konstitution i sina stater? Hwad innehåller Wienertraktatens kränkning genom Krakaus införlifwande med Österrike? Och hwad betyder den emellan franska och engelska diplomaterna nyligen spelade spanska giftermåtsfarcen, deri de öppet beklaga sig att vara närrade af hwarann?

Alla dessa kabinetsintriger äro ganska lärortiga för folken. Konung Fredrik Wilhelm III:s tydliga förklaring i Förordningen den 15 Maj 1815 till försäkrade Preussiska nationen en Ständerförsättning, hwars sättande i werket man är från år hoppats, men som aldrig mötts af verkställighet hwarken af denne monark, under de 25 år han sedan lefde, eller af hans efterträdare. Hwarje år hör man likwäl hwarjehanda diplomatiskt tal om att saken är i antågande. Hwarje gång wisar det sig vara en ny illusion. — Och Wienertraktatens 6:te artikel, hwari Österrike, Ryssland och Preussen oförtydbart förbundit sig att "à perpetuité" respektera Krakaus område, och att ingen bewäpnad makt under någon förewändning dit skulle så intränga, har hållits genom raka motsatsen af hwad kongressens beslut innehöll. Hwilket utomordentligt upprende detta wäldsteg wäckt i hela Europa, är allmänt bekant; och Sweniska regeringens wärdiga men allwarliga protest läser, efter hwad man förnimmer i tyfka tidningar, hafwa hos wederbörande gjort en större sensation, än någon af de öfriga makternas, t. ex. Englands och Frank-

rifes, i till utseendet wida starkare ordalag affat-
tade ogillanden. — Om alla sådana löstes- och
traktatsbrott äro af natur, att, om de slett man
och man emellan, helt enkelt kallas bedrägerier, så
har deremot den diplomatiska striden emellan Hr
Guizot och Palmerston, rörande Montpensieriska gif-
termålet, väckt känslor af skämsam art, som lik-
wäl, om man skall tro wisa tecken i de sista fran-
ska tidningarna, torde slutas med Hr Guizots fall,
såsom offerbock för Ludvig Filips egen slippriga
politik. Detta fall är wäl af ingen stor betyden-
het. Wigtigare är den öfwer hela werldsdelen
allt mer och mer spridda öfwerthgelsen, som ge-
nom allt detta uppkommer, att ärlighet och san-
ning minst så att wänta, der folken framför allt
behöfwa dem, och der de på grund af så många
granna uttryck hafwa stäl att företrädeswis wän-
ta dem.

J. A. 16/247

Stortingens Utvænningsrätt.

Det saknar ej sitt stora intresse att uppmärksamma gången af Representationens kommittéens arbeten i ett wißt afseende. När kommittéen började nalkas målet så nära, att allmänheten wäntade höra dess principbeslut, tog hwar och en nästan för afsjordi, att klasser och stånd skulle omfattas, wäl icke enhälligt, dock af pluraliteten. Det wäntede derföre en lika allmän som glad förwäning, då man bekom underrättelsen om, att **Samfälda** **Wal** blifwit tagna till utgångspunkt före **Nedre** **Kammarens** sammansättning. Man ansåg detta öfverfrida hwar man hoppats; så långt, att ingen människa ifrågasatte, det ej **Öfre** **Kammaren** åtminstone skulle användas åt de privilegierade stånden till ett eller annat slags stånd. Emellertid höll den liberala sidan sig fast wid sina gränssatser. Gast och trogen dem, utsåde den sina tankar om **Öfre** **Kammaren**, likasom den gjort om **Representationen** i det hela, och om **Nedre** **Kammaren**. Det war i sjelfwa werket ömbiligt att naka, det icke ledamöternas tillsättning i **Öfre** **Kammaren** lika wäl som i den **Nedre**, borde ske genom **Allmänna** **Wal**, såwida personerna skulle kunna anses som verkliga representanter, d. w. s. ombud från några kommittéer, som till följe af öfwerthgelsen om deras karakter och kapacitet utsett dem att föra deras talan wid riksmötet. Och så stort blef inom kort sanningens makt, att den gjorde sig gällande till och med i och för **Öfre** **Kammaren**. När det genom tidningarna blef bekant, att **Klaswals** principen af kommittéen sörfastats äfwen för den, började man allmänt i landet hyja förhoppning, att något allwar ändock måste wara med **Ombildningens** införande. Man war nästan i wäg att på ett och annat ställe uppstamma högljudda jubel. Då framträdde på den politiska scenen en fråga, som wißt icke sjelf war ny, men dock icke ännu förekommit till dis-

fusjon inom kommitteen. Det var Konungens rätt till utnämmande af ett wist antal ledamöter inom Öfre Kammaren.

Man wet i hwilken stark spänning sinnen på de sista dagarna kommit i och för denna fråga. Wi skola tillåta oss några ord öfverwer, helst det synes oss, att man icke hittills öfwerallt tagit saken i betraktande ur dess enkla och råna synpunkt.

Man har frambragt åtskilligt såsom motiv för denna utnämningssrätt, hwilket förefommit oss wara rena illusioner. Först sade man, att härigenom ett slags ersättning skulle beredas Adeln och Prelaturen. Swar och en begriper dock, att om dessa privilegierade klasser skola tillerkännas något "stadsstånd" för att de omfider förlora öfwerförmåner, som de till de öfriga samhällsmedlemmarnas förfång i långliga tider åtnjutit och hwilka de aldrig bort erhålla, så är åtminstone det "soulagement," Konungens utnämningssrätt (hwilken här då bor heta utnämningsspligt) äfwen, såsom man först wille, inskränkt inom wisja klasser (t. ex. 12 personer af adeln och 6 af presterkaret, o. s. w.), så rent af intetsägande för adeln såsom stand eller för prelaturen, att det aldrig kan kallas indemnifikation. Ty så många personer af dessa klasser kunde wisjelligen alltid paräkna att till följe af karakterwårde och förtjenster medkomma på riksdagarna i alla fall, insatta genom allmänna wäl. Alltså, då man sedan anförde denna utwäg såsom ett medel att wid en kommande riksdag förmä de mot representationsombildningen öfriga stånden till bifall eller dock till medgörlighet, så tycka wi detta utmärka för mycken enfald. Är det afgjordt nemligen, att Konungens utnämningssrätt ej innefattar något verkligt soulagement för Adeln och Prelaturen, så kunna wäl också de begge mot tidens reformer stråfwande stånden ej häraf förmas till estergifter. Dyligt wore 1:o att wilja narra dem; 2:o tro dem barnsliga nog att låta narra sig. Bättre är wäl då, att anslå de högre och ädlare strängarna hos dem, genom att wisja dem (hwad som både är sannt och dagseklart), att alla utmärtheter ibland dem otwisjelaktigt skulle efter Allmänna Wälens antagande wara långt säkrare,

än förut, att få en röst med om såderneslandets angelägenheter på riksdagarna; hwaremot endast odågorna ohjelpigen fölle -- och hwem kan öppet önska annat?

När man således slutligen insett orimligheten af att betrakta saken från joulagementsfidorna, har man antydt nödwändigheten att åt Konungen öfwerlemna denna utnämningrätt för att göra regeringen representationsreformen bewägen! Har man wäl betänkt hwad man härmed yttrat? Utar man då icke regeringen redan och af grundsats wara en wän af vårt riksdagsficks förbättring? Anser man sig behöfwa köpa henne? eller genom lock, smicker och utsig till ny makt draga henne öfwer på sin sida? Detta allt innebär föreställningen om en wijs låghet, särande både för regeringen och för dem, som tro sja böra blifwa henne ett "offer," för att "beweka" henne. Stolsa då sanning och rätt ej här tala afgörande?

Wi respektera wiiserligen alla de "iwingande omständigheter" eller "politiska nödwändigheter," som behöfwas för en god saks "praktiska genomförande." Men dit kunna ej gerna räknas sådana saker, såom upplösa sig i pura illusioner, hwar på ingen klof å någondera sidan är i stånd att fastna.

Hwar och en wet, och till och med öppet erkänner, att Konungens Utnämningrätt till ledamöter inom Folkombuden, i sig sjelf, enligt principen, är en ren orimlighet. Ly då regeringen innehar hela den ena statsmakten, så kan icke representationen utgöra hwad den kallas, anses och skall wara, nemligen den andra statsmakten, om regeringen äfwen ingår i den. Denna åsigt är så tydlig, att också ingen fatt ett fungligt prerogativ här i fråga auworlunda än blott såsom en bewekande åtgärd, en undantagsåtgärd, till winnande af wijsa systemål på sidan. Men wi tro oss hafwa wifst, att dessa systemål ej kunna wara annat än illusoriska.

Förmodligen wärker man icke frågan om Konungens Utnämningrätt i sin rena helhet, för kommande tider lika mycket, och ännu mera, än

för den närvarande. Hvad är för fara — jannerligen! — att i en Konungs händer lägga rätten att utnämna 32 ombud bland 96, när denne Konung är Oscar den Förste? Men här stiftas en institution, vill man hoppas, för sekler. Hvad gör man då?

Beräknar man noga hvad detta regentprerogativ vill säga och kan uträtta i en annorlunda sinnad Konungs hand, i en icke för sanning och rätt varm surstehand — då torde man hejda sig. Två saker äro vissta: 1:o att åt Konung Oscar, sådan han framstått, kunde man gifva nära nog hvad personligt prerogativ som helst, och deras ingenting befara; men 2:o att den ifrågavarande Utnämningsträtten, öfverlemnad åt en regent, som man icke känner, (d. w. s. stiftad såsom en statsinstitution för alltid) gifwe regenten, derest han bär ett mot folket afwigt hjertelag, och omgifwer sig med intrigens talanger, full makt att fränka nationens heligaste rättigheter och böja den i allstoft han behagar. Detta blir isynnerhet ovedersägligt, om de slags komplicerade Rämuder komma till stånd, hwarom talas såsom ett ytterligare förslag af kommitteen under de sista dagarna. 19/2 47

147
Minervas djupa klofhet.

Den politiska Lutfisken, som nu illustrerar Minerva med ungefär åtta spalter i hvar nummer, gör sig af naturliga grunder en lita lycklig som glad möda, att till evidens demonstrera det bemyndighetsfulla förhållande, som råder emellan höga wederbörande, å ena sidan, och wissta tidningar, bland hvilka Jönköpingsbladet och Östgöta Correspondenten och hvarsföre icke afwen Majaden så äran räknas, å den andra. Regeringen influenserar nemligen deras författare. Jönköpingsbladet går i sina politiska artiklar Statsrådet Wärns ärenden, och gör det genom en person, som hast den fintänsligheten, att i detta blad uppslå sin med radikalt guld förghlba, men inunder af konservativt ef bestående massiva predikstol. Våra läsare inef utan twifvel huru bindande och klar Lutfiskens deduktion häruti är. Det är wäl sannt, att Jönköpingsbladet mer än en gång ytttrat sig på ett sätt som temligen betydligt skilt sig från till exempel de under den sednaste tiden i Representationskommitteen fattade preliminärbeslut, och hvilka Minerva sätter i så nära sammanhang med regeringen, att de kunna anses för hannes (sic!) egna innersta önsningar. Men hwad bewisar wäl detta annat än förflutet spel af det listiga Jönköpingsbladet? Huru skulle wäl denna tidning kunna uträtta sina högtförnåma kommissioner, om den icke emellanåt hade artiklar, som kastade förwiltande grus i läsarens ögon? Detta är ju samma taktik, som Minervas? Denna hederliga gumma kommer ock, såsom man sett, med många beniga remonstrationer emot den nuwarande regimen; men allsammans är tydligen blott för att maffera sig. Hon går wederbörandes ärender naturligtwis; och talangfullt, det måste man tillstå, ty alla menniskor i Sverige anse henne för den nuwarande regeringens fiende, ehuru hon förmodligen i tyfhet är des bästa wän. Hvilken djup klofhet, hwilket omätligt sliveri, att ställa sig så onosligt mot wederbörande, så butter, så nästan hätsk skulle man kunna säga: — allt för att dermed bewisa den reellaste tjenst. Men så lärer wäl ockå Minerva för omålet wänta sig, att framdeles wid passande tillfälle så warma gröna ärter och skön imörsås till sin fisk. J. H. 28/2 47

Blick på Teaterlittergen

På våra teatrans stad

4,932 och
 4 Grenna
 härad och
 (när h, i S-
 iteriet G-
 fen. No
 alshult, i
 17 halwa
 af den. N-
 hemmane
 härad oc
 härad oc

1:0 Kalmars flotts fängelse, hvarur
 för privat
 under denn
 en fiktion) bruta sig ut; 2:0 Gråsgöl i Sö
 erna, men Tröken Anna (Thords brud) råd n.

Ökare, isynnerhet då man ser honom hafwa så Mädr
 delaktiga skal att anse sig som ett förtroett solts för- värdade
 ste af are; men en wacklande, grubblande, ofjellskän- ren
 ste tide karakter är icke rått intagande som bondechef. utaf
 fulla hannan sak blir, om icke Hr G. i denna stils erg i
 kan gö, solst historiens när. Kritiken måste då tigar af
 courage nöjads st. Dacten, sedan han i sig sjelf war. besw
 blifwandes fördelning är mycket god. Hr G. hade isyn
 hwilken i lätt uppgift, då han skulle stycka den stora, små
 dighet wäntiga Smålandsfejdens jettelika dram i fem t. &
 tadt alla ia fragmenter, att de ändock något så när öre
 lif det äe en bild af det hela. De fem härtill walda i
 trösta på erna äro: 1:0 Kalmars flotts fängelse, hvarur
 för privat
 under denn
 en fiktion) bruta sig ut; 2:0 Gråsgöl i Sö
 erna, men Tröken Anna (Thords brud) råd n.

Blick på Teaterlitteraturen.

På våra teatars repertoarer, såväl i hufvudstaden som landsorterna, finner man nu allt äre piget af inhemska författare. För en patriotiskt sinnad konstvän är detta ganska glädjande. Wisserligen smärtar det ännu, att man ofta hör svenska teaterstycken icke frönas med fullkomlig framgång på scenen. De röja icke alltid hos sina upphofsmän den kunskap eller wana att behandla "tilljorna," som fordras för publikens tillfredsställelse. Det är mer än naturligt, att franska och tyska teaterproducenter måste besitta en skicklighet häruti, som de svenska ännu sakna. Men kan det wara annorlunda? Det ringa antal teatrar, Sverige har att erbjuda, gör det högligen smärt för en begynnande scenist skribent att lära sig konsten. Han eger ingen lokal, hvarpå han kunde på förband öfwa sig, eller genomgå en skola. Han uppträder likwäl. Hvad säger publikens om honom? Ej annat än godt. I den händelsen är han mer eller mindre lycklig; han uppmuntras och går vidare. Men war han icke genast förträfflig, som måste antagas inträffa med de flesta, så lider hans pjese af ett fallt mottagande; allmänheten applåderar icke; der till och med kanske gästras då och då. Så wägar sig den mislyckade icke vidare fram, för att ej änyo utsätta sig för en så fruktanswärd händelse.

Omständigheterna äro i dessa afseenden så ofördelaktiga för svenska teaterförfattare, att man måste anse för något rätt särdeles, att på de sednaste tiderna likwäl så många driflat fresta den lyckfulla lyckan, om hwars hönst man på denna wäg kan göra sig en så högst osäker räkning. Detta courage är berömmwärdt. Det vittnar om, att en blifwande inhemskt sceniskt litteratur förestår of, hwilken med en wiss instinkt, en art naturödmördighet will bryta sig fram och eröfra en bana, oaktadt alla hinder, och huru många enskilda skribentliff det än må kosta. Wi böra således icke mistroska på det hela, ehuru en och annan auktor, för privat räkning, får bita i sin renommés gräs under denna kamp.

En sådan auktor, om han för öfrigt har wärde, kan emellertid trösta sig med det warma emottagande hans stycke kan röna af läsare, om dess framgång och varit mindre lyfjande på scenen. Det händer wäntligen, att våra författare rätt wäl forsja komponera en pjese som är god att läsa, äfwen då de röja mindre bekantkap med scenens fordringar, för att följest tillfredsställa dem. Wi intagas då i alla fall af en angenäm letter, och hålla upphofsmännen räkning för detta nöje.

Sveriges teatraliska litteratur har också att uppvisa äminstone två auktorer, som på de sista åren gjort lycka äfwen på scenen. Hr N. Blanchés "Påfåre" och "Engelbrekt" äro så skickligt beräknade för teatern, att de förtjenat mycken uppmärksamhet. Hans komedier hafwa nästan alla fullgjort sin pligt att wäcka munterhet. Som motivera för dem ofta äro lånade från utländska pjeseer, wittna de wäl icke egentligen om uppfinning; men dock om en frisk blick och en godt ömdöme att hade wälja wäl och för publikens ögon ställa ämnena så, att de göra den äfytade werkan. Hr B. är också nästan den ende af våra nyare författare, hwars lefnadsställning i äre är förfäffat honom det förtroligare förhållande till teatern och deras personaler, som på sätt och wis utgör ett hufvudwilkor för att fullt wera lämpa sina pjeseer efter deras möjenger, och härigenom kunna lyckas. — Hr Solin är den andre scenikern, hwarom wi kunna tala bland våra yngre, som njuti framgång. Hans "Komedi" har wunnit stort bifall; af tidningarna synes, att man i Stockholm med första wäntar något nytt af honom, "Måster Smitt," hwarom man gör sig goda förhoppningar. Hr J. har likwäl ännu hunnit lemna för så prof på sin talang, för att man kan fatta en afgjord föreställning om wår litteraturs winst genom honom.

Wi komma härnäst till författare, som wäl gifwit arbeten för scenen, men hwilkas stycken såsom wi oswansöre nämnt — böra betraktas under synpunkten af läsning swarare än skådespel, såwida wi wilja njuta af deras förtjenster. Hit höra Hr Börjeson med sin Erik XIV, Hr Hjeltens Cavallius med Dackefejden, och Hr Sparre med Kungölenafärden.

Af dessa tre har wäl Erik XIV äfwen gjort någon teaterlycka; dock, såsom det förljudes, icke särdeles öfwerwäggande. Den skulle under denna winters säsong ater upptagas på Kongl. teatern; men lär hafwa emottagits med så ringa sympatier, att den icke vidare fortsattes. Wi betrakta således äfwen den mest som poem, och tänka mindre derpå som pjese. Hr Börjesons namn är bekant sedan fosterismens tider. Hans språk är eldigt, ofta glöddande, stundom wulstigt ända till nebulosom. Dessa sel äro dock till största delen hans stolas, hwarinom det naturligt sanna och warma ej hölls tillräckligt, utan allting borde framstrykas ända till öfwermått, för att något anses. Detta oaktadt finnes i Erik XIV många utmärkt wackra ställen. En fortsättning är utlofwad. Den

lär komma att röra Konung Eriks olycklige son, Gustaf; ett ämne, mäktigt af stora poetiska stönder, om utförandet swarar mot saken.

Dackefejden omfattar händelser, som aldrig fört varit upptagna till begagnande, hwarfen för dramatisk eller episk poet. Of Smälänningar måste detta ämne intaga mer än alla andra. Då pjesen ej varit sedd på teatern i Söndköping, kunna wi endast dömma derom ur boken. Denna har mycket slagit an på oss. Språket är oföft, enkelt och ända fullt af sann warma. Det märks, att författaren är Smälänning: han behandlar allt med nationelt intresse, han är hemmastadd i orterna och bland folket, som han skildrar: sjelswa uttrycksformerna äro stundom mera smäländska, än riksspråket kanske sjelf skulle gilla. Införandet af dessa provincialismer anse wi likwäl som en förtjenst, emedan orden äro ganska goda, och förtjena göras allmänna. Styckets innehåll ligger wäl temligen anlagte: malmningen af ett uppror, som, utan lycklig utgång, blott spred förödelse, död, hunger och fader af alla slag i våra bygder, kan wäl så tillwida ej rätna på stor meckänsla. Men Dackens och hans kamraters personligheter woro dock ytterst märkwärdiga; hans händelser woro det ännu mer. Det är således icke möjligt att läsa om dem, utan att röras, till och med stundom intagas. En och annan anmärkning hafwa wi wäl hört emot Hr Cavallius uppfattning af Nils Dacke. Denne hjetle borde hafwa framstätt beslutsummare och djerfware: han borde ej så mycket gå weder Skrifswares ärenden, som icke denne hellre twingas att gå Dackens. Den smäländska bondetungen skulle härigenom wisserligen hafwa syntes förfärligare, och, om man will, brottligare; men en brottsting war han ju i alla fall, sedan han höjt upprorets fana; och han kunde då endast winna på att framstå mera sjelfständig, djerf och hög, än han gör. Låt wara, att man nu har glädjen att se mycket af hans skuld wältrad på en annan, nemligen den afsthwärde Peder Skrifsware; men Dacke sjelf blir derigenom endast swagare, utan att i alla fall wara ren eller fri från grymhet. Man beundrar wärligen mera en stark och fullt frimodig upprorsandörare, isynnerhet då man ser honom hafwa så många stäl att anse sig som ett förtroddt folks förswarare; men en wacklande, grubblande, ojselständig karaktär är icke rätt intagande som bondechef. En annan sak blir, om icke Hr C. i denna skildring följt historiens spår. Kritikken måste då tuga och nöjas af Dacken, sådan han i sig sjelf war. Annets fördelning är mycket god. Hr C. hade ingen lätt uppgift, då han skulle stycka den stora, widlyftiga Smäländsfejdens fettelika dram i fem sådana fragmenter, att de ändock något så när gäfwre en bild af det hela. De fem härtill walda pointerna äro: 1:o Kalmar flottis fängelse, hwarur Nils, Dacke, Lille Jöfse, Peder Skrifsware, Sleggo. Å., (bland dem Thord Middare, som lærer ut göra en fiktion) bryta sig ut; 2:o Gräsgöl i Södra Möre, der gamle Gudmund Slatte mördas a bönderna, men Fröken Anna (Thords brud) råd

das; 3:o Wäckelsångs kyrka, söder om Werjö, der Dackens anhang är på väg att begå ett nedrigt mord på tvenne adelsmän, Måns Stjerna och Måns Holm, men härifrån hindras genom Rid-dar Thords (den gode andens) mellankomst; 4:o bondehärens stora läger i norra Småland eller södra Östergötland (stället utspäddes ej), der Dacke emottar sändebud från Konung Gustaf på ena sidan, och från thsa furstar på den andra: der han näp-fer sina underhafwande, likt en Konung sjelf; och der han wisar sig stående på en sådan sin lyckas höjd, att han swindlar och snart derefter faller; 5:o Blekingesfogen i Mödeby, der den besegrade, öfvergifne, förföljde bondhjerten slutligen uppspå-ras af Konungens män (med Joh. Wagge i spets-sen), och skjutes till döds. Denna akt är rörande wacker, oaktadt wi dock ej wilja stänka den be-stämmt förråd framför flere situationer i de an-dra, till exempel den skafande scenen på Wortorps kyrkogård.

Om wi sige wända oss till författaren person-ligen, så skulle wi bedja honom af Dackesjeden gö-öra ett epos, att dermed sira och glädja oss, sina landsmän, sitt land och sig sjelf. Det stora Wäns-dakriget hafwa wi redan förherrligadt genom Stog-nelli odödliga poem. Wi ha iwa ett herrligt land: hwarföre stänker man oss ej en hjeltekritik? Ingen prosins inom Skandinawien, Upphvarernas utland kanste ensamt undantaget, kan jemföras med Små-land i afseende på en poetiskt rik historia, litasom på sina bygders seeriskt omwärlande naturbehag. Långe ett gränsländ emellan Swea och Dana wäl-den, måste Småland utgöra rummelplatsen för krig, romantiska äfwenlyr, underbara händelser af hun-drade slag. Nils Dackes treåriga fejd borde wi hafwa episkt målad, hellre än dramatiserad: alla de tusen guerillasföretagen af honom sjelf och hans undertämper kunna ej rymmas i ett stadespel. Hr Cavallius bestitter en god penna: må han endast taga pennknifwen och skära henne en mån hwass-sare. Sätte han sig sedan ned och skrifuwe tolf, sexton eller tjugoåhva fånger hjeltevers, der äffan går och blirten slår, men der och solen emellanåt himmelft skiner öfwer täcka ångar, ömt bestrålan-de romantiska äfwenlyr af usenfärgadt slag, och der skalden låter sin hånrykta läfware hwila på doftande blomsterfångar, mellan föresfar af swal-kande watten. Må Hr Cavallius stiga upp och blifwa för oss hwad Elgström lofwade, men dog ifrån!

Joh. M. 9/2, 47. (Foris.)

Regala Notiser.

Utänämde: Den 22 Dec. 1846: v. Häradshöfdingen A. D. G. Leth till Sekreterare i Hofrätten öfwer Skåne och Blekinge. D. 29 Dec.: wid Westgöta regite, Jurisen A. D. Hall till Underlöjtnant; wid Nplands regite, Under-löjtn. F. A. Lidströmer till Löjtnant; wid Skaraborgs regite, Janz. B. H. Hall till Underlöjtnant; till Sekund-löjtn. wid Flottan: Uteramin Kad.korpor. G. W. N. A. Hjelmsjöerna. D. 5 Jan. 1847: Kommissionslantm. W. S. Marin till Andra Landtmätare i Linköpings län. D. 12 Jan.: Landsnotarien C. D. Almqvist till Landsekrete-reare i Elfsborgs län; t. f. Landekamereraren J. D. Silje-ström till Landekamererare i Kalmar län; Kammerför-

H. N. Johannes Månsson under Wendelstorp och hans hustru; förmyndare: Johannes Hälsanson i Klefwen. Af Tweta H. N. Johannes Danielsson i Munkabo; förmyndar-re: Johannes Johansson d. y. i Tomarp.

Rediga tjänster: Organist och Klokkarestjensken i Switz-hult: 60 dagar från d. 17 Dec. 1846. Adress: Grefso och Weira Nåd. — Klokkarestjensken i Näfwelshö; 60 dagar från d. 18 Jan. Adress: Hwetalanda och Björkö.

Vararebesättningar: 3 Hwittaryds och Dörarps samt Berga skolbiträcker: 60 dagar från den 21 Dec. 1846. Adress: Hjungby och Hwittaryd. — Wid flyttbara folkskolan i Furuby: 60 dagar från d. 28 Dec. Adress: Werjö och Fägerstad. — Wid fasta folkskolan i Skiro, framdeles för-enad med organist och klokkarestjensken. Adress: Hwetalanda. — 3 Wicelads församling; ny ansetningstid från d. 12 Jan. Adress: Werjö. — Wid Färgaryds flyttbara folkskola: ny ansetningstid. Adress: Dwarjebo. — 3 Gref-sjö landsförsamling: 60 dagar från den 15 Jan. — 3 Bolmsö och Lannakers församlingar: 60 dagar från d. 7 Jan. Adress: Wernamo och Bolmsö.

Art. tillfaller afl. Gufan Christina Hagers i Lagerlunda under Hagerstyd son Carl, anmäles hos S. Wedbo H. N.

Brandbyn och Besigtning bör under leppet af inne-warande är anställas å följande förfärdade egendomar in-om Jönköpings län: No 4551 en Njotswarnebyggnad och Knippmedja wid Bentsegonden Marianarum, i Södra Wedbo härad och Häpleby socken. No 4,932 och 13,124 frälshemmanet Arenäs, i Wsta härad och Örenna socken. No 14,408 Hjerlanda kyrka, i Westra härad och Hjerlanda socken. No 14,511 egendomen Komssjö, i Ös-bo härad och Åfers socken. No 14,620 frälshäriet Gt-sjö Högård, i Westra härad och Wallsjö socken. No 14,719 mangårdsbyggnaden wid Säteriet Salskult, i Östra härad och Stenbergas socken. No 14,827 halwa säteriet Densjö och bergsfrälshemmanet Westergården och Dvegården, i Tweta härad och Barnarps socken. No 14,828 halwa säteriet Densjö med bergsfrälshemmanet Lillegården Thore eller Thoresgården, i samma härad och socken. No 14,829 säteriet Farstorp i Östra härad och Nye socken.

3 Kongl. Göta Hofrätt expedierade: Utslag.

Den 1 Februari: 3 beswärs mål emellan: Landseffaren Metander samt Gufan Oller Olsbötter i Hultageröd; Carl Peter Larsson i Hillingsstad samt Johannes Jafriksön i Selberga; Handlanden G. Kessler m. fl. samt Drätselkom-missionen i Östeborg; Lars Andersson i Rämmedalen samt Erik Jansson i Prestbacka; Jofak Hallengren i Gfres-red samt Johannes Jonsen och Per Swensson i Norrby; Handlanden J. D. Steg m. fl. samt numera afl. Kronen-länsmannen G. Bergman. 3 anledning utaf beswär af f. d. Handlanden D. Gschwuzel. På beswär af: Joachim Nilson i Åst; Olof Jonsen i Killa Ideshult; Jonas Jonsen i Ternestad; Carl Nilson i Örtrova Nedregården; Peter Samuel Jonsen i Härebo; f. d. Häradsskrif-twaren A. Klubb; Johan Swensson i Willesta; Hand-landen Erik Österlund; Afstedade Lifgrenadieren Swen Hjalmar. — Den 2 Februari: 3 anledning utaf refer-ationsbeswär af Hustru Christina Cath. Sjöberg i Kär-terp. — Den 3 Februari: Rörande beswär af Olof Glosfson i Norra Gärdslösa. På reservationsbeswär af: vice Kronsegeuden G. J. Brandsten; Måns Larsson i Fel-berga; Resekullinspektoren L. F. Berg. På misnöjesan-mälau af Kommissionsen A. Almén. 3 beswärs mål emel-lan: Gufan Josefa Nylander m. fl. samt A. Solin i Stacksbo; Hökerhandlanden J. Lindqvist samt förre Ting-skrifswaren G. A. Nyman; Carl Andersson i Star och Per Eriksson i Färterp samt Lars Andersson i Hwetal. — Den 4 Februari: 3 beswärs mål emellan: Anders Gt-helm på Pilahelm samt Handlanden J. B. Schong; Mä-jeren och Ridbaren J. Örenbom samt Handlanden Johans-nes Spaak. Angående beswärs målet emellan Kaptenen G. L. Braun samt Majoren och Ridbaren G. F. Fjäder-ström m. fl. På ansökan af: Herr Afsefswaren A. F. Kommissionsarien B. Kraft; Kaptenen Williamson. På bes-wär af Rittler Wastan i Östergötland.

och slutas kl. omkring 10 e. m. Biljetterna säljas alla dagar hos Vår ren Strömmers, samt spektakeldagen i biljettförsäljningskontor. Fria entréer för dagen.

Fredrik Dela

A. V. Olive

gifver uti Ulricehamn nästa Söndag d
En stor Representat
i Modern Magie,

Början sker kl. 6 e. m.
Närmare skall genom affischer tillkänn

Smålands Privatbanks Kundre

Delegarna i Smålands nuwarande Privatban som tecknat sig till delaktighet i den förnyade Pr-fallas härigenom till ordinarie bolagsstämma ut-direktionens rum å Wändagen den 1 nästkomma kl. 9 f. m.; och fallas jemväl inem Centraldi-ende delegare i det nya bankbelaget till förbered-manträde å nämnda ställe Lördagen den 27 i t-nab, kl. 10 f. m., i afseende på de ärenden, ser-refemman wid bolagsstämman och hwarå uppgif-berse å bankens Kammerarekontor. Jönköping de 1847.

Central-Direktionen.

Auktion.

Duodagen den 17 i denna månad, kl. 2 e. m. å auktionen i Purfellsta gården No: 24 och 2-maden, Sadelmakaren Jöhnsens till borgenäret-da lösegendem, bestående af guld, ett silfwerficku-malm, rostlån, linne och sängkläder, möbler, jern-waror m. m. Jönköping den 4 Februari 1847.
Borgmästare och Råd.

Annonser.

Till salu.

Från Lyffland har i dessa dagar infor-nytt forteradt lager af säkra och pålitlig-gårds- och Blomsterfrön, hwilka för-min salubed, hwaräst trofsta prisurante

Blick på Teaterlitteraturen.

(Forts. från föregående nummer.)

Kungslenasfärden rör sig i en lika så intressant historisk period, ehuru något aflägsnar ifrån oss. Volkungarnas tidshvarf är oueligen ett af de mest rikhaltiga för romantisk konstbehandling. Sjelfre den ädle, store, äldrige Torfel Knuts-son har också redan förr gjort till föremål för tragedien, ehuru v. Beskows arbete ej framträdte på sjelfwa scenen. Hr Sparre har vågat föret. Teaterlycka har icke frönt företaget. Detta kan icke bestomindre sägas vara rätt wacker i sig sjelf; ehuru det ej kan nekas att sceneus fordringar, såsom sådana, blifwit ännu mindre uppfyllda i Kungslenasfärden än i Dactesfjden.

Wid Hr Sparres pjes kan man genast göra den erinran, att sjelfwa walet af ämne, eller katastrof i ämnet, redan med förutsättning att författaren wille hålla sig inom Torfel Knutsjons händelserika tidsejst, dock icke är det bästa. Den förfärliga kampen emellan Konung Birger och hans bröder, Hertigarna Waldemar och Erik, är utan twifwel något för en dramaturg att måla; men intresset hade varit starkare om händelserna i Nylöping och hertigarnas död gjoris till hufwudkatastrof. Wille förf. åter hellre dwäljas omkring Torfel Knutsjon, såsom hufwudperson, så synes oss pjesens händelser hafwa bort utsträckas ända till den store Marskens olycksfulla död, hans skändliga af- rättning 1306 på Stockholms Södermalm. Så som saken nu bestimer sig, har man måhända rätt, att endast anse marskens dotter Christina, Hertig Waldemars gemål, för den egentliga medelpunkten i stycket. Hon är framställd med mycket skönhet. En och annan scen kan icke kallas annat än lyckad, och nästan hänsförande; såsom när den olyckliga hertiginnans för död ansedde förste älskare oförmodadt återkommer från Österlandet, uppträder och försvarar den af sonatiska munkar, erkebiskopen och Hertig Erik på en gång anfällne ritmarsken. Wi twifka emellertid ej att anse det hela hafwa för lit- ten handling och för mycket tal. Såsom roem be-

traktadt, och utan affcende på scenen, kan Kungslena-färdens såla jemförelse med mycket inom svenska Skönlitteraturen.

Enligt tidningarna läser Stockholmska teatern äfwen hafwa att wänta ett sceniskt arbete af Hr Ridderstad, — Östgöta Correspondentens utgifware. Hans stycke läser angå en af Carl IX:s betydligare händelser; ungefär sammansvärjningen af Petrosä. Likasom Hr Cavallius och Sparre törut icke försökt sig för teatern, har Hr Ridderstad os weterligt icke heller gjort det, ehuruwäl hans tyra skänkt publiken flere i dramatisk form uppfatta wackra kompositioner. Wi önska hans stycke all framgång, och en bättre lycka än Dackesjens och Kungslena-färdens. 10. 1747

Mer om Teatern.

Vid hafwa de sednaste dagarna bekommit underrättelser från Stockholm, hvilka tala om Hr Zolins nya pjes: "Mäster Smitt, eller Aristokrater äro wi alla." Stycket lärer icke hafwa fått en Kungälenafärd (hvarmed man nyligen tagit sig före att såsom terme d'art beteckna: olycksfärd), utan tveitom af publiken blifwit emottaget med bifall. Förf. har gifwit prof på en ny sida af sin teatraliska förmåga. Man hade alltid ansett Hr Zolin som en god komiker; man berömde honom för hans fina uppställning af det glada; men man trodde honom inkränkt här till. "En man af werld och en man af värde" gjorde icke nog lycka för att i allmänhetens ögon wisa Hr Zolin under synpunkten af en framstegsman. Nu annonserades **Mäster Smitt**. Vid underrättelsen här om tog man på förhand för afgjordt att också detta stycke skulle wara en komedi; och man glädde sig i den wäntan, att ej blott få njuta af en god, glad pjes, utan tillika att se Förf. sjelf uppträda såsom skådespetare deri med sin bekanta talang för sin och godmodig satir.

Till en del bedrogs publiken i sin förmodan; men, man kan säga, till Hr Zolins fördel: Mäster Smitt war ingen komedi. Icke heller en tragedi, det är sannit; men en rörande, en på sina ställen skakande dram. Det war således ett nytt uppslag af denna förf:s förmåga. Icke så, att ej flere rätt muntra partier äswen ingå i hans nya pjes; men det beweckliga har öfwerhanden.

Hwad är då Mäster Smitt? fråga wi oss i Jönköping; wi, som hwarken sett, hört eller läst honom. Hwad wära notiser från hufwudstaden meddela, skola wi dock omtala.

Mäster Jakob Smitt är en smed, som genom klofhet och arbetsamhet bragt sig upp till förmögenhet. Han har gifwit sina barn hwad man kallar bättre mans uppfostran. Till följe af en djup fränkning, som hans föräldrar utstätt af en wiss abelsman, har Jakob fattat ett outsläckt hat till förtryckare, hvilka han kommit att se under synpunkten af adel i allmänhet. Sjelf är han ytterst stolt och högmödig öfwer sin borgerliga ställning. Hans twenne rätta döttrar, Gertrud och Helena, hade fattat kärlek till twenne förtäfliga unga

män, den ene brutopatron, den andre militär (wi wilja tro: löjtnant); men, enär den ene är adelsman, den andre en baron (Henning), sätter sig Mäster Smitt oafbedjeligt emot partierna. Han har dock ett godt hjerta: han är wälgörande, till och med wet, hwilket han bewisar wid mer än ett tillfälle. Han kan hjälpa, han kan älska, han kan värdera menniskor: allt, såwida de icke råka wara födda af adel. Åro de det, så kan Mäster Smitt för dem ej hysa mer än en känsla: förakt och hat. Man ser, att han af förf. icke är ämnad till en egentlig och lefwande menniska, utan till en typ.

Smellertid utveckla sig sakerna så, att han slutligen blir menniska; och deruti ligger en stor förtjenst hos förf. Detta har man, efter alla omdömen wi hast tillfälle att läsa, hitills förbisett, tioligen emedan man blifwit misstedd af titelns tillägg, "Aristokrater äro wi alla," hwilket här ej rätt egentligt kommit med. Sceptet utgör alldeles icke, jafom mången förankedis att tro, en polemik emot Adeln eller Bördsaristokratien såsom institution. Enarare är det då en satir öfwer Aristokratfördomarna, i fall man behagar antaga, att de äro så orimliga som Mäster Jakob. Mere hafwa också förstått saken så, att Hr Jolin med sin pjes welat gifwa Högadeln ett handtag genom att kasta den dager öfwer kämparna mot adelsprivilegiet, såsom wore de af den irresonnable Herr Smitts skrot och torn. Någon ting så ensaldigt wilja dock wi ej tro om Hr Jolin; ty hwar och en wet, att grefwen, baronen och adelsmannen i vår tid njuta odelad aktning, wördnad och kärlek, så fort de personligen göra sig wärdiga dertill; och ingen afkläder dem någon förtjenst berföre att de äro af börd, liksom ingen påkläder dem en sådan blott härföre. Det är emot Bördsinstitutionen sjelf vår politiska sida kämpar; emedan man finner den på engång onödig (i den meningen, att allt det goda, bördsrätten möjligen i samhället medför, kan winnas lika wäl utan densamma), och tillika ganska skadlig, både genom de orättwisa förreträden den gifwer somliga till andras försång, och genom den inbillning om sig sjelfwa den skänker sina egare. När således ingen politiker är aristokratfördommare på det sätt som Mäster Jakob

Smitt; så kan också Hr Solins stycke ej vara en satir öfver vår tids progressiva tendens i detta fall; och skulle, mot all förmodan, Hr Solins mening hafwa varit sådan, beklaga ni honom rätt mycket, emedan han i det hänseendet fullkomligen misslyckats.

Snarast skulle wi antaga, att det är ett i alla klasser befinligt menfsligt högmod (utan inskränkning till adel eller aristokrati) Hr Solin med sin pyes welat aga. Tillägget wid titeln borde således hafwa hetat: "Högmodige äro wi alle," eller kanske än bättre efter det gamla ordspråket: "Hvar och en är herre öfver sin stackare." Ty ditåt pekar styckets docerande polemik, och ur den synpunkten blir des tendens öfverallt klar.

Mäster Smitts dotter Helena lyser en så stark och ädel kärlek till Baron Henning, att hon icke låter sin fars förbud hindra sig från att äminstolne vilja taga ett innerligt och varmt afsked af sitt hjertas vän, då han i förtviflan beslutit resa bort i spanska kriget. Fadren öfverraskar Henning och henne wid afskedsmötet. Utsinnig höjer han sin smedhammare emot baronen, då Helena springer emellan. Stolheten, ett arf från fadren, väfnar nu hos henne sjelf. Hon ger sin far en hård förklaring; hwarester hon likwäl snart nedfaller för hans fötter, bönsfallande om förlåtelse. Jakob är så uppbragt, att han lemnar henne utan afseende. Baronen har aflägnat sig för att ej störa hemfriden. Helena, hjänslös, tillbringar en hel natt på ett kallt stengolf. Man återfjer henne nästa gång på sjukbädden, bragt nära doden. Mäster Jakob är närvarande härvid. Han serjer djupt; dock är han icke ännu korsad, ej en gang böjd. Men i detamma får han ett bud, att tjuftwar brutit sig in i hans kammare och röfwat hans kassa. Han störtar ut. Hwad finner han? Hans egen son har bestulit honom.

Denne son, Filipp, hade af Mäster Jakob blifwit uppfostrad öfver hans händ, till en stor del med afsigt att lösa, eller dock lata de förnämde herremännen weta, att en ann' kunde wara så god som en ann'. Filipp hade kommit i farliga fällfaper

och blifwit en rustare, rustlare, spelare. Sedan han förflörit de penningar, hwarmed hans far icke midst försett honom, har han satt sig i skuld, och tillgriper nu stölden, såsom sin sista utväg. Den lera fadren härigenom får, är förfärlig.

Nu inträffar en katastrof, som ger stoff åt begge de sista akterna. Filip, som war befant med Baron Henning, får af honom, wid ett tillfälle då han i Skjortarmarna kommer ut från spelhusets orgler, låna en rock och en ring, jemte råd, att änyo gå hem till sin fader för att söka försoning. Baronen afseer straxt derpå till sin spanska expedition. Filip, som misshyckats i sitt försoningsförsök, skjuter sig i förtviflan; men får sig derwid på ett sådant sätt, att han blir oigenkänlig. Här af händer, att man tar hans lif för att wara Baron Hennings; hwilket motiveras dermed, att han funnits i baronens rock, och på fingret bar den honom tillhöriga ringen. Wid det mindre probabla af detta misstag wilja wi ej uppehålla oss, emedan åtskilligt af det slaget alltid måste skrivas på poestens räkning. Emellertid gäller nu Baron Henning i fäderneslandet för död, hwar emot Filip Smitt anses hafwa rest till Spanien.

Magister Wolmer, upptagen i Mäster Smitts hus såsom barnalärare och till hälften nädehjon, framträder allt mer och mer till betydhet i stycket. Man upptäcker småningom, att han varit sjelfwa den adelsman, som i ungdomen utgjort orsaken till Jafob Smitts föräldrars olycka, sedan måst rymma från fädernejorden af någon (ej utredd) orsak, och slutligen, återkommen under ändradt namn, blifwit af händelserna fördd till samma Smitts hus, der han nu på sin ålderdom njuter skydd och underhåll. Dessa motsatser bilda någonting mycket rörande. Men ej nog härmed:

Wagner Wolmer är också Baron Hennings jarl. Dessa upptäcker skaka äskådaren; och när man i sjeide aften ser den vackra fyrkogård, der Wolmer i djupt svärmod vandrar på besök till sin sons (Baron Hennings) graf, kan man icke återhålla sina strida tårar. Wolmer vet lika litet som äskådaren, att Henning här icke ligger. Smellertid råkar han, under en af dessa fyrkogårdsvandringar, Mäster Smitt och hans dotter Helena, som stått upp från sin sjutbädd. Omsefidiga förklaringar ske nu, till mysken upplysning för de handlande personerna och för äskådaren.

Smellertid hade allt detta verkat en djup förändring i Mäster Smitts sinnelag. Dillika hade flere vitre olyckor bragt hans ekonomi på obestånd. Genom så mycket besödes han slutligen. Han har redan gifvit sitt samtycke till Gertruds giftermål med den brutspatron hon älskade. I sista aften ser äskådaren dennes bruk. Sceneriet här är utmärkt vackert. Oförmodadt får man underrättelser från Spanien rörande den till friget bortreste. Upplösningen går hastigt. Vid öppnen af den återkomne Baron Hennings, inser nu hastigt och ovedersägligt hvar och en, att baronen i sjelfwa verket lewver, och att Filip varit den, som dött. Mäster Smitt förlåter allt och tillåter allt: han är djupt röd. Helena blir lycklig genom sin Hennings hand; och den gamle Wolmer, som redan för länge sedan, dragen af sin sorg, öfvergifvit Smitts hus och förswunnit, insinner sig, på sin svatserfärd genom landet, också nu wid bruket: allt genom den händelsernas lyckliga sammanträffning, som låter göra sig när den behöfves. Så slutar dramen med allmänt wäl.

Flere intressanta biperfoner finnas, om hwilka wi ej talat, men som ådraga sig äskådarens stora uppmärksamhet. Hit räknas isynnerhet den humoristiske Smedsgefallen Kolmodin, samt Skomakarmästaren, Kaptenen Pjpps, med fru. Dessa personer höra wäl ej till handlingen, men höja tonen wid flere tillfällen, der den är på wäg att nedsjunka till för mysken sentimentalitet. Isynnerhet är Kolmodin förträfflig. Hans parti spelat af Förf. Hr Jolin sjelf; hwilket naturligtwis ökar nöjet af att se honom.

Hittills har vjesen gjort mysken lyckta på scenen. Det skall bli roligt att förnimma, det den håller sig uppe i allmänhetens aunnit. *Jul. 11. 27/1 43*

Om orsakerna till det närvarande slägtets
verkliga eller inbillade olyckor.

Detta ämne är af den utomordentliga wigt och det stora omfång att det utan twiswel kan synas förmätet af en tidning, och särdeles af en liten provinstitidning, att upptaga desamma till behandling. Men då det å andra sidan icke lär kunna beskrivas att frågan är af det allmänna intresse att des besvarande måste utgöra föremål icke blott för de s. k. filosofernas, utan för hwarje tänkande människas speculation, hafwa wi trots of bereda våra läsare ett verkligt nöje genom meddelandet af åtfylliga bref hwaruti ämnet på ett, som of synes, ganska populärt sätt afhandlas.

Desa bref äro skrifna till en person här i staden af en man, som besinner sig i den lyckliga ställning att kunna egna sin tid åt allwarliga betraktelser ofwer menckligheten och des lidanden. Bresskrifwaren, som i och för sitt åstflingsstudium, menniskofkännedom, gjort flera och beswärliga resor och derwid sökt umgänge med personer af den mest ofskartade samhällsställning, lär för närvarande wistas i Norge, hwarifrån han uti en nyligen ankommen skrifwelse gifwit tillåtelse att korrespondansen må offentliggöras.

I.

Det är någonting ofsfägligt, som fattas i hela vår bildning. En förfärlig nöd bor i alla sjä-lars botten. Hwar och en af djupare sinne känner, att i hela vårt sätt är något innerligen ofstillfredsställande. Hwad som lofwar tröst och frid, gifwer det icke. Felet torde wara vårt eget. I ett kaos af gruslig förwirring är det swårt att afgöra hwad som egentligen wäller. Annu swårare, att se hwad som skulle hjälpa.

När menniskan uppträder färdig för vår bildning, eller framstår såsom europeiskt uppfostrad, ler mycket emot henne, och hon anar ej alla de klickor, mot hwilka hon skall störtas, hon ser icke på länge sina afgrunder. Då hon småningom finner sig wara kommen i en ödemark, tror hon ännu att det icke är bildningens och inrättningarnas fel, utan hennes egen oduglighet, elakhet eller ofstik-

lighet, som hindrar henne att rätt uppsatta det hellsamma deri.

Det kan wist antagas att menniskans egen dålighet är en af orsakerna, hwarför bildningen står så tröfilöst ut. Men kan den vara ensam? Om ett läkemedel användes på millioner sjuka, och det botar ingen eller endast få — wäferligen kan man då säga, att de sjutes konstitutioner woro så elakt beskaffade, att de icke rätt ånjöto eller med sig införliswade det gisna botemedlet; men man kan också anmärka att mycken fråga är, huruwida den medicin, som för sjukdomen användes, är den rätta, då hos ingen eller så få helsta uppkommer. Medlet kan ju i sig sjelf vara godt, utan att wara det rätta, som för den innerwarande sjukdomen behöfwes, eller sådant att det werkar på de sjuka. Men det är nödwändigt att göra afseende på dessas beskaffenhet, om man på allwät will bota dem. Frågan är, hwartill det tjemar, att idkeligen hålla straffal emot de sjuka och beklaga sig öfwer dem, för det att de icke behålla medicinen eller friskna deras, under det att läkemedlet sjelf upphöjes såsom förträffligt, och måhända för sig taget (i apoteket) äfwen torde wara så? — Att de sjuka äro dälige, behöfwes icke upprewas: det medgifs öfwer allt och är naturligt. Men om till deras sjukdom just hör, att icke kunna behålla och till sin förbättring swälta de hittills nyttjade botemedlen, så måste andra påräntas om något skall bliwa af.

Eller kanske man will, att sjukdomen skall fortwara? Denna wigtiga fråga kan omöjligt beswaras med ja, när man talar om menniskorna i massa: blott några få kunde hafwa intresse i sådant. Men emot dessa få refer sig hela släktet nu, och de måste wisa.

Wäst nedslående är den djupa förwiflan, hwari man finner sjelfwa sakernas ledare, så fort man kommer dem så nära, att man werkligen får se dem i ögat. Med sakernas ledare förstår jag icke blott de menniskor, som i olika afseenden äro anförare — politiska och religiösa theser för större eller mindre menigheter — utan likaså de inre ledarna, författarna, hwilka sedan de ej längre lesiwa,

ej mer hos oss äro personligt närvarande, dock tala till oss med sina arbeten, föra oss i vårt lifs angelägenheter. Hvad säga de alla, lefwande och döda? De omtala, fortästa, att de icke weta huru eller hwart de skola wända sig. För nykomlingen på lefnadens stig finnas biblioteker, fulla af wisdom och behag; men för den, som hunnit till branterna, der hertat brister och ett stort ofskrymtadt kraf gör sig gällande, finnes knappt en rad.

Ibland så otaliga framställningar om orsakerna till vårt släktes inbillade eller fanna nöd och om medlen till hjälp, är det sorgligt att se huru det verkliga behofwet blifwit mistkändt eller glömdt. Man ser ej ett faktum, oafwisligt och skändigt återkommande. Men man förlorar sig i begrundningar, som se djupfönniga ut, emedan de omsarit den verkliga människan, och dertföre af henne söga begripas, än mindre efterfrågas, och alls intet hjälpa.

Du wet att jag i flere år rest för att lära känna människor. Ofta utan att de märkte det studerade jag dem. Det der manuskriptet, af hwars läsning wi begge tillsammans njutit, ligger som oftast för mina tankar. Min hemliga affigt med mina resor är att erfara, om människorna i sjelfwa werket befinna sig så och kunna hjälpas så, som wi många gånger öfwerlagt om. Jag wille ej taga saken blott teoretiskt, dertföre ser jag mig omkring. I huru många år har jag icke warit genomträngd af dessa föreställningar! Du skall få höra utgången. Ursäkta om mitt bref blifwit långt. Europa har inga wigtigare ämnen än dessa; jag är ett ringa grand ibland millionerna, men intet hjerta klappar i vår werldsdel nu för annat än detta, intet hufwud tänker på annat. Hvad och en skall förstå mig, ty äfwen den, som af htre orsaker säger deremot med munnen, erkänner dock i själ och sinne att så är. Europas framtid står hos oss alla i sarskun och will in. Den, som ei läser upp sin dörr för den klappande, får dörren inslagen — Ipekta till slut, om ej spillrorerna ägga honom sjelf i anstigtet. *7. 10. 2 / 2 47*

Om orsakerna till det närvarande slägtets verkliga eller inbillade olyckor.

Andra Brefs wet.

Läst för ditt svar, men ursäkta mig, om jag säger dig rent ut, att du har orätt, då du påstår klandret blott vara enskilt, komma af tadeljsufa hos någon wiss, eller af ohemul oro. Dron är ganska allmän, säger du på ett annat ställe. Nåväl, hwarföre är den allmän? hwarföre är den europeisk? Af ett öfwerhand tagande begär till ordning säger du. Tillåt mig härpå lemna dig ett annat svar.

Man bör göra sig bättre reda för hwad det är frågan om, i den närvarande tidens sanna djup.

Man fyller tiden för ett sträfswande till laglöshet och ofsedlighet. Man bedrar sig fullkomligt; men man måste efterse huru med denna beskollning förhåller sig.

I den kristna mencklighetsens ande går en oafwärlig, en oundertudlig en ännu blott anad, men snart mer och mer i dagen jättelikt framträdande fordran på det menckliga lefnadsfättets bringande till närmare öfwerensstämmelse med menniskans verkliga beskaffenhet, med des af Gud skapade natur. Det är frågan om naturwidriga sätts bortläggande, min wän. Denna stora och höga ande will juft ordning i sann och mencklig stil: denna ande will sedlighet i ren, ädel, himmelsk och ofskrymtad mening. Om lefnadsgrundsatser, samhällsinrättningar eller lagar nu finnas, som antingen ingen nytta göra, eller werkligen äro stridande emot mencklighetsens rena fordran: will man desas affkaffande eller förbättring, så betyder det icke att man will laglöshet. Man kan under den ganska invecklade kamp, som om det råta i alla desja ämnen uppstår, hysa olika meningar; men man måste en gång för alla afslägga den groswa orimligheten, att för sträfswande till samhällsnyttlösning och laglöshet beställa en tid, hwars hufwudsyste är förbättring af lagarna och samhället. Och man må icke inbilla sig, att det endast är frågan om jordisk förkofran, materiell njutning, som man fallar det, eller blott om det ytre till-

ståndets förbättring: det är oändligt mer, det rör
 sjelfva det själfsta. Vidare: Om hela massor af
 ohygglig, nedrig, grof osedlighet just befinna sig
 byllade i flera af nuvarande lefnadsgrundsatser,
 samhällsriktningar och lagar: vill man desjas
 affjaffande eller ändring till renare och bättre stic,
 så innehåller wäl icke det ett sträfivande till sed-
 lighetens upplösning, efter det gör alldeles twert-
 om. Det är ju under nuvarande "sociala maxi-
 mers" långvariga inflytelse, som sedligheten i de
 wigtigaste fall sjunkit så djupt, att den står på
 wägen att försvinna ifrån jorden. Begäret till
 ändring häraf är således högst sedligt; det är ett
 af wilkoren för det högre och ädlare lifwets rädd-
 ning ifrån fullkomlig undergång.

Till en stor del ertänner man också den öfwer-
 flagade osedligheten, men så, att man ställer olyckor-
 na och förderfvet på människorna, icke på sam-
 hällsgrundsatserna. De sednare äro goda, säger
 man, men de förra bryta oupphörligen emot dem.
 Lifwen här ligger en stor förwillelse, mot hwil-
 ken mensklighetens ande nu reser sig. Personerna,
 de enskilda här och der, hafwa wisserligen fel: de
 må icke fritagas. Men deras skuld är såsom en
 droppe i hafwet, emot de massor af förderf, öms-
 lighet och elände, som en enda människowidrig sam-
 hällsmaxim eller stadgad paragraf utbreder åt alla
 håll; och det af det enkla stäl att maximen ofta
 lefwer genom febler, men individen dör innan tort.
 Det onda och besatta, som en lagstadga medför,
 går fram i samhället som regel, men den enskil-
 tes afwikelser erkännas för wiott undantag. En
 sak, som hålles för regel, bör man ju följa? un-
 dantagen deremot gillas icke. Hwilken större wer-
 kan har då icke det förra? Statens brott äro
 således ojemförligt wigtigare att utspana, efterhålla
 och rätta, än den Enskiltes. Sryga nedrigheter
 kunna hafwa förmåga att gå djupare, än Lagar-
 nas egna.

För öfrigt böra wi, för att wara rättwisa, be-
 trakta denna så allmänt öfverflagade individ, den-
 na Helot, på hwilken predikanten och moralisten
 aldrig kunna lassa nog bördor eller nog onlagel-
 ser, likasom i materiellt hänseende finansministern
 aldrig får nog skatter på hans arlar. Hurudan
 är då, en gång, denna individs sanna ställning?
 Menniskan födes till werlden med . . . **menstlig**
 beskaffenhet. Se der upplösningen på gatan af
 notationedelar s. k. brott och förwillelser. Den be-
 skaffenhet, som menniskan ännu har qwar af Gud,
 will göra sig gällande med en makt, lika stark som
 offhydig, emedan det är Guds röst i hans skapade
 verk. Men menniskan växer upp i ett samhälls-
 stift, som i tusentals fall will hafwa henne an-
 norlunda. Hon är född med ett sinnelag att an-
 se 2 gånger 2 för 4; men om hon under sin lef-
 nad framåt icke will göra 2 gånger 2 till 5, så
 blir hon ofta utkastad, fördömd, straffad. Menni-
 skan förjättes i en wild strid emellan de yttre stad-
 gade samhällsgrundsatternas fordringar på henne,
 å ena sidan, och hennes sanna inre humanitet på
 den andra. Hwilkendera skall hon lyda? Detta
 är lifwets förbannelse på jorden.

Hon kan lämna sig efter de yttre paragraferna
 och söka sönderwrida sin inre sans: hon kan blif-
 wa denna figur utan all ädelhet och betydelse i
 uppbygnen, utan all frihet i handlingen, på hwil-
 ken man märker, att sedan allt det rätt ljuswa,
 det rätt menstliga, det rätt och i hög mening lek-
 tliga blifwit gjordt till en omöjlighet för des wa-
 relse, har deremot grof last, tom och ödselig werks-
 åsigt, rosgirighet, seghet, ömklighet blifwit des til-
 låtna lefnadsätt, så fort det blott wetat bilda
 sina former efter samhällsparagrafernas förefris-
 ter. Detta slags menniska heter då ingenstädes i
 registren brottlös; men jag säger, hon är ämin-
 sone förlorad, eller, om hon icke fattar sin egen
 olycka, nedrig. Och det är det ena alternativet.
 Det andra låter så här: hon lämnar sig icke efter
 de stadgar, som äro menniskowidriga, mera lydande
 en inre röst. Men ack — hon behöfwer ett
 stöd. Gud talar inom henne starkt — men än-
 dock på ett afstånd. Deremot hör hon ständigt

utomkring sig, när och sjerran, det millionsaldiga strålet af fordringar än hit, än dit, än litet uppåt, än litet nedåt, än i grunden billigt och godt, än bejatt, än si, än så. Hvar får hon wäl då den omätliga kraft, som behöfdes, för att icke nu förwillas? Hon råkar i samma tillstånd, som en, den man titlar till döds. Det är ett sprittande: än angenämt, än försträcktigt: slängningar åt alla håll: än stratt och än gråt. Om ibland tusen personer en skulle hafwa ett utomordentligt fint gehör nog, för att midt igenom så mycket oräfsande höra den enkla, rätta Guds röst, och gå efter den, så är likwäl fallet med de fleste, att de förvirras; de sammanblanda det samma krafvet, som ligger i deras af Gud gifna bestämmhet såsom menniskor, med en myckenhet af dessa yttre kraf, som äro halffjanna eller half-salfta — och hwad uppfommer häraf? Jo, häraf uppstår ett underbart stöj, ett haltande lefnadsjätt, öfver hwilket endast den sällre en mild tår, som ser des hemliga grund; men hwilket wänligen väcker stor förargelse, emedan det stöter sonder både sig och andra. Häraf blifwa nu sel, eller brott, eller endast swagbeter, allt eiter de olika rubrikerna, mot hwilka stömingarna ske. Och sadant är individens andra alternativ. Verklig olycka, i första fallet, eller namn af brottelighet, i det andra, äro således de två, som den enskilde har att wälja emellan, allt som han öfknar mer till det yttre krafvet, eller mer till det inre. Men hwarför äro icke så försträcktliga alternativ för menniskan? Derföre, att de gällande "maximerna" i så många fall strida emot den sanna menfligheten. Har då samhället lof att sätta menniskan i sådana alternativ? Nej! Och häremot är det som tidens jätte rest sig, och han skall icke nedryttas.

J. O. 9/2 1847 (Forts.)

af Gud gifna beskaffenhet är godt, öfkyldigt och rätt. Men om och när hon förrirrar sig härifrån, då är det fall inne, att hon bör tillrättas. Menniskan födes med en menstlig beskaffenhet, men också med synd — det wete wi. Ett urstiltande måste således nödwändigt göras emellan den rena fordran wi hafwa på grund af rätt menstlighet, och sådan fordran, som är af förring och synd. Den sednare skall motstås, men åt den förra gifwas fri lust. Således äro samhällsinrättningar goda, när de 1:o icke hindra menniskan att lesra på ett rätt menniskofätt, utan 2:o juft härtill föranleda henne och öppna vägarna åt denna stråt; samt 3:o tillrättawisa menniskan, då hon förrirrar sig ifrån sann humanitet. Endast den institution är förfastlig som vill tvinga menniskan ur hennes ställning som menniska, och fordrar af henne ett menniskofridigt sätt att wara. Och att sådana institutioner finnas i stor mängd — ja, att alla deraf bära mer eller mindre färg — är hwad af somliga nekats med munnen och i skrift, men befinner sig i werlden icke desto mindre så. Hwarje samhällsinrättning deremot, som står och håller menniskan uppe i hennes stråt, rättande allenast afstegen ifrån den, är en Guds nåd på jorden och en himmelsk lycka. Sådana institutioner behöfwas — mindre likwäl under form af lagar, än såsom uppfostran till adelhet. Hitåt är det tidens ande vill, och folkslagen sucka derefter.

Uppfostran skall gå att småningom intaga de egentliga Brottmålslagarnas*) rum. Ty endast uppfostran förbättrar det inre och afhjelper det onda, hwarom frågan är: de der lagarna deremot, som måste tillämpas af yttre auktoriteter, kunna ej undwika att ständigt mistaga sig om det inre och werkliga. De lägga en grof och kall hand på sina, hemlighetsfulla förhållanden, som de icke fatta: de sära, förwirra; de öka sjelfwa det onda. Kan detta wara wäl? Nej. Ty menniskorna födas icke för lagfarenhetens räkning, eller för att ställa rätens betjente föremål att utöfwa sin juridiska operationer och exekutioner på. Grunden till den wärldrevolution, som förestår med kriminal-lagarnas förminskande, affassande och slutliga förvandling till Uppfostran, är den: att en menniska wäl kan råda och uppfostra en annan, men kan icke dömma en annan. (Dömdöme är annat än Dom.)

Hwar och en, som påstår, att folken i grunden wilja omfördra samhället i och för sig sjelf, ljuger enfaldigt. Men den, som beklagar sig öfwer, att menstligheten vill nalkas sin grund, vill blifwa hwad den skall, vill åter finna det ewiga belåtet inom sig, vill söka komma till ett wärldsfätt i närmare enlighet med sin skapelses mening, således vill affaka hindren deremot, vill gå till Gud utan fraser och lesra icke blott till titeln — klagar någon häröfwer, så blottar han al-

*) De civila och ekonomiska lagarna behöfwa och en emskapning efter tidens och folkslags fordran: till en del anlytas, der onötiga finnas, till en del nya stiftas. Men i alle affassas kunna ej dessa slags lagar.

lenast sin egen hjeska, för att få den freskad under tidshwarfwets wrede, eller ett åtsjö, swårare ännu.

Härom kan också ingen egentlig strid wara. Så som saken blifwit uppslagen här, är den med samma afgjord. Men hwarom säftas? Jo, isynnerhet om följande fråga. När största skulden i förderfwet och olyckorna här hwälts på en mängd af de gängje och gällande samhällsgrundfästerna med åtföljande menniskowidriga institutioner och lagar, huru hafwa då dessa blifwit sådana? hwems wert äro de? Det är wäl klart, att det goda, som nu kan finnas i samhället, icke inbegripes under den uttalade fördömmelsen; men nog mycket, ja omätligt återstår, förfastligt eller önyttigt. Hwarifrån fick man det?

Wid betraktandet af allt, hwaremot tidens äffor nu rikta sig, fordras äro samma storartade rättwisa, som i fråga om de enskilda, hwilka fordom utgjorde det uppberliga och nästan enda målet för tablet. Genom rättwisa skola likwäl de skadliga samhällsmaximerna för ingen del frisläpas ifrån den skada de göra, eller ifrån nödwändigheten att antingen upphöra eller reformeras. Men wi skola finna deras ställning, tacka dem för allt bewär de haft, och iwymma åt dem en fredad plats i minnenas museum. — Utan långwarig forskning finna wi, att de kristnade folksamhällen i allmänhet stå wida öfwer jordens öfriga nationer, samt att deras stid förbättrats mer och mer. Men juft här stanna nu en mängd sakkämare, och utropa: "efter så är, hwi klagen 3 då? efter det blifwit bättre nu, än det varit för, hafwen 3 icke då skal att glädjas och wara nöjda? hwad wiljen 3?" — Wi swara, att det är juft densamma utweckling till förbättring, som alltid genom tiderna förfiggatt, wi nu önska forskaff, och på det sätt war tid fordrar och behöfwer: att wi wist åndjas med allt det tillräckligt goda wi nu hafwa, men att wi i affende på det öfriga wilja framåt, och skola framåt. Kan någoning höras, som är enklare, rimligare och billigare? Och likwäl är det häröfwer och häremot, som allt raseri utöfwar sig. Hundratusen den skola kanste förblöda i narraktiga frig, innan något så simpelt erkännes. Huru många stämmor, hwilkas ljud förut varit wackra och åstwärda, då de hördes i harmoni med menstligheten, hafwa icke af en obegripelig förfaran hänföris till att repa sig besa och stråliga, för att bewisa orättigheten af att menstligheten i stort will nu, hwad den alltid wetat, nemligen förbättras? Hwarföre förhesa sig dessa stämmor? Troligen skola de härrå ingenting wara, men forrara till de förnummas; kanste skola deras egare dö i tankan att så njuta martyrdom. Och om de göra det af öfwerlygelse, må det wara atningewärdt, ehuru det grånar till det osattliga, huru snillen kunna wara så dumma. Någon af de sjelfgjorda martyrerna se wi också omwända sig, sedan han länge skrifit, men till sin grämelse junnit tiden gå sin bana honom förutan. Han frärgas, han springer efter, för att, om

Om orsakerna till det närwarande slägtets werkliga eller inbillade olyckor.

Andra Brevwet.

(Fortf. fr. No 12).

Har du med uppmärksamhet läst det föregående, så skall du ej missförstå mitt påstående så, som skulle den enskilda sitagas ifrån all felaktighet. Jag skref 1/10. Att menniskan lyder och följer sin

wid waktparaden. Widare komma wi till den stora och widlyftiga universitetsbyggnaden, hwars tak äfwen prydes af flere mytologiska bilder. Den som ej har lust att gå in och höra på de många och utmärkte män, som der dagligen hålla föreläsningar, kan ändock gå derin. Der är nemligen ett Zoologiskt Museum, ett Anatomiskt och ett Mineralogiskt, hwilka alla förtjena att beses. Bakom Universitetsbyggnaden är en liten kastanierpark, ganska poetiskt och tillika fullkomligt tyft benämnd "Musenbain," der man likwäl mig weterligen ej får se några Muser, men så många flere af deras unga tillbedjare, som spatsera der mellan föreläsningstimmarna. Näst intill Universitetet ligger Akademibyggnaden, hwarest Wetenskapsakademien har sina sessioner och der konsterpositionerna ega rum. Börja wi nu wid wenstra sidan om gatan, så stana wi först, ehuru litet afwädes, Nya Brggnadsskolan, ett stort, präktigt tegelhus, som man bör se på nära håll, för att riktigt kunna urskilja med hwad omsorg det är byggdt; på längre håll tar sig dock en röd tegelbyggnad icke mycket ut. Dernäst kommer Kongl. Palatset der den förre Konungen bodde; widare det Nya Operahuset. Det gamla nedbrann 1843, med uppsåt antändt af en handwerkfärling. Straxt der bakom ligger Katolska kyrkan, alldeles rund, byggd efter Pantheon i Rom. Widare kommer i ordningen Biblioteksbyggnaden samt Prinsens af Preussen palats, en utmärkt skön byggnad. Fönsterrutorna i öfra wåningen äro tredubbelt så stora som wanliga rutor, och två af fönsternerna bestå endast af en enda

ruta. Näst intill detta ligger Prinsen af Holland palats.

Ett sådant uppräknande af namn på palatser och allmänna byggnader kan wisserligen ej synas särdeles hwarken uppbyggligt eller intressant; det will också endast tjena till att antyda, hwilket helt en sådan sammanställd grupp måste bilda. Framför Konungswakten stå Generalerna Bülowens och Scharnhorsts statyer af cararammor, och wid Operahuset Hurst Blüchers i brons. Fastän nu palatserna taga slut, fortsättes gatan af flere palatiska och i öfrigt stora och wackra hus, der eleganta hoteller, konditorier, caféer, boklädor och handelsbutiker wisa den förbinrande och farande allmänheten det bästa-de hafwa att bjuda på. Det är ganska roligt att se, huru alla tända med hwarandra om att tilldraga sig uppmärksamheten. De förre och gentilare butikerna, såsom de wid "Unter den Linden," "Jägerstraße" och "Königsstraße" m. fl., täla i att utställa i fönstren och uthånga i dörrarna de präktigaste saker. Och ändock hafwa de andra småknepp. Går man till exempel förbi en modehandel för herar, så får man se i fönstret en utmärkt wäl förfärdigad warbild eller må. Dessa friseras och klådas olika på olika tider, och ibland så fantastiskt, att man nödwändigt måste stanna och se på dem en stund. I modehandel för damer står ett fruntimmer af samma bräckliga men wäl arbetade materia, der damerna kunna så se huru den eller den wäsfan esler negligéen eller rosen kan klåda ett wackert hufwud. Går man förbi en sabelmakarebutik, så bli-

gar ut fönstret ett modigt käftshufwud, prydt med det nyaste och wackraste betelsty. Den wackraste exposition erbjuder dock onefligen bokläderna. Hela wäggen är öfwerstäkt med de finaste målningar och stålstickändor; dessa ombytta ofta, och man kan wara säker på att ständigt finna flere personer församlade framför hwarje sådan bokläda.

De smäre-butikerna, som liggä wid mera aflägena gator, söka öfwerbjuda hwarandra och äfwen de förre genom jätelika plakater, som de låta anslå ut hwarje mera betydande plats. Hwad de söka söka med är isynnerhet det owanligt billiga priset. Klådesbodarna äro de, som särdeles utmärka sig deri, och jag påminner mig hafwa en gång sut annonseradt att herrar kunde bekomma en fullständig beklådning, rock, west, underkläder och en fin hatt för fyra och en half Thaler, litet öfwer tolv Rdr Swenst. Huruvida denna beklådning war, kan man dock någorlunda förutse. Sjelfwa författandet af dessa annonser fordrar en egen uppfinningsförmåga. Det betyder egentligen ingenting, om de äro dumma eller löfliga, endast de kunna tilldraga sig uppmärksamheten. Wisserligen har man äfwen i Sverige börjat annonsera hwarjehanda med ödmörligt stora bokstämmor, men man tar ännu ej egnat tillbörlig omsorg åt författandet. Jag will såsom prof, hur man här går tillwäga dermed, anföra några af de löfligare.

(Fortf.)

ej annat, åtminstone så åka bak på tidens wagn. Vi se honom der, söga olif en full lakej, kryta öfwer egna bragder, och till och med utfara emot dem, som alltid färdats i den bana, han nu sjelf söker blifwa med om. Hwarföre — skulle wi kunna fråga denne omwände — hwarföre wars wresig emot dem, som aldrig tillhört annat än det framåtgående, när du omsider sjelf är en efterlöpare, som, kosta hwad det will, önskar en plats, om det och blott wore på wagnens sösteg? Om du med smärta ser dig hafwa förlorat ungdomens förtroende genom afwighet emot det ungas kraf och tidens sanna milja, icke återfår du det genom efterspring, och allra minst genom ensaldiga orättwisor emot andra.

Man invänder, att tiden framgår icke historiskt, och på denna glosa lyfnar en och annan, som läst historien hafst. Vi fråga med skäl, hwad kan wara mera historiskt, än samhällenas utveckling till förbättring nu, likfom förr? NB. förbättring nu i de fall, som behöwas nu, likasom det skedde förr i de fall, som behöwdes förr? Det ohistoriska, som wisar sig för de hafvärde (jag förstår härmed de s. k. lärde), består blott deri, att det är annat, som nu skall bättras, och det kunde icke omtalas i förra tidens reformhistoria, efter det war frågan om annat då. Tidens ande och sakens kraf stå i fullkomligaste öfwerensstämmelse med historien, och wi skulle utan twifwel kunna falla wårt gående framåt just ett företrädeswis äkta historiskt sträfwanne, ifall det öfwerhufwud behöfde någon titel.

Hwad är således då, omsider, händelsen med de åtalade olyckliga samhällsinstitutionerna? Ingen annan än den, att de skola låta sig afstafas eller reformeras; och när det skett, komma de att åtnjuta all tacksamhet för det förflutna. Ty oaktadt allt det swära hos dem, woro de likwäl på sin tid och i sin ordning merendels förbättringar af något föregående. Hos dem är således ingenting att tadla, så fort de wilja hafwa den godheten att afgå. Derpå hänger allt med dem. Tidens fördomelse drabbar dem alls icke, utan såwida de enwisas att fortsara, eller fortsara oförbättrade. Här ligger en stor afkning, en ren rättwisa mot menfligheten, och ett historiskt sinne, som betydher någonting. Detta tyckes wäl ej wara konstigt att begripa; men tusenden, och framför allt de, som kallas lärde, skola icke fatta det. Ty de se merendels allt, utom det närwarande och sin egen ställning: de göra rättwisa åt allt, utom åt det, som hwarje gång är i fråga.

(Forts.)

Fastlags-Söndagen predika:

Uti **Stadskyrkan:** Katekesförhör kl. 8 f. m., med dem som ho å Storsföroden, från jernbron till och med Rådman Kabinörs gård. Högmässan: v. Pastor Nyden. Afstonsången: Kateketen Woberger.

Uti **Slottskyrkan:** Högmässan: Slottspastor Wadell.

Uti **Vänets Vafarett:** kl. 1 quart till 1 f. m., Slottspastor Wadell.

Uti **Yungarums kyrka:** Högmässan: Kateketen Woberger.

Nästa Fredag kl. 10 hålles **Passionspredikan** i Stadskyrkan af v. Pastor Nyden.

Wegjd Stiftsnyheter för Januari 1847:

En extra nådar wid Uresbults pastorat har Kongl. Majst i nåder förmanat och tillagt framl. Prosten J. P. Bengtsson återlemnade 3 ue dotrar.

Beställmäktigad den 14, S. M. Adjunkten G. Newling att wara Kommissarie i Nollja.

Besvär har v. Kommissarien P. N. Nordström hos Kongl. Majst i underdånighet anfört öfwer Känsloritt den 19 nästlidne Decem.ber upprättade förslag till Jersfarums facellanier.

Permitterad på derom gjord ansöfning: Collega Scholze, Magister J. M. Rosengren under infundande lästermin.

Förordnade: Philos. Kandidaten J. Lundh att under infundande termin fortfara med forskande klassen af Jönköpings högre lärdomsskola. S. M. Adjunkten K. W. Almqvist, att under samma tid föreläs 2dra klassen af samma skola.

Wissförade: S. M. Adjunkten, Kand. J. Widell till pastor i Hjelmferyd. S. M. Adjunkten P. N. Holmqvist till pastor i Martaryd.

Utflotta prosidagar för de till Allant heda facellani föreslagna: Söndagarna d. 7, 14 och 21 nästkommande Mars.

I Kongl. Göta Hofrätt expedierade: Domar.

Den 12 Februari: I wärdade mål emellan: C. G. Wikström och Söfsteren fde. samt J. bannes Gustafson

i Bredahult, utefl.; Kronolänsmannen P. G. Jansson, fde, samt Organisten G. Swensson, fde; e. o. Kontorskrifwaren Gof Sodenstjerna, fde, samt Skrifwaren N. G. Annell, fde; Abraham Carlsson i Degeghaga, fde, samt Gustaf Malmén i Salaförnet; Majoren Friherre G. S. Laube, fde, samt Gustaf Månsson i Nygård m. fl., fde; Jonas Gustaf Jönsson i Stora Nyb, fde, samt Anders Jönsson i Uppsala, utefl.; Johan Swensson i Krätzängen, fde, samt Janjuakaren J. Neutrom, utefl.; Brufsegaren J. N. Nordström, fde, samt Ryttsmästaren Friherre G. Bennet, fde; Banemästaren S. Wennerblad, fde, samt Höfverhandelsbetjenten J. Carlsson m. fl., utefl.

Sorgpriser.

I Jönköping (den 10 Febr.): Hwete: 22 å 23 Rdr; Råg: 16 å 17 Rdr; Korn: 15 å 16 Rdr; Ater: 16 å 17 Rdr; Blandsäd: 8 å 10 Rdr; Hafre: 7 å 7: 24; Potäter: 5 å 5: 24 tunnan. Brånwin: 1 Rdr tunnan.

I Wadstena (den 6 Febr.): Hwete: 22 å 24 Rdr; Råg: 15: 24 å 16 Rdr; Ater: 15 å 16 Rdr; Korn: 13 å 14: 24 per tunna.

Smålands Privatbanks Rånörelse.

Delegarna i Smålands närwarande Privatbank samt de som tecknat sig till delaktighet i den förwade Privatbanken fallas härigenom till ordinarie bolagsstämma uti Centraldirektionens rum å Måndagen den 1 nästkommande Mars kl. 9 f. m.; Och fallas jemväl inom Centraldirektionen boende delegare i det nya bankbolaget till förberedande sammanträde å nämnda ställe Lördagen den 27 i denna månad, kl. 10 f. m., i afseende på de ärenden, som skola förefomma wid bolagsstämman och hwarå uppgift finnes att befe å bankens Kamrerarekontor. Jönköping den 6 Febr. 1847.

Central-Direktionen.

Auktioner.

Måndagen den 15 nästkommande Februari, kl. 11 f. m., utskjutes till försäljning å auktion inför Magistraten å rådhuset, Stenmakarens Gatedahls och hennes barns gemensamt egande, för inbetnad gäld utmärte fastigheter, huset och tomten No 4 å Nyfå maden med tillhörande bymarkslott, värderadt till 1256 Rdr 32 sk., samt en wid Aspölmögatan belägen fälgård, uppfattad till 300 Rdr allt banko. Med tillräde och förefillingsliquid förhållas enligt utmättnings-författningarna. Jönköping den 7 Januari 1847.

Boigmästare och Råd.

I afseende till egarens aflyttning kemmer genom öfpen och frwillig auktion, Tisdagen den 9 nästa Mars och soljande dagar, att till den högstbudande försäljas, på Lerarp i Swenarums socken, hwarjebanda lesgendern, deribland mebler och sängkläder, en spis af jern med förl, en ny fufflettewagn på liggjebnar med flere wagnar samt vinterträden, par- och endelsfelar, arbetowagnar samt annan arbetsredskap och beredda julor m. m., kreatur, detat 3 hästar, 2 par örar, 12 st. unga fer, 1 tjur samt ungbo-fäp och 25 får, spannmål af winter- och wår-råg, blandrad, swarts och hwhitare, potäter samt linfrö och lin. Således försäljes allt på garden återstående seder af ho och halm, som far från stället afföras. Stända säkra inrepare lemnas anstånd med betalningen till den 24 nästkommande Juli. Mat för auktionssökande samt tefer för medspökande hästar kan på stället erhållas emot kontant betalning. Björwif den 8 Februari 1847. S. J. Wettermark.

Den 23 och 24 i denna månad försäljes genom frwillig auktion på sateriet Ribbingsnäs i Warterhög socken äfstilligt, som wid förra auktion ej medhannas, bestående af ett repeter-gulbur, silwer, kofesjater, glas, wostlin, sängkläder, linne, 1 schiffonier, 1 dragtissa, 2 ue waggur, seffa, herd och stolar, en mängd gamla kläder, 1 jele, 1 prinda och 1 häst, spannmål af råg, fern och linfrö med mera. Med betalningen lemnas säkra inrepare anstånd till den 1 nästkommande Augusti. Restaurationen ter auktionssökande finnes på stället. Renjane den 10 Februari 1847. Öster amedan, P. A. v. Sivers.

Sammanträde.

Delegarna uti Länbiblioteket härslädes fallas till sammanträde hos Entjeru Bergman Lördagen den 20 deennes, kl. 4 e. m. Jönköping den 10 Februari 1837. Fredrik Witthoff.

SPEKTAKLER.

I morgon **Söndag** den 14 Februari uppföres på härwarande teater, för andra gången: **Jernbåraren.** Skådespel i 3 akter och 6 tablåer med kör och kupletter af Aug Blanche; musiken arrangerad af Söderman. Derester för första gången: **Min Hustru och Min Paraply.** Komed i 4 akt, från Franskan.

Måndagen, den 15 uppföres för första gången: **Wermlänningarne.** Sorglustigt Tal, Sång- och Dansspel i 6 indelningar. Svenskt original; musiken arrangerad af A. Randel.

Tisdagen den 16 uppföres, till förmån för teaterns samtliga Sufetter, för första gången: **Den Rike och Den Fattige.** Skådespel i 3 akter af Emil Souvestre. Öfversättning. Derester för andra gången: **Fult och Vackert Väder.** Komed i 4 akt; från Franskan. Spektaklerna börjas kl. half 7 och slutas kl omkring 10 e. m.

Biljettorna säljas spektakeldagarna från kl. 10 till 4 och från kl. 4 e. m. i teaterns biljettförsäljningskontor.

det millionfaldiga

jetnorur, masugn och en herre landwagn, der serwärdigt insigt och färdighet uti allt hwer till beffering, onfar plats såsom bokhåll get sådant ställe i början af Maj eller slutet månad detta år. Hebrande och tillfärlitliga i afseende på uppreande sem stidlighet i pref tetes. Den af Herrar Brufsegare eller J som är i behof af ett dyllit biträde, torde anligen eller minntigen hos Hofrätts-Resessor Stejern i Jönköping, hwarest närmare upply na winnas och meddelas.

Förloradt.

En bunn klädesarm till en fruntimmerska pades i spektakelhuset Fredagen den 5 Februa upphittat densamma torde, med nöjaktig wedery na den i huset No 14 wid flera terget.

Stilkone Söndag förlorades wid nedgåend taflet en räd och swartrutig plleshaml. För tillrättastående utlofwos nöjaktig wedergall rinnan, hvars namn uppgiwes på bladets k

Diverse.

Undertecknad, som nyligen hemkommit från der jag lärt att förfärdiga alla forter med merkläder, och i medlet af nästkommande M Örenna uti Herr Janjuakaren Halle gård, måla att jag emottager fömnad såwål hem jem hes de respektive herrfaper i staden och fring, sem mig derom ameda. 3 Februari Adolphina

Då undertecknads danslektioner taga sin Måndag, behagade alla sem enffa deltaga de denna tid antecna sig å i undert enads legis teckningslista. Mathilda M ber hos Garfwaren

Undertecknad, som met stutet af Mars m staden anländer, ämnar då härslädes eppu hwarst undervisning kemmer att meddelas i liga, modernare dansar. De af stadens och tive herrfaper, som behaga anförtro mig torde ha godheten amala och antecna sig å den Rosengwist, hwarefter tiden för lektioner sedermera shall bestämdare tillännagifwas. 9 Febr. 1847. Andriell

No 14 utgifwes nästkommande 10 förmiddagen.

Trykt hos J. Sandwall.

Om orsakerna till det närvarande slägtets
verkliga eller inbillade olyckor.

Andra Brevswet.

(Fortf. fr. No 12).

Men dessa lärde, dessa onödmesgiftwars, huru är det möjligt att de kunna vara så? Huru har den europeiska fäkningen ens kunnat komma å bane emellan wäl underrättade personer och tiden sjelf? Frågorna äro ju ganska klara? — Se här.

Påminn dig till en bërjan, att jag i frågan om folkens allmänna sträfswande sagt, att tidens ande will Ordning, will Sedlighet. Jag nämnde också, att den upprest sig emot hela massor af ofsedlighet, som nu hyllas och qwarstå otadlade under våra gängse, ännu gillade samhällsförhållanden. Denna uppresning litwål, lät oss betrakta hwad utseende den kan hafwa. Tidens ande arbetar sig fram, gör sig gällande, utfäktar sin strid, men genom enskilda personer. Det förtjenar ses i hwad ställning de stå, och hurudana de äro.

Tidens ande . . . hwad är det för en warelse? Det är som när man händelsewis rör öfwer en hafswik om natten, och ser en grå dimma uppsiga derute på det fjerrän stora hafwet, kommande inåt landet. Roddaren drar sig häpen in i sin wik, hem till sin strand, eller, om han är en modigare man, hwilar han kanske en stund på åror-na och ser betraktelsefull ut på den stora, ljusgrå, annalkande gestalten. Emellertid stiger röken ur hafswattnet närmare, roddaren ser sig oförmodadt omswept deraf; han märker ej mer sitt lilla, angenäma, treliga land. Store Gud! hwart skall han nu taga wägen? hur skall han ro? Han är lycklig om han ännu märker någon wänlig sterna tindrande genom dimman till hans wägledning. En och annan öfwiad sjöman har hwad man kallar kompassen i hjertat; han kan hitta till land äfwen i stockmörkret. Men sådana äro sällsynta. Att hafsdimman står der, och hwar den står, det är rätt tydligt, det är det stora gifna; men föröfrigt befinner sig allt ganska inswept i töcken.

Se deruti den ställning, hwari tidens män befinna sig. De personer, hwarigenom den stora tidens ande utfäktar sina strider, hafwa knappt nå-

gon annan anvisning, än en ånga på mer eller mindre afstånd: de gå efter luften. Tidens stråfwande är till en stor del blott negativt ännu, det består i ett ofwivsligt och afgjort ogillande af wisfa människowidriga förhållanden. Tidens män märka ganska wäl ångan af den starka protesten emot en gängse seblighet, som ingen seblighet är. Men de märka wanligen blott det negativa. Det will säga, de upphärfwa sig med stor talang och åtföljde af hundratusen klappande hjertan emot det förwridna i namnsebligheten och namnordningen. De beklaga den någongång i satser, men ännu mer i poemer, romaner, konstwerk. Icke nog härmed. Dessa män, som ingå i tidens kamp endast negativt, medföra defutom ett stort positivt innehåll för enskild räkning; och hurudant är merendels det? Sällan af ett slag, som tidens ande sjelf skulle erkänna för sitt. De der männen nedrifwa — i tidens ande — och detta deras negativa göromål är ett arbete för seblsets räkning; men derjemte uppbygga de något annat, som tillhör dem sjelfwa. Huru ser nu taskan ut? Se t. ex. das junge Deutschland och en del af den nyare franska stolan. De swage ombönesgifsarne öfwer vår tid — de fleste boklärde — kunna sällan ställa tidens eget stråfwande ifrån en mängd kämpars widriga utseende, som blott sätta i tidens led såsom nedrifwate, men icke såsom uppbyggare: som twertom ganska ofta, hwad deras positiva widkommer, marodera på egen hand ibland både wänner och fiender. Lifna ej dessa så många frikorpsar under Ziska och i trettioåriga kriget, hwilka deltago i en helig och ren kamp för religion, frihet och ädel idealitet, men icke desto mindre woro stora kanaler? (Tänk om) man skulle bedömma kristendomens egen halt efter karakteren hos så många boswar, som i alla länder medwertat för des sak, oftast dem sjelfwe öwetande?) Men härmed är ännu på långt när icke nog. De, som sälla ogillande ombömen öfwer tiden, äro icke blott utsatta för wadan att sammanblanda kämparna med tiden sjelf, utan befinnas ock för egen del mången gång ur stånd att ens sätta meningen af tidens stora nej. Det händer dessa ombönesgifsware, ehuru belästa, att de ega ganska liten erfä-

renhet om hvad här i werlden egentligen swider. Och när det icke swider hos dem eller deras när-
 maste grannar, så kunna de icke begripa, att det
 swider någonsstädes. Så de höra en klagan omtal-
 las, så utrova de sådant för en nyck allenast, och
 afwisa menflighetens suet med den wisa anmärk-
 ningen, "att det der är något, som icke bör swi-
 da." Det är som att säga åt en, som står hus-
 will i hållregnet och bettagar sig öfwer att han
 blir wät: "min wän, du bör icke blifwa wät!"
 Hårtill instränker sig hufwudssumman af alla de-
 ras kloka råd. De offer, som ärligen samhällsör-
 dentligen marteras, eller förfossas, eller stuligen
 rent af dehumaniseras under den mest fränfande
 råhet, legitim och uttyrd med wackra namn, de
 förblifwa våra lärde obekanta, eller missförstås af
 dem. Och skulle de wid tillfälle falla på en så utom-
 ordentlig djershet, som att wilja tillåta bot för ett
 verkligt ondt, så bifalla de wisserligen ändoc icke,
 att man må hjälpa det onda i roten, utan endast
 förminska känslan deraf genom döswande medel, så
 att derom icke widare må talas eller de ledsamma
 beswären höras. Omwänting af den lidandes kla-
 gorop synes nog; att göra något widare till det
 ondas afhjelpande, benämnes subversiv; och infätt-
 ning i fängelse är all den ordning, som de lärde
 här tycka nödig. Tidens mening uppfattas således
 aldrig af dem, så länge de icke begripa menflig-
 hetens behof, och ännu mindre se huru det skulle
 kunna tilljysliggöras.

Jag har hitills endast talat om det negativa i
 tidens sträfswande, och huru naturligt det händer,
 att en mängd lärde, efter deras insigt kanske rätt-
 williga, men om menflighetens sanna lidande gan-
 ska okunniga och liknöjda män skola falla förkle-
 nande omdömen deröfwer. Huru mycket mer måste
 då ej deras omdömen en gång blifwa fränkande,
 när tiden icke blott framtränger med sit Nej emot
 närwarande namnsedlighet, utan till och med kom-
 mer att göra sin positiva sak gällande: går att in-
 föra ett högre sinne i alla ännen, och hwarigenom
 en sedlighet uppstår på egen och ren grund? Hwil-
 ka nedriga uttryck och benämningar skola icke då
 uppfinnas? hwilka warningsgrunder påhittas? hwil-
 ka volymer strifwas, fulla af missförstånd? Denna

period kommer en gång: måhända är den icke all-
för aflägsen. Men de, som nu rista öf med på-
minnelser emot tiden, äro troligen då afgångna,
och hafwa wäl till efterträdare fått andra, som
likna dem i nit, men som emellertid hunnit rycka
litet närmare saken, följaktligen kanste dömma litet
mindre afgörande om det de icke kända.

Folken gå alltid förut, ty de gå på sak; men
deras lärde (hwarmed icke förstås de enskilda, män-
gen gång ofända lärare, som folken egentligen haf-
wa; utan flertalet af deras tillförordnade, af reg-
lementen styrda lärare) komma alltid efter. De-
ta bewisar sig genom det enkla faktum, som sällan
slår felt, att så fort ett decennium hunnit gå för-
bi, bewisa de lärde utförligt och demonstrativt ända
till evidens, huru rätt och riktigt det war, som
skedde för tio år tillbaka (och som de eller deras
kolleger då fördömde). Jag säger tio år, såsom
tillräckligt i mindre ämnen. För stora frågor be-
höfwas femtio till hundra år, innan de lärde
finna sig. I werldsfrågor, såsom t. ex. i kristen-
domens, gå folken fem, sex sekel före sina lärde.
Se kristendomens upphof. Och att kristendomen
sebermera sjättrots — att den ännu hunnit så
oändligen litet utträtta till bortsojande af det hed-
niska hos människorna — hwen är härtill orsa-
ken, om icke de, som kallas lärde, men endast äro
det till ytan, emedan de i alla ämnen endast för-
stå den ena, yttre sidan, nemligen den hedniska:
förswara den, fasthålla den, ja gå så långt, att de
utropa denna del af ämnet för kristen. Folken
äro af Gud anslagna till kristendom — de wilja
hafwa den — men känna sig öfverswämmade af
hedniska åsigtter, bruk, wång, hwilka alla, för att
få stå qwar, kalla sig kristna. Är sådant icke upp-
resande? War wis, det är just för att så kristen-
dom, som folken upphäfwa sig emot det, som blott
heter så.

Jag talar ännu så länge blott i allmänhet; men
innan jag slutar skall du så se mina tankar i en-
skildheterna.

J. A. 6/2.87.

Om orsakerna till det närvarande slägtets
verkliga eller inbillade olyckor.

Tredje Brevwet.

Sedan du läst mitt sista brev, sätter du i fråga, säger du, om jag icke rent ut sagdt är en jakobin? en omsförtnings, en revolutionens man?

Jag är en förbättringens vän, och i och med dessamma en af framtidens männer.

Men hwad omsförkning beträffar, och på hvars skuldror en sådan hvilat, der den inträffat och måhända ännu inträffar, derom skall jag nu säga dig mina tankar, efter du slagit an denna stora fråga.

Knappt gifwes för oss något lärorkare att betrakta än perioden af kristendomens förka uppträdande, genom den stora likheten och jämförbarheten vår tid har dermed.

Hwad? utropar du.

Du kan icke läsa en rad i evangelium, utan att — såwida du läser den med din själ — återfinna detta stora erkännande af alla menniskors, äfwen de ringastes wärdighet och rättighet att så wara menniskor, sådana Gud skapat dem, och att ur den synpunkten behandlas, uppfostras, lesas och lycksaliggöras. Öfwerallt möter dig i den Heliga Skrift en ande, som talar om det oförskylbt Lågas upprättande och det oförskylbt Högas nedsättande. Öfwerallt finner du vår gemensamma egenkap, att inför Gud, Lagen och Nåden wara jemlikar. Öfwerallt vår skyldighet att bära hwarandra med råd, dåd och medel. Detta, och mera, som kristendomen will, finnes likwäl omkring och ibland oss icke mycket till. Men folken sträfsa till ernåendet deraf; och denna sträfsan förnyngar tiderna. Det är en stor osanning, att folken wilja uppresning och omsförkning. Menniskorna fordra friheten att

så leswa såsom Gud iurättat dem, och denna for-
 dran måste wara osskyldig. Sätter någon hinder
 häremot, så är det han sielf, som förr eller sed-
 nare går sitt förders till mötes. Revolutioner och
 stora olyckor kunna wiht uppfomma, men det sker
 derigenom, att man söker hindra framgången af
 den rätta fröheten. Follken i stort taget, äro all-
 så lika osskyldiga häruti, som örtierna om wären,
 då de taga sig före att wära och stjuta skott. Den
 mesta förwieringen uppkommer derutaf, att, när ett
 inre, stort och rättmätigt kraf fordrar förbättrade
 lagar, ropas åtfälliga, att man will inga lagar:
 när man begär assistandets af tunga, owiga och
 kostsamma onyttigheter i samhällets sammansät-
 ning, ropas det, att man will assista allt nyttigt:
 när man önskar hafwa en god ordning i stället
 för en dålig eller sämre, så skrutes, att man will
 hafwa ingen ordning: och när man icke nöjer sig
 med att betala samhällets tjenare, utan äfwen på-
 står, det de skola få en sann ordning och rättwisa,
 så ropas, att man är onödigtwis misnöjd och
 mistrogen emot embetsmän. Då folket tänner sig
 behöfwa religion, och yttrar sin obelåtenhet eller
 löfd för saker, som hwarken förädla deras hjertan,
 upplysa deras tankar, eller förbättra sederna, så
 ropas på anfall emot presterkapet, och på förakt
 för religionen sjelf. Det will då endast säga twert-
 om. Ty war öswertygad, att den, som föraktar
 religionen, han ifrar icke heller emot odugliga
 prest-institutioner, emedan sådana werkligen qwitta
 honom alldeles lika: och den, som föraktar sam-
 hållsordningen, oroar sig icke med att fordra för-
 bättrade lagar. Men mängen, som söga åstfar
 menniskorna och alls intet efterfrågar samhället,
 ifrar just för att allt skall qwarstå i sitt stic, det
 onda med det goda: ty hans samwete hindrar ho-
 nom ej, att finna utwägar till fritagning för egen
 del ifrån sådant, som han sjelf icke skulle wilja
 wara bunden af; men fördelen, att dermed binda
 andra, will han gerna begagna och hafwa qwar.
 Blott den samwetsgranne fordrar lagarnas för-
 bättring till närmare öswertensstämmelse med men-
 niskans natur, äfwen på det att sielfwa dessa la-

gar må kunna esterlewas, och göra det till allmänt wäl. Det är således för laglydnadens bestånd han ifrar, då han talar för orätta lagars aflyfande.

Ett helt folk kan förtryckas af enskilda, hwilkas intressen härtil förleda dem. Dessa enskilda utsetta sig derigenom för wädan att krossas af nationen, hwilket kallas revolution; och den är förtryckarnas werk fallande öfwer deras egna hufwuden. Förwirringen, som uppkommer af hindrens ställande emot förbättringen af människornas wilkor — emot allt det, som jag, för att hafwa ett gemensamt namn för tusende ämnen, will kalla det kristna i nationerna — denna förwirring, hufwudsakligen föranledd af dem, som sedan taga den sjelf till anlagelsepunkt emot folken, underblåses också, sedan den en gång finnes, af andra enskilda, och skundom af deras egenlytta: dessa andra enskilda kallar man uppwiälare, och wisfa lätttröda delar af ett folk kunna genom uppwiglarna ledas till utbrott och uppror. Men ingenting skulle kunna uppwiglas, om icke förwirringen förut finnes, åstadkommen genom dammars sätrande emot civilisationen, emot den sanna friheten, sådan jag nyss definierat den. Hinge denna framgå enligt sakens egen fordran och utan att på sned dragas, förderwas, återhållas eller söka qwäwas genom personers biåtgärder, så skulle människotillståndets förbättring utveckla sig och fortgå utan revolution. Men hindren emot de ofskedigaste önskingar sätta sinna i jämsning: förnekandet af sunti fornuft revolverar. Hindermännen (oswanti i samhället) och uppwiglarna (nedsträn) utgöra två partier, som alltid tala emot hwarann, ja, utfälla hwarann. Likwäl är det dessa två, som tillsammans utgöra omstörtningens män och sanna orsak, så fort revolution någonstädes sker: Hindermännen nemligen först och främst, och uppwiglarna derefter, gående i deras fotspår. Folket sjelf, i det hela, har en dunkel, stor känsla af att det will, får och skall lefwa enligt sin skapelses mening; ju mera ljus man tillslapper åt denna södra känsla, des bättre går det; ju mindre ljus deremot, des wildare och

mera stormigt. Men framåt går det, i stort taget, alltid; ty Gud lefwer och älskar sina verk. Att det går, behöfwer således ingen twifla på; men hwilka som derwid skola krossas, beror på dem sjelfwa.

Det enda du torde stöta dig på, såsom nytt, är att jag kallat solkens stora och allmänna stråfwande kriget. Också höra wi talas om mångfaldiga ekonomiska förbättringar, som icke kunna citeras ur Nya Testamentet. Men wi skola ej låta oss förwillas af namnen. Frågorna t. ex. om fritt eller inifränkt införselssystem, om stnekurer, om privilegier m. m. kan wäl icke regleras efter den heliga Skrift; men sådant är icke annat än en liten af de tusen ytringarna för samhällsutbildningen, som alla hafwa sin grund och rot i människans genom kristendomen skeddä emancipation: hennes upprärande till lif med Gud i Kristus, som innebär "lif enligt skapelsens mening," eller ren frihet. Att denna å ena sidan icke är laglöshet eller styrelselöshet, wet hwar och en af kristendomen; och intet folk skulle kunna älska någonting så försträckt för det sjelf, som att wara utan styrel. Men det är likwäl, å andra sidan, fritttagande från all mensklig makt, såsom makt i första rummet. Deri består emancipationen. 23. 9/544

170 179
Om orsakerna till det närvarande slägtets
verkliga eller inbillade olyckor.

Fjerde Brevwet.

Du förebrår mig, att jag i mitt förra bref
skrifwit så mycket om folket — och folket — och
ståndigt folket, fritagande det ifrån omförmingens
skuld, hwilken i stället hwälfwes på dem jag kalla
lat civilisationens Hindermän. Du frågar: huru
kan man då så reda på det der "folket"? Alla,
som bo i landet, utgöra icke de tillsammans folket?
och, om så är, måste wäl folket själf icke wara
särdeles att berömma, emedan alla dåliga medlemmar,
och bland annat äfwen just de der omtalade
Hindermännen, ingå deri såsom beståndsdelar?
Nej, min vän; alla, som bo i ett land, utgöra
icke hwad jag menar med folket.

Alla, som bo i ett land, utgöra dess befolkning;
men när man ifrån hela befolkningen afdrager pö-
beln, då återstår det, som är folket.

Du fordrar således utan twiswel, att jag skall
fildra pöbeln, på det man må ega en noggrann
kunskap om hwad som skall afdragas ifrån ett
lands invånarepersonal, för att finna återstoden:
folket.

Nämäl. Wi hafwa två slags pöbel, en förklädd
och en uppriktig.

Rundt omkring oss gå först och främst skaror
af förklädd pöbel. Dit höra de, som anse sig
förnäme, kalla sig lärde, tro sig bildade, helja
sig frisinnige utan att wara det. Sådana haf-
wa ej ädelmod i själens grund; derföre äro de
icke rätt förnäme, ej adlige i sann mening. De
känna ej lifwets verkliga fråd, människoslägtets
ofskyldiga önskan, Guds wilja; derföre äro de icke
rätt lärde. De bära icke kulturens blommor i
hertat; derföre äro de verkligen råe, ohyssade och
alls icke bildade, huru många sköna ord de än
kunna ut säga. De söka endast befrämja sina egna
fordelar, under det att de tala högt om allas fri-
het och hjelp; derföre, långt ifrån att wara rätt
frisinnige, äro de öfwerfittare, så mycket farligare
och nedrigare, som deras wäld ej ligger öppet och
deras ondskas ej bekänner sig. Men hela denna

syfsaldiga pöbel har en anstrykning, en färg öf-
 wer sig, som lockar och bedrager. En sin hållning
 i det yttre gestaltiska tar utseendet af wärdighet
 och förnämbhet: förmågan af ordafätt gifwer se-
 net af lärdom: en wif hemmastaddhet i alla äm-
 nens olika sador låter som bildning: öppet tadel
 af allt, utan att sjelf frambringa något bättre,
 har tonen af frisinnighet, genom sin afwighet
 emot allt beständande. Ternisornas tidehwarf är
 dock slut. Den förklädda pöbeln går att blifwa
 känd; den skall mer och mer afläddas in på bara
 kroppen.

Den öfriga, eller oförklädda pöbeln, är upprif-
 tig. Hwar och en igenkänner den, barn kunna
 weta derpå, och den erkänner sig sjelf. Denna pö-
 bel är ohygglig, ryktlig; men den är mindre för-
 aktlig än den förklädda.

När man nu fränräknar allt det der affrapet,
 så det förklädda, som uppriftiga, återstår folket.
 Det utgör tillsammans det älsfwärda i landet, de
 egentliga människorna. Folket bär i hufwud och
 hjerta en liflig längtan efter framgång i det goda,
 efter förädling och sann upphöjelse af Gud. Det
 älskar ordningen såsom sig sjelf: just derföre har-
 mas det öfwer alla dessa hundratusen vordningar,
 som möta öfwer allt med det sjelstagna namnet
 Ordningar. Det älskar samhället såsom wilforet
 för sig att wara till på jorden, och det älskar sam-
 hållsstyrelsen såsom sin egen lifskraft, samlad i en
 punkt för att derur handla med makt. Folket
 will gå framåt, will af sin styrelse föras uppåt,
 och erkänner den också icke under annat wilfor för
 sin. Med andra ord: folket will ett lefwande
 samhälle; pöbeln deremot will ett dödt
 samhälle. Ly der samhället lefwer, rör sig och
 går, der sjunker all pöbel föraftad till jorden eller
 faller af som otting, likt kartarne ifrån trädet, då
 deß grenar gunga, för en friff wind. Pöbeln släl-
 ler sig alltid (af inredd plan eller nödwändig in-
 stinkt) så mycket den förmår emellan styrelsen och

17 174

folket, för att släcka kärleken emellan de två, som innerst tillhöra hwarann, slita bandet och hämma samhällets fortgång. Ty pöbeln kan blott höja sig till anseende och makt i det förrutnade, ågnerade och blinda, då personer och saker bedömmas efter fernisjan; men den faller och förgås i det friska och uppklarnade tillståndet, då personer och saker börja tagas för hvar de äro. Således, för att döda eller åtminstone hämma gången i samhället, fallar sig en del af pöbeln kring styrelsen, ropande: "folket är till sin natur faller för oro och uppror! det vill framåt! det är söfaktligt! trampa det!" (denne del af pöbeln utgör de förnämne Gindermän, upptill i samhället, hvarom mitt förra bref handlade.) En annan del fallar sig kring folket och ropar: "folk! din styrelse vill förtrycka dig — rif ned den! trampa den!" (desse äro Uppwiglarna.) Skulle nu den händelse egrum, att styrelsens egen personal består af Gindermän, då är den sjelf hel och hållen intet annat än pöbel, tillhör icke folket, är opopulär: och ropet om dess nedrisvande war då rättvist (war utgåenget ej från uppwiglare, utan från rättfärdiga menniskor). Detta är på en gång den föraktligaste och swagaste styrelse; ja, den är egentligen icke styrelse alls, utan usurpation: är wäld, inträktning och onatur; räddande så länge tills folket hemtat krafter att kasta ut den (och skulle folket aldrig så krafter dertill, så vill det säga, att det folket förgås). Begreppet om impopularitet hos en styrelse bestämmes således af den omständigheten att wara hinderjam emot sitt folks frihet och civilisation (se mitt förra bref), och ej af annat. Så snart styrelsens medlemmar bestå af folk, så arbetar den på sin nations rena lycka och framgång på lifwets stråt: det öfriga folket uppbar den då såsom sin ädlaste tillhörighet. Endast detta är en styrelse, och den har jemt upp samma mått af styrka, som dess folk sjelf eger.

Tider hafwa inträffat och kunna inträffa, då genom den förnämna pöbelns bearbejning äfwen en rätt styrelse och deß folk blifwa främmande för hwarann, misförstå hwarann, upphöra att träda hwarann busefidigt till mötes. Går detta så långt, att styrelsen sjelf förvandlas till pöbel, då är misfämjan med folket naturlig. Men äfwen i annat fall kan den förnämna pöbeln likwäl genom allmänhetens falska bildning stiga högt och till en del alstra wrång stämning. Och det pöbelaktiga, illwilliga, egotistiska, som under sådana tidstiften lyckas att segrande tränga sig emellan styrelsen och det öfriga folket, kan äfwen göra sin werkan gällande de enskilda emellan. Hela samhällslifwet och unigången förfättes då i ett kallt, otrefligt, misfäntligt, upplöst, kadaveröst tillstånd. Kärlekens genius har dragit sig upp bland molnen: pöbeln triumferar.

Men folkets känsla vaknar änyo och rörer sig. Då we öfwer denna förhatliga, charlataniska, i alla förhållanden innäslade pöbel af så fallade ädlingar, lärde, bildade och frimän, som bara äro werton! Deß timme slår. Människorna, länge fringwankande i kölb och osämja, samlas och fråga hwarann: hwar är detta? hwar till tjenar ett så förbannadt elände? hwarjore älska wi ej hwarandra? Dumma, usla hat!

Då börja människorna se på hwarann med warma, unga blickar igen, och de glämiga, misfäntsamma ögonkastan draga sig in med blygsel.

Själens ålder — d. w. s. den egentliga människans ålder — beror icke af den jordiska tillwarelsens år. Hwarje hatsfullt, kallt, dumt och förstockadt sinne är gammalt, skrumpet och förfallet, om det också bor i en kropp, som döptes för blott ett par decennier sedan. Men hwarje rent älsfande hjerta, förenadt med sundt, godt förstånd, är ungt. Ly detta är människan i sitt färdiga och rätta stic, såsom sådan. Människan i sin idé — d. w. s. såsom salig hos Gud — lefwer ju i ewig ungdom? Detta är icke ett symboliskt talesfati, utan sanning. Du bör således icke stöta dig på mitt uttryck.

All pöbel deremot är af naturen åldrig, swag,

ömklig; men besitter dock det slags styrka, som äfwen swagheten ofta har, nemligen list i handlingsfärd och den stora hyliga talaregäfwan, hwilken icke är själens språk, men en tagen fason. Folket sjelf (alla de egentliga människorna) är deremot utgått, och är det af den warma, drifrande grunden, alla nationers underlag, Guds kraft. Sinsemellan jemförda kunna nationerna stå i en olika ålder inför hwarann, så att den ena är äldre, en annan deremot mera ungdomlig; men inom en nation, för sig och ensam tagen, utgör folket allt det unga, allt det rent menliga, som deri leswer, så på mycket som detta är. Stulle historien någon gång omtala ett förådradt, wisuadt, förthnadt, utgått folk (M.B. icke utgått eller förddt genom inkräktares wäld och förtryck, utan utddt af sig sjelf): så wille det säga, att der hade småningom allt folk upphört och alltihop blifwit pöbel. Så långt kunna hat och öfwer gå.

Men en twånare-personal, deri folk ännu finnes, förnyar sig wanligen periodwis, och det är just tidpunkterna af dessa förnyelser, som utgöra pöbelns högsta förskräckelser. Ly hwarje sådan förnyelse blir epoken för pöbelns sänkning. Det behöfwes blott, att alla de, som egentligen äro människor i landet, räcka hwarann handen, älska och förlå hwarann. Wid det första nya andedrag häras, som går genom ett folk — wid det första leende Gud kastar öfwer landet — skakas den förklädda pöbelns wäld i sina grundwalar. Utklädnungen begynner, masserna afdragas. Men detta sker icke utan strid, allarm, skällsord. Framför allt ropas: det är revolution! det är omförning! Ganska sannt: det elaka och besängda störta öfwer ända.

Om orsakerna till det närvarande släktets
verkliga eller inbillade olyckor.

Femte Brefsuett.

Jag har några dagar gjort en ganska angenäm resa, och hunnit hit i det bästa lynne. Här bekom jag ditt sista bref och tackar dig; jag ser med nöje, att du har förstått mig, men du ålägger mig, att närmare utreda hwad jag menar med "pöbel." Eh då till ett rätt uppskattande af folkets så mycket wigt ligger på urskillandet af hwad som är pöbel i landet, så fordras den noggrannaste bestämning af den, och du begär af mig intet mindre än en ren definition, tror jag. Du tycker, att jag för mycket mättar åt de högre stånden, de bildade, de lärde, adeln. Min wän, jag mättar med min urskillnad hwarfen åt stånd eller klass, eller hwad hitre namn du behagar; utan jag talar om en beskaffenhet, en verklighet, en sak. Det hör just till de oriktigheter jag bestrider, att wid sådana kännetecken på ytan, som gifwas genom födsel, stånd, bättre eller sämre kläder, bättre eller sämre talekonst, m. m., häfta åtskillnaden mellan pöbel och rätt folk. Här skall du så se de definitioner du önskar.

Med folk förstår jag alla personer, som äro så stämde, att de bland alla sina egenheter sätta i främsta rummet den, att wara menniska, och blott i mindre mån värdera allt hwad de annars i werlden kunna wara. Denna stämning ger ett alldeles eget och afgörande lynne åt personens hela sätt att känna, tänka och handla. De, som äro af det slaget, hafwa alla det stora sambandet sinsemellan, att bekänna sig wara hwarandras likar såsom menniskor, ehuru de för öfrigt kunna hafwa alla möjliga personliga oligheter efter yrken, förmögenheter och förmögenhet; men hwilken olighet aldrig kommer i betraktande annars än som ett mindre. Man kan således äfwen wara folk äfwen i de så kallade högsta samhällsklasserna, ehuru det genom en narraktig uppsjöstran (hwartill en narraktig litteratur ej gjort sitt minsta) blifwit wida swårare, att der nöjas med den ädla, fast som man tycker obehöfliga bekännelsen i själ och hjerta,

att man egentligen och framför allt är intet annat än **menniska**, den ringastes like så till vida. Menast och talrikast finner man därför folket i de så kallade lägsta klasserna, emedan uppfostran och lefnadsfärd der icke särdeles hindra det stora erkännandet.

Hvad är nu **pöbel**? Personer af den motsatta stämningen. Alla, som i yppersta rummet sätta sina enskilda olikheter och utmärkelser, hvarmed de sticka af ifrån andra; men deremot med en mindre uppskattning värdera sin egenkap att vara **menniskor**. I och med detta sinnelag äro de egoister, fina eller grofva, efter omständigheterna.

Definitionerna, fortast uttryckta, skulle då vara: 1. **Folk** är den, som af allt hos människan sätter det menliga högst; och 2. **Pöbel** den, som sätter den yttre individuella stämpeln högst.

Den allmänna likheten med andra, det menliga, träder för pöbelpersonen i bakgrunden: han finner det icke särdeles minnesvärdt. Största antalet af personer, som till hjerta och tänkesätt äro pöbel, finner man således af naturliga grunder i de fördomsfullare och njutningsbegärligare klasserna, som med en ganfva egen ironi öfver sig sjelfva kalla sig **högre**. Att människan för dem går bort åt bakgrunden, men deremot grosshandlaren, öfversten, possessjonaten, biskopen, diversehandlaren, statsrådet, kronobefallningsmannen, excellensen, trafikören, fursten, löjnanten, presidenten, länsmannen, frigsrådet, eller hvad det allt må vara som hvar och en enskilt är, stiger fram såsom hufvudsak, det är en följd af ömlika känslor och usla begrepp, insupna ifrån barndomen i pöbelaktiga, om och till formen bildade föräldrahus, stärkta sedan genom falsk uppfostran, hvilken åter i sin ordning underhålls af den så kallade färdomen, hvilken nästan alltid finner någonting djupsinligt i det dumma. Pöbelstinet har likväl, genom smitta ifrån herrskap till tjenstfolk, och ifrån det till deras släktningar i nationens stora massa, utkommit till en mängd **menniskor** och i klasser, der det annars af naturliga grunder icke wore till. Framför allt i städerna har det gripit mycket omkring sig. Vinnes t. ex. något inhumanare, än dessa småstadsfrämare, som ocra på den omkringboende fattiga allmoan? Men äfven på landet och bland ri-

fare bönder är det pöbelaktiga icke sällsynt; man ser dryga hemmansägare stundom vara sina mindre wäl lottade kamraters grymma plågare och utslugare, föga olik frälsmän; man hör dem svara dronera och prata i alla ämnen, nästan som beläst folk, endast med en wämjeligare ton och på ett omästeradt sätt: man hör dem bele religionen och yttra sig öfwer trosämnen, ungefär som prelaterna sjelfwa, när dessa äro för sig. Skillnaden består blott deri, att den deriverade pöbeln kommer fram oflädt och otäckt, men uppriktigt, med hwad den primitiwa egentliga pöbeln (den förnämta) suggt omhöljer.

Jag tror du skall finna de begge definitionerna tjenliga till en fullkomlig och bestämd åtskillnad emellan de twenne. Först och främst tjena de hwarje enskilt till bedömande af sig sjelf: han kan nämligen ransafa sitt sinnelag och finna om han är folk eller pöbel: derefter kan han omvända sig, om han ser sig tillhöra den sednare. Wid bedömandet af andra, åter, kunna wiht mistag ske; men säkert är, att i så ämnen röjer sig menniskan lättare, och hwar och en, som will, märker snart på hela sättet (yttrade sympatier, sållda utlåtanden, gerningar, deras ändamål o. s. w.), om personen är sådan, att det menskliga gäller hos honom framför allt, eller om det lilla enskilda står högst.

Hela bedömandet af andra kan i allt fall ej annat blifwa, än opinion. Men då opinionen, om hwem som är pöbel eller icke, annars brukar rätta sig efter tillfälliga och yttre kännemärken, såsom att det är en fattig stackare, en person utan kunskaper, utan werld, utan propred i dräkt och uppförande, en af mobben o. s. w.; så har genom de definitioner, jag nu uppställt, ett sannt rätteshöred för urskiljandet af pöbel blifwit gifwet, i stället för ett falskt och bedrägligt.

Du anmärker kanske, att mina definitioner angå helt annat, än hwad man efter språkbruket benämner pöbel, och att jag således ej annat gjort, än satt ett bekant namn på en sak, hwarför det icke förr blifwit brukadt.

Låt om se, om så är. Det α man i föreställ-

ningen alltid pekar åt, då man talar om böbel, mätte det icke är det skadliga och fruktansvärda element i staten, hvarför man rådes såsom subversivt (öfverändakastande samhället), ifall det får öfvertaget? och som äfwen annars utgör ett affray, en smitta, ett följe att gå undan för, eller som man allrahelst borde, om möjligt, utrota? Nåväl, min wän; se nu efter huru allt det finnes bestämdt, som jag bestämmit under namn af den förklädda böbeln, så skall du inse, att den just företrädeswis är det subversiva i sjelfwa grunden af samhället, och att den alldeles riktigt utgör ett affray, en smitta, ett följe att afstå sig för, och hvars bortgång ifrån jorden wore en ren Guds nåd. Den oförklädda böbeln likaså, ehuru den är wida mindre farlig och mindre att tala om. Slår icke således hwad jag definierat in på det *x*, som man i föreställningen alltid gör sig om böbel, och som man förut orätt begripit, då man endast sett på yttre tecken, såsom trasor, grofwa åthäfwor, gatspråk, nöd o. s. w., hwilka tecken wäl stundom följa böbeln, men wisserligen icke alltid; följaktligen icke duga till kännmärken? Och det så mycket mindre, som hela den stora massan af förklädd böbel — den skadligaste, och just den, som tiden nu mättar åt ögat på — genom dylika tecken icke upptäcks.

Om orsakerna till det närvarande slägtets verkliga eller inbillade olyckor.

Sjette Brevvet.

Jag hör således, att du nu fått mina sista bref och att du förstår mig. Allskade wän!

Flere än du skola förstå mig. Mig? hwilket lappri! Men de skola förstå tidens ord.

Ganska riktig är din uppmaning till mig, att återkomma till hwad jag i mitt första bref — såsom du tycker, nästan för hastigt — widrört och sedan icke mera nämnt: det faktum, det oafwisliga, som af Europas sakkedare ständigt omfarses eller söga befinnas, men som aldrig upphör att sjelfmant inställa sig igen. Med ett ord, du will, att jag skall beskrifwa min positiva mening om tidens fordran och folkens hjelp; ej blott klaga, men också föreslå botemedlen.

Allt jag icke will stanna wid att vara blott negativ, skall du snart erfara. När man beklagar sig öfwer tillståndet i ett helt tidehvarf och, ännu mer, i en bildningscykel, som gått genom många tidehvarf, så bör man koncentrera sin fordran: man bör sammandraga all klagans tusensaldiga strålar till en stor kärnpunkt, till en hufvudsak, hwarom frågan i grunden måste vara. Ly först genom betraktandet af den kan man inse både hwad tiden egentligen will, och huru det kan winnas. Endast då löper man ei fara, att förwillas af de många enskilda ropen, som begära än ett, än ett annat, och ofta lyckas motsäga hwarandra. Denna kärnpunkt är också det oafwisliga faktum, som ständigt wisar sig uppe på linien, huru ofta det än af saksförarna omgås.

Människan har en wis oafhytterlig rättighet, den, att få leswa ester skapelsens mening. Detta betyd, att hwar och en skall få framgå i sin sjanna karakters verkliga bana.

Jag nämnde oafhytterlig rättighet. Du wet, att den europeiska bildningen åtminstone hunnit så wida, att den (nästan öfwerallt — d. w. s. Ryssland undantaget: Turket hör icke till hela denna bildningscykel) erkänner en sådan rättighets tillward. Ingen får, till exempel, under hwad wilfor som helst, vara eller blifwa slaf: människans

eget begifwande hærtill gör icke en gång nog (man får icke sälja sig till slaf, ej bortstänka sig till slaf): med ett ord, det får rätt icke ske. Den personliga friheten, såsom sådan, är hwar derföre kallad oafytterlig; och det stora i denna tanka består i flyddet, som personen har äfwen emot möjligen inträffande eget ingrepp.

Då en människa, dels af ofunnighet om en ifrågawarande saks rätta beskaffenhet, dels af lof, trug eller hot, dels af fattigdom, ofta kan förmås att gå in på mångahanda, bland annat sådant, som lärer till undergräfwande af Guds i den människan, själf nedlagda syste, så har man, beträffande den yttre personliga friheten (den enda, som man i samhället ännu benämner personlig frihet), kommit derhän, att finna densamma icke en gång till fölse af eget bifall kunna afyttras, lemnas eller bortgifwas. Semnt så långt, som hit, har kristendomens arbete hunnit.

Nu är saken, att det får icke stanna wid blott den yttre personliga friheten. Europa kräwer, att flere rättigheter än denna skola erkännas för oafytterliga. Det gifwes ämnen, till förfång för hwilka ingen besallning får åtlidas, och ej en gång öfwerenskommelser uppgöras; eller, om de blifwit uppgjorda, icke alls så anses bindande. En konvention kan på mångahanda sätt hafwa tillkommit, af twång, eller fritt: blindt, eller med någon kännedom om ämnet. Tillkomstfätten kunna wara högst olika; men i det äro alla öfwerenskommelser, konventioner, kontrakter lika, att de under intet wilkor och för ingen orsak få förwrida Guds eget werk.

Med andra ord: Konventionen är icke det högsta i werlden, lika litet som Besallningen från någon yttre myndighet. Det med Skapelsens mening i hwarje sak öfwerensstämmande är det högsta.

Till exempel: ingen öfwerenskommelse, gjord af hwen som helst och tillkommen under hwar form som ens kan uppstås, får tvinga en människa att söka göra 2 gånger 2 till 5.*) Och det är

*) Du ser åt exemplet; men jag skall framdeles wisa dig fall i de gängle samhällsinstitutionerna, som gå ut på, att de under dem liggande människorna skola söka äwägabrinna något i sitt slag lika befängt, som att göra 2 gånger 2 till 5

icke hådanefter millioner menniskor, som skola tor-
teras, sönderwridas och gå förlorade på ett så ne-
drigt försök som detta, utan det är i stället Kon-
ventions- (liksom Auktoritets-) begreppet, som
måste brista sönder, icke i de mindre frågorna, men
så fort dess upphyllande skulle medföra hinder för
det, som utgör den sanna meningen med hvarje
Guds verk i skapelsen.

Just häri ligger den europeiska revolutionens
färnpunkt: det är icke blott emot det Imperativa
(Auktoritets-idéen), utan äfwen emot det Konven-
tionella såsom grund, första rättesnöre och
utgångspunkt för bestämmandet af wäta
handlingar, tänkesättet har rest sig. Och eme-
dan den europeiska anden går i spetsen för alla
folks på jorden, så är detta hela mensklighetens
färnfråga, så pass långt som sakerna hittills i
werlden hunnit. Det är ett urgammalt hedniskt
grundbegrepp, utsträckande sig i oräkneliga grenar
genom bildningens former, och ännu till en stor
del qwarbehållet hos dem, som heta kristna; men
hvilket måste bort. Deremot är den rätta person-
liga frihetens wäckande och skyddande en af kristen-
domens grundtankar. För någon enskilt ("ifrån
werlden," såsom det heter på det afketiska språket),
här och der, har det wäl och alltid utförts nega-
tivet och afketiskt, sålunda att denna person dragit
sig undan, eller genom resignation bibehållit sitt
werkliga inre, liksom inslät i ett skrin, under det
han i yttre måtto burit hwilken mask som helst
nöden och twånget påsatt honom. Men detta kris-
na begrepps utförande i själswa samhällena äf-
wen till det yttre, och deras rättande omsider efter
den menskliga inre frihetens kraf, är ett arbete för
det gående seklet och för många kommande. Kon-
ventionsidéen (såsom primitiv utgångspunkt för
lydnad) skall utplånas, lika wäl som Auktori-
tetsidéen.

Du frågar mig undrande: Konventionsidéen?
hwar werldsomfattande ligger i detta lilla ord?

J. M. 21/5-47 (Bort.)

Om orsakerna till det närvarande släktets
verkliga eller inbillade olyckor.

Sjette Brevvet.

(Gottf. fr. N:o 42).

Jag nyttjade ett ord, som kanste låt obetydligt. Jag har dermed talat om en hel, en omätlig series af sambörande ämnen, begreppet af öfverenskommelse, ålockade förpligtelser, löften, eder, dokumenter . . . det gifna ordet, namnet . . . det ingångna, det beseglade, det ceremonihelgade, det privilegierade, det utiästade: det, som bör ske, icke till följe af en saks sanna beskaffenhet, utan till följe af något aftaladt. Detta allt, som för mindre fall, eller till afgörande emellan likgiltiga ämnen, skall bibehålla sin kraft, får icke vara det afgörande rättesnöret i grunden, på djupet eller i första hand, emedan öfverallt, der en öfverenskommelse, en konvention, antingen afwingad, eller fri, men ingången af ofunnighet, skulle förpligta till någonting stridande emot meningen i Guds skapelse, denna då skulle lida och hämmas, dereft Konventionsideen förblifver det i främsta rummet styrande. Detsföre förbjuder också Kristus Eden (ehuru man i den hittills varande kristenheten fästat söga eller ingen uppmärksamhet wid hans lära i denna del); och i Augsburgeriska Bekännelsen läser man: *Volum non lolit etc.*

Så flyddas den inre personliga friheten till och med emot eget ingrepp; d. ä. äfven emot hvad personen sjelf kan hafva blifwit lockad att lofva, ehuru stridande emot skapelsen. Det är något, som ingen ens sjelf får afhända sig; och om en afbändningsakt gifwits eller sker, får en sådan akt icke gälla. Här är, med ett ord, frågan om en oafhytterlig rättighet, och människans största. Det är hufvudwilket för Guds egen framgång på jorden, att Konventionsideen icke i grunden får gälla; emedan det just utgjort det urgamla hedniska konstgreppet, att locka människor (individer eller hela menigheter) till wissta löften, hwilkas obrottsliga uppfyllande inpräglats såsom heliga pligter i första rummet, utan att det förut war afgjort, att det, som sålunda lofwades, öfverensrämdes med skapelsens fordran, Guds egentliga wilja.

Börjar du nu inse hela widden af hwad jag

sagt, så torde du förskräckt utropa: "Hvad? så utan allt slags band, skola människorna falla i ett kaos af oregelbundenheter! — ingen trohet mera! — det allraförfärligaste wirtwarer går att upp-komma!"

Du bebrar dig: människorna skola icke blifwa utan band, fast utan konventionella band; lifa-som utan auktoritetsbojor. Man måste en gång lära sig skilja emellan orätt och rätt trohet. Den förra, som intet annat är, än ett segt fasthållande wid hvad ondt och förvändt som helst, så fort det en gång enbart kommit å bane, detta slags trohet, d. w. s. denna egentliga "otrohet emot det him-melskt rätta," den skall gå under; men den sed-näre, den rätta troheten, just härigenom få lust, tillwära och blifwa desto fastare bestående.

Lifwet har sin egen regel, som skall göra sig gällande till de stärkste, bästa och i sanning star-kaste band, så fort den allenast får. Det är just genom den sefelgamlu myndighet, först och främst auktoritets- och sedan konventionsbegreppet i alla skynader utöfwat, som lifwets sjelfregel hos men-niskan, i så många och de viktigaste ämnen, ligger nere, wanmätiig, slapp, förtrinidad. Låt den hos hwar och en wärfas och stadgås genom ren upp-sjöstran; låt den sedan gälla utan konventionella hinder: och den skall.

Begriper du mig, så skall du intet ögonblick kunna föreställa dig, att jag härmed will lemna fritt spel åt några oriktiga insfall, nycker, påfund, förslughenheter och "låga passioner," som kunna påkomma en människa. Sådant tillhör icke karak-terens verkliga bana hos någon: utgör ej perso-nens egentliga lif. Att fordra något i den wägen, är icke ett rent kraf, utan ett förmätet eller falskt anspråk.

Man kan wisserligen säga, att det alltid måste utgöra ett swårt afgörande, huruvida personen i förekommande händelser följer en nyck och ett yt-ligt infalls falska anspråk, eller en sitt sanna lifs rena fordran: med andra ord, om personen här sig rättmätigt åt eller icke. Och då de största sa-ker öfwerlemnas åt lifwets sjelfregel, att ordna och utföra, men dragas undan ifrån yttre kontroller

(åt hvilkas förfogande dämera endast yttre omständigheter återstode), så fruktar du, att de wigtigaste och högsta angelägenheter fastas i slumpens hand. Allt bleswe endast subjektivt, menar du? Låt se.

Alla inre omständigheters ordnande och utförande sättes på ett kort: personens eget sinnande af hwad som werkligen utgör dess lifs regel; och icke nog härmed, utan sedan också: denna regels gällande, så att personen werkligen följer den. Sådant är ju fruktansvärdt?

Om också hwarje persons sinnande af sitt lifs rättighet wore det swåraste af alla problemer i werlden; så måste man dock erkänna, att intet ämne på jorden gifwes förnämligare. Det förtjenar således att tid och möda derpå användes. Har någon enda upptäckt skett utan arbete, stort arbete? Huru mycket kostade, icke hwartenda framsteg i fysik, kemi, astronomi? Man wet hvilka otroliga ansträngningar ett af Europas förfsta snillen, Keppler, använde till uträknande af banan för planeten Mars. Nog erkänner man huru förträffligt detta war, och hvilka dyrbara följder Kepplers arbete med vår planetgranne medfört åt stjernkunskapen. Men jag hoppas likwäl på så mycket sundt förnuft, som att så erkända det för människan wara ännu wigtigare, att finna sitt lifs sanna bana. Låt då wara, att detta sinnande skulle wara så gigantiskt swårt, som man säger. Det är ändock människans enda hufwudämne. Swårt eller lätt: hon måste finna denna bana! Men swårigheten är endast till stenet. Lifwet talar tillräckligt högt om sig, blott dess röst får höras. Swaras kommer då, att detta sinnande anses så swårt? Af intet annat, än Auktori-

tets och Konventionsidéernas långvariga inälytelse. Ty på det man måtte bringa menniskan derhän, att det befallda, eller öfverenskomna i alla sina grenar af henne måtte iakttagas, så implantas hos henne tidigt och djupt, att alla sådana fordringar äro pligter. Så fort nu dessa ej på annat lösta, än hvad lifwet sjelf hos menniskan kräfwet, så uppkommer wäl till följderna ingen förvriddning af skapelsens mening. I alla de oräkneliga händelser, åter, der de förra fordra annat, än lifwet rättmätigt behöfwet, och de förras widmakthållare i samhället icke desmindre inlära de der fordringarna såsom pligter och goda seder, hwarigenom uppkomma hela massor af namnpligter, namnseder och namnordningar, som i sig sjelfwa inga äro och litwål, emedan de hafwa all werldslig makt, all litteratur och all disciplin i sin hand, djupt rota sig hos menniskorna, sättande en stor del af deras krafter i uppror emot lifwet — men detta å sin sida icke heller gifwer wiska — så måtte af allt detta den största förwirring uppkomma, och själarne förwilda om utgången ur en så dödligt labrynt. Man tänker: "det är ogörligt att sölja lifwets kraf; ty icke får jag låta blifwa det och det... ej lemna det och det... jag måste göra så och så... det och det måste of nödvändigt ske... (åtskilliga så kallade pligter uppräknas), all, ehuru den innersta rösten säger annorlunda. Ut reda en sådan härwa är alldeles säfängt! Hela lefnaden utgör lika mycket en gåta, som en plåga!"

Ms. 29/5.47.
(Forti.)

Den minst nationaliteten möjligen vann genom de klostare, eller rättare sagt minst orimliga prohibitiva och restriktiva åtgärderna — för att helt och hållet lemna utan allt afseende de rent af befängda som här ofvan blifvit citerade — uppvägde för ingen del den förlust staten och nationen vidkändes genom utdelande af betydliga premier och oftast både till kapital och ränta förskottade och lån, samt slutligen genom den indirekta beskattningen af många procent öfverbetalning af warans rätta värde.

(Fortf.)

Före, Under och Efter. 1. 11. 16/27 W

Regeringens förhållande till Posttidningspolitiken har haft sina olika fager, som af flere skäl egna sig till allvarsamma betraktelser; och det ej blott för det förflutna, men också för det närvarande och tillkommande.

Före det berömda Munkläsets påfärande, var, såsom hvar man påminner sig, allmänheten wid åtskilliga tillfällen förundrad öfver en mängd sådana artiklars införande i rikets officiella blad, hvilka mer eller mindre öppet lågo i sejld med Regeringens egna beslut eller åtminstone bestredo de tendenser, man på goda grunder ansåg för Regeringens. Alla, som älskade Konung Oscars styrelse och hyste förtroende för dess system i bottnen, (och till dessas antal hafva vi oförbehållsamt alltid räknat oss), kunde icke förmå sig tro, att dylika artiklar utgingo från Regeringen själf eller dess närmaste anhängare, utan tillräknade dem ett antiprogressivt parti. Publikens förvåning stannade då blott wid att finna tillåtelsen för deras införande besynnerlig. Att de konservativa skulle hafva en egen organ för sina tänkesätt, var naturligt; och att Hr Wallmark, såsom Posttidningens hufvudredaktör, enligt Tryckfrihetslagen, kunde i detta blad införa uppsatser af hvad halt han behagade, var också klart. Man bestred aldrig saken ur Tryckfrihetslagens synpunkt, utan ur klostarens, nemligen för Regeringen. Ty då det omöjliga kan hindras, att den stora allmänheten (den må häruti hafva rätt eller ej) betraktar rikets officiella tidning i så nära samband med Regeringen själf, att de läror, denna predikar, af samma allmänhet identifieras med styrelsens; så följder, att Regeringen, "af klostret," borde undvika och afböja allt sådant identifierande, så fort den verkligen icke hyllar samma läror, som bladet bekänner. De mera inwigda måtte, huru mycket de behagade, påstå att det officiella bladets politik är en, och Regeringens en annan; så hjälper detta icke i och för massan af läsare. När följaktligen Regeringens ställning i allmänna opinionen betydligt skadades och måste skadas härigenom, fortfor den fosterländskt sinnade och Regeringen sannt tillgifna delen af pressen oafslutligt att påminna om misförhållandet. Utslaget blef också det bekanta, att med förra årets slut Posttidningens politiserande upphörde. En ny period inträdde, hvilken, till

"Huru många äro de?"

"Nitton."

"Hvar togos de?"

"I Spanska sjön, nästan på samma ställe den portugisiska briggen för kort tid sedan eröfrades."

"Var motståndet af betydighet?"

"Ja, de försvarade sig länge och med mycket tapperhet."

"Det hedrar dem. Jag högaktar och värderar tappert folk. Var fartygets last af synnerligt värde?"

"Af ganska stort."

"När kan godset vara här?"

"Jag har fogat anstalt att det skall hitföras nästkommande natt."

"Godt! Jag är fullkomligt nöjd med ditt upp-

189 191
Blje af en i Dagl. Allehanda först sönlig stäm-
m benämning, kallades Munsläset.

Under denna period (som började med 1847
och sträckte sig till för en fjorton dagar eller tre
veckor tillbaka, då i Posttidningen änyo en och an-
an ultra-artikel dykte upp) hade man allt skäl
att säga sig öfver det rena spel som egde rum,
ifka mycket som öfver den för regeringsystemet
yttiga skilsmässan från ett regressivt kottaris poli-
tik. Men tillika hade man genom sjelfwa tillwa-
on af denna period nu gjort den upptäckten, att
Regeringen verkligen ändå kunde sätta munsläs på
officiella bladet, så fort den allenast wille. Den-
na sista upptäckt war desto wigtigare, som mången
omt hade kommit ända till bewisande af en så-
an möjlighet. Men det wigtigaste af allt war
mellertid den deraf oundwifligt dragna slutsät-
ten, att om hädanefter några lewande politiska
artiklar sänge rum i Posttidningen, måste de be-
rändt betraktas såsom tillhöriga regeringens eget
system, och kunna anses som en barometer derpå,
medan man nu en gång wisse att Regeringen be-
att full makt öfver bladet.

Hwad har händt?

Artiklar, som äminstone i näringsfrihets-, be-
fattnings- och representationsfrågorna ej kunna fri-
ännas från att wara högligen ultralistiska, hafwa
jelt nylig begynt signaleras på Posttidningens hori-
ont. Betyder detta att Munsläset är astaget? Och,
så fall, will det säga att munsläset är astaget för
alltid? eller blott för dessa enskilda tillfällen?
Man kan ej med wifhet beswara det. Men på
irrskiljandet häraf hänger också ingenting.

Hwad är det wissa? Följande:

Efter munsläsperioden (den må hafwa slutat
helt och hållet, eller endast delwis) måste den stora
sändande allmänheten owägerligen sätta Regeringen
sjelf i afgjordt samband med Posttidningens
politik och alla dess artiklar. Wä man be-
stanta hwad detta innebär.

Före tidskiftet war man i owifhet. Man kände
sig icke berättigad att tillstrifwa regimen hwad of-
ficiella bladet utlädde. Såsom wi ofwansföre an-
märkt: man undrade wäl öfver "tillåtelsen" för
flika saker att så inkomma i Posttidningen; men
man stannade wid att anse dem "tolererade" af
regeringen. Nu, deremot, står allt på en annan
punkt. Så fort det en gång wisat sig, att styrel-
sen kunnat ända till fullkomlig tygnad hålla detta
blad tillbaka, så måste hwarje deri befintlig upp-
sats ej allenast wara att bedömmas under synpunk-
ten af tolererad, utan den är Regeringens egen
tanke. Ty i annat fall, säger man, hwarföre har
den sät ett rum här? hwarföre har ej ett mun-
släs, som wi nu weta dock verkligen finnes i Re-
geringens hand, här blifwit anbragt?

Desse slutsatser äro oafwisliga. Allmänheten
har redan gjort dem, och skall på intet sätt kunna
förhindras att widare fortsätta dem. Publiken gör
hädanefter Regeringen ansvarig för hwarje rad i
det officiella bladet.

Denna nya och kanske owäntade ställning har
inträdt dertföre, att man en gång stred till mun-
släsets påhåstande. Man skulle aldrig hafwa satt
dit det; eller, sedan det war påfatt, aldrig hafwa
borttagit det. Ett af desse två. Nu har man
gjort både det förra och det sednare; och derigenom
ställt sig inför hela den tänkande allmänheten i en
ansvarighetsposition, som wid många tillfällen
torde blifwa swår; minst taladt, obehaglig.

Kan detta icke hjelpas? Blott genom en enda
metod: att änyo kraftigt påhåsta munsläset; men
då för alltid. — Posttidningen komme härmed
en gång för alla och oföränderligt i sin ursprung-
liga goda ställning, att wara rikets officiella an-
nonsblad, och ingenting annat. Alla dess fordna
dagar hafwa wissordat, att den deraf befann sig
bäst, och Regeringen hade isynnerhet då intet vndt
af bladet, hwilket utan twifwel war det förnämsta.

189/91

Gifwes någonting bedröfligt i Sverige?

Det är den stora frågan.

Vi antage, att vårt goda land är så fullt af bestedliga menniskor, som det säkert är; och swaret blir då icke swårt att bekomma. Men det må vara. Wißt äro wi lyckliga. Ingenting bedröfligt gifwes egentligen i Skandinavien; ty det skulle då icke vara Skandinavien. Men emellertid —

Ja, emellertid måste wi sakna en konserveraids tidning; och detta måste wäl åtminstone vara illa?

Wi finna det bedröfligt nog, att landets aristo-krater, prelater, penningmagnater och byråkrater af alla slag och stater icke skola hafwa tillräckligt fosterlandsfinne att bekosta och uppsätta en ny tidning i deras intressens intresse, som är Sverges. Swad tänka de på? Skall landet, öfwerlemnadt åt sig sjelf, sjunka?

Att man icke fattar hela widden af denna bedröflighet, kommer troligen deras, att man anser sig i Swenska Minerva hafwa quantum satis. Men hon konserverar mera än hon konserverar. Man borde i tid betänka, att det är för sent att sätta upp sin nya tidning först när riksdagen börjar; ty om den icke genom sin talang skaffat sig läsare under det nu pågående halfåret förut, så torde den, när riksdagsstrumpeten ljuder, ej räkna flera abonnenter, än sina egna redan warande wänner. Men det är en ringa winst; man måste taga sina owänner, eller man har tagit intet.

Likafom om detta dåliga förhållande ännu behöfde ökas, så upplefwer man, till sin stora förundran, att de personer, på hwilkas fristiftallartalang man med skäl räknat för det konservativa partiets, eller, som är det samma, fosterlandets upprätthållande, utjaka sig, den ena efter den andra, nu när det gäller. Huru skall man kunna förskara detta? Stulle wäl de ståtaste män wakla? De karaktärsfästa ändra öfvertygelse? De orådaste wisa fruktan att låta sina ansigten ses i de leder dit de höra? Någonting så sorgligt är werkligen ängeligt.

Eller huru skall man förstå, att när man med ett wißt skäl kastade förtröiansfulla blickar på

Hermoder såsom en räddningsplanke för Sverige, och genom det stora intresse denna veckofrist väckte, naturligen föll med sina tankar på Hr Angel-dorff såsom hufvudredaktör och utgifvare; så stiger denne allmänt omfattade man fram — och hvar stiger han fram? jo, i det förhålliga Af-tonbladet! — och hvad säger han, när han stigit fram? jo, att han icke utgifwer Hermoder. Det skall således af honom räknas för en wanheder, som han anser sig böra afswå, att iypensstä för en konservativ veckofrist: liksom om något ärofullare och bättre gämes för en frifligt sinnad man, än att sätta för ordning och säkerhet? Är det väl stick och stål, att sedan en annan af våra utmärktaste, Hr Wahlström, helt nyligen lätit genom Dagl. Allhandas tribun förnä, att han alldeles icke wore med om den nya Upsalaorganen, så följder vår icke mindre rotfaste Angeldorff genast hans exempel och förnekas Hermoder. Hwart skall saken omsider taga vägen, om folk fortfar på detta sätt? Männe den dag skall komma, då sjelfwe Palmblad annonserar sig för ingen del wära utgifvare af den Palmbladiska läsningen, och att ett fullkomligt mihtag existerar i publikon om denna läsningens egenkap att wara till för bildning och nöje? Skall Björnstjerna stiga upp på rid-darhuset med ett protokoll i handen, hwaraf han bewisar, att han alldeles icke sagt och skrivit hwad Grefwe Björnstjerna sagt och skrivit? Till slut lära wi så upplefwa, att en Schröder, en Carlsson, en Bring offentligan förklara sig wara allt utom Schröder, Carlsson och Ebbe Bring. Men skulle det verkligan komma ända derhän, att äfwenledes Hr v. Hartmansdorff uti ett dikamen ingår till rikets ständer med anmälan, att han icke är v. Hartmansdorff, då — —

Då stundar domen; ty längre kan werlden icke gå. Men wi tro i det längsta, att sakerna ej bringas till denna ytterlighet. Det gifwes nog bedröfligheter i Sverige, utom att göra sig sådana föreställningar, som wi räkna för fullkomligt imaginära.

Kan, för exempel och för att ej gå längre än till Swenska Minerwa, något wara ängsligare än

19

att se huru hon dagligen förminskar antalet af
sina läsare och anhängare genom att föröka läng-
den på sina artiklar? Ty det tråkiga öfverwin-
ner sjelfwa di—n; och ingen står ut dermed. Wi
hade werkligen påräknat ett stöd i Swenska Mi-
nerwa. Wi läste med hjertans ofstyruade glädje
anfallet på Kon. Oscar och hans regeringsstyf-
wi märkte med sägnad uppstötningarna om Kra-
kauprotesten, och hoppades att om de stora mak-
terna härigenom blifwit retade mot Swerges nu-
varande monark, så skulle också allt folk här i
landet för omfattet blifwa rasande på en som fört
öf till brädden af den yttersta fara. Men wi
hafwa hört öf omkring och förnummit, att det
allt icke tagit. Gode Gud, Swenska Minerwa tje-
nar öf till ingenting!

Wi förnya således ännu en gång det roy, wi
förr låtit utgå öfwer Småland, och genom Små-
land öfwer hela Swerge, att alla rättssinniga måt-
te i tid wara beräntia på att sala ihop till ett
nytt konservationsblad; ty Minerwa är öf en för-
felen hjelp och en för ringa organ. Det duger icke
så här.

Kan det i sanning gifwas något bebrödligare,
än att då wi, efter många omgångar, slurligen
bragt Representationskommitteen på wår sida så
pass att wi hade sju röster och majoritet; så så
wi oförtänt emot öf en minoritet, som består af
åtta? Det är wäl sannt, att wi denna gång hade
lyckan med öf så till wida, som att, till wår för-
del, sju anlägs för mer än åtta; men tänk dig lifwål,
Swea land! hwad häras en gång kan följa. När,
efter denna metod, flesta rösterna gå att utgöra det
underlägsna wid besluten, huru föla då wi med
glada själar kunna arbeta på wårt partis förö-
tande och på förstörande af det antal, som kämpar
för ordning och säkerhet? Ty skulle wi här-
igenom wara olyckliga nog att blifwa de talrikaste
i landet, såsom wi eljest med säkerhet hoppats, så
skulle ju denna wår majoritet ej tjena till annat
än att förlägga öf i minoriteten, och dermed sän-

ta Sverges mågskal för alltid? III. utroparens
 Alltså ännu en gång och för tusende gången, en
 ny tidning! Vi se ingen dag eljest. Vi behöf-
 wa icke beskatta oss så mycket härför. Om hwar
 och en ibland oss endast kunde förmå sig till det
 fasta och orubblliga beslut, att ej äta mera än en
 smörgås till aptitsupen hwarje dag, så skulle den-
 na indragning, i stället använd för tidningen, sä-
 kert göra tillfyllest. Vi skola wid tillfälle med-
 dela en detaljerad kalkyl för riket, som bevisar
 detta; och wi wåga emellertid appellera till Swe-
 ges ältningsswärdaste och förnämsta klasser, att på
 fosterlandsaltaret frambara detta, wiserligen ej
 ringa, men dock nödwändiga offer. *206. 27/3 Y*

BOKHANDELS-BULLETTIN.

Om Representations-reformen, ett vilkor för alla andra reformer; och om vederbörandes skyldighet att, hvar i sin stad, befordra densamma. Ett ord i sinom tid af A—g—e—l. Stockholm, hos L. J. Hjerta, 1847, 76 sidd. 3:o à 24 sk. bko.

Denna brochyr har redan, såsom det synts af flere andra tidningar, vunnit en viss uppmärksamhet och förtjenar den äfven; ty den innehåller i allmänhet sunda och riktiga tankar samt många träffande anmärkningar, och är skriven med både värma och praktiskt förstånd samt friskhet i stilen. Det är följaktligen med nöje vi fullgöra vår skyldighet att göra läsaren något närmare bekant dermed.

Innan vi meddela några omdömen eller utdrag af hvad som omedelbarligen angår representationsfrågan, böre vi likväl först ett ögonblick upptaga en sats, som författaren uppställt såsom ett hufvudskäl för sitt yrkande på reformens nödvändighet, men der hans räsönemang synes kunna gifva anledning till ett missförstånd, om man ej närmare genomgår arbetet. Han säger nemligen i sjelfva öfverskriften till första afdelningen:

»Det konstitutionella statsskicket princip, att lagstiftningsmakten tillkommer regering och folk gemensamt, bör äfven utsträckas till den ekonomiska lagstiftningen, hvilken i Sverige utöfvas af Regeringen ensamt; åtminstone till de delar deraf, hvilkas reformerande är ifrågasatt.»

Detta är nu i och för sig sjelf en sats, som, ehuru riktig till principen, likväl kan blifva underkastad olika meningar, med afseende på status quo. I afseende på dess sammanhang med representationsfrågan, finner man väl författarens mening i förordet närmare och på ett tillfredsställande sätt förklarad sålunda, att öfriga reformer, framför allt de som angå den ekonomiska lagstiftningen, »först då kunna utöfvas på ett ändamålsenligt och framför allt »rättvist sätt, när nationen erhållit i sina ombud ett sannt uttryck för sina önskningar och »åsigter, hvarföre representationsreformens genomdrifvande är ett vilkor för alla öfriga re-

»formers framgång». Sanningen af denna mening, som författaren längre fram närmare utvecklade, kan icke bestridas. Men detta förhållande blir nära nog enahanda, antingen Regeringen äger den *formella* makten eller icke, då det i alla händelser bör kunna antagas, att en nationel representation, der icke serskilda klasser stå kämpande mot hvarandra, men majoriteten kan göra sina önsknningar och behof gällande, alltid skall kunna utöfva ett moraliskt inflytande på Regeringen.

Det är egentligen denna anmärkning, som man bör hafva i minnet, för att uppfatta frågan från dess rätta synpunkt, nemligen den, att det fordras en medverkan af folket, *som endast en nationel representation kan gifva*, för att förekomma ensidigheter och orättvisor i den ekonomiska lagstiftningen, ej mindre än i den borgerliga och politiska.

För öfrigt är författarens bevisning för nödvändigheten af nyssnämnde medverkan ganska öfvertygande. Den stödjer sig på den hufvudsatsen, att lagstiftningsrätten *endast tillkommer Samhället i dess helhet*. I andra konstitutionelt-monarkiska stater utöfvas derföre lagstiftarekallet *gemensamt* af regering och folkombud; men svenska grundlagen har, såsom undantag härifrån, tillagt vår regering *uteslutande* lagstiftningsrätt i ekonomiska frågor. Olägenheterna häraf göras inlysande genom den anmärkningen, att de ekonomiska lagarne i själfva verket utöfva lika stort inflytande på den *personliga friheten* och *egendomsrätten*, som de s. k. »borgerliga» och »kriminella» stadgarne, hvarföre föga skäl synes vara, att folkombuden endast skola få deltaga i revision och förbättring af dessa sednare, men icke af ekonomiförfattningarne, hvilka dock röra dem lika mycket. (Här har dock förf. förbigått, att Ständerna få yttra sig öfver *alla* grenar af lagstiftningen, fastän deras yttranden i ekonomiska frågor endast hafva formen af underdåniga önsknningar, hvilket dock ej hindrar att tillse, huruvida afseende göres på dessa önsknningar.) De ekonomiska principernas uppfattande och stadgarnes uppsättande i denna väg erfordra hos lagstiftaren ett lika stort, om ej större mått af sak-

195

kunskap, menar förf., än hvad som kan behövas för de i allmän mening civila och kriminella lagarnes återförande till sina rätta grundsatser, uttänkande i form, redigerande, samt reformerande, när sådant behöfves. Måne då icke största sannolikhet talar för, att konseljministrarne, beröfvade folkombudens upplysningar och råd, eller åtminstone ej alltid satte i konstitutionell nödvändighet att på dem göra afseende, skola sakna egenskaper af fullt faktisk kännedom i alla till folkets ekonomi hörande enskilda ämnen och ofta rätt mycket varierande förhållanden? Man kan svårligen hos så högt uppsatte och från nationen i massa vanligen ganska afskildt lefvande personer, så vida de ej stödjas af folkombuden, förutsätta den speciellt faktiska bildning och upplysning i en mängd enskilda ämnen, som dock onekligen i lika hög, eller snarare högre, grad erfordras för stiftande af ekonomiska, som af andra lagar. Man skulle till och med kunna anmärka, att ministrarne ej alltid äro i tillfälle att lemna nödiga garantier för sin opartiskhet i denna väg.

Sedan författaren härunder sökt visa, att folkets närmare deltagande i den ekonomiska lagstiftningen skulle vara en fördel lika väl för Konungen och ministrarne, som för folket sjelf, och dermed afslutat förra delen af sin afhandling, hvilken väl förtjenar att läsas, besvarar han likväl nekande den frågan, om man på grund deraf bör begära att Ständerna *nu* skulle få en sådan delaktighet, och kommer med det samma närmare in på Regeringens roll i sjelfva representationsfrågan. Vi låna här ur sjelfva boken ett stycke:

Men huru skola ministrarne ådagalägga, att de vilja handla i sådan anda? Skola de tillstyrka Hans Maj:t, att medgifva nuvarande ständer lagstiftningsrätt i ekonomiska ärender? Vi svara nej! ty rikens ständer äro icke svenska folkets rätta representanter; man kan icke heller vänta af dem den sakkunskap, opartiskhet och bildning, som erfordras för att värdigt kunna använda en sådan gifva. Den förra satsen behöfver intet bevis; ty händ sak är så god som bevisad, och ständerna hafva sjelfve genom sin underdåniga anhållan hos Kongl. Maj:t, hvilken haft till följd representationskommittéens nedsättande, erkänt, att de icke betrakta sig såsom sanna folkombud. Och dermed torde äfven det an-

176

dra påståendet, att de sakna nödiga egenskaper för ett så magtpåliggande kall, få anses bevisadt. En hvar, som för öfrigt tviflar derpå, må taga kändedom om den politiska litteraturen i Sverige under de sista decennierna, då han skall få se ständernas många fel uppräknade, ja! stundom till och med betraktade under ganska starka förstoringsglas. Att handlägga ekonomiska frågor äro de så mycket mer obefogade, som härvid, enligt det föregående, olika samhällsklassers ofta stridiga intressen måste afgöras, hvarföre svaret är beroende af den svarandes ställning i samhället. Hvad opartiskhet kan man då vänta af representanterna för några samhällsklasser allena, och hvad sakkunskap har väl en sådan församling, hvars ena fjerdedel dessutom icke behöfver äga ens det ringaste mått af kunskaper, och en annan endast kändedom om himmelska ting, hvilkens bestyr med verldsliga saker inverkar hindrande på hans hufvudsysselsättning och snarare är ett fel, än en förtjenst. Man kan icke en gång fordra, att Regeringen skall meddela ständerna sina lagförslag, för att inhemta deras råd och verka på folkets öfvertygelse; ty då ministrarne, i sin egenkap af ministrar, icke äga säte i något enda riksstånd och då för öfrigt deras förslager måste, i följd af ständernas välberäknade arbetssätt, på fyra eller rättare fem olika ställen förklaras och försvaras mot talare, mer utmärkta för sin käckhet och sin stridlystnad, än sin visdom, skulle denna åtgärd medföra mycket obehag och ringa nytta. Vi hafva derföre i det föregående icke vidrört ständernas åtgörande i ekonomiska frågor eller deras så kallade önskningsmål, emedan deras tanka, enligt eget medgifvande, icke behöfver öfverensstämma med allmänna opinionens vilja, hvarföre de äfven lofordat vid en riksdag det, som de fördömt vid en annan.

Då således den nuyarande ständs representationen alldeles icke kan understödja ministären i dess arbete för landets väl, åligger det ministären, om den vill förtjena landets aktning och tacksamhet, att söka tillvägabrinda en verklig folkrepresentation. Den bör öppet erkänna representationsreformen, såsom ett nödvändigt vilkor, om alla öfriga reformer skola blifva nyttiga och rättvisa. Anser den för sin pligt, att verkställa dessa reformer, måste äfven dess skyldighet vara, att förskaffa sig det nödvändiga medlet för att lyckas. Det är icke nog med att vilja reformerna, utan man måste reformera så, att ingens rätt dervid lider och ändamålet vinnes. Kunde ock en minister på egen hand utföra en så beskafad reform, kan han likväl först genom en sann folkrepresentation erhålla visshet om, att han lyckats. Ännar ministären derföre framgent bibehålla sin

uteslutande lagstiftningsrätt, fordrar pligtkänslan så mycket mer, att folket, som afstått från sin rättighet, må genom sina ombud kunna öfvertyga sig om, att skänken icke användes till gifvarnes förderf, om ock ombuden i detta fall endast kunna verka genom opinionens magt. I händelse likväl en verklig folkrepresentation skulle komma till stånd, hvilken ministären måste erkänna för ett sannt uttryck af folkets känslor och tankar, så torde ministrarnes rättskänsla förmå dem, att som faddegåfva gifva den nyfödde det arf, hvaraf de hittills varit förmyndare; ty hvilket är viktigare för en hederlig menniska, att uppfylla sina pligter eller att i fullaste mått åtnjuta sina rättigheter? Hvilken af dessa handlingar bör väl föredragas, om de ömsesidigt utesluta hvarandra, om, såsom här, rättigheternas begagnande gör pligternas sanna uppfyllande omöjligt? Ar det någon uppoffring att afstå från sådane rättigheter? Ar det icke tvertom en moralisk vinst, att icke vidare inledas i frestelse? — Men denna sak kunna vi alldeles lemna å sido, då den icke har något inflytande på ministärens pligt, att arbeta för en representations-reform. Ministären är icke allenast den myndighet, som bör känna största behofvet af en sådan, utan äfven den enda, som är folkets lagliga målsman i denna sak, och försvararen af dess rättigheter. Om, för att tala med Bibeln, en man begär sig ut på resor och öfverlemnar hela sin förmögenhet åt tvenne personers gemensamma förvaltning, af hvilka den ena saknar nödiga egenskaper för denna befattning, som likväl förskaffar honom många fördelar; hvem åligger det då, om icke den andra förvaltaren, att underrätta ägaren om detta förhållande och förmå honom, att utnämna en annan kompanion? Bör han icke uppmana den oduglige, att lemna sin post, och bör han icke föreslå en annan tjenlig person, att supplera den förre? Nu är samhället, hvars egendom skötes af Regeringen och ständerna, visserligen icke ute på resor; men likväl urstånd, att sjelf taga befattning med sina angelägenheter, och hvem tillkommer då skyldigheten, att vaka öfver dess rätt? Icke kan man företrädesvis fordra detta af ständerna, af t. ex. prester och adelsmän, som derigenom skulle nedsjunka från sin konstlade höjd till sin rätta ståndpunkt i samhället. Men ministrarne kunna endast vinna vid en sådan förändring, emedan den icke nödvändigt fordrar någon minskning i deras magt, och sakna derföre alla undanflygter. De äro också mest intresserade af förändringens beskaffenhet. De skola uteslutande arbeta med den nya kompanionen och skola derföre mera, än någon annan, lida af hans

möjliga fel och olater; för dem måste det därför vara af högsta vikt, att folkets verkliga åsigt och erfarenhet på detta sätt kan uttala sig. De känna bäst de behof, en sådan representation bör fylla, och bära, bland enskilda personer, äga den högsta politiska bildning, den vidsträcktaste erfarenhet om verkningarne af andra länders representativa författningar, och den mest detaljerade kännedom om landets inre förhållanden. De kunna därför icke gerna undandraga allmänheten sina åsikter i frågan. Nationen kan tvertom fördra, att af sin regering, såsom innehafvare af den högsta upplysning, erhålla ett detaljeradt förslag angående representationens sammansättning; men Regeringen kan å sin sida icke fördra, att detta förslag skall ovilkorligen och oförändradt antagas, ehuru tillbörligt afseende bör fästas på dess billiga önskningar, dess kunskaper och erfarenhet; ty desamma skäl, som förhindra Regeringen, att utan folkets biträde verkställa hvilken reform som helst, hindra henne äfven, att anse sitt representationsförslag såsom alldeles fullkomligt, hvartill komma nya, som nedanföre skola anföras. Utan att utsträcka dessa reflexioner vidare, tro vi oss berättigade, att som *den andra slutsatsen* af föregående teoretiska afhandling framställa *ministérens skyldighet, att, på alla för densamma möjliga sätt, arbeta för representationsreformens genomdrifvande och att för detta ändamål framlägga ett detaljeradt förslag till folkets upplysning och ledning.* *St. 24/27* (Forts. följer.)

199

Om Representations-reformen, ett villkor för
alla andra reformer; och om vederböran-
des skyldighet att, hvar i sin stad, befor-
dra densamma. Ett ord i sinom tid af
A—g—e—l. Stockholm, hos L. J. Hjerta,
1847, 76 sidd. 3:0 à 24 sk. bko.

(Slut fr. gårdagsbl.)

Sedan författaren af denna skrift, på sätt lä-
saren sett af framställningen i gårdagsbladet,
angifvit skälen, hvarföre han anser Regeringen
sjelf böra vara intresserad för re ormen, öfver-
går han till sakens praktiska behandling och
representations-kommitté-n, hvars egenskap och
roll han uppskattar enligt vårt omdöme ganska
riktigt, på följande sätt:

»Man kan icke neka, att den utväg, Regeringen
vidtagit, eller nedsättande af en kommitté, fullkom-
ligen skulle motsvara ändamålet, om nemligen endast
sådana personer blifvit utvalde till medlemmar deri,
som känna Regeringens åsigtter och till hvilka den
har förtroende, om vidare Regeringen framlagt de
hufvudgrunder, på hvilka förslaget bör hvilas, om
hon tillhandagått med alla de upplysningar, som
stå henne till buds, om hon beredt sig tillfälle att
sjelf deltaga i diskussionen, att leda förhandlingarne
och vid hvarje fråga framställa sin åsigt; om hon
slutligen, vid förslagets offentliggörande, låter det
åtföljas af sina anmärkningar, framställande dess
brister och de förbättringar, det ännu torde tarvsa.
Kommittéens ledamöter vore då att betrakta som
Regeringens verktyg, ett medel att lätta dess möda
och arbete, hvarförotan kommittéens förslag lättare
kan förändras och modifieras, än om det utgått di-
rekte från Regeringen och blifvit framlagdt för
Ständerna, som hennes formliga proposition. Om
åter nu nämnde vilkor icke blifvit eller blifva upp-
fyllda, kan om representations-kommittéen sägas
detsamma som förut blifvit yttradt om denna utväg,
att undandra sig sina göromål. Den är alldeles
icke ett uttryck af de 3 stånd, som af den skola
representeras, emedan tre personer, valde icke af
ståndet, utan af Regeringen efter eget behag, aldrig
kunna sägas representera detta stånd. Om dessa
herrar sjelfmant sammanträdt, kunde man möjligen
hos dem förutsätta en inre kallelse och ett särdeles
intresse för det ämne, som de skola behandla; men
nu blir hela vinsten ett betänkande af 13, 10 eller
kanske 8 medborgare, visserligen aktningvärda, men
utan anspråk på större kunskaper eller inflytande,
än andra menniskor. Regeringen må icke tro, att
hon dermed fullgjort allan rättfärdighet, eller att

nationens sunda förstånd icke skall kunna efter Regeringens handlingssätt bedöma, huruvida hon verkligen nitälskar för denna reform eller endast velat formellt efterkomma Ständernas önskan.

En mycket begrundansvärd anmärkning kan göras mot allt det ofvanstående. Man kan säga: Sverge är intet konstitutionelt land och departements- cheferna derföre icke heller några konstitutionella ministrar. Detta äger till viss grad sin riktighet; men så länge man kallar det för konstitutionelt och vill, att det så skall vara, bör äfven den, som har denna vilja, icke kunna förneka sitt bifall till de medel, som äro nödvändiga för viljans realiserande. Han måste, i hvad på honom ankommer, söka verka derhän. Undandrager han sig detta, må han då gifva sanningen sin rätt och utstryka detta gamla Sverge, med sin urgamla frihet, ur de fria staternas antal, må han benämna det en despotisk stat, som beherrsкас af en, i vissa fall enväldig konung och af några privilegierade samhällsklasser. Må man då icke längre dära folket med fagra ord, må nationen veta hvad hon har att rätta sig efter och må hon då endast lita på sig sjelf. Alla deklamationer äro imedlertid öfverflödiga, tilldess fienden uppträd på stridsplatsen, och något sådant hafva vi ännu icke affört. Vi kunna tvertom hoppas, att en konstitutionel ända lifvar så väl regering som folk, och i detta fall är Sverge ett konstitutionelt land och anmärkningen förfaller.»

Med anledning af denna sakens vikt, nöjer sig icke förf. med att anförtro reformens sak endast åt Regeringen. Han vänder sig till hela nationen med den uppmaningen, att Svenska folket i stort bör *anstränga sina yttersta krafter*. för att snart erhålla en ändamålsenlig representationsförändring; och det skall härvid sjelf till och med angifva *reformens beskaffenhet*, »medan här afses en förändring i samhällets organiska lagar, vid hvilkas stiftande statsmakterna böra ställa sig till *ovillkorlig efterrättelse Samhällsviljans beslut*. För att utfinna detta, åligger det *alla* medborgare, att bidra till samhällsviljans uttryckande; och då detta» — forslar hr A. — »sker genom *allmänna opinionen*, måste hvarje medborgares pligt fastställas derhän, att han i sin mån bör verka till allmänna opinionens bildande, genom att skaffa sig en öfvertygelse och uttala den».

Det verksammaste sättet åter att få en sådan både individuel och samfäld öfvertygelse utbildad, anser han erbjuda sig i *stiftandet af*

fria föreningar; och det är klart, att den allmänna opinionens bildande och uttryckande måste taga sig denna eller någon härmed analog form. Hr A. egnar hela tredje afdelningen af sin bok till att utreda detta slags förenings natur och lämplighet för det nyssnämnda ändamålet. Så som han tänker sig dem, måste de ega flera gifna företräden framför samlandet af underskrifter på petitioner:

»Vår tid utmärkes företrädesvis deraf, att människor, lifvade af samma intresse, närma sig till hvarandra, för att gemensamt utföra sådant, som skulle öfverstiga hvarje enskilds förmåga. De resultater, som derigenom erhållits, äro ofantliga och öfverstiga hvarje förväntan. Det vackra i vår tids associationer är dessutom, att de lika ofta afse rent andliga, som materiella syften. Man sammankommer, för att söka och meddela hvarandra upplysning, och för att öfverenskomma om bästa sättet, att verkställa det goda man vill, att gagna sina medmänniskor och utbreda det rättas och sannas seger på jorden. Man oppoffrar för detta ändamål både tid och förmögenhet; man uppmuntrar hvarandra, att icke tröttna, att icke förtvifla om menskligheten, och man förlorar icke modet, hvilket lätt kan hända den enskilde, då han ser alla sina bemödanden blifva utan resultat, och harm och hån enda lönen för hans sträfvan. Det duger icke, att med löjets vapen söka »grina ner» en association, om dess ändamål för öfrigt är godt; ty grundidéen i sådana föreningar, eller att alla människor äro bröder, hvilka behöfva hvarandras hjälp och hvilka böra hjälpa hvarandra genom lifvet, har något så upplyftande på föreningens medlemmar, och så aktvingsbudande för andra, att skämtet förlorar sin udd och förlöjligharen, lik skorpionen omgifven af glödande kol, endast sårar sig sjelf. Hvarföre då icke använda detta kraftiga medel, för ett på en gång andligt och materielt intresse: för representationsfrågan, som äfven innefattar ett steg att utbreda det sanna och rätta på jorden, kanske lika mycket medelbarligen som omedelbarligen? Ty råder icke den innerligaste vaxelverkan mellan alla civiliserade stater? Och kan frihetens seger hos ett folk blifva utan inflytande på dess öde hos ett annat? Äligger det icke isynnerhet alla till utseendet fria eller konstitutionella stater, att konsekvent genomföra sin lifsprincip och derigenom framställa en sann bild af den högsta möjliga frihet och rättvisa samt derföre lycka, för att icke gifva lastarenom rum och diskreditera sjelfva saken hos andra folk, genom att usurpera blotta namnet och skenet deraf? Skulle

detta höga mål icke vara värdigt en förening af medborgare ur alla stånd? Man har hos oss nyli- gen bildat föreningar för fri handel; men alla så- dane föreningar, ämnade att verka på opinionen, kunna först då vänta seger för den sak de förfakta, när allmänna opinionen kan hos folkombuden göra sig gällande framför enskilda ståndsintressen, hvar- före säkerhet kan vinnas endast genom en repre- sentationsförändring. Föreningar för denna reform böra således föregå alla andra och räkna bland sina anhängare alla andras medlemmar. Den, som vill det ena, måste vilja det andra.

Ett annat medel har för samma ändamål blifvit försökt i Sverige. Man har samlat underskrifter på petitioner, att inlemnas till Regeringen eller Stän- derna. Men den vigtiga skillnad finnes mellan dessa medel, att en förening *bidrar* en opinion, hvaremot en petition uttrycker en redan för handen varande. Då, såsom här, frågan är icke om en obestämd öns- kan, utan om ett detaljeradt förslag, blifva petition- ner, ensamt använda, så mycket olämpligare, som utan föregående öfverläggningar och jemkningar omöjligen många kunna förena sig om samma för- slag; hvarföre motståndarne alltid kunna säga, att subskribenterna icke förstått petitionens innehåll, att deras underskrifter endast bevisa okunnighet och lättsinnighet, samt att hela företaget endast är ett foster af tillställarens intriger och öfver- talningsförmåga, utan att lemna ringaste ledning angående folkets åsikter. Sedan petitionen en gång blifvit inlemnad och som vanligt lagd ad acta, är det äfven slut med hela saken och intresset afsval- nar. Inlemnas dessa petitioner åter af föreningar, kan man icke vara oviss om deltagarnes verk- liga mening, eller prata om deras okunnighet, då hvarje okunnighet, då hvarje punkt blifvit noga öf- verlagd. En förening verkar oupphörligt, uppmun- trande inom, lifvande utom sig; hon utbreder sig småningom i allt större kretsar, träder i förbindelse med andra föreningar, omfattar stuligen hela lan- det och gör öfverallt sin öfvertygelse till den all- männa; men skulle ock, i följd af landets beskaffen- het, sådane föreningar icke öfverallt kunna bildas, så är detta icke heller nödvändigt, då en förening verkar vida utom sin krets, upplysande och påstö- tande. Sedan alla frågor blifvit noga undersökta och förhandlingarne framlagda för allmänhetens ögon, må man då samla petitioner och lemna alla, som icke kunnat bevista öfverläggningarne, tillfälle, att understödja deras resultat. Subskribenterna böra då fullkomligt känna, hvad de underskrifva, och de motiver, som ligga till grund för förslaget. Om äf- ven alla föreningar icke komma till samma resultat,

så betyder detta mindre; ty sedan alla förslager blifvit inlemnade till statsmakterna, och tillika hvar och ett af dem gjort sin behöriga verkan på opinionen, understödt af brochurer och tidningar, m. m.; så visar sig den underbara makten af allmänna opinionen, hennes hänförande verkan på alla sinnen, eller den, att äfven reformens motståndare känna inom sig, hvad hon fordrar. Det är således utom allt tvifvel, att en rådslående församling, som vill följa denna röst, äfven skall finna dess rätta mening. Föreningar äga slutligen i det afseende stort förtroende framför petitioner, att de ingifva aktning och — hvarföre ej utsäga ordet? — fruktan. Man trampar utan häfvan på en petition, som endast kostat subskribenterna mödan att underteckna sina namn, och behöfver icke heller befara någon särdeles harm å deras sida. Ty ingenting tyckes för en svensk fordra mindre eftertänka eller synas obetydligare, än att skrifva sitt namn äfven under viktiga dokumenter, tack vare våra förträffliga kreditlagar och många diskonter. Man kan i detta fall med goda ord få honom till hvad som helst. Men inlemnas petitionen af en förening, hvars medlemmar nedlagt mycken kostnad och arbete på dess författande, och som derigenom gifvit bevis på sitt sanna intresse och sin allvarliga vilja, att icke släppa efter, så vågar man icke behandla deras ansökan så der cavalierement. Man betänker åtminstone förut följderna af sitt steg, och kan då komma på allvar samma tankar nog. Hvarje människa, som bestämdt vet hvad hon vill och som visar beslutsamhet och ihärdighet att genomdrifva sin vilja, imponerar på andra, men ett folk eller pluraliteten af ett folk, som är i samma kathegori som denna enskilda, är i sanning oemotståndligt.»

I sammanhang härmed kan äfven följande yttrande, pag. 65, förtjena nämnas:

»Förliden riksdag sammanträdde flera bland landets utmärktaste män till ett sällskap, hos allmänheten känt under namn af reformvännernas förening. De utarbetade ett förslag, hvars värde vi icke här vilja bedöma; men sedan de väl fått sitt banér färdigt och första chocken misslyckats, skingrades hela skaran, såsom agnar för vinden. Vi hemställa till dessa herrar, om det var välbetänkt gjordt, att så handlost lemna sin älskling på bara backen. Företaget kan likväl så till vida blifva följdrikt, som det visar huru en centralpunkt för nu föreslagna föreningar kan och bör åstadkommas. Frisinnade riksdagsmän, som redan visat sig vara folkets män och redan förvärfvat dess förtroende, äro, framför andra, kallade att träda i spetsen för dessa förenin-

gar, och att såväl inleda som bibehålla förbindelsen mellan dem.»

Det följande går ut på att närmare angifva föremålen för föreningarnes verksamhet; men det skulle göra denna artikel för vidlyftig att lemna flera utdrag; det lilla vi citerat utur de 76 sidor afhandlingen innehåller, torde vara nog för att gifva läsaren anledning att sjelf göra närmare bekantskap äfven med det öfriga.

Äfven vi dela den tanken, att med den vänliga representationens behandling inom kommittéen nu tagit, hvilken för närvarande lofvar *intel* annat än en felslagen väntan, blir det nationens egen pligt, att på ett mera positivt och synligt sätt, än hittills, deltaga i reformens sak, medelst något allmänt uttryck af allmänna tankesättet, och det medel förf. uppgifvit, öfverensstämmer i detta fall fullkomligt med hvad Aftonbladet ofta förut antydtt och framballit såsom någonting fördelaktigt utmärkande uti engelsmannens seder, hvilkas exempel i så många fall, rörande det offentliga lifvet, kan tjena till mönster, nemligen den offentliga öfverlägenhens verksamhet vid frivilliga och offentliga möten. Vi äre också öfvertygade, att en stor pluralitet af den bildade allmänheten instämmer i samma tanka, och gerna skulle biträda vid dess verkställande, blott den första ovanan och blygheten, som vidlåder individerna att yttra sig offentligen, kunde öfvervinnas.

1831/10/27

De Melerade.

Om icke underrättelserna från husirudstaden be-
 draga, så ser det werkligen ut, som om ändtligen
 wederbörligt gehör blifwit lemnadt åt wår och
 många Heres öppet och allmänt uttalade önsknin-
 gar, att det konservativa partiet måtte skapa sig en
 ny egen organ för sina tänkesätts uttalande. Man
 skulle kanske kunna undra på att wi, som aldrig
 stucit under stolen med wår egenkap att tillböra
 den progressiva politiken, tillkännagifwa dylika
 önsknigar. Men saken är ganska enkel. Wi wil-
 ja rent spel. Så länge en ultraliberal kohort ännu
 gifwes till i landet, wilja wi ej — och wi tro
 ingen redligt sinnad wilja — att den inwånger
 sig i en tidning (såsom Posttidningen), hwilken, en-
 ligt sin natur af officiell, bör wara skild från alla
 andra åsigter än regeringens egna. Deremot wore
 det obilligt, att, så länge — ännu en gång sagdt
 — denna kohort existerar, den icke skulle ega en
 offentlig debouchée för sina meningar, förutsatt att
 den sjelf will bekosta en sådan. Till billigheten
 att ej neka detta, kommer nyttan för sjelfwa de
 liberale, att en öppet talande konservativ tidning
 gifwes. Man får der höra sina motståndare yttra
 sig och tillkännagifwa hwad de wilja: man blir i
 tillfälle att märka deras utveckling fram emot må-
 let, och se hwad ytterligare skäl de bjuda på. För
 hwarje sann fosterlandswän måste detta wara wäl-
 kommet. Wi wilja ej besegra våra politiska we-
 dersakare med annat än en bättre åsigt, en sannare
 uppfattning af samhällsproblemet, så länge de
 finnas af karakter och möjlighet att emottaga och
 begripa sådant. Men dermed följer ock, att wi
 gerna löfna till de skäl de sjelfwa måga anföra
 för sig eller emot oss. Och dertill tjenar en de-
 ras tidning. Det är desamma som att så möta
 sin fiende i erbjuden batalj. Wi önska intet bättre,
 emedan wi hjertligen gerna wilja slå honom.

Skall man tro ryktet, hafwa antiprogressisterna
 redan samlat öfwer 20,000 Rde banko till första
 grund — sond perdu — för utgifwande af den
 nya tidningen. Man nämner Eric Björnstjerna
 och Landsh. Palmstjerna såsom egentliga chefer el-

ler inre ledare af företaget. Men nu måste en tidning också hafwa en så kallad Gérant, öfwerredaktör, utgifsware i aktiv mening. Mycken tvehogsenhet, strid och bekymmer skola herrska i läger, rörande den wigtiga frågan, hwilken man här till skall få. Alla de i Diet, Morgonen, Hermoder o. s. w. hitills begagnade ursafa sig, såsom man flere gånger i bladen förmärkt. Wahlström will icke, Angelborff behagar icke. Huruvida Herr Profesjor E. N. Schröder eller Kansli-rådet Wallmark också finnas komplett obenägna, lemna, såsom ännu icke fullt kändt. Emellertid är det klart, att hwar och en redan bränd person icke gerna will deran äro. Man säges derföre hafwa fallit med sina tankar på en ung förhoppningsfull akademiker, hwilken ej ännu smakat elden. Han förmodas alltså hafwa lust dertill. För öfrigt skall han ega goda kunskaper, åtminstone i sådana ämnen, som icke röra politiken. Följaktligen utrustad med mesta opartiskhet på stridsfrågornas sjelfwa sält, har han derjemte åtskilliga gånger wisat prof på sin redebogenhet att otrunget anje allting för "heligt," och som sådant wilja predika det, det må wara hwad som helst, blott det är af primater anbefaldt. En så owärdelig man titulerar man "trogen," i den mening, att han ingen egen öfwerbyggelse följer, eller öfwergår till en högre och bättre fanning, i händelse den skulle strida mot något anbefaldt. Kanste göra wi den omtalade unga kämpen orätt, hwilket på det högsta skulle glädja oss, och som wi af hjertat ämna tillstå, i händelse det inträffar. Huru saken specielt än härmed må förhålla sig, säges säges mannen dock heta Hr Björklund,*) och

*) Enligt ett mycket färskt rykte, som wi likwäl ej kunna garantera, skall redan Hr Björklund äfwen hafwa afsagt sig fortroendet; och man omtalar i stället såsom pro-

wara utsedd till Gérant eller Ensant perdu för den tidning, hvars Fond perdu redan ligger i ordning.

Det är wäl sannt, att man efter en annan version anser Hr Presidenten v. Hartmansdorff såsom egentlig uppbofsman och inre ledare af den tillämnade tidningen; hwarwid man äfwen kommit på den tanken, att en annan spulig utgifsware, än Hr Björklund, skulle uppträda. Men man nefar trovärdigheten häraf, emedan man på goda skäl håller Hr v. Hartmansdorff för klok att inkåta sig i gemensam affär med en man som Excellensen Björnsjerna, då det gäller något så widt utseende. Wi biträda denna tanke. Hwad man än må lägga Hr v. Hartmansdorff till last, men icke lär man bestrida honom förmåga att wälja rätta medarbetare och kamrater, då det gäller att praktiskt verka. Hwad skulle wäl han med Hrr Björn- och Palmstjerna? Och hwad skulle de med honom?

En annan fråga af stor svårighet, som äfwen på förhand lærer hafwa uppstått i den organiska kommittéen för den nya tidningen, är bestämmandet af Grundsatzernas gränser, eller det såfallade Programmet för tidningen. Ty af Konservatism finnes många grader. Hvilken punkt anser man sig ytterst kunna försvara? Huru långt will — huru långt wägar man gå? Uppgörandet häraf är sinitigt. Men det är nödwändigt. Ty darest tidningen icke uppträder med bestämda satser, hwarwid den håller sig, så länge de ej blifwit vederlagda; utan wankar fram och åter emellan ultrakonservativt, moderatkonservativt, liberalkonservativt och konservativtliberalt m. m., så får den en så ömkelig karakter, att ingen publik fäster sig wid den.

Detta inser man i lägret. Men huru skall man kunna jemka sig tillsammans? Man will wäl i allmänhet wara swart, d. w. s. undgå ljuet och nedfatta dess värde i politiken, liksom i religionen, så mycket som möjligt. Men man kan ej

fulltomligen undwara hwitt. Följaktligen öfwer-
lägger man nu som bäst, antingen man bör upp-
tråda Swartgrå eller Gråswart, eller endast Grå
eller rent af uppriktigt Swart. På denna fråga
har man fastnat. Man är melerad. Vi äro
rätt nyfikna att en gång få se de melerades tid-
ning i ankeret. Att det blir af blandad färg, är
klart. Men hvilken kulör skall blifwa ofast och
mest råbdande?

Sönd. 10/4, 47.

Utsätterad hufvudredaktör Professor Palmblad i Upsala, den
nyttiga och nöjsamma läsningens utgifware.

En märkvärdig företeelse inom litteraturen.

Något, som i sig sjelf förtjenar betraktas, är den dragning till en wis likhet med Tidningsform, som allt mer och mer börjar uppenbara sig äfwen i andra delar af litteraturen, till exempel Romanen. När innehållet af en Roman förderdelas och till allmänheten utportioneras i hwad man kallar Förljetonger, innebär detta ju tydligen en förvandling till tidningsartikel, som denna konstgenre undergått. Men detsamma eger rum, när den utgifres som weckofrift. Ly hwad som karakteriserar en litteratur till tidning är des periodiska utkommande på bestämda tider (i nummer-förljd), med ej alltför långa mellanstos samt i någorlunda små afdelningar (antingen nu des utgöras af blott ett halst eller helt ark, af 3 ark, sasom wanligtast i läsebibliotekerna, o. s. w.) Fördelen här af utgöres isynnerhet af det jemförelsewis låga priset, som man hwarje gång erlägger; ehuru det hela wid årets slut kan blifwa lifa högt, som om man tillhandlat sig arbetet i en volym. En annan fördel är det ständigt sig förnyande nöjet att få en underhållande fortsättning; ehuru denna ouständighet af mången räknas för ett obehag, enär man hellre skulle hafwa welat inhenta händelsens och stykets utveckling, ända till slut, genom en oafbruten läsning. Lyckena må i detta fall wara olika. Men ur medicinst synpunkt torde det stundom wara bättre, att en nervswag läsarinna, eller till och med läsare, tvingas till afbrott i inhemtandet af en uppsakande berättelse, hwilket måste ske — all nyfikenhets hunger oaktaat — då häftet slutar, och man nödgas wänta till nästa Lördag. Den hästewisa läsningen kan, wi gå så långt, wara nyttig ur ekonomist synpunkt, äfwen hwad tidsparing widkommer; enär man, med den, icke är i stånd att fördjupa sig i romanen natt och dag; utan man endast om Lördagsaftonen, eller Söndagsmorgonen, genomjagar sitt undsångna häfte, och dermed slutar för weckan.

Gravamina kunna wist anföras emot detta läsesätt för den yllighet, hwarmed ämnena wanligen

uppfattas, när man icke tager saken om hand från början till slut på en gång, utan bitwis. Litwål äro ej alla romaner sådana, att de behöfwa siuderäs grundligt. För öfrigt är det ej här vår mening, att undersöka, huruvida ett konstwerets sönderbetning till wefolektyr har större eller mindre fördelar; wi ännärka blott förhållandet af litteraturens tendens att i allt, mer och mer, öfwergå till periodisk natur, till tidningswäsende.

Stulle det stuligen i stort inträffa, hwilket ej är omöjligt, och som till och med i åtskilliga fenomen redan börjat wisa sig, nemligen, att äfwen den wetenskapliga litteraturen ikläder sig tidningsform; så blir förhållandet i wist fall ännu wigtigare för den nationella bildningen i det hela. Man ser prof på dylikt i de merendels så kallade Magasinerne (Pennymagasinet, Wördags-, Ställings- o. s. w.) Personer, som gerna prata om "grundlighet," utan att tänka innerligen grundligt, höras mycket ifra emot dylikt. Man måste litwål bestinna, att lika wist, som djupa, sammanhängande, organiskt inhämtade och systematiskt uppfattade studier äro nödwändiga för den egentlige wetenskapsmannen eller för den som här till skall dansa, för forskaren och för den som skall föra wetenskapsmannen framåt; lika sannt är det, att en atomistisk uppfattning af wetenskapens resultat, d. w. s. en styckad läsning af spridda ämnen, bekomna i små afdelningar, under skilda öfwerstrifter och ofta utan widare sammanhang fins emellan, både gör till fyllest för människan i wänliga omständigheter, är för henne högligen nyttigt såsom bidragande till bildning (oaktadt i sporadiskt stic, emedan själen i alla fall nog hopsmälter de spridda ämnena), samt för öfrigt noga insfaller med den gång, den metod till undervisning, som alltid gifwis och gifwes för menskligheten i stort, genom naturföremålets iakttagelse (som också går ifrån det ena objektet till det andra), och genom den dagliga konversationen, fränder, wänner och bekanta emellan, hwilken är lika atomistisk till sin form, men icke desto mindre oupphörligen inäster till bildning. Uppmärken att för den större allmänhetens räknung, i form af små wefo- eller

månadsvis meddelade uppsatser, än öfver det ena, än öfver det andra, "utminutera" vetenskapliga uppgifter ur Fysiken, Historien, Astronomien, Geografien, Botaniken, Agronomien, Kemien o. s. w. — eller, med ett ord, utgifwa dem i en art tidningar — är följaktligen helt och hållet öfverensstämmande med hvad som i alla tider skett och till werldens ända måste ske i allmänna umgänget och samtal, menniskor emellan: blott ännu en grad bättre och i en förr icke så bruklig form. Saken är alldeles icke ylig till sina följder, ehuru ämnenas uppställningsfätt i en journal ej ligger systematiskt för ögat, utan liknar den öppna naturen, der också objekter af ganska olika slag ofta stå utmed hwarandra, men icke bestomindregifwa ett uttryck och hafwa en inplytelse, som bil-da helhet hos iakttagaren sjelf.

Summan af hvad wi i denna artikel welat påpeka är den rätt märkwärddiga omständigheten, att, oaktadt för vetenskapsmannen och konstnären i och för sig sjefwa, litteraturen alltid kommer att bibehålla sin förriga utgifningsform af bok, så innehåller tidens riktning att mer och mer all litteratur, såwål profaisk som poetisk, kommer att öfwergå till periodisk, d. w. s., under en eller annan gestalt, framstå såsom tidning. Denna anmärkning, såwida den är riktig, utwisar mer än allt annat den periodiska pressens werldsberydelse; hwilken säkert är från år blir allt betydligare, såsom grundad på ett naturförhållande.

Huru har icke blott inom Sverige detta tilltagit? Skillingemagaziner hafwa wäl icke ännu hos oss welat lyckas, så som de gjort i England och Tyskland. Men till hwilken widd har icke den periodiska romanlitteraturen stigit? Utom Hjertas Läsebibliothek, mest för utländska arbeten, och hwarit publiken efter hand fått del af Englands och Frankrikes hyperligaste romaner, såsom nu sist Dumas' Rikarememoirer och fortsättningen af de Tre Mousquetörerna, har man Bonniers Euro-peiske Fenilleton, deruti man ej längesedan beskommit Sues Martin Dittebarn, Biqvillo Alliaga

m. fl. och tvänne samlingar för inhemska produkter inom romantiken, ett utgående från Norrköping, Originalbibliotheket, som sednast skänkt oss Penningar och Arbete af Daniel Adam, och Nya Swenska Wagnassen, utgifven af Herr Thomson i Stockholm, och deruti man som bäst läser slutet af Fru Carléns sista roman, Natten wid Bullarssjön. Tyra periodiska romanceskter i det jemförelsewis folkfattiga Sverige!! Och hvad torde ej ännu stunda? Ser man ej här ett rikdens tecken?

Sönd. d. 17/4. 47.

af **Representations-Kretsar;**
 ett slags *Jan. 6. 20/4*
Politiska Af-sociationer. 1847

Vi hafwa nyligen tagit k nne-dom om en liten
 skrift af Hr A-g-e-l: wi weta ej om namnet
  r pseudonymt. Den innehåller rätt många märks-
 liga uttryck till wigtiga frågor  s görande, eller
 dock närmare bestämmande. Författaren är s s n-
 nad. Han talar öppet språk. Han h r till dem,
 som begripa och tillstå, att Samhället består af
 dem, som det består af: således af alla sina med-
 lemmar samt och synnerligen. Han anser säljakt-
 ligen, att samhällets organiska sammansättning och
 utveckling h r bestämmas, ändras och till f rb tt-
 ring hjelpas medelst det kompakta t nkf tts
 förverkligande i samh llsinr ttningarna, som i san-
 ning utg r samtliga samfundsmemlemmarnes,
 det will med ett kollektivt namn säga: Folkets.
 Deras tankar och wilja måste här wara eig -
 rande; emedan hela samhället är deras, och in-
 gen annans. Att de, enligt grundsatsen, alla ega
 att aktivt inverka på f rskeln och utvecklingen af
 den sak — nemligen staten — som utg r deras
 egen gemensamma affär,  r i sig själf omwivelakt-
 igt; men förf. tillert nner dem denna rätt natu-
 ligtwis i olika grad och mått inbördes. Emeller-
 tid  r det gifwet, att han f r Sverige fordrar en
 fullkomlig representationsförändring, emedan den
 närwarande riksbuds-inrättningen på långt när
 icke motsvarar ändamålet, att uttrycka samtliga
 samfundsmemlemmarnas tankar och wilja. Etsom
 medel att winna det stora målet — representations-
 förbättringen — föreslår Hr A-g-e-l flutligen,
 att man öfwerallt i landet skulle s rida till upp-
 rättande af Sällskaper, hwari sociala frågor kunde
 komma under  fwerl ggning, och dermed allas po-
 litiska t nkf tt bildas till klarhet och styrka. Alla
 ibland  f hafwa en  underkustig, en odödlig in-
 stinkt om Samhällets egenkap att utgöra deras
 Gemensambet, således tillhöra dem alla samtligen:
 de hafwa således  cks  en gifwen och  undertryck-
 lig instinkt om sin  afytterliga rätt att, hwar i
 sin stad, kunna inverka på besaffenheten, utvecklin-
 gen och förbättringen af samhället. Men till den-

na dunkla känsla måste ljus släppas. Den utbildar sig då i tydliga, säkra begrepp: den antar form. Härtill tjena Sällskaper, deri man träffas för att öfverlägga, lära sig förstå hvarann, undersöka ämnena, att fatta en afgjord vilja.

Den allmänna bestånda Samhällswiljan uttalar sig sedan från hvarje sådan Association, och gifwer åt hela landets tänkesfär en styrande kraft, som nödvändigt förr eller sednare skall verka till samhällsömbildningen i de viktigaste delar, framför allt representationen.

Man säger, att vår tid är Associationernas. Egentligen är Menstlighetens själswa tillworo sådan, att den alltid fört släget till föreningar: samhället sjelf är en association. Medan Aristoteles kallade derfore Menstiskan ett "politiskt Djur," hwarmed han förstod, att hon utgjorde en warelse af den natur, att hon oupphörligen sökte sin lif för att dermed samhällo sig. Samhälle, Stat, Association, Bolag, Församling, Bildningscirkel, med ett ord, Förening af hwad namn och för hwad ändamål det wara må, äro någonting från menstligheten ofskiljaktigt. Det för vår tid utmärkande i denna wäg kan alltså ej wara annat, än det sårstikta hyste för associationen, eller det slags Politiska Sällskaps affigt, som nu behöfwas.

Det är klart, att då inga olagligheter kunna eller böra tillrådas, skall också ett sådant Sällskaps wertsamhet, hwarhelst i landet det bildar sig, inifrånka sig till samtal, inbördes upplysande öfverläggningar och endast sådana besluts fattande, som afse sällskapets kommande till wisa grundsatser i ämnena. Alla dylika handlingar äro i lag tillåtna. Hwar och en, som ei är beklädd med en wisp statshandighet, kan icke strida till förändringen af en samhällsinstitution, upphäwa en warande lag och jätta en annan i stället. Men hwar och en har rätt att tänka och tala häröfwer; lära sig förstå institutionernas mening och hwari deras förbättring kan ligga; samt att i allt detta komma till bestånda Grundsatser; hvilka åter — allt lika lagligt — kunna för minnet till protokolls antecknas.

Ett sådant sällskap, som blott synes ideellt och teoretiskt, skall icke destomindre utöfwa sin starka

inådtelse äfven i det praktiska. Det lefver väl själf egenligen blott in thesi; men kommer likväl till följder (och alla lagliga), hvilka i sin mån blifwa mycket in actu. Detta sker genom ett allmänt och klart tänkesättis spridande; hwilket dels direkte verkar på de med statsmyndighet beklädda, förmående dem, som dertill äro eller blifwa berättigade (t. ex. riksombud, administrativa högre embetsmän, regeringspersonalen o. s. w.), att widtaga samhällsförbättringar; dels medelbart, indirekt och negativt genom en stor, kompakt opinions upprättande för det progressiva, hwilken de maktägande omfider icke wäga emotstå, äfven då de ej alltid dela dess mening.

Något hinder gifwes icke för sådana Sällskapers stiftande i alla städer och landskaper. Något nyttigare, angelägnare, nödväntigare finnes knappast i vår tid. Man har sett med hwilken fart Bildningscirklarne öfwerallt uppkått, de, som dock endast hafwa näringsfrihetsfrågorna eller åtminstone de med dem hufwudsakligast ihöfvelsatta personer — handtwerkeriernas medlemmar, gesällar, mästare o. s. w. — till utgångspunkt och beståndsdelar. Kunna då icke bildningscirklar för ännu högre ändamål lika hastigt och väl komma till stånd? Skola ej sällskaper och kretsar för ett umgänge, deri man träffas och rådslår om samhällets wigtigaste ämnen, framför allt om riksombudsmanskapet, kunna ordnas och winna ett werksamt lif? Utan twifwel. Swarföre dröjer man?

Man kan antaga hvad namn man will. Men "Representationskretsar" wore så godt som något.

67 Sweas Sorg.

Erik Gustaf Geijer är icke mer. Hwad gjorde denne man så stor?

Hans skrifter.

Utän twiswel. Men männe endast de?

Nej. Det oförgätligt stora, det i sitt slag exempellösa hos denna Genius, war hans förmåga, wid framskriden ålder, att likasom omsmälda sina en lång tid hysta tänkesätt, att inse de sel hans förra politiska sida haft på sin räkning, och — först af allt! — öppet inför hela Swerige erkänna detta. Ett sådant politiskt mod är sällsynt, och hänwisar på den renaste karakter, det för sanning öppnaste sinne, det från högmod friaste hjertelag.

Men detta, som våra ultramontaner gifwit det beröftade namnet "affall," har hela ligan af anti-progressister i vårt land aldrig kunnat förlåta Geijer. Hans äldre akademiska wänner lemnade honom, den ena efter den andra, allt som de sjelfwa mer och mer petrificerades; han, deremot, med ungdomsliflighet gick framåt. Lydligt är litwål att detta öfvergifwande måste smärta en fintänslig, ädel man. Mot slutet af sin lefnad stod han obestridligt ensam: icke till sina ideer, sin ande och sina skrifter, hwilka med kärlek och wärme omfattades af hela det yngre släktet i Swerige; men till sin person. Det är samnt, att han wäl genom sitt lemnande af "stugan," trädte in på tidehwarfswets linie och sällade sig till framåtstridandet, hwarföre han borde hafwa bekommit en ny, talrik krets omkring sig af den nya epoken män; men många omständigheter torde hafwa föranledt honom, nära tvingat honom, att icke stå fram med allt hwad dessa män och hela epoken i denna riktning måste önska af en medkämpe. Han stod således föga inom hela denna krets. Utän att yttre något förnärmande, lærer man kunna säga, att Geijer, som war för ny för Upsala, war för gammal för Stockholm. Hwad han egde att förkunna,

utgjorde för mycket att smälta för ultramontaner, prelatensiska akademister och sådana historici, som i häfverna endast vilja se det döda, men ej det lefwande: deremot war det i sig sjelf för litet, eller äminstone för kort skådad, för det arbete här i landet nu kräfwes. Geijer måste således i många fall sluta som Eremit. Hans hjerta slog hwarfen rätt i Upsala eller rätt i Stockholm. Han lefde midt emellan. — Nu är han ingen stads, ingen enskilt funktions man. Han är Sverges: Scandinaviens.

Åf stor wigt och inflytelse blifwa alltid sådana små, af kraft och ljusgnistor uppfyllda skrifter, som t. ex. Geijers Tre Föreläsningar, ej mindre än flere bland artiklarna i Witteraturbladet. Geijers historiska upplysningar om de politiska riksfändnen, och haltlösheten af deras pretentioner, deras anspråk på ewig forwarrelse, äro öwärderliga.

För fortsättningen af Swenska Rikshistorien är dock förlusten störst. I afseende på det anekdotiska, finna wi nog förtjensfulla sribenter, som icke lemna Carl X:s, XI:s och XII:s historia ofskrifwen. Men anden?

Hvem skall nu teckna Kung Carl "den unge hjelte," ja, att wi alla begripa denna underbare man, hwilken, sedan han förjat vårt land ifrån dess politiska höjd, icke destomindre hänför oss? Hvem skall nu lära oss förstå hwaraf det kommier sig, att efter sekler Sweas hjerta aldrig skall upphöra att slå warmast för just den, som sänkt dolken i hennes bröst djupare än någon annan Konung? Kan det wara blott dersöre att Carl XI utgjorde den störste af alla våra fantaster? Ömöstigt! Det måste wara något annat.

Geijer Gustaf Geijer skref en gång i Iduna sin Carl XII. Hwarföre dog han, innan han humnit lösa sjelfwa den Caroliniska Västan?
Swea förjer häröfwer. *Äsch. bl. 4/5-1847*

Den 12 April i Preussen. *Ständ. 24/4/47*

Vi draga ej i betänkanade att notera denna dag såsom för lång tid den märkvärdigaste, och det ej blott för Preussen, utan för Tyskland och måhända för hela Europa. Den Förenade Landtdagen är öppnad.

Tyska tidningspressen är redan i full verksamhet med underrättelsers meddelande om detta öppnande. Revolutionärerna betrakta naturligtvis året 1847 för Preussen såsom 1789 för Frankrike. Men utan att tillhöra deras parti, som anse wärdslamma omsförningar blifwa en oundwiflig följd af den nya Ständerinstitutionen inom Tysklands förnämsta makt, kan man likwäl swårigen undwisa att tro på ganska widt utjerrande werkingar deraf; och detta till en stor del just för de inskränkingar, de skarpa begränstringar, hwarmed Konung Fredrik Wilhelm IV omgiffwit sin Landtdag, för att göra den så widt möjligt wanmäktig, eller åtminstone ofskadlig för det absolutistiskt-monarkiska, han för ingen del will efterskänka. Annu en gång: dessa alltför tränga gränser framfalla en sprängning.

Ständerna hafwa fått sig förlånadt egentligen ingen annan rätt, än den, att sitta och rådflå, och på sin höjd, efter wissa nogsam och ytterst warfsamt utstakade former, petitionera: anföra Besvär och Dufkingar rörande Monarkiens angelägenheter. Likwäl finnes en enda punkt, deruti Landtdagen kan utwefkla sjelfständighet. Och, märkwärdigt nog, är det synbarligen endast för denna så farliga punkt — Garantien af Statslån — som hela Landtdagsinrättningen blifwit af Konungen satt i werket. Det är redan flere år sedan Europas penningfurstar af Huset Notschield högtidligt förklarade, att de inga försträckningar gäfwet Preussen, med mindre des ständer förklarade nationen ansvarig för återbetalningen. Penningar wille — man säger till och med: måste — Konungen hafwa. Han såg sig följaktligen twungen att, under någon diplomatiskt antagen, men för långtwararna tillräckligt säker form, instituera dessa Landtständer, för att derigenom bekomma sina så högt efterlängtrade Garantier. Att något annat

förmått honom till den farliga landdags-infästelsen nor ingen. Ly huru mycket som helst han än må orda om folket, det goda, älskade, och framför allt mot honom trogna folket; så är det wißt icke erkännandet af några dess rättigheter, som förmått honom till det steg han gjort.

Emellertid är det första steget uttaget. Efter en högtidlig gudstjenst i Berlins förnämsta kyrkor, den 11 April, Söndagen Quasimodo genitus; skedde den 12, i den så kallade Svita Salen på Kongl. flottet, den stora inaugurationsen af Förnämde Landdagen. Konungen höll ett långt, wäl skrifwet, i medeltidsstil affattadt throntal, öfverhöfande af "färlhet och förtroende." I sjelfwa wärfet utvisar ingen på Konungens goda karakter, och att han öfverhufwud menar wäl enligt sina politiska åsigtter. Men dessa åsigtter sträcka sig icke utöfwer den gamla horisonten, hwarifrån allt skadas i nådens ljus, från Konungens sida, samt att menniskorna samt och synnerligen, ehuru samhällsmedlemmar, dock inga samhällsrättigheter hafwa inför (gegenüber) regenten. Konungen är, med ett ord, icke såsom sådan en menniska, utan en inkarnerad Gud; och det är endast genom den besynnerligaste anomali han är i stånd att begå menliga swagheter och fel, såsom man emellanåt ändå finner, och såsom historien — den eljest så ymnigt öfverpadade historien! — från alla tider och om oräkneliga regenter framvisar i tusentals exempel.

Hela den enfaldiga fargonen om Konungens maktfullkomlighet, ofelbarhet och egenkap att i allt hwad han gör sina undersåtare icke bewisa annat än nåd (aldrig i grunden behöfwa göra något såsom rätt, såsom skyldighet), har dock den hufwudsakliga olshkan, att ej blott under synpunkten af politiskt system utgöra en längesedan förrostat reliq, en lära, som knappt kunde gå an för en Jakob I och Carl I, en Ludvig XIV o. s. w.; utan tillika stranda emot ett praktiskt behof af pennningar, som undersåtarne nu ändtligen kommit derhän att kunna wägra. Absolutismens byggnad har egentligen ingen säker grundwal, utan med tillägg af den maximen (som wiäsa århundraden och i wiäsa länder werkligen också war å bane), att Konungen utgör enda Egaren af all egendom, alla

penningar i landet, så att det följaktligen endast beror på hans nåd hwad, huru mycket och huru länge undersåtarna få besitta (här endast: nyttja) det de hafwa. Ur denna grundsats är det aldrig folket, som gifwer skatt (ty denna war regentens tillhörighet redan förut); utan det är regenten, som gifwer, eller tillå vidare tillåter folket hafwa qwar allt det öfriga det besitter utom skatten. Däremotaller der en sådan statsmaxim icke gäller, wacklar också absolutismen sjelf, emedan den förr eller sednare nödnödvändigt måste wika för sanningen, upplösningen och folkets wilja. Zargonen från thronen blir också i samma mån osmaklig, emedan dess swaghet är genomlysande; och ju mer fursten under sådana omständigheter tar sina undersåtares förtroende i anspråk, desto mer begriper hwar och en, att han endast will åtkomma deras penningar för att begagna utan kontroll. Helt annat blir förhållandet, när regent och nation på ömse sidor hafwa fullt försäkrade rättigheter. Då kan ingendera winna och bibehålla kärlek och förtroende hos den andra, utan att oupphörligen bewisa sig deras wärldig: man kan icke taga dessa känslor i anspråk, såsom något obetingadt och utan wiffor; men när man får dem, så har man dem litwäl werkliga, starka, djupa. Då -- men då först -- äro de också något wärda. När skola de absolutistiske lära sig någonting så enkelt?

Förenade landtdagen är sammansatt af tvenne kamrar: ett slags öfwerhus, kalladt Herren-Curie, deruti furstar och den högsta adeln sitta, samt ett underhus, Drei-Stände-Curie, upptaget af det lägre ridderskapet jemte deputerade från städerna och landet. Fursten till Solms-Hohen-Solms-Rich är Marskalk i den öfre Curien och tillika för hela landtdagen, när den samlas till Plenar-Curie (hwad wi skulle kalla Plenum plenorum). En Öfwerstkjörman von Nochow är Marskalk i den nedre kamraren. Ledamöterna wigöra i hela den förenade landtdagen 617 personer; hwilka i hwardera kurien (och stundom i begge på en gång) öfwerlägga gemensamt och rösta per capita. Något prelat-element gifwes icke inom landtdagen. De rätt högnådliga stiga ej till mera än 80, högst

90 personer. Sammanträdet är beramadt att
 råda åtta wedor.
 Medan första dagen har något förefommit, som
 unvisar betänfliga symptomer. Finansministern v.
 Bodelschwing hade en konferens med de separata
 Provincial-landtdagarnas åtta Marskalkar, för att
 känna sig före i den ömtåliga hufvudfrågan. En-
 ligt ett af Dekreterna (af den 3 Febr.) eger ett
 slags Utskott af blott 8 personer att på Förenade
 Landtdagens och hela nationens wagnar gifwa den
 garanti, som Konungen önskar för blifwande stats-
 lån. Men de åtta Marskalkarna förklarade finans-
 ministern, att Provincialständerna icke skulle anse
 ett så bestaffadt Utskott kunna utfärda en sådan
 garanti, eller dertill möjligen hållas berättigadt.
 Detta är redan ett begripligt språk. Där icke Ut-
 skottet, såsom Konungen beräknat, saken om hän-
 der, utan hela Landtdagen skall gå till Statslåns-
 frågan, så torde Preussens affärer blifwa widt ut-
 seende. Man väntar med otålighet hwarje ny post.

Beskrifning öfwer Westbo härad i Jönköpings län, af J. Allvin, förste Landtmätare. Jönköping hos J. Sandwall, 1846, på Författarens förlag. 220 sidor stor oktav, à 2 Rdr 32 ff. banko.

Vår läsande publik är icke alldeles obekant med Hr Allvins författarskap. Han utgaf för några år sedan en liten bok under titel: "Jönköping och dess omgifningar." Den förnyelse af besöksfärderna man nu gör genom beskrifningen öfwer Westbo blir säkert lika tillfredsställande för författaren som den är för läsaren, och vi kunna icke annat än önska detta arbete all den debit det förtjänar.

Hr A. har i denna litteraturgenre, hvilken sannoligen hvarken är den lättaste eller den mest tacksamma, ådagalagt denna ihärdighet, detta varma intresse och forskningsnit hvarsförutan man hvarken biträder denna bana eller ännu mindre lyckas besegra de mångartade svårigheter och obehag som möta på densamma. Det är verkligen något rätt vackert i våra tider att då och då se en författare inwiga sig åt forskning och mödor utan att eggas af den wanliga bewefelsegrunden: vinningslystnaden.

Det arbete vi nu anmäla är likväl af en beskaffenhet som bör rädda detsamma ifrån det misöde som drabbar många andra i samma syftning, neml. att åbringa pekuniär förlust. Westbo beskrifning förswarar en ganska utmärkt plats bland lokalbeskrifningar. Det synes klarligen att författaren fullkomligt varit inne i sitt ämne, varit lifwad deraf och behandlat detsamma med en sakkännedom, som ej stänker det minsta värdet åt hans framställningar. Mot stilen kan man i allmänhet icke hafwa särdeles att anmärka, och i typpografiskt afseende har författaren icke heller sparat någon kostnad. En ganska wacker och pryddlig, kolorerad titelviggett föreställer en man och en kvinna af Unnarvads allmoge klädda i den urgamla Westbodrägten. Härförutan är arbetet späckadt med en ganska talrik samling wäl utförda stentryck, föreställande åtskilliga afbildningar af de

inom orten förefommade många ålderdomsminnen.
 Bokens innehållsförteckning upptager följande
 hufvudafdelningar: **Historia, Topografi, Fol-**
ket, Landthushållning, hvilka hwardera sönder-
 falla i en mängd underafdelningar.

I den historiska afdelningen redogör författaren,
 på ett lika utförligt som ganska underhållande sätt,
 för en hop uppträden och tilldragelser under de
 danska sejderna på 15- och 16-hundratale. Hvad
 Westbo angår, torde i intet annat arbete man få
 så noga reda på dessa tilldragelser som i den bok
 vi nu ha framför oss.

Författarens upplysningar om de åtskilliga gär-
 der som regeringarna utpresjade äfwen af Westbo
 allmoge, under dessa oroliga tider, skola utan
 twifwel bliwa rätt underhållande för ortens in-
 wånare, hvilka i allmänhet troligen först lära rätt
 känna sitt land, då de sätta denna Westbo be-
 skrifning.

Frågan om hemmansflykning och jordafson-
 dring med hänfigt till denna ort framställer för-
 fattaren, enligt wår åsigt, med mycken klarhet och
 moget omdöme. Det är icke utan att både talang
 och sakkunskap framstymtar, då författaren upp-
 rullar tafan af ortens näringslif och då han ut-
 pekar de fel och ofullkomligheter som hittills hin-
 drat en friare utveckling deraf. Hvad som är sä-
 kert är, att denna Hr Alwins bok icke blott är
 läswärd, hon är också och skall för allmogen, om
 den rätt uppfattar sednare delen deraf, bli i hög-
 sta grad lärorik.

Men genom framhållandet af arbetets mera so-
 lida, hvilket för många är detsamma som des
 sträfwä, sidos torde mången läsare afsträctas från
 att taga kännedom af boken. Vi så alltså med
 allra första ge tillkänna, att Hr A. är ganska
 mångsidig i sina berättelser och icke alltid talar
 om hemmansflykning och återbruk. Än berättar
 han hurusom Gustaf Adolf och sedermera hans
 dotter Christina på sina resor genom häradet gå-
 stade i den menlösa Långaryds prestgård och hur
 det hwimlade omkring dem af greswar och baro-
 ner, kammarherrar och drabanter; än låter han
 oss få titta in i det funaliga ambulatoriska köket

och redogör för de levereringar der, som länsmannen fullgör. Vi så härvid kändedom om att la haute volée denna tiden älskade bastant mat, och ingalunda i små portioner. Då och då wankar en anekdot om en originell prestfar eller kronofogde, omwärlande med glada, naturfriska tanlor ur Westboens hemlif, dess begrepsningar, bröllof och gästabad, wid hwilket allt prägeln af äkta antik iwenfshet icke undgår läsarens uppmärksamhet.

En mera intresserad och wäl underrättad Cicero bland detta gamla sagolands många bauta-stenar, griftekullar och jätteknuel kan man ej gerna hitta på, och läsaren skall troligen gerna följa författaren på dessa exkursioner.

Det är wankligen swårt för en lokalbefristwäre att lösgöra sig från begäret att falla in i spetsfundiga undersökningar af ortnamns uppkomst och härledning. Med tillhjelp af anglosaxiskan reder författaren sig i detta afseende med mycken syndighet och till läsarens belåtenhet. Men då författaren will spåra grekiska härkomster i Westro, frukta wi att han möter större swårigheter.

Man kan i allmänhet ej annat än hålla författaren räkning derför att han dock gjort den historiska delen så litet resonnerande som möjligt, och äfwenledes gansta lyckligt fringgått frestelsen att i framställningarna nedlägga den alltför myckna subjektivitet som wankligen plår framsnygga wid fildringen af orter, för hwilka man har någon förkärlek eller dermed minnen från yngre dagar äro förknippade. Författaren torde, sedan i hufwudsak full rättvisa blifwit wederfaren hans werk, tillåta oss hemställa, huruvida icke följande anmärkningar äfwenledes äro billiga:

225

Det har blifwit en mani i provinsbeskrifningar att noga tedogöra för hwem som innehar herregårdarna. Detta må så wara; men troligen hade författaren till ingen skada funnat utsluta dessa långa och för allmänheten söga intresse-egande slägtregistren.

Wisan om Ebbe Stammelsen, sid. 149, så fullkomligt i saknad af den i folkwisan oftast råddande smak och nåbete, hade så mycket hellre funnat utgå ur arbetet, som han söga öfwerensstämmar med den tradition författaren i texten återger, och för öfrigt är en tröttande widlyftighet.

Troligen har det ej varit författarens mening att genom anekdoten om den s. k. Gråstrun, sid. 190, ge näring åt en i allt fall nog stor widspelse hos folket. Emellertid kan denna framställning ej annat, då författaren liksom till bewis på tillwaron af detta spöke tillkännager, att det citerade brefwet förfref sig från ett ungt, "snillkrift fruntimmer, dotter af en lärd, kunskapsfull far."

Wi sluta vår framställning med den önskan, att detta innehållsrika arbete måtte äfwen bland allmogen i Westbo få många läsare, dem till mycken uppbyggelse med afseende å de funda omdömen öfwer en behölig förbättring i deras landt-hushållning, som deruti uttalas. *Jordk. S. 1/5-47*

Exportförbudet

utgör nu föremål för tidningarnas ombömen. Af-
tonbladet, som i denna fråga frånträdt sina forna
principer och ställt sig på prohibitivsystemets sida,
förfvarar regeringens åtgärd. Deremot hafwa wi
redan sett Dagligt Allehanda, Winterbladet, Öst-
göta Correspondenten, Linköpingsbladet och Örebro
Tidning yttra sig i en motsatt siktning; och efter
all sannolikhet kommer nästan hela den liberala
landsortspresseen att dela nämnda tidningars
ombömen. Barometern och Norrlandsposten m.
fl. hafwa bestämdt och kraftigt yttrat sig till för-
mån för den fria handelsprincipen, och Majaden,
som dock utgifwes i en af de mest behöfwan-
de provinserna, har icke ens funnit skäl att förorda ex-
portförbudet. För vår del widblifwa wi våra
föret i ämnet uttalade åfgifter, och äro öfvertyg-
de att förbudet wäl åstadkommer mycken skada,
men föga eller ingen nytta. Erfarenheten kommer
nog att wisa hwilken af de motsatta meningarna
som har sanningen på sin sida. En utförligare
deduktion för eller emot skulle för närwarande wa-
ra utan ändamål, sedan Regeringens maktbud re-
dan emanerat. En punkt finnes likwäl som torde
förtjena någon beröring, och det är, att de, som
yrkat förbud, hafwa sökt ställa sig, om wi så få
uttrycka oss, i en mera kristlig dager: de hafwa
wetat framställa sina motståndare såsom mer eller
mindre känslolösa för de fattigas belägenhet. Här-
igenom hafwa de onekligen för ögonblicket lyckats
winna mången för sina åfgifter, ty ett wärdande
till känslan finner wanligen hastigare genklang än
ett hänvisande till förnuft och erfarenhet; men de
hafwa på samma gång förnekat pressens kallelse
att verka upplysande. Först när de beprisade
resultaterna af exportförbudet börja uteblifwa och
den fattige finner att hans belägenhet icke derige-
nom blifwit förbättrad eller priserna nedtryckta,
skall han draga de stora filantropernas förutseende
i twifvelsmål. Då wisar det sig utan twifwel,
att de som talat emot förbud hafwa varit fullt
ut lika högt lifwade af nit för folkets intresse
som de, hwilka talat för prohibitiwa åtgärder.
Under tiden torde det wäl och hända, att den be-
höfwan- icke mera förgäwes klappar på dörren
hos den fria handelns anhängare, än hos dess mot-
ståndare.

Jordh. 22/5-47

OM DEN NÄRVARANDE ROMAN- LITTERATUREN.

Den stora utveckling, romanlitteraturen under de sednare åren, dels i originaler, dels i öfversättningar, hos oss tillkämpat sig, skulle, för att af en tidning fullständigt följas i spåren, hafva sig upplåten en egen stående artikel i bladet. Om detta af en egentligen politisk organ ej kan begäras, fordrar likväl rättvisan att icke förbigå det viktigare af hvad konstsinret i vårt land på denna väg liksom på andra frambragt, och hvarom våra läsare billigtvis vänta sig ett omdöme eller åtminstone en närmare underrättelse. För ett land med endast tre millioners befolkning, och hvars läsarepersonal ej kan uppskattas till mer än kanske femtondelen af den, som läser t. ex. tyska, måste det utan tvifvel räknas för märkvärdigt, att nu icke mindre än fyra särskilda läsebiblioteker utkomma, oberäknadt den myckenhet berättelser, som publiken intager i feulletonsform. Våra bok-kataloger visa derjemte, att den romantiska litteraturen alldeles icke, såsom man säger, uppslukat den öfriga lärdomen; emedan tvärtom religiösa, historiska, juridiska, medicinska o. s. v. skrifter, jemte skolböcker af alla slag, utgifvas nu vida mer än förr. En och annan klagolåt, som föres af vissa ifräre ibland oss, om den nuvarande romanlitteraturens försämrade och, ännu värre, försämrade skick, faller vid närmare betraktande tillsammans öfver deras egna hufvuden, och har merendels ingen annan grund, än att desse kritici alltid ondgöras när någonting göres, som de sjelfve icke gjort. Att alla utkommande, öfversatta eller inhemska, romaner äro förträffliga, kan visst ingen påstå; ej en gång det mesta lärer med skäl kunna räknas till sådant. Men detta förhållande, som i sig sjelf är högst naturligt, har i alla tider egt

rum och kan således ej göras till en förebråelse mot vår. Att allmänheten med begärlighet omfattar romanlitteraturen, är också ingen specialitet för den närvarande perioden. Denna håg kan dessutom aldrig räknas för ett fel, utom när den urartar till öfverdrift. Det är både berömligt och förklarligt, att hvar och en söker kännedom om det menckliga väsendets karakteristiska beskaffenheter af alla slag och på humanitetens alla höjder. Sådana underrättelser fås i de afteckningar konsten lemnar. Att konsten kan fela, genom att göra falska eller dåliga afteckningar, är ganska sant; men detta upphäfvor lika litet den romantiska artens rättmätighet och befogenhet att vara till nytöfvas och utvidgas, som svaga produktioner inom andra grenar af vetenskap eller konst kunna göra dessa förtjenta af uteslutning, i och för sig sjelfva. Tvärtom måste man fråga: hvar skulle man väl bekomma några närmare och på djupet gående uppgifter om det i alla sina skiftningar underbaraste af alla jordiska väsenden, menniskan, om icke konstens framställningar bidroge dertill? Ej stå sådana uppgifter att bekomma genom de allmänna abstraktioner, blott, som filosofiska och religiösa läroböcker understundom meddela. Dessa röra oss mången gång litet nog, oaktadt all välmening. Orsaken är, att vi så ofta känna på oss, det de angå mycket, men icke alltid just det, hvarpå dock tusende af oss behöfva och önska upplösning, svar, eller åtminstone en i saken upplysande tanke. Bör man förundra sig då, att den menckliga individen helst af allt studerar hvad som ligger den närmast: som angår det humana: som har till syfte att visa huru denna individ universaliseras, hvilket utgör sjelfva motsatsen af den egoistiska drift, man eljest så gerna underskjuter hägen att forska i individualismens arkiver, det vill säga, i romanlitteraturen? Denna håg skulle endast kunna vara fördömlig, om den uppstode med exklusiva anspråk; det är, om den påstode, att allt annat slags poesi och konstframställning, utom romanen, vore af ingen betydelse, af ringa värde, eller icke tvärtom af ett ännu högre. Men dylika anspråk hafva ingenstädes

afhörts.

En anmärkning af annat slag rörande romanlitteraturen, är dess bekanta fallenhet för *tendenser*. Häruti se viss konstdomare en förtjens', andre ett fel; och afgörandet beror ytterst på hvad man menar med den omständigheten hos en vittor produktion, »att hafva tendens». Denna fråga är verkligen af stor vikt för konsten, och det torde därför tillåtas oss, att med några ord söka reda ämnet.

Till en början: när man talar om *tendensromaner*, *afsigts*-pjäser, stycken med inlagda eller underförstådda *meningar* o. s. v., och således dervid tänker sig någonting särskildt, en specifik art inom konsten; så kunna då orden »tendens», »afsigt» m. m. icke vara tagne endast efter det allmänna begreppet af riktning, systemål, plan. Ty, om så vore, skulle allt, som i världen nånsin utkommit och vidare visat sig, ej kunna utgöra annat än tendens-kompositioner. Den enklaste berättelse om något, som tilldragit sig, har onekligen det syftet (den tendensen) att berätta händelsen. Sjelfva Odysseen skulle vara ett tendens-epos, enär den har ett ändamål, det, att skildra Ulyssis återfärd till Ithaka. Aeneiden icke mindre, emedan den har till tydlig tendens, att besjunga Aeneas' och hans följeslagares resa till Italien och bosättning i Latium. Och inom den romantiska klassen, hvar finnes väl ett arbete, på vers eller pros, som icke har sitt ämne? och dermed sin gifna tendens att utföra *det*? Kan väl ett enda stycke af allt hvad Goethe, den universala ste af alle, skrivit, frikännas från egenskapen att vara någonting? och i och med detsamma hafva sin egna riktning, sin vissa tendens? Kan man icke säga detsamma om den naivaste folkvisa? om hvarje den mest instinktiva, blott på naturinspiration stående sammansättning?

Det är följaktligen klart, att man icke menar sådant, när man talar om »tendens»-arbeten. Men hvad menar man då? Jo, stycken med inlagda *reflexioner*.

Reflexioner? satser? tankar? påståenden? yttranden? anmärkningar? betraktelser? — Gifves då någon enda komposition af alla de slag vi nyss citerat, och af alla som kunna nämnas,

de der icke hafva reflexioner på hvarje sida? Kunnat tankar möjligen undvikas?

— Hm, detta menas icke. Nej! man förstår med tendens-stycken, vare sig romaner eller annat, sådana, hvori man tydligen finner författaren hafva *vall* sujetterna efter sin smak, eller tagit till ämnen dem, hvarpå han sjelf med förkärlek tänker, och som tillhöra hans system, i fall han öfver höfvid är en person med sådant.

Omöjligt! Menade man blott detta, så skulle åter ingen skrift i världen kunna undgå att tillhöra tendensväsendet. När hafva ej författare *vall* sina sujetter? Och när man väljer ämne, när man tager karakterer eller händelser till skildring, utan tvifvel gör man det då alltid efter hvad man intresserar sig för. Männe icke Homeros hyste förkärlek för Trojanska krigets skildring, eller hvad förmådde honom eljest att sjunga Iliaden? Männe icke Virgilius hade en utmärkt smak för pios Aeneas, och fann sitt synnerliga nöje i den segelfart och den kolonisation han beskref? Vi ville väl se den skribent, prosaist eller skald från hvad tid och af hvad slag som helst, hvilken, när han skrifvit, icke skrifvit efter sitt tycke, sitt val? som icke gjort framställningen ur, i, eller efter sitt system, hurudant detta än må vara? huru litet eller huru mycket detta ock varit utveckladt?

Om dylkt måste följaktligen icke heller vara frågan.

Imidlertid kan det icke nekas, att, när man talar om konstprodukter med tendenser, förstår man stycken, icke blott hvaruti reflexioner, satser, tankar o. s. v. förekomma (ty sådana finnas i alla), ej heller der de förekomma efter författarens smak och val (ty det är också alltid händelsen); utan der de stå på något visst sätt. Vi skola med några ord söka uppgifva, hvaruti, efter vår tanke, *detta vissa sätt* består:

— Om reflexioner i ett konststycke (roman eller annat) yttras af uppträdande personer, utan att det tillhör dessa personers karakter, sådan

denna i öfrigt är gifven, att hysa ~~de~~ reskaffade tankar; eller

Om dessa reflexioner väl möjligen tillhöra de personers karakter, som yttra dem; men icke tillfället, när de uttala dem, är sådant, att de då hafva någon skäligen anledning att framställa dem; eller

Om reflexionerna i stycket utsägas af varelser, som för egen del ej kunna tala, emedan de äro allegoriska figurer; eller slutligen

Om reflexionerna yttras bredvid de uppträdande personerna, och följaktligen helt och hållet utom handlingen:

så tillhöra de, i alla dessa fall, icke stycket artistiskt, utan stå der för författarens enskilda räkning. *Han* är i alla *dessa* händelser själf afhandlande, och har speciell tendens.

OLP 102617/647 (Forts.)

232

OM DEN NÄRVARANDE ROMAN- LITTERATUREN.

(Slut från torsdagsbl.)

Hvarje läsare märker tydligen, att när personer uppträda, i en roman eller pjäs, och tala hvad som 1) icke tillhör deras karakter, eller 2) icke af tillfället befinnas, såsom nödigt eller skäligt att då yttra; så måste författaren vilja, som man säger, *hafva fram något* utom hvad stycket sjelf medgifver. Detta är tendensväsende; likasom då författaren genom systematiska framställningar *på sidan* om händelserna uppträder såsom *afhandlande* i egen person; eller då han talar genom allegoriska väsenden, hvilket är unge.är detsamma som att han *afhandlar* sjelf. Allt detta blir, ur *artistisk* synpunkt, klandervärdt, huru goda än reflexionerna, som på detta sätt uttalas, för sig kunna vara.

Då följaktligen begreppet af tendensväsende inskränkes till dessa tre eller fyra fall, så blir också med detsamma frågan afgjord, huruvida produktioner inom konstverlden från denna sida äro att tadla eller icke. De två första sätten äro utan undantag fördömliga. När en auktor låter sina personer säga saker, som icke tillhöra deras karakter, eller icke motiveras af tillfället, då de *uttala reflexionerna*, så begär han alltid en *missteckning*. Detta fel är så mycket viktigare att anmärka, som det är ganska öfligt. Huru ofta hör man icke från teatern långa dialoger, deri personerna resonnera sådant, som de i verkligheten omöjligen kunde hafva skäl eller behof att yttra för hvarann, och som blott tillkommit för att gifva åhörarne vissa underrättelser, eller emedan författaren velat hafva fram vissa pikar, vissa godbitar. Parasitväxter af detta slag möter man ej mindre ofta i romaner, ehuru de likväl alltid härleda sig blott från författare af mindre talent, så att de sjelfve ej märkt felen; eller från skribenter med prosaiska intentioner, så att de upoffrat konstteckningens fordringar och det artistiskt sanna, för att skaffa fält åt åtskilliga utom stycket liggande betraktelser, hvilka, äfven om de äro goda, dock haft sin plats vida bättre i en särskild *afhandling*. Det tredje fallet för

tendensväsende, då författaren i sitt stycke inlägger reflexiva delar, men icke låter dem framkomma genom de handlande personerna, innehåller följaktligen icke missteckning. Mot hela detta sätt kan man endast anmärka, att det förlappar intresset genom det afbrött, som göres i berättelsens egen utveckling. Det bildar således någonting oartistiskt, icke genom misstag, men genom öfvermått. Sådant visar sig ofta och mycket i tyska och franska romaner från den sednare tiden, då en mängd sociala frågor i dem bringas å bane och afhandlas särskildt i vidhäftade bitar (se t. ex. hos Sue i Parisermysterierna), i stället för att utvecklas och framhållas genom styckets egna personer, med gifven karakter häraf, och vid tillfällen, som fullkomligt egnat sig deråt. Detta utgör imedlertid ett tendensväsende, som med nöje emottages af många läsare. Är det ej för vidlyftigt, kan det så vara; i konstvåg står det dock alltid lägre. Det fjerde sättet, slutligen, då auktor framlägger sina system-reflexioner genom allegoriska varelser (såsom då Tieck låter Sonnetten, Romanzen, Allegro o. a. d. tala), kan endast fritagas från fel mot det artistiska, så vida man inrymmer ett eget konstslag häråt. Detta kan man utan tvifvel också; men den allegoriska genren, som då är till, medför likväl gerna något outhärdligt genom den frågan, som läsaren alltid gör sig, hvarföre förf. icke hellre framställt saken i en deråt egnad afhandling, då allt kunnat blifva klarare, djupare och bättre uttryckt än genom personliga fantomer. All *Systemskildring* tillhör i grunden vetenskapen och ej konsten; den bör således framställas i afhandlingsform. *Personskildring*, karaktersmålning och händelseteckning, deremot, kunna ligga inom konstens krets. Äro personen och hans karakter sådana, att han för tillfället filosoferar, så är också *detta då* på sin plats artistiskt, nemligen såsom ingående uti personskildringen (»man hör hvad den människan tänker och går för»), men icke för systemets och de uttryckta tankarnes egen skull. Det är just detta urskiljande man icke alltid gör, men som är i hög grad angeläget, så väl för skribenterna sjelfva, som för deras läsare och hedömare.

Man kan ur dessa synpunkter icke neka, att t. ex. Alex. Dumas i sina romaner är större artist än Eugène Sue, oaktadt den sednare arbeten skänka sina läsare en rikedom af politiska, filantropiska, ekonomiska o. s. v. sidobetraktelser, som saknas hos den förre. Dumas afhåller sig från sådant; han blott berättar händelserna och skildrar personerna. Han reflekterar föga själf; han lär oss ingenting vetenskapligt. Men detta hindrar ej, att, om en af de uppträdande karaktererna särskildt för sin del är reflektor, filosof, eller till och med theosof, så inflyter mycket åt det hållet i romanen (såsom man t. ex. ser i »les Mémoires d'un Médecin», der Jac. Balsamo, Althotas o. a. förehafva kemi, magnetism, själarnes palingenesi o. s. v.). Sue filosoferar mycket utanför berättelsen samt bredvid sina personer; men det är detta som sällan eller aldrig händer Dumas*). Ungefär samma skillnad visar sig emellan Bulwer och Dickens. Den sednare är derföre otvifvelaktigt större artist. Marryat har äfven detta slags företrädare. Irwing är en stor sidoreflektor; Cooper nöjer sig mera med att berätta blott, och är härigenom mera konstnärlig.

Går man längre tillbaka genom seklerna, upptäcker man snart, huru romanförfattarne gruppera sig i två klasser, å ena sidan med liten eller ingen, å den andra med mer och ofta ganska mycken lutning åt ett begär att afhandla för enskild del, *utom* och *bredvid* styckets egen corpus, som är och bör vara dess egentliga innehåll och väsende. Den sednare sidan har till och med utgjort en särskild genre, den så kallade »lärodikten», hvarmed man väl endast förstått ett visst slag inom poesiens arter, men som med skäl kunnat utsträckas äfven till en hel klass romaner; i synnerhet engelska och tyska, med inlagdt syfte att på ett separat sätt vara *moraliska* och *instruktiva*, och hvilka under förra tider utgjort förelöpare till hvad vi nu hafva såsom sociala tendensromaner. I sanning måste kritiken känna sig i en högt besynnerlig, nästan vådlig ställning, både till sig själf och än mer till allmänheten, då den nödgas afkunna ett — ur konstens synpunkt — fördömande utslag öfver hela denna romanklass.

Gillar då icke konstdomaren moral, religion eller undervisning i allmänhet? vill han icke se dem utsädda i läsares hjertan och själar? är »konsten» i och för sig sjelf någonting sådant, som står i strid med moral, religion och alla goda kunskaper, så att, om den icke alldeles vill se dessa utrotade ur världen, den dock ej lider dem på sitt eget område? — Så skärande allt detta låter, är svaret imedlertid enkelt. Allt det lärorika i världen (vare sig som religion, moral eller andra förträffliga kunskaper) uppskattas till hela sitt värde; men, så vida det framställer sig såsom systemskildring, eger det sin egen uttrycksform, Vetenskapens, afhandlingens (d. ä. prosans; nemligen i mening af väsende: ej blott prosa såsom stilslag). Kritiken säger således till hela denna instruktiva klass blott: gå och var på din plats; och du skall då besitta din rätta inflytelse, din utomordentliga storhet i världen! — Förstår man detta, så begriper man äfven, att det ej innefattar någonting nedsättande för religionen och moralen i och för sig, utan endast för skribenter, som inblanda obehörigheter i sina arbeten. Det låter hårdt; men man kan nära nog uppställa som regel, att romaner hafva ett *underhaltigt konstvärde* i samma mån som de äro *scientifikt lärorika*. Det kan alltid frågas: hvad menar man väl med dessa visthus för otaliga maximer, betraktelser åt alla håll, känsloutflygter och satser, som skulle kunna säga ganska mycket inom sitt system, sammanlänkade med principer och ledande till slutföljder; men som i en roman endast fylla sidorna, så fort de icke stå der såsom tillhörande sjelfva personschildringen (d. v. s. att man på dessa maximer och betraktelser hör hvad de handlande karakte-

*) Att en författare på ett eller annat ställe kortligen gör några anmärkningar och sidobetraktelser för att sammanbinda ämnet och berättelsens olika delar, är helt annat och menas naturligtvis ej här. Detta är icke att systematisera och filosofera för egen räkning.

terna för tillfället utgöra), och då alla dessa saker hafva sin fullt konstnärliga rättmätighet att vara till i stycket, och icke blott det, utan sin fulla behöflighet der.

Borttages härmed den vetenskapliga lärorikheten eller scientifica nyttan från romantiken, så uppstår hela denna litteratur icke desto mindre till en vigt och ett värde, som utöfva sin styrka, äfven då den icke alltid erkännes eller inses. Det är icke endast frågan om det rörande och intagande. Oaktadt själsnöjet sjelf, då det är rent, innebär någonting rättmätigt och ganska stort i och för sig, tillkommer också en hög nytta af den romantiska litteraturen, utan att denna till sin form är vetenskaplig eller inefattar lärorikhet, på sådant sätt taget. Men det universala gagnet här är af samma slag, som det man i allmänhet har af erfarenheten i världen. De händelser vi upplefva, de personer vi komma att känna, gifva oss djupa blickar in i det individuellas natur, utan att derföre utgöra lärokurser, eller ens vara lärdomar såsom »lärdomar». Men ett härmed alldelles likartadt gagn skörda vi af konstens alster, då de äro äkta. Den personskildring och händelseteckning vi i dem se, gifver oss en rik skatt af erfarenheter, utan att vi sjelfva varit med. Härtill fordras ostridigt, att konstframställningarne skola vara fullt natursanna. Det förutan äro de ock icke riktiga; men när de hafva denna sin oumgängliga egenskap, så är deras vigt för lifvet oskattbar.

De anmärkningar vi gjort, utan anspråk att hafva sagt något nytt, torde dock röna motsäggelse från flera håll, der man tror ett slags helgerån ligga i hvad man kallar konstens emancipation från religion och moral, då det likväl ej är frågan om annat än det enkla, oestriddiga påståendet, att religion, moral, filosofi och alla goda discipliner försvara sig bäst och blomstra högst på eget område, och böra tillåta konsten vara hvad den i sin grund är. Må ske, att konsten härigenom, såsom man älskar att säga, »emanciperas»; den blir fri! godt: men ej blott till sitt, utan till det belas allmänna väl. Endast såsom fri, sann och stark, kan den göra människan och lifvet de största, de

237/39
bästa tjenster; och sjelfva religionen, filosofien och moralen, när de vilja vara riktiga, kunna icke af någonting utom sig erhålla ett starkare biträde, än just af en sålunda i äkta frihet försatt och till sanning blifven konst.

I fall vi icke i det föregående tröttat läsaren genom för mycken utförlighet, torde vi ännu med några ord få återkomma till hvad som nämndes i början af artikeln, nemligen den fordran publiken kan hafva att i tidningarne få inhemska arbeten pröfvade medelst genomförda recensioner. Vi nödgas i detta hänseende medgifva, att det ej är utan skäl som våra romanförfattare beklagat sig hafva varit nog vanlottade, i det t. ex. Aftonbladet låtit ganska många, till och med ganska stora inhemska arbeten passera i allmänhetens händer, utan att gifva någon granskning deraf. Det torde derföre här vara på sin plats, att en gång helt öppet underrätta läsaren om anledningarne till en sådan uraktlåtenhet, och detta är hvad vi nu skola göra med några få ord.

Dessa anledningar äro egentligen tvenne. Den första härleder sig, det må nu synas mer eller mindre ursäktligt, af brist på tid. Ett resonneradt omdöme öfver en större roman, på samma gång innefattande en uppskattning af författarens förmåga såsom konstnär och af dess meningar, är ett så grannlagt arbete, att det icke gerna kan affardas i likhet med andra i kortet refererade artiklar med ett och annat utdrag ur innehållet. En sådan recension förutsätter då först och främst att recensenten skall hafva genomläst arbetet med uppmärksamhet. Men om nu originalarbeten — ehuru väl icke en ny roman om dagen hela året igenom kan räknas utkomma här såsom i Frankrike — likväl dugga rätt flitigt, så att det ena arbetet efter det andra på 5, 10 à 15 häften, innan man vet ordet af, är ute i bokhandeln, så räcker tiden ingalunda till att ens genomläsa dessa verk, så framt man skall kunna följa med den politiska litteraturen i främsta rummet. Man har då visserligen den utvägen att beställa en recension af någon annan, men härvid är då blott att anmärka, att det icke blir redaktionens.

Den andra omständigheten är ännu mera in-

16

verkande. När nemligen en författare eller förläggare hos en tidningsredaktion yttrar sin önskan, att erhålla ett nytt arbete, icke blott i förbigående omnämndt med några få ord, såsom det plägar ske med barnböcker, kalendrar och dylikt till julen, utan mera utförligt recenseradt, så är egentliga meningen dermed endast, att få det *berömdt och puffadt*. Om författaren eller förläggaren på förhand tro, att arbetet blefve kländradt eller fördömdt, så se de alltid helst, att ingen recension kommer i fråga. Nu kan det äfven hända, att en författare har både snille och talang i framställningen, men tillika, såsom här ofvan är nämnt, under sitt nit att bearbeta ett visst syfte, faller in i det uttänjda och långtrådiga hela kapitel eller delar igenom, eller med andra ord, att han är öfver höfvan behäftad med hvad Argus skulle kalla *longörer*. Att sådana arbeten förekomma, kan icke be tridas; ja, det har till och med på sina tider händt, att författare kunnat, i följd af en vacker anstrykning i sjelfva syftningen, få allmänt beröm för arbeten, som jemförelsevis ganska få af de berömmande läst, men om hvilka man knappt vågar säga att man icke läst dem. Anmärker nu recensenten dessa longörer, utan att likväl misskänna någon af författarens gåfvor, så tages äfven sådant naturligtvis ganska illa; ty det är nästan ingenting, en auktor så ogerna hör sägas om sig, som att han är tråkig; fastän kanske ingenting lättare kan inträffa. Är recensenten till på köpet personligen bekant och vän med författarne, så finner enhver, att recensentuppdraget blir dubbelt kinkigt, så vida man vill iakttaga den oväld, allmänheten har rätt att påräkna. Att bestrida eller underkänna en mening, ett system hos en auktor är vanligen någonting vida mindre ömtåligt, än att företaga sig att väga dess artistiska förtjenst och förmåga.

1819/6 47

237
Swari ligger det ledsamma?

Joh. H. 24/1877. Korrespondens från Stockholm.

Min heders bror och landsman! En så stor wän jag är af det allvarsamma, kan jag ändock ej neka, att jag längtar efter någonting roligare, än hvad den nuvarande dagliga ledsnaden erbjuder. Det är en siltje i politiken. I anseende till handel, finanser, spekulationer, ekonomi, representationsverk o. s. w. will jag wäl ej vara orättwis nog att påstå det ett stationärt alldeles eger rum; ty dessa saker gå öfwerhufwud nu baklänges, hwilket är en rörelse. Men det slags rörelseparti,

jag uppriktigt tillhör, hyllar och önskar ett fridande framåt; och wi äro ej så uteslutande wänner af allt hvad progressjon kan kallas, att wi äfwen älska den, när den är negativ.

Du har troligen af Stockholmsbladen sett, att wi här i hufwudstaden äro öfwersällade med konstnjutningar. Detta medför naturligtwis ett stort nöje; och du frågar hwarest till sluts all den ledsnad då befinner sig, hwarom jag ngs så emfatiskt talade. Det är också en sanning, att det nästan är omöjligt att taga rätt på hwar egentligen den förherade obehagligheten sitter; ty hwarthän man wänder sig, är allting högst nöjsamt. Kan någonting vara artigare att ståda, än den store trollkarlen Andersson, om hwilken man ordagraunt måste säga, att han gör hvad i sjelfwa werket ingen menniska kan göra, hwaraf således med säkerhet slutas, att icke heller han gör det, fast det ser så ut. Kan någonting vara mera underhållande än Max Bohrens violoncell, med ungdomlig eld spelad af en sextio års hand? Kan någonting öfvergå Sigismund Thalberg, som är "le plus grand," hwilket icke hindrar liögt att vara "le seul" i samma sak? Jag åtminstone tror, att då man hör Thalberg, är det som om man hörde fyra virtuoser på det instrument, der han sitter ensam; och jag frågar om icke det är underligt? Violoncellisten Schubert roade mig och många med sitt porträtt i Aftonbladet; hans spel war dock äfwen något att glädja sig åt, betraktadt som accessoire. När jag nämner Monsieur Henri Léo-

nard på violin, så vet du förut, att jag talar om det utomordentligaste. Han spelar icke, nej! han sjunger på strängarna: han tager ur violinen samma slags toner som Jenny Lind låtit menniskor höra ur Lucie. Jag borde med desamma yttra mig om Stanislaus David, "le professeur sans peur et sans cheveux;" men jag har inga adjektiver qwar mera. Säg mig nu, om det står någon ledsnad att finna i allt detta? Jag begriper således till sluts icke hwari den ligger.

Icke kan den förkrisiva sig från de offentliga nöjen, som teatrar, baler, mafterad-rebouter, Wallmänner, minutspringare och sekundhoppare gifwit of? Hr Valettmästare Bournbville från Köpenhamn har kommit hit och förtjust of, och han förtjusar of ännu. Hans Westhofeles öfvergår Toreadoren, och hans Bellman eller Polstan på Grönalund är det gladaste man kan se. Hwad är det då som vållar? Landshöfdingen Öfsewe Horn kommer wecka efter wecka med sina små mål, fulla af patriarkalisk humor; han företer icke blott spektaklet af den mera grandiosa owänskap, som kan hysas till landssekreterare och landskamrerare, utan han bjuder publiken numera äfwen på polisfareer, der han ligger i delo med bortförda betjenter, den ena efter den andra. Och ändå? Astonbladet levererar mord på mord: der sås icke blott en karl, som dräper sin qwiina, för att taga kistnyckeln ifrån henne; utan äfwen en qwiina, som slår ihjäl "sin karl," för... jag mins icke, men jag tror det war för någonting. Dagligt Allehanda är också roligt. Posttidningen är för närwarande alldeles icke att wara sorgsen öfwer. Minerva gör likaledes alle sitt till att muntra publiken. Och ändå begriper jag icke hur det är fatt.

Mycket har wäl till den allmänna nedstämmningen bidragit den npligen exporterade import-tullen, hwilken man alltid trott sig så behålla qwar i landet. Men hwad hade man i grund för skäl, att önska bibehållandet af denna importtull? Intet annat, än att derigenom hafwa skäl till exportförbudet. Men för närwarande egde man detta nu, och behöfde således icke längre hafwa resonen qwar, eller sitta och hålla på sitt skäl.

Skulle ledsnaden endast hafwa uppkommit af förbudet att utföra hwete och potatis? Jag tror det knappast. Det kan icke vara annat än roligt att hafwa sitt franska bröd wid sidan, när man äter; och äfwen potatis är angenäm, när den icke är sjuft. Det måtte ju då utan twifwel wara mycket bra, att den icke sått föras bort ifrån oss?

Hwad i Guds namn kommer då åt oss?

Det är måhända ledsamt, att om några dagar S. K. S. Kronprinsen af Danmark påhelsar Stockholm, utan att Konung Christian VIII är med. Wi kunna icke hjälpa det. Reciprociteten borde ifrån Danmarks sida hafwa skänkt oss nöjet af detta besök; men nu bewisar det sig mot oss endast hysa en half känsla. Detta är ur skandinavisk synpunkt mer än ledsamt.

En bro skall definitivt slås emellan Rosenbad och Kongl. Niddarhusgränd. Detta har så oändligt länge varit påtänkt, att det också nu wist ingenting blifwit utaf, derest ej en modig man tagit uti affären. Men nu har det skett: är det icke bra? Man skall hädanefter kunna spaisera öfwer Norrström på mer än ett sätt. Man skall slipa red-darfåringarna. Och ändå är man icke glad?

Allt kommer af den mulna wäderlefen, som synes hota oss med att indraga en af de fyra årstiderna, sommaren, då intet af de fyra stånden kan ruckas.

Allt kommer också af vårt rysligt dåliga humör. Det är någonting af gråsten i vårt wäsende, som gör, att wi icke så lätt flyta ofwarpå, när wi duperas i våra bästa och rättmätigaste förhoppningar. Wi borde en gång lära oss taga dagen som han kommer, och låta natten wara hwad hon är, utan att grondera.

Hwad angår oss om det blir ett nationalmuseum och hurudant det blir? I alla fall komma wi icke dit; ty dertill fordras ej blott att dö, utan framför allt att wara sådan att man icke dö. Wi äro nog odödliga på vårt wis; det wet

jag; men nationalmuseum skall ändå aldrig gilla oss eller upptaga oss i sitt stöte, med mindre vi beqväma oss till att vara antikviteter. Och det må s—n vara.

Slutet på texten blir således, att huru vi wända oss, är det ledsamt. Wore det ändå obehagligt på ett rejsamt, förargligt och upplifwande färd, så kunde det gå an; men nu är det icke vidare än sömnigt. Det är doft; det kännes alldeles som ästa i lusten. Men det blir säkert intet annat af än en smula regn, och sedan åter en swula regn, och slutligen på sistone litet snö. Atmosfären ser ut som grått i grått.

Men, frågar du, är det då i Herrans namn icke åtminstone grönt på marken? Jo, äro; så mycket kan man säga, att gräset står grönt och wackerert ännu, stackars gräs. Men det gulnar nog åt hösten.

Nå ja; men det är ju alltings öde. Swem har sagt, att någonting skall blifwa till lif? Det är wida troligare, att Intet fortfar att vara intet, än att Något nästan blir något.

Du säger wist, att du tycker det är dumt; och jag erkänner att det är ledsamt. Men så är det emellertid, och deri ligger själwa det ledsamma.

(Sinfändt.)

Allmänna Walens Rättsgrund.

Swärje samhällsmedlem,
som icke har sig tillerkänd rätt
till deltagande i representatio-
nen, står så till wida ännu
på fästgrund.

Representationskommitteen har nyligen slutat sina sammankomster. Af hwad man känner om dess arbete, läser ingen särdeles förhoppning wara att bygga derpå, hwarken för de liberale, de konservative eller ens för förslaget sjelf, när man kan förutspå dess fall wid blifwande riksmöte. Då emellertid swenska nationen sjelf icke kan låta den wigtiga saken ligga nere, blifwa diskussionerna om vår riksdagsombildning hädanefter öfwer hela landet lidigare än under det sist förlupna halfåret. Man wäntade denna tid på representationskommitteen; man tillbakaföll till en stor del sina egna tankar, för att fört så inhemta kommitteens resultat. Detta har ändsligen wisat sig. Det är wisserligen sant, att då kommitteen erkänt de Samfälta Walens princip såsom ledande grundsats för ena kammarans bildning, och på wist sätt äfwen för en del af den andras; så bör denna förtjenst räknas kommitteen till godo. Men då principen genom andra bestämmelser i förslaget gjorts omöjlig till antagande; hwarigenom förslaget på det hela har mycket thæf af att wara sammansatt endast för ändamål att ingen representationsförändring i Sverige denna gång skulle blifwa utaf, utan allt fortsara på gammal fot; så har såderne-landet söga att tacka sin kommitté för. Så mycket angelägnare är det nu, att sedan dessa förhoppningar gått i quas likt mången annan illusion, alla fosterländiskt sinnade omfatta ämnet med högsta intresse. Infändaren önskar för sin del bidraga hwad han kan till det goda ändamålet. Denna uppsats bygger på frågans utredande från grunden; hwarföre och inf. erkänner, att i det praktiska utförandet, hwilket i den yttre werlden måste ske stegwis, de allmänna walen till en början och på länge ej kunna utsträckas så widt som den theoretiska principen wisar; men hwilken det icke desto-

mindre är angeläget att genomskåda, för att klart se vägen, hvarlåt man måste wända sin bana, under det man stegwis fortgår. En del af artikeln har ins. redan för längre tillbaka offentliggjort; men anser den nu böra meddelas i helhet.

Det är icke möjligt att förbise det intressanta fenomen, som oförtydligt tillkännager sig i gången af de politiska tänkesättens utveckling nästan hos alla folk, och ej mindre det svenska. Ett ibland de starkaste stöd för de förhoppningar man är besogad att hysa om sanningens slutliga seger i ett ämne, måste utan tvifvel vara, att finna, huru en på verkligt, tillämpligt förnuft hvilande social grundsatz aldrig kan sloäna, sedan första gnistan deraf slagit an hos en nation. Man kan dersföre med skäl falla sådana grundsatser obetwingsliga, likasom odödlige. De kunna till verkställandet fördröjas, litasom i utförandet länge bortblandas, wrängas och förskämmas; men de skola aldrig tillintetgöras, och de rena sig från alla obehöriga tillsatser, huru mycken tid och arbete det än må kosta.

En blick på de Europeiska staternas historia, minst ifrån reformationstidens räknadt, visar, att den sociala politiken inom dem oafslutligen fortgått i en enda hufvudriktning, från wäld (eller principen af godtycklighet) till rätt. Med ordet wäld förstå wi icke här blott styrka eller rå styrka; utan det slags makt i staten, ware sig andlig eller materiel, som enskiltas egoistiska intressen tagit sig öfver människorna i det hela, således med undertryckande af allmänt bästa, allmän rätt och billighet. Detta politiska wäld är hwad man, icke längre än två århundraden tillbaka, med det hånfullaste namn kallade den "gudomliga rätten." Dermed förstods i främsta rummet furstens oinskränkta myndighet, att i allt kunna göra och låta efter "bon plaisir" med sina underfåter; men straxt deromkring fogade sig också hela accessoirer af "hofrets" politiska betydelse, d. w. s. fursteomgifningens natur att äfwen anses för någonting annat än folket, samt att i sin mån godtyckligt kunna behandla nationen, underförstådt allenast, att detta optimat-godtycke skulle betraktas såsom

deriveradt från furstens, samt icke utpressa sig der-
 emot. Om också hela denna wederskygglighet al-
 drig kom till fullt verkställande i Europa, så fort-
 far den likwäl såsom idealet för statsorganisatio-
 nen. Derpå behöfwas inga bättre bewis än Flo-
 rentinaren Macchiavellis ryktbara bok, och de olyck-
 liga Stuartarnas (Jakob I:s och Carl I:s) testa-
 menten. Absolutismens system såsom konseqvent,
 om det någonsin på jorden kunnat gifwas fullt
 som sådant, måste tänkas så långt tillbaka som
 då regentsläkterna, t. ex. hos Egyptierna, upprif-
 tigt läto sig anses för Gudar eller, under något
 anspråkslöfware tider, för halfgudar. Det är wäl
 ett ännu oupplöst historiskt problem, huruvida icke
 dessa benämningar egentligen inneburo, att regent-
 släkten med des närmaste omgifning utgjordes af
 en annan folkstam, en särskilt nation, skild från
 det öfriga stora folket i landet, hwilket af den
 förre blifwit underkufwadt. Namnet Gudar och
 Halfgudar på de herrskande skulle då endast wara
 af ethnografiskt, men icke teologiskt betydelse, och kan
 som sådant hafwa åtminstone någon mening.

Huru härmed må förhålla sig, är det emellertid
 wist, att endast under den gamla förutsättningen
 om furstarne såsom "gudar," är absolutismens po-
 litiska system satilligt och rent konseqvent i afseende
 på begreppet om maktfullkomlighet, ofelbarhet och
 oantastlighet för hwad helst de göra och låta.
 Men under ett bildningsstadium, såsom det Christ-
 na, der alla menniskor, och bland dem furstarne,
 hospersonalen och optimaterne både inför religionen
 och wetenskapen, hållas lika belastige af möjligheten
 att selu, själfaktligen i detta fall ses under
 synpunkt som folket i allmänhet, är det rak nöns-
 sens att hafwa en social organisation, innerst stödd
 på en påstådd "gudomlig rätt" för regenterna och
 deras omgifning, jemte "rättslöshet för folket."
 Så mycket förhatligare måste detta system blifwa
 då det inhympades på de germaniska nationerna,
 der styrelsemyndigheten af älber till den grad ut-
 gått från folket sjelf, af desamma varit modifierad
 och kontrollerad, att staterna här ursprung-
 ligen kunde fallas så godt som demokratiska.

Detta resonnement kan wäl synas något lång-
 sökt; men icke desto mindre är det härpå som hela
 det nyare Europa i samhällswäg utvecklat sig ut

medeltidens wäld- och godtycklighetstillstånd. Man skall knappst kunna nämna en enda större hwälsning i det medlersta, westra och norra Europa, under de sednare seklerna, som icke stett till utwidgning af ett allmännare och bättre rättstillstånd för meniskan som sådan; följaktligen med inskränkning, allt mer och mer, af den inhygade absolutismens former. Det blef klart som ett axiom, att den s. k. "gudomliga rätten" för regenterne att behandla undersåtarne efter hon plaisir innefattade en fullkomlig blasfemi; liksom att sjelfwa begreppet "undersåte," då dermed förstås människor lefwande på andras "gunst och nåd," war ett otung till sjelfwa begreppet. Man kan säkert säga med Tocqueville, att den sociala bildningen oafslåligt i vår tid och sedan långt tillbaka går i en riktning till demokrati; och att detta sker med en sådan kraft, att det på intet sätt i werlden kan hindras, emedan det är alldeles detsamma som människoorganismens egen utveckling till större och renare förnuftighet. Wi hafwa härwid endast den erinran, att ordet "demokrati" då måste tagas i sin goda och egentliga bemärkelse, ej såsom parti-begrepp, utan såsom innefattande hela folket ("demos"), således med inneslutande äfwen af aristokrati i god mening, d. w. s. ej såsom privilegierad bördar-aristokrati, utan såsom de till karakteren och egenheterna bästa i landet, hwilka just under de demokratiska statsformerna måste komma till allt det slags wäld, som behöfres. Ly huru mycket man än från de egoistiska hållen söker tillbaka-tränga den enda rättshenliga och urhistoriska principen för staten, så gör den sig dock bemotståndligt allt mer och mer gällande, såsom erkännande af samhällets egenhet att bestå af de personer, som utgöra detsamma, icke mer, men ej heller mindre; hwarföre hela det sociala förhållandet måste förenas, modifieras och kontrolleras af dessa samtliga, för att wara deras samhälle.

Swad man hos oss kommit att förstå med uttrycket samfälda wal, såsom motsats till Klafswal, eller med Allmänna wal, innebär följaktligen ingenting annat än en närmare, och tillika en oundwilling utveckling af människotillståndet i staten, på des bana ifrån wäld (principen af godtycke) till allt mera rätt. Ingenting är yll-

gare och mera vittnande om ofunnighet i historien, än påståendet, det tanken om allmän värd rätt skulle vara ett foster af dagens infall: något slags underligt påhitt af ett parti, för att dermed befämpa ett annat. Men lifa litet må man å andra sidan inbilla sig, att denna tanke står i ofskiljaktigt sammanhang med begreppet om Republik, så att det icke skulle kunna finnas till utan i en sådan. Den kan tvärtom alltid låta verkställa sig, så fort alla samhällsmedlemmars politiska rätt är erkänd; och detta innesattar ej annat, än en fullkomlig laglighet, hvilkens åter ganska väl kan trifvas under en konstitutionell monarki, så fort denna sjelf icke försmår att vara laglig och fullt ordnad, så att den i sig sjelf innebär sanning, men icke ett tomt sken.

J. Bl. 210. 52 1847

(Fortf.)

Allmänna Walens Rättsgrund.

(Fort. från No 52.)

Den tid är alldeles icke anlågfen, då hela den stora, betydelsefulla och talrika medelklassen såg sig utestuten från röst och stämma öfwer de allmänna angelägenheterna, paktadt man aldrig drog i betänkfande att låta den till fullt mått deltaga i statsbördorna. Fursten, med sin närmaste omgifning af bördädel och kyrkochefer, bestämde ensamt de politiska förhållanden, som angingo staten i det hela: delade sig emellan ensamt allt hwad dem behagade af rikets goda, af ära och af förmåner. Alla öfriga menniffor betraktades under synpunkten af en rå "massa;" (och massan innefattade då likawäl medelklassen och det tredje ståndet, som hela det lägre arbetande folket): det war ett slags materielt oädelt samhällssubstrat, hwarpå de röstegande, bestämmande, ädle och andlige, kunde öfwa sina bedrifter och derom förtoga efter så mycket godtycke, som bar sig. På denna massa nebblicke de högre klasserna såsom på ett slags wildt djur, hwilket kunde retas, i fall man för oförfigtigt gick tillwäga under sin godtycklighet; och som då kunde bliwa så farligt, att man borde afstå sig. När sådana händelser inträffade, war det alltid "uppror," ty att massan nästän skulle hafwa "rätt" i sitt motstånd eller i sitt försvar, huru orimligt, irreligiöst, omoraliskt och wåldsam den än behandlades — ware sig genom påstrufwade lagar, som de högsta klasserna ensamt och enligt sitt intresse behagat för dem ståta, eller genom enstilla ädles och högbördiges tilliag — det kunde ingen af rangfolket begripa eller erkänna. Sjelfwa definitionen på hwad som förstods med massan war wäl icke uppgjord, och har aldrig heller bliwit det. Dermed kunde icke menas samlingen af wareser ej tillhörande menniffoläget; ty massan sjelf bestod af idel menniffor. Men man hade dock ett slags allmän föreställning att massan måste bestå af obildade. Hwad menades likwäl med bildning? Icke religion; ty massan war kristnad och hade öfwer huswud lika mycken tro och kärlek, som de högre klasserna, om ej mera. Icke weten-

skaplighet i allmänhet; ic, ehuru wisserligen icke hwarje medlem af hela denna folksafdelning egde wetenskaplig underbyggnad (och de högsta stånden till och med gjorde sitt till för att utesluta den härifrån), så umärkte sig likwäl ej sällan individer deribland för så mycken sticklighet och färdighet på wetenskapernas bana, så att häruti alldeles ingen kategorisk distinktion kunde sökas för denna folksafdelning såsom sådan. Stulle slutligen med ordet "massan" förstås de fattiga, eller åtminstone de icke med rikedomar försedda, så lemnade icke heller denna egenkap något afgörande kännetecken, emedan många individer här genom arbetsamhet, handel, ekonomisk klohet eller lycka författo sig i en finansiell ställning, som kunde mäta sig med de högsta klassernas, hwaribland och många enskilda både kunde gifwas och verkligen gåfros lika mycket i saknad af rikedomens umärkelse, som karaktersegenkapernas, och all annan. Det distinktiva, man nödwändigt wille hafwa för att utmärka "massan," hwilade icke på någon annan grund, än att man icke wille medgifwa hela denna folksafdelning de politiska rättigheter man sjelf åtnjöt; det war således godtycke eller wåld, men icke skäl, som afgjorde saken. Emellertid trängde sig förnustet allt mer och mer oemotståndligt ned i samhällsförhållningarna. Man kunde slutligen icke neka för sig den klara sanningen, att hwarken bildning eller förmögenhet utgjorde något börden eller kleresjet enfom och uteslutande tillhörigt. För öfrigt är det oafwärligen tydligt, att menniskan, äfwen der hon brister i dessa begge omständigheter, i alla fall såsom menniska utgör en medlem af samhället, och eger ömma rättigheter att se derinom bewakade, ofstast af lika stor angelägenhet, som nästan den rike och bildade. Men skall en sådan samhällsmedlem kunna få sina intressen werkligt bewakade, så måste tillstånd lemnas att sända ombud till de möten, der bewakandet borde ske. I sjelfwa werket kan det icke bestridas, att hwarje person, som man nekaf denna rättighet, förklarar man i och med det samma för att icke vara fullt medlem af samhället. Man har då också hwarken skäl eller rätt, att pålägga densamma någon af statens bördor el-

ler låta den deltaga i dess svårigheter och onda. Man behandlar hvarje sådan person under synpunkten af ett statsinventarium, en osjälig sak, ett djur, en möbel, med ett ord, såsom något hwilket själf icke eger att försoga öfver sitt lif efter sin insigt, och sitt medvetande, utan som disponeras af andra, hvilka dock ej heller ega annat än sin insigt, och sitt medvetande att gå efter. Man kallar en sådan människa *slaf*. Men orsaken, hvarföre emellertid i alla dessa europeiska samhällen, der politiska rättigheter ännu ej woro det tredje ståndet, tillafom ej hela den öfriga stora folkskillingen tillerkända, människorna likväl icke woro *slaf*var, åtminstone icke i vårt begrepp om detta ord, war ingenting annat än inkonsequens. Emellan att kunna behandlas som *slaf* (såsom osjäligt ting, såsom djur), och att ega politisk rätt såsom människa (så i sin mån och med sin röst inverka på sitt samhälles beskaffenhet, till dess utbildning, modifikation, revision och kontrollerande) finnes, i grunden afsedt, inga andra mellanlänkar än de, som uppkomma af inkonsequenser i den ena eller andra grundsatsens tillämpningar. Sådana hafwa endast uppkommit och existera ännu blott genom estergifter och undantag från *slaf*principen.

J stater, stående på principen af "gudomlig rätt" för regenten och hans närmaste omgivning, uppkommo sådana inkonsequenser ej annorlunda än som estergifter och undantag från *slaf*principen (den hwar på hela folket ansågs stå), hwar till man såg sig tid efter annan mer och mer tvungen genom förnustets oupphörliga inverkan och arbete för meniskotillståndets försättande på principen af verklig rätt, i stället för på den illusoriska och godtyckliga, hwilken man blåssemist kallat *gudomlig*. Men jemt upp så mycket som samhällsmedlemmar ännu i en stat nekades den politiska rätt, hwarom här talas, och som utgör sjelfwa det konstitutiva viljoret för människan att vara samhällsmedlem: jemt upp så mycket återstår der ännu af *slaf*principen: jemt upp så mycket äro människor i den staten ännu i socialt hänseende osjäliga ting (de äro icke *sui juris* quoad societalem, huru mycket de än eljest må kunna vara *sui juris* i andra

förhållanden och annan mening).

När detta tänkesätt, hvilket lika litet kunde utslängas från menfligheten, som förnustet sjelf kan det, gjorde sig allt mera klart och allmänt gällande i något samhälle, der förut endast fursten och hans privilegerade omgifning herrskade å son bon gré och bon plaisir, blef första frukten häraf, att det så kallade tredje ståndets eller hwad man också förstod med den borgerliga afdelningen af folket fick sig allt mer och mer politiska rättigheter tillerkända, och slutligen sjelfwa det konstitutiva vilforet för menniskan att vara samhällsmedlem, alltså: rättigheten att sjelf, eller genom ombud, som man sjelf utsåg, bewaka sin sociala ställning, ordna och förbättra det gemensamma samfundet. I början sökte motståndarna wäl afböja saken genom påhittet om det slags patriarkaliska ombudskap, som de högre (förut privilegerade) klasserna

skulle utöfwa för de lägre. Men då det i en ganska stor mängd ämnen just war wid sidan och till och med ofta emot de högre klasserna, som de stora allmänna (i. e. lägre) folksafdelningarne egde att upprätthålla sig, bewaka sina rättigheter och mota infräktningar, så måste man begripa den grofwa orimligheten af denna patriarkalism, hwilken i sjelfwa werket utgjorde det samma, som om den oformligheten inför domstol skulle ega rum, att den ena parten hade att utföra både sin egen och äfwen sin motparts talan. Detta högst besynnerliga och förmanliga anspråk hafwa dock de högre klasserna allt inemot våra dagar bibehållit, och göra det, i afseende på wisfa folksafdelningar, stadigt ännu. Man inser likwäl, att äfwen oberäknadt alla de talrika fall, der det lägre folket har ett nödwändigt intresse af sjelfförswar emot det högre, och således i dessa fall ej kan representeras af sin naturliga motpart, äro alla öfriga sociala fall och af det slag, att man alldeles icke eger mera skäl att neka den ena samhällsmedlemmen, än den andra, att derom efter bästa wett försoga, enär samhället icke

utgör den enes egendom mer än den andres. Sjelftaget ombudsskap af den ena folkklassen öfver den andra eller för den andras räkning, är följaktligen hvarken mer eller mindre än ett socialt tillgrepp, en godtycklighet, ett wäld, som man på sticligaste sätt utsmectat, men som alltid sönderfaller till hela sin grofwa orimlighet, så fort en gnista af humant omdöme faller derpå. Deremot kan det wist icke bestridas, att när hwarje samhällsmedlem, såsom sådan just, har rätt till stämman, i sin mån, öfver samhällets angelägenheter medelst ombud, som icke påtvingas, utan som han sjelf utser; så måste det likwäl wara angeläget att alla dessa ombud blifwa de bästa och insigtfullaste tiden har att erbjuda. Härwid stannar all fordran. Men wid uppsyllandet häras är det såfångt att tillmäta de s. k. högsta stånden någon exklusiv egenkap att wara ombud, enär egenkapen att wara till karakteren god och insigtfull icke inskränkte sig till personer inom dessa klasser. Så frambröt (och måste frambröta, emedan det låg i den oerwingliga förnuftsutvecklingen inom menlighetens sjelf) rättigheten för det s. k. tredje ståndet, både att sjelf kunna utse och kunna wara ombud.

I och med detsamma skildes också hela den borgerliga folkafdelningen ifrån "massan." Den betraktades icke mera så af de högre klasserna, och ansåg sig sjelf icke för en tillhörighet af det grofwa, kaotiska allmänna substratet, hwilket nu till sitt begrepp nedflyttades en wåning.

Det ännu återstående folket räknades emellertid fortfarande till massan, i alla de samhällen der representationsrätten stannade wid den borgerliga afdelningen. Likwäl existerar in rerum natura intet mera skäl för det konstitutiva wilforet såsom samhällsmedlem, att stanna härwid. Man skall ej kunna nämna någon enda förnuftig anledning, till följd hwaras det så kallade tredje ståndet blifwit upptaget ur massan och fått fullt sociala

rättigheter, som icke likawäl gäller för hela den återstående folkskdelningen. Så länge denna (eller någon del deraf) i någon stat quarstår ännu i saknad af denna rätt, är sådant endast en följd af den omständigheten, att rätt och förnuft ännu dit ej hunnit intränga; men det hwilar alldeles icke på någon grund af saknödvändighet. Antages detta, så är det wäl också lika säkert, som att humaniteten och förnuftet widgar sitt område med ohämmelig kraft, lika stark med naturlagarnas, att samma konstitutiva wilkor, som i så många europeiska stater redan sträckt till de så kallade borgerliga samhällsmedlemmarna, sola komma att en gång sträcka sig till alla. Förr är statsprincipen i socialt afseende ej fullkomligen upphäfd; och förr är menniskan icke (i samhällswäg nemligen) meniska.

Men det är klart, att likasom rätts-wärdet endast steg för steg widgat sitt område derhän, att det intagit det borgerliga, så kan det också allena småningom komma att utsträcka sig öfver hela det öfriga folket. Detta går också olika tillwäga inom olika nationer. I Sverige har, under namn af bondeståndet, en stor del af det öfriga folket inkommit på det sociala rättsområdet, för så widt som bönderna ega att sjelfwa sända ombud till riksdagarna. Hvilket stort antal af folket dock ännu i vår tid ser sig i saknad af det konstitutiva wilforet är bekant. Att det steg till utwidgande af det sociala rättsområdet i detta hänseende, som togs genom 1840-41 årens representationsförslag, både "qualitativt och kvantitativt" är af betydhet, lär ingen neka. Öppet säga wi vår tanke, emedan den är oafwisligh, att det i representativ wäg icke kommer att stanna och icke kan stanna härwid. Detta steg är vår tids; likasom det stora steg, då i andra länder det så kallade tredje ståndet inkom på ombudsrettens fält, war den tidens problem. Det lönar icke stort mödan att rygga tillbaka för det oemotståndliga; men wäl förtjenar det, att ordna wäl, att göra förträffligt det man i alla fall på ett eller annat sätt måste göra.

U: 35 6/7 47, J. 186

På den ena sidan Dwänner och på den andra sidan icke Wänner.

Korrespondens från Stockholm.

Nu är då ändtligen warmt så att det förslår, och ett glimmande wärfert wäder! Detta hör till den ljusa sidan af saken, hwartill också än ytterligare kan räknas lustlägret på Ladugårdsgården, med dertill hörande militäriska utflögter åt Bromma och Drottningholm, der krig skall göras i sjelfwa närheten af den eljest så fredliga och goda Bromma kyrka, säges det, och segren winnas af det till triumf på förhand utsedda partiet, hvilket onekligen är kloft. Nyttan af manövrerna skall fördras af trupperna, och nöjet lærer wäl till största delen wara beräknadt för den hitkomne Kronprinsen af Danmark. Det är sedan hedenhö's befant, att krig utgör kungliga eller eljest i någon mån förnämna personers hufwudsakliga glädje; likasom skickligheten att utgjuta sin nästas blod, bränna hans hus, kränka hans anhörigas personer och taga hans egendom, i alla tider tillhört hwad som signifikativt och med ett ståtligt namn kallats "abelig öfning." Tiderna hafwa förändrats, och wår periods prinsar älska ingenting sådant. Det är nu också icke så lätt mera att göra verkliga krig eller lästa sig i sannskyddigt blod. Smellertid smakar det ändå alltid litet fågel, att så leka en smula åt det gamla hållet, se dessa granna uniformer omkring sig och höra de gudomliga smållarna från gewären, hwilka wäl här nu ej hafwa några föremål att kunna så lekamligen stympa, krossa, förberfwa eller döda, men som likwäl gifwa en wif hänryckande påminnelse om hwad i förra tider låtit sig utföra. Angående Kronprinsen af Danmark personligen weta wi här ingenting annat än godt. Han ankom på Wgir, helfades med otaliga skott och åtfylliga hurra'er från stranden. Flera sartyg slaggade i hamnen. Galaspektakel uppfördes på operan om astone, dagen af hans anländande till Stockholm. Ett rykte gick, att sjelfwa Konung Christian VIII skulle i hemlighet befinna sig i hans swit, för att göra Stockholm samma slags angenäma surpris, som Kejsar Nicolaus för några år sedan, då han incognito hitkom i Czarewits's höga följe. Men detta rykte har icke gått i fullbordan.

Den mindre ljusta sidan af sakerna är på hvar-
 jehanda sätt varierad. Det allmänna misnöjet
 öfver representationskommitte-arbetets bedröfliga och
 följdsösa utgång motwäges icke synnerligt af nå-
 gonting annat bättre. Det är otvifvelaktigt, att
 den reglementerade näringsfriheten, som med den 1
 Juli inträder, innesfattar ett godt, och tillika ett
 stort steg framåt. Men lika klart är, att en gan-
 sta anseelig mängd främmande och äldre handt-
 verkare strika och bestärma sig öfver att ej, med
 andras uteslutande, få förtjena mera, än som kan
 ske då hvar och en fritt får göra hwad han för-
 mår och vinna afsnåmades förtroende, utan allt
 annat intrång, än om han presterar dålig wa-
 ra och derigenom själf borttager förtroendet ifrån
 sig. Det är också gifwet, att detta strik, såsom
 blott egoistiskt, ej medför någon annan fara för
 regeringen, än att de exklusivitet ålskande handt-
 verkarna derigenom förklara sig henne afwoga.
 På riksdagen kan detta misserligen komma att ej
 wäga så obetydligt till nackdel för regeringen in-
 om borgarståndet. Men hwad betydde allt detta,
 så wäl utanför som inom riksdagen, såwida rege-
 ringen hade själfwa den stora majoriteten af det
 flokt och liberalt sinnade folket odeladt på sin
 sida? Måne hon likwäl med full wisshet skall
 kunna påräkna att hafwa det?

Att en regering, som will föra sin nation fram-
 åt, måste stå emot ett antal äldre intressen, som
 känna sig lidande och sårade, är lika naturligt,
 som att fördomar ej kunna brytas, utan att de
 af fördomarne intagne eller på deras fortgång
 lefwande skola sättas i harnesk deras. Men under denna
 hårda kamp kan en regering finna sitt tillräckliga
 stöd inom progressionens leder. Hon kan det.
 Men stöter hon dessa leder ifrån sig; visar hon
 sig icke vara öppen och uppriktig wän af dem
 heller; styr hon att utöfwa rättwisa, när denna
 kunde komma någon af tidens personer tillgodo,
 på det hon ej af motsidan måtte mistänkas att
 hylla ett verkligt framskridande såsom princip;
 med ett ord, fruktar hon att vara någonting, på
 det att icke den eller den skall kunna säga, att hon
 är det; hwad blir följden?

Det är wisserligen sannt, att man möjligen kan känna sig så stark, att man alldeles intet stöd behöfwer, hwarken af tidehwarfvet, rättwisan, klosheten eller ens af någon menfflig warelse. Man är då i lynne att åfidosätta allt och alla, genom det suweränaste af allt förakt, som är att säga ett och göra ett annat. Man kan det. Det är då man anser sig wara en Gud i makt; ehuru man är långt ifrån att wara det till wäsendet.

Om det nu, för att återkomma till exemplet, skulle wisa sig wid tillämpning af näringsfrihetslagstiftningen, att åfkilliga paragrafer blifwit så beynnerligt och offlart uwpfatta, att mången tror sig kunna gå till utöfning af en sig tilldelad näringsfrihet, enligt ingressen, andan och flera stycken inom förordningarne, men derunder ändå kan tagas för hufwudet, motas, plitifikallas och på gammalt öfligt sätt vexeras, när den stackars närinaen wäl begynner sättas i gång; hwad händer då? Jo, att de, som skulle wara den nya ordningens wänner och derigenom i hög grad talrikt anfluta sig till regeringen och blifwa hennes anhängare, känna sig hafwa råkat ur askan i elden, wara intraslade i ett kanske ej så fällan outredeligt kaos, och begynna förbanna sitt tillstånd. Och hwad är regeringens winst? Alt, genom hwad hon gjort, hafwa bekommit till oförsonliga fiender alla de gamla ordningarnas anhängare; och att, genom hwad hon icke gjort nog, hafwa sått emot sig alla öfriga inom nationen dem hon förmodligen wille tjena, men som förefina söga skal att tacka henne. Ce n'est pas le premier pas qui coûte; c'est le faux pas qui coûte.

Jougn. 3/7 47.

267

NÅGRA ORD OM HERR ATTERBOM.

Pehr Elgström, biografi och karakteristik, är ett litet stycke af hr professor Atterbom, inryckt i 6:te häftet af *Läsning för bildning och nöje*, och som ur mer än en synpunkt förtjenar tagas i betraktande. Elgström utgjorde en ung förhoppningsfull skald, tillhörande hvad man kallat den fosforistiska kretsen, och alltför tidigt skördad af döden. Att bevara hans minne är en förtjenstfull handling; och man kan endast, med författaren själf, beklaga, att det icke skett längesedan, eller att icke den redan för många år tillbaka omtalade editionen af Elgströms poetiska qvarlätenskap, hvarigenom svenska allmänheten bäst skulle hafva satts i belägenhet att bedöma den hädangångne, på så lång tid utkommit. Såsom förhållandet nu är, synas vi imedlertid böra vara tacksamme mot hr A. för den lemnade biografien öfver en landsman, som efter all anledning skolat uppträda med en för fäderneslandet ganska fruktbringande verksamhet, om han fått lefva. Det troligaste är också, såsom man af flera spår från Elgströms sednaste lefnadsår kan sluta, att han förr eller sednare kommit att visa sig på ett sätt och i en bana, som hr A. långt ifrån skolat gilla; hvarföre det troligen är sin tidiga död Elgström har att tacka för den minnesteckning, han nu erhållit af sin vän, hr A. I det vi skola motivera denna tanke, komma vi med detsamma in på kapitlet om arten af prof. Atterboms polemiska skriftställerier, hvilket just i dessa dagar, med afseende på de i talet vid rektorsombytet förrekommände utfallen mot Geijer, ådragit honom så mycket publikt obehag.

Fastän hr A. onekligen är en man, som både för sina kunskaper inom ett visat fack och för flera af sina poetiska inspirationer uppburit och rättvist åtnjutit allmän aktning, finnes likväl en besynnerlighet hos honom, som alltifrån början af hans uppträdande städse bragt honom in på en stråt, der han aldrig visat sig utan att misslyckas. Hans lyra är och har alltid varit älskvärd. Om hans tonart icke klingat så frisk, som t. ex. Tegnér's, och derföre ej heller vunnit så talrika sympatier, så får man väl skriva

258

detta på räkningen af hans personligen ofriska tillstånd, hvilket är att beklaga, men ej att häckla som ett fel. Att han, oaktadt skald, uppträd med yttranden i politik, eller polemiskt uttalat sig emot tendenser i konst och samhällslära, som han icke gillat, kan alls icke förtänkas honom i afseende på saken sjelf, men väl för sättet, då han härvid gått till väga med lösa, sarkastiska, ofta ända till råhet gränsande utfall mot doktriner, saker, händelser och personer, i stället för att, såsom man af en tänkare kunnat vänta, gifva skäl för sig, taga sina motståndares grunder i betraktande, och öfverhufvud begagna hvad man kallar en *motiverad polemik*. Just detta stora fel har gjort hans olycka. Vi vilja ej inlåta oss i en undersökning öfver grunderna härtill. Hans förbittrade motståndare förklara det rätt och slätt deraf, att hr A. skall vara på en gång, åtminstone i vissa ämnen, mycket bornerad, derjemte mycket högfärdig, och slutligen i högsta grad nervretlig. Säkert kan härpå betydligt afprutas vid betraktande af den egna ställning, hvori hr A. kommit till tidehvarvet och nationen genom sina sträfvanden i filosofi och konst. Från början, af sitt koteri satt i spetsen för den fosforistiska rörelsen. blef han genast och nästan ovilkorligt in dragen i en strid, hvartill han var föga passande. Han fick såsom hufvudman för sitt parti stå i kannskott för motpartiets anfall, ofta af det mest cyniska slag. Hans själ, fin och ädel till sin natur, kunde ej fördraga slikt med en kallblodighet, som skulle hafva försett honom med de bästa vapen till försvar och till nya lyckligare strider, från sin egen sida. Han blef förargad, hätsk och sjuklig. Hvad hr A:s omtalade högmåd vidkommer, så lara väl de härför bära största skulden, som från början och alltigenom uppbläst honom, för att bringa honom till anförarekallets åtagande och förmå honom till fortfarande dermed. Redan Geijer i sitt litteraturblad talar om hr A. såsom om ett lamm, och liknar hans polemik vid «lambens vrede». Det må af Geijer vara ironi eller icke: vi för vår del äro öfvertygade om den hjertliga fromheten i grunden af hr A:s karakter, som icke tillåter honom att

209
hysa något högmot inför Gud eller någon elakhet af inbitet slag emot människor, ehuru hans svara lynne, såsom det visat sig, förledt honom, att vid påkommande tillfällen i hast antaga en getings eller en myggas ifver att vilja sticka.

Objelpligheten hos hans polemik ligger, såsom vi förut anmärkt, i dess egenskap att vara omotiverad. Likasom den som oftast framkommer utan egentlig anledning, d. v. s. blott såsom sidohugg, rättfärdigar den sig också nästan aldrig genom anförande af skäl för sina på höft framkastade yttranden.

Den Elgströmska biografien har genast på första sidan ett exempel åt detta håll. Hr A. talar om Fosforismens undergång, och säger: »att det hos allmänheten nyväckta ästhetiska intresset blef derefter undanträngdt af ett politiskt, som — bländ annat — gjorde allt hvad dess publicistiska representanter kallade »phosphorism», till föremål för en rå och begrepplös reaction. Men äfven denna har blifvit gammalmodig. Det har änyo bekräftat sig, att det Sanna och Sköna, om än stundom sent, likväl ofelbart återtager sina eviga rättigheter.»

Om man analyserar denna lilla utgjutelse, hvad innebåller den? Till en början, uppenbarar sig här en skef blick på allmänna omdömet öfver fosforismen; för det andra, en ännu skef vare på den tids sträfvan, som kommo derefter; och slutligen måste man fråga: öfver hvilken »reaktion» klagar hr A. hos sina motståndare, då det tvertom just var inom fosforisterne själfve, som den egentliga reaktionen, (d. v. s. sträfvan emot fosforismens egen innersta mening, öfvergifvandet af denna, och sålunda afbrottet på den egna banan) uppstod?

Ingen människa, hvarken förr eller sedan, har blandrat fosforismen för dess uppträdande mot den gamla, hos oss förstenade, åtminstone maniererade, franska smaken. För kampen till dennas utrotande är man fosforisterna alltid tack skyldig; likasom, i allmänhet, för svenska ungdomens återväckande till ett högre, varmare och innerligare poetiskt lif. Man kan väl icke säga, att fosforisterne ensamt hafva förtjensten häraf; emedan första väckelsen till ett nytt lif i alla riktningar, den poetiska inbegripen, var

260

gifven genom 1809 års hvälfning, hvarförutan troligen hela fosforismen sjelf blifvit qväs i sin linda, derest den alls kommit till lif. Bekantskapen med den tyska litteraturen, som, genom den Bruzelianska editionen af så talrika tyska mästerverk, hastigt spred sig öfver landet, gjorde för öfrigt ganska mycket till saken. Man kan väl icke, af öfverdrifvet begär att rosa fosforisterne, neka detta? eller måhända påstå, att Bruzelius sjelf var en fosforist? Men då man äfven gifver fosforismens koryfäär all den heder och tack, som dem med rätta tillkommer, lär man likväl icke kunna bestrida, att det stora misstaget vidlader dem, att tro hela den rörelse, hvartill de sjelfve hörde, kunna eller böra inskränka sig till den blott och bart poetiska kretsen, utan att så öfva inflytelse på samhällets yttre förhållanden, eller, med andra ord, *tillika* hafva sin nödvändiga, ja, sin *oundvikliga* politiska sida. Det var denna politiska utveckling, som ifrån 1809 arbetade samtidigt med fosforismen, ehuru den ej kunde hinna komma i dagen förr än omkring 1820 och i perioden derefter. När nu detta skedde, utbrusto fosforisterne i förargelse, och väckte dermed den allmänna oviljan emot sig tillbaka. De hänade samhällets kraf på social regeneration, icke besinnande, att detta kraf måste vara lika rättmätigt som det af en poetisk pånyttfödelse. De önskade endast *sjunga* om frihet, kärlek och skönhet; men ville icke, att dessa skulle få egå en bättre, djupare och sannare tillvaro, än hitills, inom kretsen af det mänskliga lifvets förhållanden i verlden. På sådant nedsågo de med förakt! Finnes väl ett större charlataneri under slöjan af grundlighet? Hvar och en i landet insåg detta; men när fosforisterna näpstes för ologet, att motsträfva den politiska palingenesien, hvilken i sig sjelf var oskiljaktig från den poetiska, uppreste de sig allt mer och mer emot »tiden» (de tyckte dock ganska mycket om »tiden» från 1810 till .. 18 eller .. 18), och blefvo således *reaktionära* emot *sin egen tendens*. Dermed var det som de föllo, och föllo för alltid, emedan de aldrig upphört i reaktionen.

Dessa ord hafva på ett annat ställe blifvit yttrade i samma ämne: »Om man derföre med fosforism menar hvad den var till sin *innersta mening*, men ej hvad den blef i sina sednare yttre uppträdanden, hvilka utgjorde en upphäufvelse af den förra; så kan man med skäl göra den anmärkningen, hvilken låter som en paradox, men icke desto mindre torde vara sann, att *fosforismen till sin yttre existens sett sig förstörd af sjelfva fosforisterna, men till kärnan blifvit räddad af dem, som fosforisterna genom en underbar sjelfmotsägelse ansett för sina fiender*. En skaldekonst, som skall blifva till lif inom ett folk, kan icke göra det, utan att samhället sjelf får framgå att utbilda sina former till samma rena frihet, hvarom skalden sjunger; eljest komma människornas tillstånd, på ena sidan, och poesien, som vill lefva ibland dem, på den andra, att inbördes stå som en bitter ironi på hvarann; de blifva tillsammans två lögner, i stället för en sanning, och ingendera kan hålla sig uppe. Fosforisternas inkonsequens bestod deruti, att de nekade statens utveckling politiskt till samma frihet, som de dock, åtminstone från början, velat göra gällande i poesien; de blefvo absolutister och ultras; och deras poetiska nyans, romantiken, fick derigenom ett vanrykte om sig, att vara en sångarskola för vidskepelsens och autokratiens räkning, så mycket mera, som fosforisterna sjelfva icke ville uppfatta det romantiska annorlunda än i medeltidens anda och kostym, försvarande icke blott den tidens dygder, utan äfven flera af dess stora lyten och fel, endast derföre att de tillhörde en tid, som de antogo för poetisk i ett och allt. Så måste både de och deras poeti slutligen falla».

Och efter allt detta yttrar sig hr A. likväl i biografien öfver Elgström, med ordalag, hvilka måste förefalla läsaren, som om hr A. trodde på *sin fosforisms återuppståndelse i Sverige*. Eller hvad menar han, då han säger: »det har ånyo bekräftat sig, att det Sanna och Sköna, om än sent, likväl ofelbart återtager sina eviga rättigheter?» — Utan tvifvel hafva »det sanna och sköna» återtagit sina rättigheter, och de

göra det, såsom vi hoppas, här i landet mer och mer; men att fosforisterne återtagit några rättigheter, eller nånsin komma att göra det, betvillas.

Ganska betecknande omtalar hr A. på ett ställe (sid. 347) den schism, som höll på att uppstå mellan Elgström och de öfriga fosforisterna, till följd af tyenne politiska brochyren: »Hvad rätt har ett folk att döma sin regent?» och »Om ett stort, ett patriotiskt tänkesätt», hvilka Elgström skrifvit och utgivit, och deruti han uttalat sig till en liberal politikts fördel. Af dessa från Elgströms rika och varma själ utkastade gnistor kan man sluta till den riktning han förmodligen kommit att taga, om han fortfar att lefva längre. Hvad skulle hr A. då hafva sagt om honom? Måne Elgström också då, om han slutligen aflidit före hr A., af denne förtjenat en vacker nekrolog? Skulle han icke blifvit behandlad på samma sätt som Geijer nu? Eller om, till följe af någon besynnerlighet, hr A. förlåtit den ena hvad han ej mäktat ursäktas hos den andra, nemligen kärleken till politisk sanning; hvad hade då detta utgjort annat än ett nytt prof på hr A:s brist på förnünftiga motiver för sina omdömen, så fort han yttrar sig i samhällsfrågor, till följe hvaraf han icke ser de dagsklara, ste konsekvenser hos den ena skribenten, lika väl som hos den andre?

M. H. 3/7 1847

W
SYSTER OCH BROR.

Posttidningen hade i förledne vecka ett utfall, hvilket, såsom fullkomligen omotiveradt och ej stödt på ett enda ord till bevis, i sig sjelf blott utgjorde ett nytt talande bevis på redaktionens samvetslöshet, så fort det är frågan om att anfälla personer, dem man på allt möjligt sätt med likt och oliket vill komma åt; men som imedlertid ej förtjenade ett upptagande till gensvar, derest det icke af åtskilliga tidens tecken kunde tagas för afgjort, att det står i ett visst icke sammanhang med hvad man äfven på andra håll har i sinnet mot en bekant författare. Allmänheten påminner sig, att en hel series af artiklar i Svenska Biet förekom mot hr Almquist och hans arbeten. Glömskan har längesedan lagt dessa utgjutelser ad acta. Men af Biets banérförare återstå ännu en och annan i Posttidningen, som icke kan glömma njutningen af hvad då förhades; och i Hermoder lefva likasinnade vänner, för att icke tala om utgifvaren till Läsnings för Bildning och Nöje. Äfven Minerva har tidt och ofta roat sig med de mest besatta utfall emot hr Almquist; och Hermoder har just i dessa veckor haft en lång artikel, hvars författare hjudit sin publik på en hel anrättning om den Almquistska litteraturen. Det torde då vara i sin ordning, att ej med fullkomligt stillatigande förbigå allt detta, som i sjelfva verket har en mera politisk, än litterär grund. Vi skola söka att litet närmare belysa förhållandet.

Posttidningen för d. 5 Augusti innehåller en recension öfver hr Jolins pjes: Bröstkaramellerna. Efter åtskilligt resonnerande om densamma, klandras »det okyska, orena, som genomgår hela intrigen, som allt för mycket smakar af Detgårn, och af den af Detgårnförfattaren hopskrifna, lika osedliga novelletten Syster och Bror».

Det minsta man kunde hafva rätt att fordra af en recensent, när han vågar sig åstad med ett så groft tillmål, som om okyskhet, orenhet och osedlighet, är väl, att han ådagalägger, hvarest en skymt af det nämnda visar sig i

det stycke han debiterar för någonting sådant. Har Posttidningens recensent gjort detta? Nej.

En så långt drifven oförskämdhet kunde anses för en blott löjlighet, om den icke visade sig i förening med allvarsammare fenomen, hvartill vi längre fram skola komma.

Vi börja med hvad som först ligger för handen, neml. den från hr A. nyligen utkomna romanen: *Syster och Bror, En af Stockholms Hemligheter.*

Berättelsen innehåller den djupt rörande händelsen med tvenne små öfvergifna barn, en gosse och en flicka, hvilka upptagas af en fattig enka. Oaktadt sitt eget armod finner hon medel, att ej blott rädda dem från undergång, utan skaffar dem äfven utvägar till uppfostran. Men under det hon, till följe af sin långt framskridna ålder, är bekymrad för sina små skyddlingars, *Jakobs* och *Helenas*, framtid, erbjuder sig ett tillfälle, att få barnen upptagne hos ett grefligt herrskap. De emottagas der. Grefven och grefvinnan T*, såsom sjelfve barnlösa, adoptera dem till sina egna barn. Såsom de, vid första upptagandet, blifvit funna tillsammans, anses de för syskon. Just derföre, och med tanken på detta nära förhållande, afhålla de sig från den kärlek, som på minsta sätt kunde öfverskrida en systers och broders tillåtliga vänskap för hvarann. Den af Posttidningsrec. så eftertraktade osedligheten kan således icke spåras häruti; efter just den syskonliga åtskillnad eger rum, som han måste vilja hafva, så vida han alls tänkt på hvad han menat. Under tiden komma saker i dagen, hvarigenom det blir mer och mer tydligt, hvilka som varit *Jakobs* och *Helenas* föräldrar. Det upptäckes först, att de ej kunna vara närmare en halfsyskon, och slutligen, att de icke äro syskon alls. Nu, men icke förr, är det som tvenne älskandes kärlek dem emellan tillåtes, och de ingå äktenskap med hvarann. Härmed slutas berättelsen. Det torde tillåtas oss att fråga P. T. rec., likasom hvarje menniska, om mera kan begäras? eller om icke *Jakobs* och *Helenas* karakterer äro så rena, klanderfria och vackra, som man i afseende på denna sak önskar?

I berättelsen förekomma flera episoder, deruti felaktiga personer framställas; och hvilkas

handlingar framstä såsom en betydelsefull karaktäristik öfver den tids tänkesätt och inre förhållanden, hvori de lefvat. Den olyckliga fröken *Elise T**, och i synnerhet baron *Adolf Emil W**, framvisa ett uppförande, som noga öfverensstämmer med hvad i förfästa tider egde rum under namn af *Morganatiskt* äktenskap, och som ej blott adliga, utan furstliga och kungliga personer, till och med ända in på de sednaste tiderna, antagit som en således tillätlig form. Imedertid kan P. T. rec. ganska väl finna baron Adolfs uppförande förkastligt; men detta blir aldrig ett skäl till anfall emot den förevarande romanen, som endast berättat händelsen, men för ingen del lofordat den. Baron Adolf Emil framställes utan skonsamhet såsom en skurk i alla de afseenden, der han så uppför sig. Han genomgår svåra lidanden, och den slutliga rörande försoning som äfven för honom tillkommer, är på intet sätt framställd såsom en asprutning på hans fel, utan såsom en förlåtelse efter ångern. Den upptäckt han hos baron Silverbjelm genom det magnetiserade och clairvoyanta fruntimret gör, och som stör hela hans husliga lugn, är visserligen för honom ett talande skäl att öfvergifva fäderneslandet, för att icke, om han stannat kvar, göra sin friherrinna olycklig genom en upptäckt, som skolat förkrossa henne; men de utvägar han härvid nyttjar, och som berättas, framställas icke till mönster. När det är frågan om den verkliga historien, förekomma, såsom hvar och en vet, en stor mängd fakta, hvilka genom beskaffenheten och sin psykologiska natur äro i hög grad intressanta, färgrika, märkvärdiga och egnade att kasta ljus öfver människosjälens och hjertats hemligaste veck; men att de derföre samtliga utgöra goda och förträffliga saker, har väl ingen påstått. Inom konsten, der afskildringen är trogen, är saken densamma. Men säger man derföre, att ingen berättelse om sådant får ske? Skall i den faktiska historien, likasom i dikten, ingenting annat än blott det goda vara att omtala och skildra? En så grof orimlighet har man ännu aldrig hört påstås: med dess antagande skulle hvarken historia eller diktning finnas, och menskligheten, inom

hvars krets både godt och ondt af tusende slag gifves, skulle icke kunna belysas, ej göras känd, icke studeras. Hvad man eger rätt att fordra från en sann moralitets sida, är deremot, att det mer eller mindre onda, som berättas, icke i framställningen finner försvar, utan framläggas för hvad det är.

Nu är det just detta och ingenting annat, som skett i den roman, hvilken P. T. behagat kalla osedlig. Man måste tillstå, att anfallet är eget. P. T. rec. borde hafva påmint sig, att då stycket utgått till allmänheten i mer än 2000 exemplar, så kan han icke bysa det hos fanatici vanliga hopp, att för sin osanning vinna framgång genom att icke vara kontrollerad.

Men hvad är då meningen med hela denna underbara framfart, som under loppet af ett antal år oupphörligt, i en eller annan form, uppenbarat sig från den politiska och litterära sida, hvartill P. T. rec. hör, och som, så fort det blir minsta fråga om den »Almqvistska litteraturen», är så blind, att ingen vanlig logik, för att icke tala om humanitet, får iakttagas?

Meningen är, att allt hvad hr A. skriver, reapse och *derföre* att det är af honom, nödvändigt och kosta hvad det vill skall hetas osedligt, irreligiöst, subversivt för stat, kyrka och hela lefnaden. Det kan ingenting mindre vara än något så oerhördt, så ytterst förfärligt. Om hr A. endast skriver ett fruntimmersnamn och på samma rad ett karlnamn, så är det i ögonblicket himmelsskriandel det är okyskt, det är immoraliskt, det är osedligt. Hr A. borde aldrig skriva om fruntimmer, för att icke vidröra sederna; men han borde tillika aldrig skriva ett ord om karlar, för att icke komma i grannskap af politiken, der detta kön har mest att säga; han borde icke heller skriva om något utom det menskliga, för att ej sära det ömmaste hos fanatikerna sjelfva; han borde, kort sagdt, icke skriva alls och icke verka alls; egentligen borde han icke lefva, eller icke hafva blifvit född, hvilket varit det enklaste.

Frågar man sig grunden till all den löjlga spärr-ridt mot hr A., som periodiskt företagits i Svenska Biet, Freja, Den Konstitutionelle,

Morgonen, Dagen, Söndagsbladet, Post-tidningen, Minerva o. s. v., så ligger den öppen, om ej så mycket i den personliga ilskenheten, hvarpå vi icke alltför mycket tro, dock i det innerliga och starka begäret, att vilja skada en skriftställare, från hvilken man ser sig hafva att frukta under sin kamp mot den politiska friheten. Kan man likväl aldrig lära sig så mycket, som att, då man vill bekämpa en person, hvilken å sin sida bjudit skäl för sig och för allt hvad han sagt, man också då på andra sidan måste möta honom med skäl tillbaka, men icke med omotiverade utfall och påbördande af hvarjehanda grofkornigheter, såsom osedlighet o. d., der man icke är i stånd att framvisa en skynt af sådant, äfven efter sin egen teori för moraliteten?

Man måste falla på den tanken, att P. T. rec. icke sjelf läst »Syster och Bror», eftersom han i sin diatrib sätter den tillsammans med det s. k. Det-går-an-systemet. Att han icke känner det sednares grundmening, kan väl antagas; men åtminstone måste han väl derom veta så mycket som hvarje, äfven den ytligaste, pratmakare har att säga. I hvad förhållande här-till kan han då sätta en berättelse, hvars hufvudpersoner framtråda i en helt annan slags riktning, såsom Jakob och Helena göra i den nu omtalade romanen? Den ena riktningen upphäfver ej den andra; men är likväl en alldeles annan: följaktligen ingendera att med den andra förblanda. Om P. T. rec. vill se sammanhanget med Detgåran i berättelsen om baron Adolf Emils »Morganatiska äktenskap», så behöfver väl knappt erinras om den förunderliga lösligheten i en sådan tanke, då denna af kungliga och andra höga personer stundom begagnade af-art af äktenskapet (»Wedding on the left hand») står i samma slags motsägelse till Detgåran-systemet, som det vanliga. Hvarpå tänker då vännen i P. T.?

I anseende till det anlopp, hvilket, med någon likhet till 1842 års fälttåg, i flera tidningar nu synes vara i sigte mot hr A., fordrar uppmärksamheten mot publiken att, då man i

hr A. från motståndarnes sida vill se en person af den politiska vigt, som måste förutsättas, efter man offrar tid och krafter på otaliga artiklar i en mängd tidningar, ej mindre än hela brochyren, om honom, han och hans literära arbeten äfven från andra sidan belysas så mycket, som behöfves, på det att, som man säger, kyrkan måtte stå midt i byn. Vi skola följaktligen härtill återkomma, i synnerhet som motståndarne sjelfve i mer än ett fall dragit försorg om åtskilliga glada elementers inläggande i saken.

M. M. 10/8 1847

269

Jan. 21. 1787.
De instundande Riksdagsmannawalen.

Man torde utan öfwerdrift kunna säga, att i närwarande stund en stor inre spänning eger rum öfwer hela landet. En riksdag förestår, wid hwars utgång otwifwelaktigt twenne systemer skola wara bestämda, å ena sidan swenska folkets, å den andra sidan regeringens: och de blickar, som dessa två ömsesidigt komma att kasta på hwarandra efter riksdagens slut, måste blifwa af högsta wigt att, för bedömandet af Swerges närmaste framtid, med uppmärksamhet iakttaga. Hvad ega wi

mera att Detta måste alltid vara fallet under en tidys
wänliga? då det andligas wälbe öfwer den materiella m
Utän t är högtidligt erkänd.

i ett konf Det utomordentligt wigtiga, som hela sw
betydhet folket i denna stund har att behjerta, är såled
ma efter samwetsgrant iakttagande af walträten.

att period **Walen till riksdagsmän hafwa sedan**

mycket af **aldrig varit så maktpåliggande, som nu**

dan på si När man walde representanter för 1840, f

cerad i et det utan spennerliga förhoppningar, emedan

att alla wiste att det förut bestämda den tiden war a

maktens i Det war således i sjelfwa werket blott den

wändigt männa spänningen och en dunkel drift, som

att man till följd, att 1840 års riksdagsmän blefwo

att wänta dana, som de under riksmötet wäde sig.

fets egen utfåg dem ej med beständ tanka, med klart

led, men fattad mening, att de skulle yrka en repres

dylligt syf tionsreform såsom hufwudssumman af allt, och

nationala de skulle utarbete ett tidsenligt förslag dertill.

ta förslag war således denna gång mera prob

af en oafwislig instinkt om det rätta i saken

på sanningen raft gående känsla. Derpå wakt

såsom det naturligen händes, reaktionen emot

funna sanningen. Omfwerens, förebarande

återtagandenas, rådslans period inträdde; och

der hela denna negressiva inflytelse stredde n

till 1844 års ständer. Reaktionsriksdagen h

och det war desto förklarligare, att den skulle

ma till det slut, den tog, som en ny utfagt

hjälp under tiden hade öppnats genom den nya

nungens uppstigande på thronen. Spänstig

hos ständerna astog i samma mån som man

började anse bäst, att lägga representationsrå

framtid i konungens hand.

Emellertid har Sverige blifwit hänwisadt p

sjelf. Det eger en walrätt, sådan han är.

Hwad än Sverige kan hafwa att skylla a

för: för sina riksdagsmän har det endast att

la sig sjelf, för så widt nemligen, som S

får wälja dem åt sig och ej nödgas se dem

...

naq bunde
adunuoq
shödan i
nu myri
sa paraq
saq diltar
adunuoqar
pmanq or
adbr
'Sungane
ag waljo
pouast q
-aj
-ofq ur
'nallöq
pär: r
sawg f
'E wa i
vjbbi 20
-2 mal
...

mera att hoppas, än att de på begge sidor blifwa wänliga?

Utän twifvel kan man betrakta hwarje riksmöte i ett konstitutionellt land såsom en tilldragelse af stor betydhet; helst då representanterna blott återkomma efter långa mellantider. Likwäl är det klart, att perioder gifwits, då repeterade riksdagar saknat mycket af sitt intresse. Det är då allmänheten redan på förhand wetat regeringen wara så petrificerad i ett mot folkets intresse stridande system, att alla samhällsförbättringar af lifewigt genom maktens magiska veto och förnufts suspension nödwändigt skola göras omöjliga. Man kände då, att man hade ingenting godt och i grunden klokt att wänta; man wande sig att i regeringen se rikets egentliga och förnämliga fiende; man teg och led, men tänkte likwäl: och i många stater, der ett dylikt system något längre fortfor, samlade sig i nationens botten vulkaniska ämnen, beredda till ohämmeligt utbrott i sinom tid, dereft ej en helsosam förändring i de högre regionerna inträffade, som fördelade de brännbara ämnena och, genom sanning och rätt i sak, på en gång stänkte nationen hopp om inträdande praktisk tillämpning af verkligt (ej endast abstrakt) förnuft på samhälls-administrationen, och med detsamma återgaf regeringen folkets förlorade förtroende.

Riksdagar under en absolut monarki äro dels obefintliga, dels, der något af representativt statsstic finnes, blott stensagra och hedrägliga möten, för att skaffa enwäldsmakten en angenäm fernissa, ett utseende af bifall från undersätarens sida, från warelser, som ega rätt att säga ja, men aldrig nej.

Under en sådan styrelse, widare, som, utan att wara absolutistisk till följd af grundlagen, dock omfattat ett absolutistiskt regeringsystem, och haft till sin innersta tanke att, så widt möjligt, göra detta gällande genom biträde från egoistiska korporationer och stånd, de der hålla sina undantagsförmåner för samhällets hjerta, och hwilken således medelst detta biträde förwandlade grundlagen i de wäsentligaste delar till en illusion: under en sådan styrelse, hwilken ej försmått att kallas konstitutionell (om den och i freisen af sina närmaaste blygdes för namnet): under en sådan, med ett ord, som i sak ej annat kunde sägas utgöra än en grym ironi på namnet, måste också riksdagar wara af högst ringa betydhet i afseende på det faktiska de för tillfället utträttade, ehuru af angelägenhet för hwad som möjligen skrindades att framdeles upptagas, och för den anda som under tiden kanske bereddes i landet.

Med helt andra ögon måste en stundande riksdag betraktas, då tidshvarswet hunnit in på ett område, som från regeringens egen sida erkännes för sanningens och rättens.

Någon har sagt, att antagande af en så bestafad regeringsmaxim är detsamma som att lemna frut åt en mörfare, hwilken förut endast egde bomb. Wi böra likwäl undersöka, huruvida en sådan annärkning just kan förtjena att med någon uppmärksamhet upptagas.

Det kan wäl också å ena sidan icke nekas, att föga kunde wara att befara från en nation, så länge den icke egde det nödwändiga wilforet för att sätta sitt projekt i rörelse. Men hwad menar man då nu med detta?

Swarföre skall det innebära någon fara att antaga ett af de skönaste walspråk?

Man will gerna antyda såsom något redan i sig betänkligt, att ställa sig under en sana, hwilken hade till påskrift: Fäderneslandet. Icke framkalladt, skulle nemligen detta land ännu hoppöst och lethargiskt kunnat fortsara att klafbundet framsläpa sitt lif. Manadt, reste det sig för att lyfna till kallelsen, inställde sig framför fanan; och sanföraren förmåles ej hafwa gladt sig åt den warelse den fick skåda så nära för sina ögon. Gud och Folket, taget på allwar, skulle ensamt hafwa fört en hel revolution i sina spår. Denna kom; men dock ej såsom följd af ett antaget walspråk, utan egentligen derföre att allsör liten yttre klofhet ledde marcherna. Desså är det en gammal bedröflig erfarenhet att ingenting förderfwar mera en på det hela falsk bana, än då och då påkomna paroxysmer af ärlighet och religiositet, som tjena till att bryta linien, utan att förbättra sjelfwa totalrifiningen. Folkets wäl min högsta lag, war utan äfwen tyty att proklamera, emedan detta uttryck alldeles icke behöfwer innebära detsamma som "Folkets högsta wäl min lag." Det kan ju menas ett måttligt wäl? Folkets kärlek min belöning, är otwifelaktigt det wackrafte man kan yttra, och uttrycket affpeglar troget sin i ord, lifsom annat, så snillrike upphofsman. Politiskt kunde dessa ord emellerid aldrig medföra någon defonstity; ty det måste ju alltid bero på en sjelf huruvida man efterfrågar att i verkligheten få belöningen, och bryr man sig ej om den, så är riften ingen widare.

Swarföre är Rätt och Sanning en mera betydelsfull regeringsgrund att proklamera?

Emedan derunder en sana är planterad, wid hwilken hwar och en anser sig kallad till inställelse, som hyllar det andligas wälde öfwer den materiella makten. Nåtten, en gång manad fram på banan, har i ögonblicket tusental af anhängare, och som jordra rätt, efter nu rätt skall wara. Sanningen låter icke låna sig. När man gifwer henne röst, så talar hon; och talar endast sina ord. Försummad eger hon en ringa styrka; med ordet till hwärd utgör hon en werldsmakt. Framkallad och ställd wid sjelfwa riksbaneret wet hwar och en att sanningen icke är en subaltern, som förer detta hit eller dit efter ordres, utan en bundsförwandt åt kronan, en art fältherre sjelf, som tager fanan och förer henne på den walsplats der stiltlig seger är det enda som gifwes. Kan man då hafwa walt ett bättre, ett herrligare embleme på sin krona?

Swad folket beträffar och de faror, som det kan åsamka sig, så äro dessa störst, om det försummar sig på riksdagen: så fort nemligen riksdagen inträffar under perioder, då representantwalen hafwa en verklig betydelse och kunna någonting werka.

270

Detta måste alltid vara fallet under en tidpunkt, då det andligas wälde öfver den materiella makten är högtidligt erkänd.

Det utomordentligt wigtiga, som hela swenska folket i denna stund har att behjerta, är således ett samwetegrant iakttagande af walrätten.

Walen till riksdagsmän hafwa sedan 1809 aldrig varit så maktpåliggande, som nu.

När man walde representanter för 1840, skedde det utan synnerliga förhoppningar, emedan man wiste att det förut bestämda den tiden war afflag. Det war således i sjelfwa werket blott den allmänna spänningen och en dunkel drift, som hade till följd, att 1840 års riksdagsmän blefwo sådana, som de under riksmötet wade sig. Man utfåg dem ej med bestämd tanka, med klart uppfattad mening, att de skulle yrka en representationsreform såsom hufwudsumman af allt, och att de skulle utarbata ett tidsenligt förslag dertill. Detta förslag war således denna gång mera produkten af en oafwisligh instinkt om det rätta i saken; en på sinning rakt gående känsla. Derpå wäpnade, på som det naturligen händer, reaktionen emot den funna sanningen. Omwepens, förebärandenas, återtagandenas, rådsalans period inträdde; och under hela denna negressiva inlytelse skedde walen till 1844 års ständer. Reaktionsriksdagen hölls; och det war desto förklarligare, att den skulle komma till det slut, den tog, som en ny utsig till hjälp under tiden hade öppnats genom den nya konungens uppstigande på thronen. Spänstigheten hos ständerna astog i samma mån som man nu började anse häst, att lägga representationsfrågans framtid i konungens hand.

Emellertid har Sverige blifwit hänwifadt på sig sjelf. Det eget en walrätt, sådan han är.

Hwad än Sverige kan hafwa att ställa andra för: för sina riksdagsmän har det endast att ställa sig sjelf, för så widt nemligen, som Sverige får wälja dem åt sig och ej nödgas se dem från en samhällspendelig lita sig påtvingade.

Detta är dock något. Hjelp dig sjelf, heter det från hogre wäsendet, och Gud skall hjälpa dig!

Swarjehanda.

Då en wif borgare mottog underrättelsen, att falska kartor kommit i omlopp, inföll han genast: "Jag will swära på att lysningen till mitt äktenkap blifwit belagd med en falsk karta, och då hoppas jag äktenskapet också blir förklaradt för falskt."

— Blås den warma röken af en påtänd cigarr inuti en fingerborgsblomma, så blifwa blommanas röda partier mörkblå, och de hwhita få en wacker citrongul färg. Så lätt kunna de Danska och Norska färgerna förwandlas i Swenska.

— Swar på en Utmaning. I fransyska deputerade kammaren hade Hr Mallesville gjort regeringens förebråelser för det densamma ställt ett tronans ångfartyg till Alexander Dumas' disposition förliden sommar. Detta gaf anledning till

Andersson i Kästeröd, Anders Pettersson i Nytt Wälö och Anders Nilsson i Stenaröd, fide, samt Hansson och Hans Hansson i Häfwe, utebl.; Erikson i By, fide, samt Claes Carlsson derstädes, Hei fl., fide samt, P. oviforu G. G. Bangström i To fide; Jonas Swensson i Mörlanda, fide samt manneu Jonas Johansson i Hällestorp, utebl.

Utslag.

Den 12 Augusti. I beswärs mål emellan I nanten M. Eljensholpe å ena samt t. f. Håradshofding G. W. Nydström å andra sidan, jemte Landsfogden Heimius. På beswår af Gårdsverisfaktoren Per Simon Jonssons i Ramnäs enka, Christina Joh m. fl., Andreas Swensson i Herrestad. I anled af beswår af Hållkarlen S. Nilsson, Ljfgrenad i Falk i Kjellbrunna; Korpdralen Carl Ören i Gärdens; Stråddaren Gustaf Johansson under S På människesamtalen af Kommissarierna Bred kraft, å Majoren G. L. Du Rieg's arfwingars res wägnar; Werkmästaren Gottfried Heindrick — Den 13 Augusti. I anledning utaf beswår gau Sara Jonsen från Göteborg; Jakob Ni Kosbråten.

Börspriser.

I Stockholm (den 13 Augusti): Swete: 2 24; Nag: 15 å 15: 24; Korn: 13 å 14 Ndr; 7 å 7: 12; Arter: 16 å 18 Ndr per tunna. W 1: 8, 6. å 1: 9 per fanna.

Förgpriser.

I Jönköping (den 14 Augusti): Nag: 20 å 11 å 12 Ndr per tunna.

I Linköping (den 14 Augusti): Swete 2 Ndr; Nag: gammal, 17, å 18 Ndr; dito ny: 1 Ndr; Arter: 18 å 19 Ndr; Korn: 14 å 15 Ndr; sad: 7: 24 å 8 Ndr; Hapre: 7 Ndr per tunna. win: 1: 4 per fanna.

Antomne Resande.

Med ångfartyget Jönköping den 15 Augusti Hr Gylling med twenne barn, Justitierådet W Håradshofding Lindqvist, Mansjell Broman, Nisse Åberg och Kärsstramhandlaren Berg från Stockholm; Handlanderna J. L. Johansson, J. Eriksson och Nilsen, Mansjell Yngstrom, Auditor Galtén, W siaren Thern och Hovrättsradinnan Hasselberg från Jönköping; Håradshofdingen Moller och Nisse for från Berg; Hr Ahlstrom, Eriksson, Stoopendahl Lyberg, Handlanderna J. Jonsen, G. J. Lundstedt, J. son och Nyberg samt Fru Edberg från Notala; junkaren Wahlqvist med fru, Håradshofdingen H Hovrättsrådet Sundius och Hr A. Sandström från

Smålands Privatbanks Rånörelse.

Wid i dag hållet förberedande sammantrade med bankens inom Centraldistriktet boende delegare hafu Ryttmästaren B. Ribbing, Håradshofdingen A. Ribbing, Kaptenen P. Keij och Brukspatronen G. M. Sager blifwit walda till allmänna Ömbud för nämnda distrikt under inständande bolagsstämma; hwarom wederborande aktieägare inom distriktet, som ej sjelfwa wilja bewita bos ja per godt sinna, må kunna lemna sina fullmakter till lagstämman, härigenom underrättas, på det de, derest de bemalte Ömbud antugen ifröstligen eller medelst uppgift till protokollet innan det samma justeras, hwilket kommer att se å Lordagen den 5 i nästa månad. Jönköping den 14 Augusti 1847.

Central-Direktionen.

Lustresa.

ur en rättfärdigande synpunkt; något, som vi
 hvarje menniska, men framför allt en gammal
 om vår litteratur i flere afseenden förtjent
 Han må vara en vår politiske motståndare. En
 det är en sak för sig. Sasom sådan hafva
 behandlat honom, då vi bekämpat hans läror
 strödda ytranden; men detta har aldrig bin-

W

D och att önska honom det fullkomligaste tillgö-
 nerv utande af rättvisa. I allt hvad Herr W. å 16
 Kan företaga sig sjelf, i afseende på den i Minerva na.
 beståda beställningen om emottagna penuniära bi- : Någ
 las, bedragna abonnenter och nekadt återbetalande pr ti
 allvuxfott kunna vi ej annat än på det högsta till-

En honom att örypet uttala sig.
 dockt medel till detta uttalande skulle brista, är tenom
 genbart. Hr Wallmarck har flere gånger förut ir, fr
 det wit broschyrer, bland annat, till försvar af
 ras salig stonungen; hvarföre skulle han då icke
 Min a skriva och utgifva en sådan till försvar. e. m.
 mer sig sjelf? Ingenting kunde vara mera förlåt- Förh
 med vi tillägga: ingenting är mera nödvändigt. Th.
 grundningens inre historia skulle derigenom såg- me en
 mer i dagen i afseende på de punkter, der allmän- er, gla
 ga d år sig de hömmeligaste saken. i afseende på krona,
 @ S S narynabononyr turvobol i uolera-
 @ S S narynabononyr turvobol i uolera-

afslag i
 f denne
 bref på
 hwet
 inde 2
 hwilke
 ers est
 arne
 rit, frit
 man:

Det förunderligaste af allt.

Det i sanning förunderliga är, att Svenska Minerva nyligen gjort Posttidningens arrendator, Hr Kanslirådet P. A. Wallmark, en den "gravaste" befolkning wi i tidningssväg någonsin hört omtalas. En konservativ anfäller en konservativ? På allvar?

Svenska Minerva påstår -- och säger sig vara dokumenterad för sitt påstående -- att Posttidningen "ottagit" betydliga pekuniära bidrag" ifrån det konservativa partiet, för att upprätthålla dettas politiska läror. Det är knappast antagligt, att Minerva skulle yttra detta utan grund, så mycket mera som det tvifligen måste hafva kostat ganska mycket på hennes hjerta att yttra det äfwen med grund. Hon bar till och med i en följande nummer upprepat sitt påstående, och antvdt sin förmåga att, om det gällde, bewisa det med klara verba.

Nåväl -- härpå svarar Posttidningen intet. Hr Wallmark sjelf säger intet. Detta är det förunderligaste af allt.

Låt om och också antaga, att en så försärlig stränghet binder Posttidningen wid tyfslåtenhet, att Herr Wallmark i des spalter ej får tillstånd att yttra ett ord till sitt försvar; så stod ju honom litwål Minerva öppen? Hwarföre uttalar han icke en gång här så många rader, så många ord, så många "skawelser åtminstone, att han wore "disculperad?"

Eller kan han icke disculpera sig?

Om så är, wore det minst det förunderligaste af allt, i ännu högre grad.

Skulle det då vara sant, att rikets officiella tidning werkligen låtit betala sig, för att understöda ett enskilt politiskt koteri? Nej -- icke betala sig; men den har låtit understöda sig.

Hwad vill det säga? Understöd för att existera kunde Posttidningen omöjlig behöfwa, enär de officiella annonserna jemte prenumerationen så fullkomligen upprätthålla densamma, att des utgifwars kunnat förbinda sig till erläggande af 6,200 Rdr banko arrende till Svenska Akademien. Sådant wore otänkbart, om tidningen sjelf behöfde subvention för sin möjlighet att vara. De pekuniära tillfott, hwarom Minerva talar, kunna då icke annat utgöra, än gage eller betalning åt Posttidningens arbetare för det biträde de lemnade de betalande personernas politiska ställning. Dermed följer wisserligen icke, att dessa arbetare blifwit mutade eller genom penningar förmädda att skrifa annat än hwad de sjelfwa tänka i politiken. Man kan twertom föreställa sig, att dessa personer blifwit af Posttidningens utgifwars walda till författare just för deras förut bekanta tänkesätt. Om dessa herrar således skrifwit efter öfvertygelse, så är ingenting widare att säga om dem, än att önska

dem en bättre; samt yrka, att de måtte gifwa sig för skäl, när sådana framställdes till förändring af deras politiska tankar. Men hwad man har full grund att finna betänkligt, det är, att en officiell tidning skolat sätta sig i ett så bestäffadt sammanhang med det ena af landets politiska partier, att det för des räkning behöfde engagera flere och sällsitta arbetare inom redaktionen. Detta, åter, måste oneligen förutfattas, såvida tillfott från enskilt hand skulle behöfwas och emottagas; enär alla göromål, tidningen i och för sig sjelf tarfwade, måste hafwa kunnat bestridas af tidningens egna och så att säga officiella inkomster, då Herr W. eljest icke rimligen kunde betala arrende åt akademien.

Man måste omsider antaga, att det faktum Minerva påpekar är sant, såvida Hr W. ingenstädes, ej en gång i Minerva, uppträder till wedersläggning deraf.

Hwad slutligen häraf resulterar är icke särdeles uppbyggligt för Sverges konservatism. Man ser alltså detta koteri utdrifwet ur den ena ställningen efter den andra; och på hwad punkt bestinner det sig nu?

Jo -- på den punkten, att så fort det ringaste tal yppas i publiken om någon ny debouchée för denna kehorts expectorationer, så anse sig genast de personer, som derföre nämnas, inträda i nödwändighet att rentwå sig från ryftet, och högtidligen förklara det för osjant. Wi se härpå ett särft exempel. Då det nyligen från Upsala förmedlades, att en ny konservativ tidning skulle upprättas under Hr Profesör G. A. Schröders insende, och den genom Sw. Viet bekante Mag. Wahlström omtalades såsom medarbetare, sif man strax läsa ett bestribande häraf, infördt i Dagl. Allehanda, och wittnande om Hr Wahlströms önskan, att, sedan han blifwit så "bränd" (?) på Sw. Viet, icke blifwa det en gång till på något annat analogt företag.

Äro således, wi upprepa det, utfigterna för konservatismens konserverande genom publika organer icke mycket lysande; så tillstå wi uppriktigt, att deremot Posttidningen sjelf och såsom sådan wunnit i allmänheten ifrån den stund den helt och hållet upphört att blanda sig uti koteripolitik. Muntlåset har ganska wisst gagnat den, litafom i ännu högre grad Negeringen sjelf. Posttidningen har genom sin åtagna eller afwäpnade tyfslåtenhet i dessa ämnen uppkommit på den ståndpunkt, der en officiell tidning af detta slag oneligen bör stå; och der den också, allt ifrån sin stiftelse ända till Statstidningens början, i sjelfwa werket alltid stått. Wi lyckönska således öppenlystigt Posttidningen. Att deremot samma muntlås skulle, såsom Minerva en gång wille göra troligt, vara en lycka för Sverges konservativa, hafwa wi swårt att begripa. Motsatsen är ögonstenlig. Och för Hr Kanslirådet Wallmark är det werkligen beklagansvärdt, såvida det skulle vara honom en gång för alla ohjelpigen betaget, att i det offentliga framkomma med nödiga upplysningar för att wisa hans egen ställ-

ning ut en rättärbigande synpunkt; något, som wi önska hwarje människa, men framför allt en gammal, om war litteratur i flere afseenden förtjent man. Han må vara en war politiske motståndare; det är en sak för sig. Såsom sådan hafwa wi behandlat honom, då wi betämpat hans läror eller frödda uttanden; men detta har aldrig hindrat oss att önska honom det fullkomligaste tillgodnjande af rättwisa. I alle hwad Herr W. kan företaga sig sjelf, i afseende på den i Minerva gjorda besyffningen om emottagna pekuniära bidrag, bedragna abonnenter och nekadt återbetalande af tillfott kunna wi ej annat än på det högsta tillstyrka honom att öppet uttala sig.

Att medel till detta uttalande skulle brista, är ett barn. Hr Wallmark har flere gånger förut utgjutit broschyrer, bland annat, till försvar af högsta styrelsen; hwarföre skulle han då icke kunna skrifa och utgifwa en sådan till försvar för sig sjelf? Ingenting kunde vara mera förlätligt; wi tillägga: ingenting är mera nödwändigt. Posttidningens inre historia skulle derigenom laggas i dagen i afseende på de punkter, der allmänheten gör sig de besynerligaste föreställningar just derföre, att man lemnar den i okunnighet om wisfa fakta. Stingra mörkret, och man skall icke mer undra på någonting.

Hwarföre har Hr Wallmark dröjt härmed?

Hwarföre dröjer han ett ögonblick ännu?

Sw. Minerva har såsom orsak här till framskjutit en wink af ytterst försärligt slag. Hr Wallmark skulle, enligt henne, vara twungen till tyfslåset för att ej kompromettera högre personligheter! Hwilket snack? Wi se ingen nödwändighet uti, att Hr W. uppgåfwe namnen på dem, som gjort de famösa pekuniära tillfottet åt Posttidningen: han hade endast att uppriktigt tillstå att sådana werkligen gifwits, eller öf förneka detta faktum, dereft Minerva varit med ...*). För öfrigt, om Hr W. också ginge ända derhån att låta allmänheten känna tillstufarnas namn, så wore dermed ingenting farligare, ingenting "högre" komprometteradt, än att kanske ett och annat konservativt nomen proprium funne sig publiceradt. Deremot kan det starkt sättas i fråga, huruvida icke sjelfwa den "högsta personligheten" måste anse sig forwarande komprometterad så länge ett sådant rykte, som Minerva framställt, får owerlagadt cirkulera.

Hr Wallmark -- "riserar" således allt om han tiger; men om han talar, komme han på sin höjd blott att stöta sig med wisfa "liberal-konservativa", förnämheter, hwilka wäl icke måtte blifwa allför grymma emot honom för det att han utsäger sanningen. Eller -- låt dem förgrubba sig! Sm, än se'n? Kan han icke en gång wända dem ryggen, gripa sitt spjut och förklara dem krig? Kan han icke, likt Marco, säga: "jag som fordom spejade för Er på en ljudig pipa, sjunger nu om

*) Öagn, eller hwad sal. Argus på sin tid skulle hafwa benämmt "Denigrationer."

vapen och om den man, som, af ödet förjagad från Stockholms kuster, först drefs till Kungörs stränder, och der börjat föra — låt se — fannin- gens språk." Detta wore alldeles klassiskt gjordt af Hr W.; th de Virgiliansta versarna i sjelfwa Aeneidens uppslag heta ju:
Me ego, qui quondam gracili modulatus avena Carmen,

— — — — — nunc horrentia Martis
Arma Virumque cano, Troiae qui primus ab oris

Italiam fato profugus Lavinaque venit
Littora

Kan wäl någonting i Hr W:s nuvarande anti- tiska lugn wara för honom angenämare och mera smidrande, än att tänka på Stockholm såsom sitt Troja, Kungörs såsom sitt Italien, och hela Ar- boganejden såsom Lavinska stränder? *18. 1847.*

Regala Notiser.

Utstående: Den 26 Jan. wid Svea Lifgarde: Andre Majoren Frih. J. C. Fleming till Förste Major; Major J. W. Aminoff till Andre Major; Kaptenen C. H. Moller- ward till Major; Löjtnant B. H. Munnell till Kapten; Underlöjtn. Frih. A. Lagerhjelle till Löjtnant. Advokat- sifskalen C. A. Bobman till Överinspektör wid Stockholms Backhus. Kanjunkaren A. E. Ulsecrona till Underlöjtnant wid Norra Skänka Infregite. — Den 2 Febr.: Fjiriren wid Söderml. Regite L. N. Falkenberg till Underlöjtnant; wid Bohusläns Regite, Löjtn. D. G. Neenstjerna till Kap- ten; Underlöjtnanterna L. A. Livijn och J. F. von Ma- rera till Löjtnanter; Fjiriren wid Kronobergs Regite G. W. F. v. Hennigs till Underlöjtnant; wid Wermlands Regite Predikanten i Borgviks kapellförsamling J. O. Niz- den till Regimentskapten. Wid Flottan: Sekundlöjtn. J. E. Sundwall till Premierlöjtnant.

Attred bewillade: Överlöjtnanten, Majoren wid Skän- ska Dragonregitet J. Rosenblad, med pension; Majoren wid Uplands Regite B. G. von Wright med pension; Ma- jor A. von Bahe ut frigtjensten; Kaptenen wid Helsing- fors A. von Bahe och tillåtelse att qwarstå Regite C. F. Ljungh, med pension och tillåtelse att qwarstå i armén; Kaptenen wid Westgötadabls Regite C. F. von Menzer samt Kaptenen wid Skaraborgs Regite C. F. Båhman, med pension samt tillstånd för den sijnämnda att bära uniform; Kommissionslandtmätaren i St. Kop- parbergslän J. Staffenburg.

Af Kongl. Majt afgjort mål: Civ. Dep. Underb. samfund. af Sturesten för Wäg- och Wattenbyggnader om utbetalning af bewilladt lån till fänking af Kladder- sjen.

Öfentliga samningar å Vorgenärer. Af Göta Hof- rätt: å afl. Öfverlöjtn. D. W. Lillsjöds, till den 14 Dec. 1847. — Af Souveräns Rådhusrätt å Sadelmakar- en C. S. Johanssons, till den 19 näst. Juni. — Af Gles- no N. L. å Handlanden J. M. Bergmans, till d. 5 näst. Juli. — Af Tweta H. N. å afl. Mästarefrimuren B. G. Forbergs i Steensryd, 2 rättgångsdagen å ting näst efter 6 mån. från den 20 Nov. 1846.

Rediga Fjenskr. Landsföretarensfjenskr i Stockholms län: 56 dagar från den 26 Januari.

Länsbokhållarensfjenskr i Lönköping: 56 dagar från den 16 Jan. — Andrefjenskr i Göta artilleri, s. d. Länsbokhållarensfjenskr i Kalmar: 56 dagar från den 2 Februari.

Kongl. Göta Hofrätt expedierade: Utslag.

Den 22 Febr.: I besvärsmål emellan: Anders An- derston i Bjellböl samt Kronofogdastaren C. J. Gustaf- son; Enkan Christina Månsvotter i Juby samt Enkan

370
Ledsagaren samt Handlanden Samuel Josefsson; Peter Jonas Petersson i Gustatorp samt Hr Bergstradet J. L. Niskan; Rådmannen Bengt Nilsson i Döls samt In- spektoren C. A. Crona; Löjtnanten J. H. Klingström samt i Handlanden J. P. Dufwander; Kaptenen S. Gnaner samt Johan Rasmussen i Grödd. På misshöjesanmä- lan af: Kronofogden L. J. Wetterman; Bekännelsfjängen N. Hansson.

Förgripser.

I Jönköping (den 27 Febr.): Råg: 16 å 16: 24; Korn: 14 å 15 Ndr; Hafre: 8 å 8: 24 pr tunna.

I Westö (under Sigfridsmästomarknaden): Råg: 18 Ndr; Korn: 14 å 15 Ndr; Hafre: 7 å 9 Ndr pr tunna.

Auktioner.

Fredagen den 5 dennes kl. 2 e. m. försäljes genom auk- tion å Kläderhuset guld, silfver, koppar, möbler, säng- och linnekläder, mans- och qvarlingskläder, wagnar, strindor, en farva, en säbel, selar, ett par hästar m. m.

Borgmästare och Råd.

I Lördagen den 6 instundande Mars, kl. 2 e. m., för- säljes uti Skomakaren Andersens hus i Westra Förstaden, genom auktion, qwarlästefjenskr efter aflidne S. Th. Brul- le, bestående af guld, silfver, deribland tvenne engelska sifkur, maln, messing, plåter, jern och blecksaker, glas och postlin, möbler, linne och sängkläder, mansgångkläder, 1 fuffletwagn på liggstjekar, 1 par selar, 1 hustrona, spj- lar m. m. Jönköping den 25 Febr. 1847.

Borgmästare och Råd.

Guligt Östra Häradsrätts laga kraftwunna utslag i Herr Rytmästaren Carlstens konkurs, kommer ett af denne gäl- denär för flere år sedan pantsatt Lifsförsäkringsbref på 450 Pund Sterling att, genom offentlig auktion å Hwetlanda gångsifwaregård Lisdagen den 30 nästinstundande Mars, kl. 10 f. m., till den höghubbande försäljas; hvilket till spekulanters och Herr Rytmästarens kreditorets esterrät- telse kungöres.

Ensloman

Sammanträde.

Ledamöterna af M. P. sammanträda Fredagen den 5 och Lördagen den 6 nuvarande Mars klockan 5 ester- middagarna.

SPEKTAKLER.

Onsdagen den 3 Mars: **Brottslingarne eller Rosen på Tistelön.** Dram i 5 akter, fritt be- arbetad efter Fru Emelie Carléns roman: "Ro- sen på Tistelön," af M. Cramær.

Thorsdagen den 4 Mars: **Den fulaste bland de sju.** Komedi i 2 afdelningar och 4 akter af Louis Angely, öfvers. af E. W. Djurström.

Fredagen den 5 Mars: **Mathilde.** Dram i 5 akter af Felix Pyat och Eugène Sue, öfver- sättning.

Biljetterna säljas spektakeldagarna från kl. 10 till 1 och från kl. 4 e. m. i teaterns bil- jettförsäljningskontor.

Rudolf Forssberg.

Bal

anställas i Societetshuset Thorsdagen den 4 Mars 1847, hvilken börjas kl. 6 och slutas kl. 11 e. m. Biljetter å 32 sk. banko stycket finnas att tillgå hos Societetsvaktmästaren Hög- berg.

vara fallet under en tid; öfwer den materiella m

Lill instundande marknad härskades och all framgent erbjuder undertecknad till försäljning alla sorters superfina, ordinära och gröre Norrkö- pings-kläden, mörkblå och swarta Satiner, moder- na Korderojer till underkläder, hvilket allt från Norrköpings bäst ackrediterade fabriker säljes till de mest facila priser. Jönköping d. 1 Mars 1847
A. Mandin.

J. G. Engardt från Carlskrona bewistar instundande marknad med diverse sorter- nyttiga waror, af Manufaktur- och Galanteri- artiklar, samt emottager större och mindre requisitio- ner af alla Kolonial- och Kryddwaror, allt till låga priser; boende i Teaterhuset, ingången wid hörnet af Storgatan, dörren till wensler i förstugan.

F. Hyltén försäljer till nedfatt pris: Hol- ländskt och Swenskt rödt klöfwer- och Timo- theifro samt Riga Byk utfädes Linfrö, a- bästa qualitet.

Jern

af wauliga dimensioner till brukspis, hos
Neumarks Blanksmörja hos J. Ad. Malmsten.
J. Ad. Malmsten.

J. Ad. Malmsten försäljer Jönköpings metallfabriks tillverkningar till sa- brispris.

Undertecknad kommer att bewista instundand- Fastlagsmarknad uti Jönköping med ett wäl sorterad- lager af galanteri- med flere waror till billiga priser. Försäljningen blifwer uti Enskesu Lyndell- hus wid flora gatan.
Allgren & Holter,
från Göteborg.

Representations-

och

Reformsjuss

jemte flere sorters sjuss af Stockholms bättre fabriker ho-
J. Ad. Malmsten.

Ett fint och owanligt wacker brunt halfbledsfil, 7 år gammalt, 9 quarter 3 och ett halft tum högt, utmärkt wäl dreserat både till enskilt ridning och i squadron. Vidare upphöningar temnar Underlöjtnant Britthelli un- der adress: Kalmar och Törneby.

Undertecknad bewistar instundande marknad i Jönköping med ett wäl sorterad- lager af alla sorter finare och gröre Norrköpings kläden, drapper, doffel och Korderojer m. m., hvilka säljas till de mest billiga priser. Försäljning- en sker i mitt logis hos Herr Stadsfogden Weidner wid torget. Norrköping i Februari 1847.

A. L. Solbin,
Klädesfabrikör.

12 fl. Emålands Privatbanksaffier, som äfwen äro tek- uade i den surnyade banken. Närmare underättelse lem- nar
J. Sandwall.

Utbjudes hyra.

Hos Handlanden Ekeroth finns ett stort och rymligt marknadsstånd att hyra under instundande marknad.

Redig tjenst.

Hos Handlanden Ekeroth finns ett stort och rymligt marknadsstånd att hyra under instundande marknad.

LITTERATUR.

Läsning i andliga ämnen, utgifven af C. F. af Wingård. Stockholm, C. A. Bagges förlag.

Af denna läsning har andra häftet utkommit. Det innehåller: Försoningsläran, poem af Franzén; En predikan af Wingård på 17 söndagen efter Trefaldighetsdagen, om sabbatens helgd; Philip Melanchthons död, öfvers. från tyskan, en väcker skildring af den store reformatorns slut, hvilket »var fridsamt, såsom hans sinne och vandel: den ymniga och likväl spegelklara floden gick sakta, åt alla sidor fruktbarande, till sitt utlopp»; Tankar af Augustinus; Verser vid invigningen af orgeln i Thorsvi kyrka d. 16 Augusti 1846, författade af Börjesson, sköna som orgelns adagio; Ljusets källa, ett litet skäligen fosforistiskt poem, också af Börjesson; samt slutligen en från tyskan öfversatt uppsats emot »Ljusvännerna», hvilken, såsom den viktigaste, bör något utförligare omnämnas.

Uti en not i början af förevarande afhandling — eller filippik, ty den är på sina ställen affattad i ganska häftig ton — upplyses, att »Ljusvännerna, eller, såsom de ock kalla sig, protestantiska vännerna, äro ett parti af Tysklands rationalister, som genom större möten, hvilka i Tyskland vore ovanliga, bemödat sig att vinna till sina läror och sträfvanden medelklassen och det ringare folket. De jäfva bekännelseskriternas förbindande kraft, sätta förnuftet och tidsanden öfver den heliga skrift, neka arfsynden, Christi gudom, rättfärdiggörelsen genom tron o. s. v. Anförarne vore förnämligast presterne Ulich (nu kyrkoherde i Magdeburg), Wislicenus (afsatt) och König (död i Mars 1846). Tidningspressen fortplantar rörelsen och en stor mängd ströskrifter strida för och emot. — »Ännu är väl icke förhållandet detsamma hos oss, men kan blifva det »framdeles; märklig är redan likheten af de »tre personerna i prestdrägt och tidningarnes(?) »beteendem».

Förf. har trots sig finna, att de tyska ljusapostlarna strida för följande tvenne sater:

1) Bibeln är icke en gudomlig uppenbarelse

utan människoverk; 2) Christus är icke den människoblifne, tillbedjansvärde enfödde sonen af den lefvande Guden, utan...»

Under antagande, att dessa båda »förnekelser» låte rättfärdiga och bevisa sig, skulle — efter förf:s förmenande — världen derigenom beröfvas de bibliska idéerna om Guds egenskaper, Försynens tillvaro, englarne, syndafallet, underverken, Christi förtjenst, himmel och helvete, m. fl., hvilka förf. uppräknar. Han skilddrar tröstlösheten af det menckliga samhällets tillstånd, utan dessa idéer. Men detta är ännu icke allt. »Är nemligen bibeln icke Guds ord, bokstafligen Guds ord, så äro ock de Tio Budorden människopåfund. Och äro de blott det, så äro de utan all verkan på människornas hjerta och lefverne». Det skulle då icke mer finnas en öfvertygelse om något moraliskt orätt; ingen tygel på människans passioner och begär, ingen räddning ur hennes undergång. Säger ni: *de borgerliga lagarne*, så svarar förf., att dessa hafva blott så till vida och så mycken verkan, som de anses för bestyrkta, och på högre, guddomliga lagar grundade. Men säger ni: *förnuftet*, så frågar han genast: hvilket? Och sedan: »hvad är väl förnuftigare, än tillfredsställandet af alla naturliga, d. ä. menniskonaturen tillhöriga behof, med andra ord, *egenkärlekens tillfredsställande?»*

En vacker motsägelse till den sist citerade s. k. »förnuftiga» och egoistiska tankan framhåller förf. sjelf på ett ställe i det föregående af sin skrift, der han säger:

»All sjelskärlek till trots ligger hos alla menniskor ett outsläckligt behof efter — motsatsen deraf — kärlek. Hvem skulle icke gerna hafva vänner? Hvem ville icke gerna gälla något hos andra, älskas af dem? Hvem skulle vilja hafva njutning och glädje, utan att kunna dela den med andra? Och hvar fins ett land, ett folk, der icke menniskor, andra till behag, uppoffra sina krafter, sitt lugn, sitt lif och gods?»

Och vi fråga: männe det icke är just detta behof af kärlek, som uppehåller världen, under

det religionsdogmer, så väl som filosofiska systemer, ramlas och förfalla?

De två bröderna, eller: det värsta och det bästa, är en sännsaga, berättad i *Nr 2* af den förut kända »läsning för barn», som på hr Bagges förlag utgifves. Det är en god fester, som för sina små snälla brorsbarn omtalar Kains och Abels historia, men med åtskilliga små näpna tillsatser. Så förmäler hon t. ex., efter att hafva talat om Kains mörka sinne och Abels fromhet och lydnad, att föräldrarne gifvit gossarne hvar sin lilla trädgårdstappa att sköta. Men denna skötsel roade icke den äldre. Han tyckte, att träden växte för långsamt, blomorna slogo för sent ut och ogräset var med öfverallt. Derföre ville han hvarkeñ plantera eller rensa — och så lät han det stycke, som hörde honom till, förvildas och bära blott tistlar och törnen.

Den yngre deremot var mycket glad åt sin jordbit och begärde sina föräldrars råd, huru han bäst skulle ställa den i ordning och sköta den. För att hafva en egen gräns deromkring, planterade han en häck af de skönaste rosor, och bland dessa samt innanför dem uppsteg här och der en hög liljestängel med sina lysande stjernklockor, än hvita, än blå, än gula — randiga, prickiga och flammiga.

Sedan han fått sin trädgård i dess första, hufvudsakliga ordning, arbetade han med dess rensning, städning och underhåll egentligast på de stunder, som voro bestämda för hans lekar, ty att leka med blommor, som han sjelf fått sätta och sköta, roade honom mera än en lek, som tjenade till ingen ting. Och när han deremellan flitigt hjälpte sina föräldrar, så hände det en gång att han af sin pappa fick något, som roade honom ändå mera, än blommorna och hären.

Skulle väl mina små vänner kunna gissa hvad det var? frågade fester Anna och gjorde ett uppehåll i berättelsen.

Barnen skakade sina hufvuden och tycktes icke vilja våga ett misstag; men sågo rätt nyfikna ut och likasom frågade med ögonen.

Fastern fortfor:

»Jo, som jag tänker, var denna gosse ett vårens barn, och hans föräldrar ställde vänligen till en liten extra fögnad åt honom på hans födelsedag, emedan de då alltid sjelfva voro glada och tackade Gud för den lycka, som tycktes hafva fått inträde i deras bo, sedan detta barn med sitt milda leende i den spä-daste åldern, sina oskyldiga lekar, då det kom på fötterna, och sitt nyttiga arbete, sedan det kunde bruka sina krafter, ständigt fögnat dem.

På en af dessa födelsedagar hände det, att, när gossen om morgonen skulle som vanligt se om sin lilla trädgård, var der en stor käpp nedsatt på en grön, gräsrik fläck uti dess ena hörn. Utmed denna käpp låg någonting hvitt, som såg rundt och mjukt ut, och på detsamma lyste några blommor.

Då gossen med glad nyfikenhet hastigt när-made sig, att se hvad det var, rörde det på sig, satte upp ett hufvud med hvita, något ljusröda öron och stora mörka ögon, öppnade så en mun, och sade: mä-ä-ä-ä! samt reste sig på fyra smala ben.

Och se: det var ett litet snöhvitt lam. Det hade om halsen en rik blomsterkrans och uti denna satt ett band, som var knutet om käp-pen. Bandet var af en lång, mjuk bark, som kallas bast och som fås på grenarna af lindar.

Att gossen blef glad, kunnen j väl begripa. Det fögnade ock innerligen hans föräldrar att se hans lifliga fröjd och hans hjerteliga tack-samhet. De hade länge märkt, huru lammen och fåren voro hans käraste lekkamrater, då han af sin broders sällskap icke kunde hafva något nöje; och de visste väl, att, när han fick ett enda sådant, som var hans eget och som han ensam borde sköta, skulle det blifva ho-nom till ett ökadtt nöje och få en god vård.

Detta inträffade äfven. Hvarje gång han sjelf kände hunger eller törst, tänkte han: »mitt lilla lamm behöfver kanske ock något att äta eller dricka» — och så gick han att se efter, om det och om de öfriga fåren, med hvilka det gick, hade godt bete och nog vatten. Och så lärde han det att äta ur handen, både af brödet, som han sjelf åt, och af grönt, som

han hemtade ur sin trädgård ...»

Detta låter ganska godt; men när den beskedliga tanten längre fram i berättelsen kommer att tala om Kains offer, då resonnerar hon som en riktig statsekonom och nykterhetspredikant.

»Måhända» — säger hon — »var Kain en föregångare för alla dem, som i vår tid »offra af jordens frukt» — icke åt Herran, men åt den stora koppardraken, hvilken har ett altare i hvarje hus, der en kokande bränvinspanna slukar landets skördar och bjuder åt den fattige, i stället för bröd, en dryck, som beröfvar honom kroppens och själens helsa och styrka samt sätter honom uti ett tillstånd, hvarunder mången, såsom Kain, slagit sin broder ihjel. Hela vårt lands närvarande hushållning kan liknas vid dessa bröder, då bränvinsbränningen slagit, förderfvat boskapsskötsel, och ett parti af bränvinstillverkare står emot ett parti af nykterhetsvänner, båda kämpande såsom två oeniga bröder.»

Man talar likväl kanske icke så der, och om sådana saker, med barn.

Boken prydes af en fin lithografi (af Cardon), föreställande ett litet älskvärdt spratt, som faster Annas små älsklingar en gång spelade en fattig grannqvinns barn.

Förskrifter för svenska ungdomen. Pris 24 sk. banko. L:s Gust. Rylanders förlag. Dessa elfva blad förskrifter gifva icke blott vid handen efterdömen af vacker stil, utan böra äfven, om de flitigt begagnas, kunna inpregla åtskilliga vackra lärdomar i ungdomens sinne.

AS 1871

PRINCIPFRÅGA FÖR KONSTITUERADE.

Under de sista dagarna har i tidningen Tiden förekommit en polemik emellan hr magister Lundbergson vid Nya elementarskolan i Stockholm och professor Palmblad — signaturen P. Saken angår en i sig sjelf ganska makt-påliggande rättsfråga, nemligen huruvida styrelsen öfver ett verk, som har under sig tjänstemän, stående på konstitutorial, skall kunna »temperera», eller såsom meningen är, godtyckligt behandla dessa tjänstemän, äfven i och för handlingar, som med deras tjänstebefattning hafva alldeles ingenting att skaffa. Det är i sig sjelf klart, att den orimligaste autokrati derigenom kan uppkomma. Det är ingenting, som hindrar en öfverstyresman vid en inrättning tycka, att någon honom underlydande på konstitutorial ställd tjänsteman bör kläda sig annorlunda än han gör: att han till exempel bör gå i frack och galoscher, vid tillfällen äfven utom tjänsten och der det kunde synas honom tillätligt att nyttja hvad anständiga kläder han sjelf helst behagar o. s. v. Det är lika litet omöjligt, att det kan falla styresmannen in att despotisera efter egen nyck och infall i alla handa andra ämnen. Det låter mycket wackert, att med, hr P. tala om den »moraliska rätt», skild från den juridiska, enligt hvilken en styrelse skall ega att inblanda sig i hvad den för godt finner, utom sjelfva den tjänst, för hvilken konstitutorialet är gifvet; men hvarthän dylikt i sin tillämpning leder, är temligen påtagligt, och har af hr Lundbergson blifvit ganska väl utveckladt. Man kan visserligen taga munnen full om »uppenbar gudlöshet eller hedendom», om predikningar till »uppror, våld och näfrätt» med mera dylikt kram; men när det visar sig, att alltsammans endast hänger på olika tänkesätt och på en framkastad nödvändighet att närmare definiera och bestämma hvad som, djupare och högre uppfattadt, är moraliskt, hvad som är religiöst, sannt och rätt; då begriper också hvar och en, att en okunnig eller inskränkt styresman kan begagna sin så kallade moraliska rätt till rent våld, när han behagar nyttja sin makt, för att inblanda sig i saker, som alldeles icke angå honom, eller utom den

tjenst hvarför den konstituerade befinner sig, hvilken han vill tyrannisera, afsätta eller på annat sätt vexera. Ingenting är vigare och lättare för en öfverstyresman af egenmäktigt sinne, än att, när han bekommer under sig en till tänkesätten själfständig tjänsteman, hvilken i politiskt hänseende synes honom obehaglig eller farlig, då framkasta några påhitt om denna persons tankar i omtvistade moralfrågor eller i religionsämnen, samt derpå skilja honom vid sitt bröd, utan att det ringaste efterfråga allt ådagalagdt arbete eller tjänsten i hvad till befattningen hör. Ty till en sådan öfverstyresmans »moralitet» kan den tanken måhända icke sträcka sig, att en styrelse äfven har sina rätt viktiga och angelägna pligter emot underlydande, ehuru de tjena på konstitutorial och i politiken äro af andra tänkesätt, än förmännen. Arbete är ingenting för en dylik despot; tacksamhet betyder mindre än intet inför hans moralitetskänsla; och själfva ordet moral nyttjas blott som stridsvapen, såsom advokatur, för att få en rättsgrund uppställd, som ej kan fotas hvarken på juridisk botten, på rationell billighet, eller i allmänhet på sundt förnuft.

Striden har uppkommit i anledning af en recension, som hr *Siljeström* (äfven en af de med konstitutorial försedde lärarne vid Nya elementarskolan) skrifvit och infört i »Tidskriften för Uppfostrare och Lärare», och deruti han yttrat sig öfver hr erkebiskopen af Wingårds utlåtande i läroverksfrågan. Tidningen *Tiden* hade derpå i *N:o 10* haft ett »särdeles anmärkningsvärdt yttrande» rörande den *Siljeströmska* recensionen, uttalande så betänkliga grundsattiser i och för hvarje konstituerad tjänstemans ställning, att hr mag. *Lundbergson*, som själf är en sådan, känt sig föranlåten att uppträda med gendrifvande deraf. Man finner denna replik i *Tiden* för i lördags, och vi taga oss friheten meddela den:

»Uti en recension öfver *Ped. Tidskrift för Uppfostrare och Lärare* förekommer i *N:o 10* af *Tiden* ett särdeles anmärkningsvärdt yttrande, föranledt af den bristande hofsamhet och granlagenhet, hvartill, enligt rec. förmenande, tidskriften gjort sig skyldig vid bedömandet af hr erkebiskopen af Wingårds utlåtande i läroverksfrågan. Yttrandet lyder som föl-

jer: . . . »predigerad af en man anställd som lärare vid en mönsterskola, stående under styrelsen af män kända för moderata och strängt lojala tänkesätt och hvilka dessutom genom det autokratiska, afskolagens form r beroende i sin makt, ega i sitt våld den moraliska stränghet, hvarmed lika obehägnade krafyttringar böra kunna tempereras.» Utan att ens på aflägsnaste vis vilja taga i försvar ett möjligen begånget misstag i skriftsätt eller åsigter, då jag icke en gång läst de klandrade anmärkningarne ej heller har något med tidskriften att skaffa, anser jag mig likväl ej mindre såsom lärare i Nya Elementarskolan, än ock såsom medlem af ett lagbundet samhälle skyldig att bemöta den uppmaning till *despotism och förakt för lag*, som oförtäckt uttalar sig i de anförda orden. Långt ifrån att ens hysa ringaste misstanke, att den gjorda insinuationen skulle falla skolans direktion behaglig, anser jag fastmer såsom ett anfall på dess heder att blott framkasta en dylik vink om bruket af en ansförtrodd makt. En af skolans direktörer var icke så särdeles länge sedan ett mål för ropet på godtycklighetens användande emot honom sjelf, såsom hysande och uttalande tänkesätt misshagliga för de ropande. Om detta i hvarje lugnt tänkande menniskas öron lät vidrigt, är det nu icke mindre anstöligt att i en tidning, som uppträder med stora anspråk att få anses såsom den der företrädesvis vill främja hörsamhet för lag, aktning för allas rätt och samvetsenlig ton i skriftsätt, finna grundsater påyrkade, hvilka genomförda skulle leda till undertryckande af all medborgerlig sjelfständighet. Hvarför har Tiden uppträdt, om ej för att omöjliggöra ett dylikt våld, som den nu förordar? Skulle Tidens hrr redaktörer verkligen inom sitt embets och tjenstemanna område sjelfve vilja godtyckligt korrigeras och tempereras såsom skriftställare? Eller är den uttalade godtycklighetsprincipen icke redaktionens egen? Detta torde då benäget tillkännagifvas. Står hr Siljeström såsom författare i Pedagog. Tidskrift under direktionens öfver Nya Elementarskolan censur, eller eger direktionen, om den ock ogillade den klandrade artikeln, att låta hr Siljeström såsom lärare vid skolan få uppbara dess missnöje? Denna fråga är alltför vigtig för att vara blott en ambitionsfråga. Den gäller hvarje af konstitutorial beroende tjenstemans rätt. Skiljer sig konstitutorialet från fullmakten sålunda, att det förra medgifver en så kallad moralisk stränghet emot den tillförordnade *utom tjenstens gebit*, medan fullmakten tillförsäkrar sin innehafvare den rättigheten att *endast i och för tjensten* kunna till svars ställas? Den på konstitutorial tillsatte, hvilket rätteligen betyder *hvar och en, som har*

något slags förtroendepost i samhället, och således godtyckligt kan från innehafvande embete eller tjänst skiljas, bör då ovilkorligen blindt underordna sina offentligen uttalade åsikter öfver hvad slags ämne som helst och naturligtvis ännu mycket mer sina enskilda och offentliga handlingar under den moraliska (?) tillsyn och tukt, som förmannen, i kraft af det autokratiska i sin makt, kan för godt finna att utföra. Ty kan hr magr Siljeström för en i tryckt skrift möjligen underlåten uppmärksamhet emot hr erkebiskopen ställas till ansvar inför N. E. Sk. direktion, så måste han — och naturligtvis hvarje tillsvidare konstituerad tjänsteman, — för bristande uppmärksamhet emot hvilken människa som helst och för hvarje ohemult ord emot t. ex. blott någon recensent, kunna af förmän trakasseras och näpsas. Innan en sådan rätts- och samhällslära underskrives, torde den åtminstone tarvå en förberedande diskussion.

Skulle åter recensenten, till undvikande af alltför mycket motstånd, vilja fritaga alla andra tillförordnade embets- och tjänstemän från den ifrågakämda moraliska uppsigten och strängheten, och bibehålla den endast för N. E. S:s lärare, torde det tillåtas dem, hvilkas rätt det gäller, att göra en och annan liten erinring emot behörigheten af ett så godtyckligt förfogande öfver deras personliga och medborgerliga rättigheter.

Läraren i N. E. S. föreställer sig, att han, i egenkap af författare, eger att tillgodonjuta samma rätt som hvarje annan fullmyndig svensk medborgare, den nemligen, att utan någonslags censur eller förtryck af vare sig förmän eller andra få enligt gällande tryckfrihetslag ansvara för sina i tryck framställda åsikter och ord. Beträffande hans af direktionen utfärdade konstitutival, grundadt på vederbörligt kungabref, är han af den tanke, att möjligheten för hans afsättning eller tillrättavisning nödvändigt skall härledas från bristande vilja, nit och duglighet i de honom i och för lärarekallet åliggande skyldigheter eller m. a. o. ovilkorligen ligga inom kränsen af hans vid Nya Elem. Skolan befintliga embets- och tjänstemansaverksamhet. Omöjligen kan Kongl. Maj:tt hafva genom något slags förordnande uppdragit åt direktionen den makt, att med afseende på de vid skolan anställda lärare omintetgöra tryckfrihetslagens klara ordalydelse. Men intilldess direktionen eller någon annan auktoritet undfar af konung och ständer ett så beskaffadt uppdrag, torde det, lindrigast sagdt, vara högst oskickligt att upp-

mana till en kraftyttring af den art, som recensenten antyder. Är nu detta lärarens föreställningssätt om sin ställning till direktionen i lag grundadt, måtte väl aldrig direktionen i kraft af något slags innehafvande autokratisk makt på egen hand kunna frisäga sig från hvad samvete och samhällslag bjuda. I öfrigt torde väl den ömsesidiga högaktningen och grannlagenheten förbjuda såväl den enes som den andres ovarsamma inblandande i oträngdt mål. Ju mera ömtålig lärarens ställning är, desto mindre lärer väl en förständig och värdig styrelse låta förmärka något sådant.

Ledd ej mindre af förtrytelse öfver det uppenbara förakt, hvarmed recensenten genom den framkastade insinuationen högförnämt velat underkänna lärarens vid Nya Elem. Skolan personliga rätt, än ock af öfvertygelse om nödvändigheten att bemöta det allmänt rådande föreställningssättet, att läraren i det nya läroverket behandlas eller kan behandlas lika kärlekslöst som samvetslöst och godtyckligt, har jag ansett mig böra öppet framträda i striden mot grundsatser, dem jag kallar afskyvärda i ett lagbundet samhälle. Väl vet jag, att mängden af gamla skolans anhängare fått i sitt hufvud, att meningen med hela läroverksreformen vore ingen annan, än att få rikets lärarepersonal till blinda verktyg i de makt-egandes händer, och att för sådant ändamål till en början vore nödigt att öfverflytta skolans ledning från presterskapet till kameralister och knektar, som man uttrycker sig; men att i ett offentligt blad, om hvilket man insinuerat att en af skolans direktörer skulle haft sitt finger med — hvarigenom naturligtvis saken anses dubbelt trovärdig — att der se grundsatser uttalade, som tydligen gifva stöd åt äfven den mörkaste misstanke i detta afseende, var i sanning lika övontadt som okärt, och för läraren vid Nya Elementarskolan personligen kränkande.

J. Lundbergson.»

I gårdaqs-Tiden visade sig nu ett slags svar på mæg. Lundbergsons anmärkningar, under-tecknad P., och hvaruti ingenting förekom till gendrifvande af de grundsatser hr L. framställt om nödvändigheten af ett medborgerligt skydd för tjenstemän, som stå på konstitutorial; men deremot så mycket mera ett ordnande till för-svar för förmäns s. k. moraliska rätt, d. v. s. den påstådda rätt till godtyckligt förfarande mot underlydande, i saker, som ligga helt och hållet utom tjensten, hvarom vi i det föregående talat. Häruti får man änyo tillfälle att se prof på det system, enligt hvilket personer helt

peremptoriskt och utan vidare kallas »skyldigen» och »brottsligen», då de i sina vetenskapliga framställningar, skildringar eller kritiker kommit till grundsattser, som i pedagogiskt, politiskt, moraliskt, religiöst eller annat hänseende strida mot de autokraters infall och tankar, hvilka Tidens P. åtagit sig att med nobel ifver försvara.

Hvad sjelfva hr mag. Siljeströms ordalag i recn af hr erkebiskopens utlåtande beträffar, så komma vi vid ett annat tillfälle till berörande af dem och till uppvisande af deras påstådda förgriplighet. Hr Siljeströms »bristande hofsamhet och gränslagenhet» består i vågstycket att hafva sjelfständiga, på grundsatser hvilande tänkesätt i ämnet, samt att hafva uttalat dem något skarpt. Men det politiskt märkvärdiga i hela företeelsen, är att se den chef för Nya elementarskolan, hvarom skriftvexlingen uppenbart handlar, och som tvifvelsutan inspirerat Tidens oberoende P. till dess autokratiska utgjutelse, härigenom så vackert ansluta sig till hr erkebiskopens sida. Det utgör ej en af de minsta inkonseqvenser hos denne man, att vilja vara chef för en skola, som i uppfostringsväg står på grundsattser, hvilka så öfverensstämma med de sociala principer, som vi och den liberala politiska sidan i allmänhet förfakta, att de, som känna Nya elementarskolan, ganska väl inse, att de i dess anda rätt uppfostrade ungdomar i det hufvudsakliga en gång måste hylla den sanna frihetens grundsattser äfven i politiken. Huru mycket syftesenligare handlar icke då hr erkehiskopen, som från början och alltigenom varit denna skolas motståndare? Hanser, att denna skola ej gynnar en servil eller hierarkisk anda; han vet från hvilka tänkesätt i afseende på ideernas förverkligande, systemets genomförande, försvar, och detaljerade utbildande, skolan egentligen utgått. Men hr P:s tankeingifvare tyckes aldrig hafva haft klart för sig, att antingen måste den politik, han hyllar, vara oriktig, eller ock Nya elementarskolans system falskt. Ett tredje gifves ej. Och det är just denna märkliga oklarhet, som, antingen den,

efter somliges påstående, kommer af inskränkt-
 het i tankeförmågan, eller snarare härleder sig
 från den sjelfförblindelse, som kan födas af så-
 rade politiska fördomar och af egensinnigheten
 att ej, äfven på de bästa grunder, vilja frångå
 en gång yttrade meningar, varit egentliga ur-
 sprunget till hela besynnerligheten i denna
 mans ställning inom svenska samhället. Ingen
 undrar stort på en persons ultramontanska, je-
 suitiska och autokratiska tänkesätt, som aldrig
 haft några andra; man bekämpar honom unge-
 fär med samma känsla som man tillrättavisar
 ett barn, hvars bildning ej hunnit längre. Men
 när en man, som gifvit prof på tankar och på
 upplyst nit, likväl kan slå om ifrån att vara
 en temligen frisinnad och förnuftig politiker, så-
 som denne hr P:s chef i början visade sig, samt
 i stället öfvergå till att blifva en fanatiker,
 hvilken inbillar sig, att embetsverk icke kunna
 styras eller bära goda frukter, utan att ledas
 af godtycklighetens blinda makt; då väcker
 detta en känsla, som vi ej närmare behöfva
 beskrifva. Skulle nu ridderskapets och adelns
 handlingsätt vid nästa riksdag fortfara att stå
 under samma slags ledning af denne man, som
 vid den föregående riksdagen, och jemväl sam-
 ma entente cordiale som förra gången fortfara
 mellan detta stånd och det af hr erkebiskopen
 styrda andra »fria» riksståndet, så lära följderna
 deraf för fäderneslandet blifva, att än vidare se
 förhoppningarne på flera oundgängliga reformer
 förintade.

1818. 2/9 47

NYDE MORALISKA INTRESSENA.

Minerva hade i förra veckan några artiklar, af hvilka i synnerhet en var ämnad att i den mest arroganta ton agera skolmästare åt Dagligt Allehanda, och som väl D. A. sjelf till större behandling upptager, om det finner dessa råa utfall värda något mera än att utan vidare skratta åt. För vår del skola vi upptaga en och annan punkt der, emedan den kan begagnas till äpropos för att yttra oss öfver några af dagarnes viktigaste frågor.

Ultrakoteriet, som nu på långa tiden egt sin enda talemän i Sv. Minerva, har gjort alla upptänkliga försök att för publiken presentera sina kära klassval så vackra och förträffliga som möjligt, men under dessa svängningar alltid råkat ut för den olyckan, att bevisa klassvalsformationen, der den icke tydligen är förkastlig, dock aldrig komma högre i godhet än att detsamma (till och med för sjelfva klassintressena, väl förstådda) vinnes genom samfälda val, som således i dessa afseenden hafva full paritet med klassvalen, hvartill kommer att de i öfrigt stå vida öfver dem. Det sista göra de i synnerhet genom den viktiga omständigheten att principmessigt verka till en *fosterländsk* tendens vid riksdagsämnenas behandling, i stället för att klassvalsformationen nödvändigt och ur sjelfva sin princip medför den tendens till partiskhet under diskussionerna och begär att se alla ämnen ur småintressenas synpunkt, hvarigenom händer, att riksdagsarbetet hufvudsakligen tages såsom en konst att inbördes *motverka* hvarandras krafter, i stället för att det borde bestå i en *samverkan*, alla intressen och alla riksombud emellan.

Något, hvaraf ultrapartiet högligen älskar att taga munnen full i sin predikan emot den liberala politiken, är angelägenheten af de mo-

285b

raliska intressenas bevakande på riksdagen och de högre mensklige egenskapernas (eller det s. k. *Qualitativas*) vikt, vid sidan af det blott Numeriska (det *Quantitativa*), hvartill bland annat hör röstberäkning per capita, tilldelad hvar individ, vid utseende af riksdagsmän. Detta kan nemligen ifrågakomma då man omfattar den grundradikala principen af absolut allmänlighet vid dessa val, d. v. s. rent af allas rätt att utse ombud åt sig, hvilket naturligtvis till grundsatsen är det statsrätta, efter samhället utgör allas (och icke blott några visses) förening, och alla således der måste ega rätt att bevaka sin sociala ställning och se den genom sina ombud administrerad; men hvilken grundradikala åsigt, ehuru den må vara slutmålet för samhällsteorien, dock aldrig annat än stegvis kan och bör nås i praktiken, hvarföre också de liberalaste representationsförslag likväl alltid gjort sådana inskränkningar i den fullt allmänna valrätten, att den visst icke kan kallas på långt när absolut, utan endast heter »allmän» till följe af sträfmandets princip. Den käpphäst, som ultrapartiet rider på, är emellertid det nakna yrkandet, att de liberale icke skulle fästa nog afseende på de moraliska eller högre andliga intressena i frågan om representationens ombildning, och förmodligen lika litet i andra ämnen. Ett sådant yrkande, utan stöd af bevis eller något slags bilaga, förutsätter just brist på moralitet hos dem som fälla det, emedan det utan tvifvel är ganska omoraliskt att utan grund skylla andra för omoral. Vi fråga således: hvarpå stödjer sig det absurda påståendet, då det just är för de högre idéernas utveckling, som den för ren, laglig och ädel frihet kämpande politiken sträfvar? då det just är för religionens och sedlighetsbegreppens renande från falska och osedlighet medförande tillsatser, den strider? och när den gör sig till de materiella intressenas sakkörare, detta blott sker så till vida, som äfven det jordiska i samhället bör vara väl ordnad, förnuftigt administrerad och rättvist utdelad, för att fylla sitt ändamål att utgöra ett skickligt underlag för det andliga: vara en fot, hvarpå det högre kan stå med säkerhet: vara ett vilkor

236

för de religiösa och moraliska idéernas förkofran, utveckling och slutliga hänförande till sin eviga källa.

Det är långt ifrån sant, att den politiskt liberala sida, som Aftonbladet tillhör, i frågan om representationsombildningen grundar systemet på blott tanken om det *Quantitativa*. Det är tvärtom med skyldigt afseende fästadt på det *Qualitativa* och i allmänhet för det sant Moraliska intressets upprätthållande inom representationen, som vi förorda Allmänna och derjemte Samfälda Valprincipen; emedan det är klart, att, när samhällets medlemmar skola utse ombud att vid ritsdagen värda angelägenheter af det mest maktpåliggande slag, de, äfven om in- tet högre motiv dref dem, till följe af sjelfva den egna nyttan måste föras till nödvändigheten att taga de till karakter och kunskaper *bäste* och *klokaste* män. Härigenom blir, just till följd af principen, det *qualitativa*, moraliska och intellektuella, såvidt detta angår det sociala lifvet, försäkradt om plats inom riksförsamlingen; och blir det sålunda, till sak och verklighet, vida mera än genom klasser, hvilka hafva *namn* för att »representera» (d. v. s. föreställa) vissa *qualitativa* förhållanden: religiösa, moraliska, och andliga omständigheter. Det är alldeles emot hela charlataneriet af denna tomma namnrepresentation som tidehvarvet rest sig, med sin oafvisliga fordran att få ett godt (*qualitativt* och *moraliskt*), som *är*, och icke som blott *heter*. Man har således all anledning att förordra en formation, hvarigenom man, om icke med absolut, dock med vida större säkerhet kan bekomma det verkligen till kvaliteten goda, än en, der detta visserligen kan medfölja namnet, men med mycket mindre visshet gör det.

Hvilken »klass» skulle väl till exempel, i följe med namnet, mera än presteståndet inom den närvarande riksdagsformationen representera ett i *qualitativt*, *moraliskt* och *religiöst* afseende högt intresse? Likväl känner man af riksdagarne, att personer ur de andra stånden, alltså utom den klassen, som skulle *ex professo* vara till för det höga »*immateriellas*» bevakande, talat och röstat med fullt så mycket nit och ofta med anförande af vida bättre grun-

287

der, än flere ledamöter af presteståndet, i frågor, som angått religionen, upplysningen, undervisningsverken, lagförbättringen och annat af det mest kvalitativt vitala värde. Hvad innehåller då hela denna tomma jargon om nödvändigheten, att hafva vissa klasser af riksdagsmän för det moraliska; då man förmodligen äfven bör hafva andra klasser enkom för det »materiella» intresset, hvilket ultras ändå också hafva den beskedligheten att vilja se bevakadt. Vi undre huru då de der materielle saksförarne skulle se ut, eller efter hvad grunder de skulle tagas, för att blifva riktigt argusiskt köttslige, likasom de andra måste vara rätt argusiskt andlige? Kan man icke en gång på den klassälskande sidan lära sig begripa, att saken ej hänger på annat, än att till ombud i riksförsamlingen bekomma de till karakter och kunskaper bäste, klokaste, erfarnaste, skickligaste, utan afseende på hvad stånd de tillhöra, eller af hvilken yrkesklass de personer äro, som utse dem?

Och det valskätt, som gifver största säkerhet om att sådana män blifva bekläddes med ombudsmannakallet, eller som medföra en åtminstone jämförelsevis större säkerhet härför, än en annan formation, måste då hafva ett afgjort företräde framför denna. När sådana riksbud infinna sig på riksdagen, så blir det de förekommande frågornas egna, sins emellan olika natur, som bestämmer, om diskussionen faller inom det moraliska, eller inom det materiella området. Det är således *ämnen*, men icke *personerna*, som tillhöra klasser. I hela denna enkla sak resonnerar man stundom så besynnerligt och orimligt, att det nästan låter som om man tänkte sig sina riksdagsklasser bestående af skilda menniskoracer, med olika själar, olika logiska uppfattningsformer. Om t. ex. en finansfråga uppstår till diskussion, menar man då, att den icke skall ses ur *ämnets* synpunkt, d. v. s. ur finansens, samt behandlas och afgöras efter aritmetik och finanslära, utan att en prest har andra tankeorganer, när han sitter och begrunder penningar och deras reglering, än en borgare, en adelsman, en bonde? Vi veta nog, att de *kunna* variera i tankar och beslut öfver ämnet, till följe af sina

288.
klasser; men vi bestrida, att de böra göra det. Och det är, expressis verbis, för att så vidt möjligt förekomma en sådan från klassintressen utgående olikhet i frågornas behandling, som vi icke vilja hafva riksdagsmän af klasser. Med andra ord, det är just för att få riksombuden att, så vidt görligt, öfverlägga och besluta om alla ämnen endast ur *sjelfva ämnenas* egen rena synpunkt och till samhällets gemensamma bästa (och således till klassernas bästa blott i andra, af det allmänna bästa heroende rummet), som vi önska se dem valde samfaldt af hela den allmänhet, som blifvit insläppt till rösträtt.

Man brukar till försvar för angelägenheten att på riksdagen hafva vissa åt de högre (moraliska och intellektuella) intressena egnade klasser, anföra faran, att bland riksdagsmännen sakna personer, kunniga i hithörande detaljfrågor, om man icke framtvingade sådana medelst klassval. I sjelfva verket ligger, såsom man finner, en hund begrafven under detta skenfägra argument. Just i och för den fara man omtalar, är man, efter den innevarande riksdagsformen, synnerligen illa utrustad. Ty huru många riksdagsämnen förefalla ej, i hvilkas »detaljer», riksdagsmännen äro nog litet hemmastadde och ej kunna annat vara. Vill man afhjelpa detta genom klasser? Nåväl; då måste man göra otaliga klasser, för att förvissa sig om detaljkunnige i hvarje ämne. Men männe väl saken hänger härpå? Är det icke gifvet, att med hvarje riksdagsproposition, i fall den är kunglig, måste i bilagor följa all den detaljutredning, som är behöflig; och derest en enskild motion gifvit upphof till öfverläggningen, och riksdagsmännen finna sig sakna vissa uppgifter, hafva de att infordra upplysningar; något som ock är i sin ordning i händelse dylikt skulle tarivas för åtskilligt till och med i en kunglig proposition. Vi skola taga ett af de mest abstrusa exempel; låt frågan röra någonting kemiskt, hvori riksdagsmän i allmänhet ej gå långt. De kunna och böra ej fatta beslutet förrän de hafva det och det utreddt. Hvad hafva de nu att göra? De remittera frågan till hr Berzelius; eller, i fall saken kan hjälpas med

989
ett kort anförande, så förde de anmoda honom hafva den godheten att göra riksförsamlingen sitt besök; hvilket han otvifvelaktigt bifaller. Sådana slags utforskningar äro hvarken utom ordningen eller alldeles ovanliga. De kunna utan skada utsträckas till flere ämnen, ja till alla, der om detaljer, eller enskildheter af hvad natur som helst, underrättelser blifva af nöden.

Riksombuden sjelfva behöfva icke vidare än vara män af den bästa vilja för det rätta, samt af all den politiska kunskap och detaljkännedom, som möjligen belöper sig på de utmärktaste personer, allmänheten har att tillgå vid sina val. Och man kan vara fullt förvissad, att när män af denna karakter komma i riksförsamlingen, besitta de alltid det omdömet, att skaffa sig goda underrättelser i hvad de sjelfva för något fall brista; likasom de ega klokhet, att rätt begagna sig deraf. Menskliga misstag skola utan tvifvel insmyga sig. Men här är icke frågan om det absolut osvikliga, utan om ett relativt bättre än det närvarande. Hvad garanti för absolut misstagsfrihet, eller för detaljförmåga i allt, gifver väl klassvalsformationen? Ingen annan, i fördelaktigaste fall, än den samfälda valprincipen; emedan omöjligen inom klasserna några bättre män kunna gifvas, än de bäste, som finnas i landet, och hvilka allmänheten (ledd, om ej af högre motiv, dock såsom vi ofta upprepat, af sjelfva den egna nyttan) måste tillägna sig och göra till riksombud åt sig. Skilnaden ligger således icke deri, att klassvalen kunna producera bättre subjekter: detta är omöjligt; men deruti, att de utan tvifvel kunna producera sämre, och i de flesta fall måste göra det. Skälet härför är enkelt det, att dels klasser af sjelfskrifne ej skänka riksdagen kapaciteter utan af en händelse, dels andra klassers medlemmar gå till valen, mer eller mindre ledd af klasspartiskhet, och det här efter princip, enär de sitta och välja såsom klass; hvaremot denna slags partiskhet ej annorlunda än såsom undantag och emot den allmänna principen kan vidlåda samma väljare, då de icke såsom klassmedlemmar utse sina ombud. Vi hafva icke nekat, att skrätankar och yrkesfördomar kunna

290
medfölja människor äfven då de skrida till samfälda val. Men efter detta är ett ondt, så måste det rätta vara, att förebygga det så mycket som möjligt och småningom söka alldeles utrota det, hvilket sker i samma mån som klassfunderingarne aflägsnas, och vid hvarje nytt riksdagsval allt mera försvinna ur allmänna tänkesättet; hvaremot samma onda bibehålles och stadfästes genom ultraisternes system, der samma onda ingår och utöfvar sig principmessigt.

Allt detta är väl i sjelfva verket så klart, att vi icke nämt det emedan vi förmoda särdeles många vara i behof af en politisk undervisning häri; utan blott derföre, att visse inbilska föreläsare, hvartill Minervas författare, kosta hvad som helst, vill räkna sig, uppbjuda all sin arma kathederförmåga att fördunkla saken, och kunna hafva godt af en tillrättavising. AR. 5/1827.

V OCKSÅ EN VIGTIG RÖST
 i frågan om
Religionsfriheten och Konventikelplakatet.

De högst lifliga debatter, som dessa dagar låtit höra sig inom presteståndet till följe af doktor Sandbergs motion om det s. k. konventikelplakatets aflysande, hafva med skäl blifvit ett talämne öfverallt i de kretsar, der frågor om religionens vigt och värde utöfva någon väckande verkan på tanken och sinnena. Inom riddarhuset lät också nyligen en liflig diskussion höra sig rörande religionsfriheten, till följe af grefve L. v. Stedingks motion om upphävande af landsförvisningsstraffet för den som affaller från Evangeliska läran. Det är väl santt, att icke fullt samma ämne vidröres i dessa tvenne motioner af Sandberg och v. Stedingk; likväl sluta de sig begge tillsammans och kunna sägas göra ett, genom yrkande af *religiös tolerans* mot andra trosbekännare. Det är äfven klart, att de gamla förbuden hos oss mot hållande af möten för gudaktighetsöfningar, bibelläsning, psalmsjungning och bibelförklaringar m. m., hvaruti andra personer, än sjelfva husfolket, deltaga, nödvändigt afse fremmande trosläror antingen tillvaro redan, eller åtminstone uppkomst under dessa möten (konventikler); ty i annat fall skulle väl förbudet emot dem hafva varit icke blott nonsens utan alldeles irreligiöst. Visserligen hade man här endast i sigte så kallade Läsare, Zinzendorffianer (Herrnhutare) och andra Separatister, hvilkes afvikelse från Lutheriska kyrkans hufvuddogmer var temligen liten, och hvilka skiljde sig från henne mest i utöfningen af vissa riter o. d.; hvaremot 1781 års förordning rör fremmande religionsförvandters frihet att under vissa vilkor vistas i riket; och straff är utsatt för Lutheraner, som till annan lära öfvergå. Så tillvida

292
handlas likväl i begge fallen om samma sak, att, derest menniskan tilldelas fullt christlig religionsfrihet, med rätt att till högsta norm för sin tro ej hafva annat än den Heliga Skrift sjelf, så försvinna ur lagstiftningen på troligen både förbudet mot konventikler och de straffbestämmelsefrågor, som sednare religions-edikter föreskrifva rörande affall till fremmande sekter.

Till detta viktiga ämnes slitande finnes för oss lutheraner i sjelfva verket ett medel, hvilket man har största befoget att använda, då det utgör sjelfva grundvalen för Lutherska kyrkan, såsom skild från den katholska, grekiska, reformerta och andra. Det är sjelfva Formula Concordæ, eller den kodex, som innesfattar våra *Symboliska böcker*. Man skulle nästan känna sig frestad till den tanken, att öfverhufvud presterskapet i Sverige och i synnerhet den del deraf, som haft sin hand med i den kyrkliga lagstiftningen, icke nog omorgsfullt läst sin egen kyrkas symboliska böcker; eller om de gjort det, antingen sedan glömt dem, eller stundom lemnat dem litet ur sigte. Utan denna förutsättning äro vissa företeelser vid gamla statuters tillkomst och åtskilliga konsistoriers äldre förfoganden, oförklarliga. Vi tillåta oss derföre till en, såsom vi tro, nyttig påminnelse, ur de *Symboliska Böckerna* ordagrannt anföra följande, som står i närmaste sammanhang med de i presteståndet nu pågående diskussioner. Stycket handlar om den regel och rättesnöre, efter hvilket alla läror pröfvas och de infallande tvistigheter christligen förklaras och biläggas skola. Lutherska konfessionen säger här:

»Vi tro, bekänne och läre, att den endaste »regel och rättesnöre, efter hvilket alla Läror »och alla Lärare böra anses och dömas, är in- »stet annat än de Profetiske och Apostoliske, »det gamla och nya Testamentets Skrifter, så- »som skrifvet står Ps. 119: 103. *Ditt ord är »mina fötters lykt, och ett ljus på minom vä- »ngom.* Och den Helige Paulus säger Gal. 1: 8. »Om en Engel af himmelen annorlunda predi- »kade Evangelium, han vare förbannad.

»Men andra, antingen fädernas eller nya lä-

»rares skrifter, ehvad namn de helit hafva
 »kunna, skola ingalunda aktas den H. Skrift
 »jemlike, utan allesamman henne så underka-
 »stas, att man icke anorlunda dem upptaga
 »skall, än såsom vittnen, som visa att, och på
 »hvilka orter i världen den Profetiska och A-
 »postoliska Lära jemväl efter Apostlarnes tid
 »är oförfabkad och vid makt hållen.

»Och alldenstund icke långt efter Apostlar-
 »nes tid, jemväl och medan de ännu voro i
 »lifvet, falske lärare och kättare hafva upp-
 »kommit, emot hvilka några *Symbola* eller
 »korta och tydliga bekännelser uti den första
 »församlingen äro författade vordne, som inne-
 »höllo en samhällig den allmänna Christliga
 »Trons öfverensstämmelse och de realläris och
 »sanna kyrkans bekännelse (såsom äro: det Apo-
 »stoliska Niceniska och Athanasii-*Symbolum*).
 »Så bekänne vi allmänneligen, att vi dem ve-
 »dertage, och förkaste alla kätterier och alla
 »läror, som någonsin emot deras mening uti
 »Guds församling införde äro.

»Men hvad skiljaktigheter uti tronens saker
 »angår, som i vår tid infallna äro, döme vi,
 »att den Augsburgiska bekännelsen, nemligen
 »den första och oförändrade, som år 1530 på
 »den stora riksdagen i Augsburg, blef öfverlem-
 »nad till Kejsar Carl den V, innehåller vår
 »Christliga Religions och bekännelses samhälliga
 »enighet och förklaring, och att hon är vår
 »närvarande tids symbolum, besynnerligen emot
 »den falska och afgudiska dyrkan och vidske-
 »else uti påfvedömet och emot andra sekter.

»Jemte den Augsburgiska bekännelsen bifoge
 »vi dess *Apologiam*, samt de artiklar som år
 »1557 blefvo författade i Schmalkalden, hvilka
 »äro af de förnämsta Theologis på den ti-
 »den med deras underskrift stadfastade.

»Och alldenstund denna religionshandel också
 »angår de så kallade Lekmän, och deras eviga
 »salighet derunder beror, så betyge vi allmän-
 »neligen, att vi jemväl antaga den mindre och
 »större D. Luthers *Cathecheser*, såsom de uti
 »hans *Tomis* äro införde, emedan vi hälle dem
 »såsom Bibel, hvaruti korteligen författas allt
 »det, hvad uti den H. Skrift utförligen handlas,
 »och hvilka sakers kunskap är en christen men-

niska till den evige saligheten nödig.

»Efter föreskrefne skäl bör hela läran uti religionshandeln rättas, och der något befinner sig deremot sträfva, det bör förkastas och fördömas, helst som det strider mot vår samdräktiga trosförklaring. Således behåller man en klar åtskillnad emellan Guds ord i gamla och nya Testamentet och alla andras skrifter, och erkänner den H. Skrift allena för en domare, regel och rättesnöre, efter hvilken, såsom efter den profsten, alla läror prövas och dömas böra, om de äro gode eller onde, sinne eller falske.

»Men Symbola eller Bekännelser och andra skrifter, hafva icke makt att döma, ty denna myndighet tillkommer allena den H. Skrift, utan de bära allenast vittnesbörd om vår lära och henne uttyda, samt visa huru den Heliga Skrift uti de omtvistade artiklar i alla tider blifvit förstådd och uttydd af de lärare i Guds församling, som då lefvat, såsom ock med hvad skäl de emot den Heliga Skrift stridande läror blifvit förkastade och fördömda.

Männe icke detta med fog kan kallas också en vigtig röst i dessa dagars tvistefråga inom presteståndet?

Vi tro det knappt vara möjligt att på menckligt språk uttrycka sig tydligare, än Symboliska Böckerna här göra, i den grundfråga, hvar på religionsfrihet inom christenheten hvilat, enär till högsta afgörande norm den Hel. Skrift ensam utsättes. Att detta alldeles icke står på detta ställe såsom en slags »lapsus calami» eller en enstaka tanke, finner man klart både af de nyttjade ordalagen, då alla andra författare eller skrifter, af hvad namn som helst de vara må (symbola, confessioner o. s. v.) högtidligen undantagas från rätten att vara högsta trosnorm, utan man äfven ifrån Luthers och de öfriga reformatoreernas historia ganska väl känner i hvad anda och mening de sjelfva togo sina arbeten och ville hafva dem af allmänheten ansedde, nemligen just så som Symboliska Böckerna här på det citerade stället förklara. Då det vidare är afgjort, att alla svenska lagbestämmelser, från Upsala mötes beslut till och

295

med 1809 års grundlagar, i frågan om hvad som skall anses för ren evangelisk lära utgå från de Symboliska böckerna, och förutsätta dem såsom grundval, så måste också begreppet om gränserna för den religionsfrihet, som i allmänhet tillhör »evangeliska lärans» bekännare, bestämmas efter Symboliska böckernas utsägo och förklaring om hvad som skall vara den enda högsta trosnormen i församlingen; ty *huru* som då af denna norm frisäges, det måste öfver Symboliska böckerna vara fritt.

Såvida detta icke kan gävas, återstår endast att fråga huru vissa i Sverige utöfva denna religionsedkter, bland annat det s. k. konventikel-plakatet af 1726 (1735 års F. m. m.) bragts till stånd och som i sig promulgerats. Svaret härpå är dock lätt funnet. Den ursprungliga och verkligt protestantiska anda, hvilket i Symboliska böckerna, såsom vi sett, fullkomligt och klart uttalar sig för allmän christlig religionsfrihet, med bibeln ensom till högsta afgörandetrosnorm, fick vid tillämpningen vidkännas inskränkningar genom myndigheters tillgöranden, som oupphörligt återropade sig på de Symboliska böckerna, under det att de förlattade och utöfvade statuter, i flera fall stridande emot dem. Man kan knappt se något märkligare exempel på något som man skulle kunna kalla en vridning i ödets lek, än då man finner auktoriteter använda de Symboliska böckerna såsom tvångsmedel emot personer, som i dessa samma böcker hafva den frihet grundad, som de utöfva.

Att vi icke yttra detta till försvar för en mängd fanatiska läsarefenomen, behöfva vi visst icke tillägga. Men det är klart, att medlet till deras bekämpande, i ett land, som enligt sin församlings grundstatuter har eller åtminstone bör hafva religionsfrihet, måste vara ett helt annat än utfärdande af plakater och förordningar, som upphäfva sjelfva dessa grundstatuter. I andliga ämnen har man att verka på människorna med bibringande af en bättre, högre, ädlare öfvertygelse; *der* man ej kan detta, så kan man i den saken intet. Framför allt måste religionens heliga sak skötas i likhet med det sätt, hvarpå Frälsaren sjelf gick till väga.

936
Genom hvad verkade han?

I anseende till ämnets utomordentliga vikt, tillåta vi oss att ännu en gång hänvisa till det ryktbara och märkvärdiga dokument, som så betydligt medverkade till religionsfrihetens införande och stadgande i Förenta Staterna; och hvarom vi för några dagar sedan talade. Deri heter, att då Gud skapat människan fri, det »ligger för öppen dag, *huruom* alla försök, att verka på den genom *kyrkliga straff, bördor och edikter*, blott leda dertill att väcka *förställning och läghet*, och måste anses såsom *afvikelse från vår religionsstiftares plan*, den der, såsom kroppens och själens herre, icke ville att hans lära skulle utbredas genom utvärtens tvång, ehuruval detta hade stått i Hans allsmåktiga hand; — *huruom* lagstiftare och styresmän i borgerliga och kyrkliga mål, *ehuruval sjelfva villfarelse underkastade*, således ingalunda inspirerade män, *tillvållat sig ett herravälde öfver andras tro*, och derföre, att de höllo sina egna meningar och tänkesätt för *allena sanna och pålitliga*, sökt tvinga dem på andra, och denna deras gudlösa fördom i största delen af världen och i alla tider bragt falska religioner till herraväldet och länge upprätthållit dem.» *M.S. N. 10 - 1411 - 1848.*

Allmän Folkbewäpning.

Äf allt, som på en tid fatt tankar och pennor i rörelse, kan ingenting liknas wid den del af Kongl. propositionen om statsverkets tillstånd och behof, som angår sjerde och femte hufvudtitlarna.

Man har på flere sätt, hos ständerna, inom pressen och nästan i alla kretsar, yttrat en mer eller mindre högljud förundran öfver de äskade anslagen till försvarswerket; och denna förundran har af wisja blifwit uttolkad såsom ett begär, till och med som en affigt att göra Sverige försvarslöst: åtminstone som en oberedwillighet att göra det nog starkt och skyddadt i farans stund.

Vi känna öf desto mera uppmanade att äfwen för vår del yttra några ord i denna sak, som wi icke åt mer än tre ämnens praktiska utförande i sjelfwa den närwarande tidpunkten och såsom allmän samhällsaffär, tillmäta den högsta angelägenhet: representationsombildningen, den allmänna undervisningsreformen (folkskolan inberäknad), och försvarswerkets sättande i den ställning, att Sverige kan anses verkligan försvaradt.

Det är således om det sista wi nu hafwa att tala här. För att närmare tillkännagifwa hwad wi mena med "verkligan försvaradt," anmärka wi blott, det hwar och en sjelf begriper, att Sverige icke har mer än en enda möjlig fiende att tänka, men att denna likwäl är Ryssland.

Detta säger med ett enda ord, hurudant förswaret måste vara, för att vara ett försvar. Hela svenska folket bör sättas i wäpnefört stånd. Med andra ord: wäpnet, som för sjuhundra år sedan togs allmänt ifrån folket, då måhända kulturen war sådan, att det mest brukade swärdet till anfäll eller till inbördes split, bör nu lika allmänt återgifwas folket, på det att Sverige måtte beses af en till verkligt försvar rustad nation.

Detta tyder klart på nödwändigheten af en all-

296
män bewäring. Man invänder, att denna blefwe
outhärdlig, och att isynnerhet sjelfwa bondeståndet,
som det mest gällde, skulle sätta sig deremot: nå-
got, som redan visar sig, då bönderna på riktsba-
gen finnas ganska afwoge emot den Kongl. propo-
sitionen om bewäringsexercisens utsträckande till
längre tid än den hittills öfliga.

Wi skola se likwäl, om ej systemet af en allmän
folkberäpning kan genomföras utan större delen af
de bördor och swårigheter det nuwarande bewäringss-
fättet medförer, och med wida mindre kostnader.
Kan detta göras tydligt, och wårt bondefolk allmänt
fattar det som sådant, så måste inga hinder från
den sidan återstå.

Det är endast twenne hufwudsakliga ämnen be-
wäringsexercisen behöfwer omfatta, för att göra
mannen skicklig i linietrupp: 1:o att kunna gå,
2:o bruka sitt gewär. Det förra omfattar den
tillräckliga öfningen att skickligt, punktiligt och rätt
kunna marchera och swänga i trupp. d. ä. utföra
alla de sätt för gång, hwartill befälhafwaren be-
höfwer bruka sin trupp och dertill kommanderar
den. Det sednare innesfattar egentligen blott kon-
sten att skjuta, hwartill man dock äfwen kan lägga
bajonettfästning.

Desse begge hufwudelementer för soldatexercisen
måste göras till ämnen i sjelfwa skolunder-
wisningen. Swarenda gosse, af hwad klas som
helst, bör deltaga deruti. Om man tänker sig
folkskolan utsträckt, såsom den bör, till hwarje in-
divid, så blefwe följden, att alla barn i hela
Sverige, såväl herremansbarn (i de högre skolorna)
som bondefolkets barn (i de utwidgade sockne- och
folkskolorna) skulle tidigt och fullkomligt inöfwas i
bewäringsexercisen. Detta, taget såsom skolämne,
behöfde wist icke mycken tid i wekan. Börjad wid
11 eller 12 års ålder och sedan fortsatt under hela
skoltiden, skulle det säkert göra hwarje till yngling
uppvuxen gosse så skicklig och wan wid alla slags
marcher och swänghingar, att sedermera ingen eller
högst obetydlig bewäringsexercis behöfdes för detta
element af konsten.

Konsten att exercera med gewäret och skjuta

skulle lifaledes göras till ett ämne för skolunder-
visning, ehuru ej så tidigt som konsten att gå.
Målsfjutning bör ega rum hwarje wecka.

Hela denna öfning skulle snart blifwa föremål
för lust, ära och nöje. Wapnet måste icke ligga
gömdt i förträdena, för att endast framtagas några
weckor om året. Hwar och en skall ega sitt wapen
i huset, för att medtaga det till skolan wid under-
visningen, de timmar, då sådant förekommer.
Ynglingen skall lära sig betrakta bössan såsom en
sin bästa tillhörighet: att sköta, wårda och putsa
den bör vara hans heder och glädje. Wapnet
skall icke utgöra en kronans egendom, utan perso-
nens. Men det stora antal gewår, som bleswe
nödigt, skall staten låta tillverka, och skänka ett åt
hwarje yngling samma dag han första gången be-
går den heliga Nattwarden. Med den stora reli-
giösa högtiden, hwarigenom den unge mannen på
denna dag inwiges åt Gud, skulle han sedan på
estermiddagen genom en lämplig fest medelst wap-
nets erhållande inwigas åt fosterlandet. Warom
wisste, att han skulle förstå meningen häraf, och
aldrig glömma denna stund. Sedan han en gång
fått wapnet till skänks af fäberneslandet, emot gen-
skänken af sin egen person till dess försvar, skulle
det derefter vara hans pligt att underhålla och
wårda det, samt bekosta ett nytt, om han tillsogar
det undsfångna någon skada, eller det blir obruk-
bart. Men han egde också att begagna wapnet till
sin nytta, i fall han behöfde det för jagt.

På detta sätt utrustad från spädate år, fordrades,
då bewäringsälbern inträdde, knappt något mera
för ynglingen, än att antecknas i rullorna. Be-
wäringmötena kunde inskränkas till ett par dagar.
Konsten att gå på linie, i kolonn, swänga, marchera
rotwis o. s. w. har bewäringsmannen nu utöfwat
i många år reban, och ofta dagligen. Han kan
det säkert.

Men öfningen att sjuta och gå bör, skoltiden
slutad, aldrig upphöra för någon. I hwarje socken
kunna Lördagsaftnarna eller Söndagsestermidda-
garna sådana göromål blifwa föremål för folkfester.
En gång kunna i färd, skulle de säkert omfattas

300
med lif och lust.

Ideen till hela detta system är icke alldeles ny. Ling har uppgifvit den. Hade den satts i werket då han först yttrade sig derom, så wore i denna stund hela Sverige wapensfört.

Swärigheterna ligga långt mindre i det praktiska, än man förespeglar. Statens utgifter inifrån sig egentligen till anskaffande af gewär och ammunition. Kostnaden härfor wore wisserligen stor; men hwilka indragningar kunde ej ske på annat sätt, mångfaldigt uppgående mot denna?

Systemet af den allmänna folkbewäpningen är alldeles icke motsatt systemet af en stående här (ty de kunna mycket wäl begge finnas wid hvarandra); men det förra gör det sednare till en stor del öfwerlödigt, och härigenom kunna så ofantliga besparingar i krigsbudgeten uppkomma, att den förut ömtalade statsutgiften, för gewär m. m. åt folket, blefwe en småsak.

Wisja korpser inom den stående arméen kunna och böra aldrig indragas. Hit höra fortifikations- och fältmätningeskorpser; isynnerhet hela artilleriet, hwilket till och med så mycket som möjligt bör ökas. Befälens numerär (i alla sådana officersgrader, som behöfwis för verklig tjenstgöring) bör ganska mycket ökas, då, genom folkets allmänna bewäpning, ledare och befälhafware till wida större mängd erfordras. En betydlig del af dem måste erhålla tjenstgöring öfwerallt ute på landet, i folkskolorna, der hela ungdomens militärofwningar egderum, och wid Lördags- eller Söndagseftermiddagsfesterna, som skalle bilda ett slags fortfarande öfwningar för de fullwurna männen.

De indelta liniregementernas indragning utgör som man wet, den ömtaligaste frågan i hela ämnet. Det är också bekant, att äfwen de, som äro förklarade wänner af en allmän bewäring, dock önska bibehållandet af någon portion indelta soldater, "till stju" för bewäringen. Man kan wäl icke ännu isynnerligen utlåta sig hwad man egentligen menar med denna stju eller nyttan och behofwet deraf. Wår indelta soldat, som nu på regementemötena några weckor om året exercerar, kan icke härigenom göras sticligare i allt hwad till krigstjensten duger och tjenar, än det slags bewäring, hwarom wi här talat såsom öfward i allt detta från barndomen. Och hwad disciplinen wid-

Kommer, så kan den aldrig bättre instäpas än uti en god, med förnuft och ordning sträng skola. En gosse, som från 12 års ålder på detta sätt disciplinerats intill myndighetsåldern, skall både af princip och wana lyda bättre, tjena ordentligare och uppfylla ordres, än en soldatesque, som, först då den rekryteras, helt hastigt och obetänkt kommer in på disciplinens bana. Men, det är sannt, detta system fordrar en officerskorp, som själf begriper hwilken disciplin den bör fordra, som icke anser yrsgeläppen för disciplinens utgångspunkt, utan som, med ett ord, är wettig i sina befallningar och klok wid deras utkräfande. Sverges officerskorp har under de sednare decennierna gjort stora steg framåt på denna fordom likasom med lit försummade bana. Ännu högre, ännu mera humanistiskt och fosterländiskt bildad skulle den blifwa genom att, såsom ofwänföre antyddes, öfwerallt i landet sättas till instruktörer för den uppvärande ungdomen, wid de tillfällen der militäröfning ar wid skolor och fester i sockrarna förekomme.

Wi skola måhända framdeles yttra öf något utförligare i detta ämne, och då upptaga hwaruti hindren emot ett allmänt folkbewäpningsystem i Sverige egentligen ligga. Svar och en wet redan, att detta hinder icke är ekonomiskt, och ej heller politiskt ur synpunkten af samhällets bästa. Det är endast politiskt i och för wisja höga klassers enskilda fördel, till folkets förfång, hwilka klasser hoppas se sig forfarande betryggade, om landet har en s. k. stående här, som man förmodar wara fullt beroende af den byråkratiska och aristokratiska makten. Deremot frukta dessa klasser allt, om nationen allmänt återtar wapnet, då frågan icke längre blir om egoistiska, med undantagsförmåner försedda folkdelars widmakthållande wid privilegierna, utan om fäderneslandets upprätthållande och bästa. Dertill det hemligaste och starkaste hindret: Ryssländs inlystelse. Alla Rysswänner inom våra högre klasser betrakta med affry och försträckelse tanken på en allmän folkbewapning i Sverige. Deremot måste denna tanke blifwa hos konungen själf och regeringen, så fort de insef sitt förnämsta wäl, som ej annat kan wara än att stå i spelsen för ett starkt och allmänt bewäpnadt, när som helst slagfärdigt folk.

22

04

